

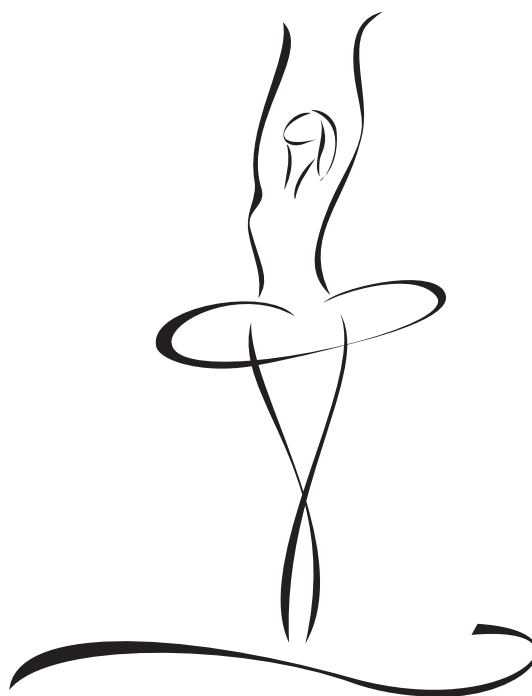

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY • CENTRAL STATISTICAL OFFICE

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE • STATISTICAL OFFICE IN KRAKOW

KULTURA W 2013 R. CULTURE IN 2013

WARSZAWA 2014
WARSAW

INFORMACJE I OPRACOWANIA STATYSTYCZNE
STATISTICAL INFORMATION AND ELABORATIONS

Opracowanie publikacji

Preparation of the publication

GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia
US Kraków, Ośrodek Statystyki Kultury
*CSO, Social Surveys and Living Conditions Department
SO Kraków, Centre for Cultural Statistics*

kierujący
supervisor

dr Piotr Łysoń

liderzy zespołu
team leaders

Stanisław Radkowski
Agnieszka Czekaj

zespół
team

Danuta Babula-Górnisiewicz
Zbigniew Bańka
Magdalena Czwartkowska
Bożena Jędrychowska
Małgorzata Kajzer
Piotr Kalinowski
Małgorzata Kawejsza-Furmanek
Sabina Kluza
Małgorzata Kolczyk
Anna Kowacka
Adriana Lechowicz
Dorota Maćkowska-Cichosz
Barbara Nowak
Mirosława Plata
Mariusz Sańka
Danuta Suder
Agnieszka Tompolska
Maria Ulatowska
Katarzyna Wawrzyniak
Klaudia Więzik
Agnieszka Zastawny

Projekt okładki
Cover design

Robert Chmielewski

Wydruk i oprawa
Print and binding

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISSN 1506 – 4360

ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH, 00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (0 22) 608 32 10, 608 38 10

PRZEDMOWA

Publikacja „Kultura w 2013 r.” przedstawia wybrane obszary działalności instytucji kultury w Polsce oraz wskaźniki dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.

Źródłem prezentowanych danych jest przede wszystkim roczna sprawozdawczość Głównego Urzędu Statystycznego, dotycząca działalności: artystycznej i rozrywkowej (formularz K-01), wystawienniczej (muzea i instytucje paramuzealne – formularz K-02), galerie i salony sztuki (formularz K-05), biblioteczno-informacyjnej (biblioteki publiczne, pedagogiczne oraz ich filie, naukowe, biblioteki zakładów pracy – fachowe, fachowo-beletrystyczne, ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz biblioteki towarzystw naukowych – formularz K-03), domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic (formularz K-07) oraz jednostek zajmujących się produkcją filmów, usługami filmowymi (formularz K-06) i publiczną projekcją filmów (kina – formularz K-08). Dane o organizacji imprez masowych, pozyskiwane z urzędów miast i gmin (formularz K-09), uzupełniają wielkości charakteryzujące aktywność kulturalną, zarówno podmiotów organizujących, jak i uczestników imprez.

Do opracowania publikacji, oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystano informacje statystyczne Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zakładu Statystyki Wydawnictw Biblioteki Narodowej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej i Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Część analityczna publikacji zawiera charakterystykę dotyczącą: ochrony zabytków; bibliotek; działalności wydawniczej; domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic; szkolnictwa artystycznego; wystawiennictwa; galerii sztuki; działalności scenicznej; kinematografii; radiofonii i telewizji oraz imprez masowych, a także wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych.

Publikacja została wzbogacona o analizę rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury w poszczególnych województwach. Ponadto, niektóre zjawiska z dziedziny kultury, zostały zaprezentowane na mapie Polski w ujęciu powiatowym.

dr Krzysztof Jakóbiak
Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

dr Piotr Łyson
Dyrektor
Departamentu
Badań Społecznych i Warunków Życia

PREFACE

Publication "Culture in 2013" presents selected areas of activity conducted by cultural institutions in Poland and indicators on participation in cultural activities.

The source of the data presented are primarily the Central Statistical Office annual reports provided by institutions leading cultural activities: artistic and entertainment (K-01 form), exhibitions (museums and institutions related to museums – K-02 form) and art galleries (K-05 form), libraries (public and pedagogical libraries with their branches, scientific libraries, libraries of institutions and establishments - specialised, specialised-fiction libraries and scientific, technical and economic information centres /inte/ as well as libraries of scientific societies – K-03 form), cultural centres and establishments, clubs and community centres (K-07 form) and units involved in film production and services (K-06 form) as well as public projection of movies (cinemas – K-08 form). Data on the organization of mass events, obtained from the offices of cities and municipalities (K-09 form), complement the characteristics of cultural activity, both organizers and participants of the events.

Apart from the data of the Central Statistical Office, the publication also includes statistical information provided by the Ministry of Finance, the Ministry of Culture and National Heritage, the Department of Publication Statistics of the National Library, the National Heritage Institute, the Polish Film Institute, the National Broadcasting Council as well as the Polish Post Directorate and the Office of Electronic Communication.

The analytical part of the publication presents characteristics of: protection of monuments, libraries, publishing activities, cultural centres and establishments, clubs and community centres, art education, exhibition activities (museums and art galleries), stage activities, film, radio, television and mass events as well as expenditures on culture and protection of national heritage and spending on culture in households.

This publication has been enriched by the analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture in different regions. Moreover, some of the cultural phenomena are presented by powiats.

Krzysztof Jakóbiak Ph.D.

Director
Statistical Office
in Kraków

Piotr Łysoń Ph.D.

Director
Social Surveys
and Living Conditions Department

SPIS TREŚCI
CONTENTS

	Tabl. i mapy <i>Tables & maps</i>	Str. <i>Page</i>
PRZEDMOWA	x	3
UWAGI METODYCZNE	x	18
KULTURA W 2013 r.	x	61
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	x	61
Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych..	x	62
Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe	x	64
Biblioteki	x	68
Działalność wydawnicza	x	71
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	x	73
Szkolnictwo artystyczne	x	77
Wystawiennictwo	x	84
Działalność sceniczna	x	87
Kinematografia	x	89
Radiofonia i telewizja	x	91
Imprezy masowe	x	92
Analiza rozkładu terytorialnego instytucji kultury w Polsce	x	93
CULTURE IN 2013 (summary)		95
<i>Expenditure of state budget and local self-government entities on culture</i>	x	95
<i>Household expenditure on culture</i>	x	95
<i>Protection of monuments and cultural heritage</i>	x	95
<i>Libraries</i>	x	95
<i>Publications</i>	x	96
<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres</i>	x	97
<i>Accessibility of cultural offer</i>	x	97
<i>Cultural education</i>	x	97
<i>Museums</i>	x	98
<i>Art galleries</i>	x	98
<i>Theatres and music institutions</i>	x	98
<i>Cinematography</i>	x	98
<i>Radio and television</i>	x	99
<i>Mass events</i>	x	99
TABLICA PRZEGLĄDOWA	x	100
ANEKSY		
Aneks 1. Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii	x	106
Aneks 2. Parki kulturowe w Polsce	x	110
Aneks 3. Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO	x	112
Aneks 4. Muzea o najwyższej frekwencji w 2013 r.	x	117
Aneks 5. Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2013 r.	x	118
Aneks 6. Wykresy i mapy		119
I. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	x	119
Wydatki samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2000-2013 (wykres)	1	119
Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. (wykres)	2	119
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. (wykres)	3	119

	Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. (mapa)	<i>Local self-government entities expenditure on culture and protection of national heritage in 2013 (map)</i>	1 120
II. Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych	II. Household expenditure on culture	x 120
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny w latach 2011-2013 (wykres)	<i>Percentage of households with audiovisual equipment in 2011-2013 (diagram).....</i>	4 120
Struktura wydatków gospodarstw domowych na kulturę w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of households' expenditure on culture in 2013 (diagram)</i>	5 120
III. Ochrona zabytków	III. Protection of monuments and cultural heritage	x 121
Zabytki nieruchome według powiatów (stan w dniu 31 XII 2013 r.) (mapa)	<i>Historical monuments by powiats (as of 31 XII 2013) (map)</i>	2 121
IV. Biblioteki	IV. Libraries	x 121
Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną w 2013 r. (mapa)	<i>Number of population per 1 public library in 2013 (map)</i>	3 121
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2013 r. (mapa)	<i>Readers in public libraries per 1000 population in 2013 (map)</i>	4 122
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2013 r. (mapa)	<i>Loans in public libraries per 1000 population in 2013 (map)</i>	5 122
Punkty biblioteczne według województw (stan w dniu 31 XII 2013 r.) (wykres)	<i>Library service points by voivodship (as of 31 XII 2013) (diagram)</i>	6 123
Struktura bibliotek według rodzajów w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of libraries by type in 2013 (diagram)</i>	7 123
V. Działalność wydawnicza	V. Publications	x 124
Książki i broszury wydane w 2013 r. (mapa 6)	<i>Books and pamphlets published in 2013 (map 6)</i>	6 124
Gazety i czasopisma wydane w 2013 r. (mapa 7)	<i>Newspapers and magazines published in 2013 (map 7)</i>	7 124
VI. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	VI. Cultural centres and establishments, clubs and community centres	x 125
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2013 r. (mapa)	<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship in 2013 (map).....</i>	8 125
Domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice według liczby ludności przypadającej na 1 placówkę w 2013 r. (mapa)	<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres by number of inhabitants per 1 institution in 2013 (map)</i>	9 125
Lokalizacja powiatów i miast na prawach powiatu z górnych decyli rankingu według liczby członków kół w domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności w 2013 r. (mapa)	<i>Powiats and cities with powiat status from top deciles by number of members of circles (clubs) in cultural centres and establishments, clubs and community centres per 1000 population in 2013 (map)</i>	10 126
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2013 r. (stan w dniu 31 XII) (wykres) ..	<i>Cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship in 2013 (as of 31 XII) (diagram)</i>	8 126
Imprezy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2013 r. (wykres)	<i>Events organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 (diagram)</i>	9 127
Członkowie zespołów artystycznych działających w domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2013 r. (wykres)	<i>Members of artistic ensembles operating in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 (diagram)</i>	10 127
VII. Szkolnictwo artystyczne	VII. Cultural education	x 128
Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2013/2014 (wykres)	<i>Participants of artistic classes in establishments of extracurricular education in 2013/2014 school year (diagram)</i>	11 128
Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014 (wykres)	<i>Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2013/2014 school year (diagram)</i>	12 128
Szkoły artystyczne w Polsce w roku szkolnym 2013/2014 (mapa)	<i>Artistic schools in 2013/2014 school year in Poland (map)</i>	11 129
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według organów prowadzących w roku szkolnym 2013/2014 (wykres)	<i>Artistic schools leading to professional certification by school governing authority in 2013/2014 school year (diagram)</i>	13 129
Szkoły artystyczne według typów szkół w roku szkolnym 2013/2014 (stan w dniu 30 IX) (wykres).....	<i>Artistic schools by type of school in 2013/2014 school year (diagram)</i>	14 130
Studenci wyższych szkół artystycznych według formy studiów (stan w dniu 30 XI) (wykres)	<i>Students of fine arts academies by form of studies (as of 30.XI) (diagram)</i>	15 130
Studenci wyższych szkół artystycznych według typu uczelni (stan w dniu 30 XI) (wykres)	<i>Students of fine arts academies by type of school (as of 30.XI) (diagram)</i>	16 131

	Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
Doktoranci wyższych szkół artystycznych według formy studiów (stan w dniu 31.XII) (wykres)	<i>Students of doctoral studies in fine arts academies by form of studies (as of 31.XII) (diagram)</i>	17 131
Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w wyższych szkołach artystycznych w roku akademickim 2013/2014 (wykres)	<i>Structure of academic teachers employed in university art schools in 2013/2014 academic year (diagram)</i>	18 131
VIII. Wystawiennictwo	VIII. The art of exhibition	x 132
Muzea i zwiedzający według województw w 2013 r. (mapa)	<i>Museums and their visitors by voivodship in 2013 (map)</i>	12 132
Zwiedzający muzea według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Museums visitors by voivodship in 2013 (diagram) ...</i>	19 132
Struktura działalności oświatowej muzeów w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of educational activities of museums in 2013 (diagram)</i>	20 133
Galerie i salony sztuki według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Art galleries by voivodship in 2013 (diagram)</i>	21 133
Zwiedzający galerie i salony sztuki według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Visitors of art galleries by voivodship in 2013 (diagram)</i>	22 134
Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of exhibitions in art galleries in 2013 (diagram)</i>	23 134
IX. Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe	IX. Theatres and music institutions	x 135
Teatry i instytucje muzyczne w 2013 r. (mapa)	<i>Theatres and music institutions in 2013 (map)</i>	13 135
Przedstawienia i widzowie w teatrach i instytucjach muzycznych w latach 2000-2013 (wykres)	<i>Performances and spectators in theatres and music institutions in 2000-2013 (diagram)</i>	24 135
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze według siedziby w 2013 r. (mapa)	<i>Performances and concerts, spectators and listeners by locality in 2013 (map)</i>	14 136
Przystosowanie obiektów teatralnych i instytucji muzycznych dla osób niepełnosprawnych w 2013 r. (wykres)	<i>Adaptation of theatres and music institutions for disabled persons in 2013 (diagram)</i>	25 136
X. Kinematografia	X. Cinematography	x 137
Kina stałe według powiatów w 2013 r. (mapa)	<i>Fixed cinemas by powiats in 2013 (map)</i>	15 137
Liczba kin stałych i miejsc na widowni według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by voivodship in 2013 (diagram)</i>	26 137
Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2013 r. (wykres)	<i>Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by number of screens in 2013 (diagram)</i>	27 138
Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej w latach 2009-2013 r. (wykres)	<i>Attendance in fixed cinemas and on Polish production films in 2009-2013 (diagram)</i>	28 138
Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of films and attendance on full-length films premiere screenings by country of production in 2013 (diagram)</i>	29 138
XI. Radiofonia i telewizja	XI. Radio and television	x 139
Abonenci radiowi na 1000 ludności według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Radio subscribers per 1000 population by voivodship in 2013 (diagram)</i>	30 139
Abonenci telewizji kablowej i bezprzewodowej na 1000 ludności według województw w 2013 r. (wykres)	<i>Television and cable television subscribers per 1000 population by voivodship in 2013 (diagram)</i>	31 139
XII. Imprezy masowe	XII. Mass events	x 140
Liczba imprez masowych według województw (wykres)	<i>Number of mass events by voivodship (diagram)</i>	32 140
Uczestnicy imprez masowych według województw (wykres)	<i>Participants of mass events by voivodship (diagram)</i>	33 140
Struktura imprez masowych w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of mass events in 2013 (diagram)</i>	34 140
XIII. Analiza rozkładu terytorialnego instytucji kultury w Polsce	XIII. The analysis of the territorial distribution of cultural institutions in Poland	x 141
Struktura instytucji kultury w Polsce w 2013 r. (wykres)	<i>Structure of cultural institutions in Poland in 2013 (diagram)</i>	35 141
Przestrzenne zróżnicowanie liczby instytucji kultury w Polsce w 2013 r. (mapa)	<i>Spatial differences in the number of cultural institutions in Poland in 2013 (map)</i>	16 141
Przestrzenne zróżnicowanie rodzajów instytucji kultury w Polsce w 2013 r. (mapa)	<i>Spatial differences in the types of cultural institutions in Poland in 2013 (map)</i>	17 142
Teatry i filharmonie według powiatów w 2013 r. (mapa).....	<i>Theatres and philharmonic halls by powiats in 2013 (map)</i>	18 142

	Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
TABLICE (w tekście)	TABLES (in the text)	
Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	<i>Objects inscribed on the register of monuments on the basis of the decision of provincial historic preservationists</i>	1 65
Zabytki ruchome według województw	<i>Movable monuments by voivodship</i>	2 66
Nieruchome zabytki archeologiczne objęte wpisem do rejestru zabytków według województw i rodzajów stanowisk	<i>Stationery archaeological monuments covered by the register of monuments by voivodship and type of archaeological excavation site.....</i>	3 67
Placówki biblioteczne według województw	<i>Library units by voivodship.....</i>	4 68
Książki w bibliotekach szkolnych w roku szkolnym 2013/2014.....	<i>Books in school libraries in 2013/2014 school year ...</i>	5 71
Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień.....	<i>Structure of book production for first editions and resumes</i>	6 72
Struktura tytułów książek i broszur według tematyki	<i>Structure of book titles by subject</i>	7 72
Tytuły oraz nakład globalny gazet i czasopism według województw w 2013 r.	<i>Titles and global number of copies of newspapers and magazines by voivodship in 2013</i>	8 73
Wybrane informacje o domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	<i>Selected information on cultural centres and establishments, clubs and community centres</i>	9 74
Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć w roku szkolnym 2013/2014	<i>Establishments of extracurricular education and classes participants in 2013/2014 school year.....</i>	10 76
Szkolne koła (kluby, zespoły) artystyczne i uczestnicy artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014.....	<i>School art interest groups and participants of extracurricular classes and optional; activities in schools for children and youth in 2013/2014 school year</i>	11 77
Szkoły artystyczne według województw	<i>Artistic schools by voivodship.....</i>	12 78
Absolwenci szkół artystycznych.....	<i>Graduates of artistic schools</i>	13 79
Studenci szkół wyższych różnych typów kierunków artystycznych – wybrane kierunki	<i>Students in institutions of higher education by type of art field of study.....</i>	14 81
Absolwenci szkół wyższych różnych typów kierunków artystycznych – wybrane kierunki.....	<i>Graduates in institutions of higher education by type of art field of study.....</i>	15 83
Doktoranci wyższych szkół artystycznych wg dziedzin nauki (łącznie z cudzoziemcami).....	<i>Students of doctoral studies in art higher education institutions by field of science</i>	16 84
Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw (stan w dniu 31 XII 2013 r.)	<i>Cinemas belonging to the Local and Arthouse Cinema Network by voivodship (as of 31 XII 2013)....</i>	17 90

SPIS TABLIC NA PŁYCCIE CD
LIST OF TABLES ON CD

Tabl./Table

DZIAŁ I. WYDATKI PUBLICZNE NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO W 2013 R. - WYBRANE DANE
CHAPTER I. PUBLIC EXPENDITURE ON CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE IN 2013 - SELECTED DATA

Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania

Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według rozdziałów klasyfikacji budżetowej

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według rozdziałów klasyfikacji budżetowej

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej i województw.....

Udział wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw

Public expenditure on culture and protection of national heritage by source of finance.....

Expenditure from the state and local self-government entities budgets on culture and protection of national heritage according to budget classification.....

Current expenditure from the state and local self-government entities budgets on culture and protection of national heritage according to budget classification.....

Expenditure from the local self-government entities budgets on culture and protection of national heritage according to budget classification and by voivodship.....

The share of expenditure on selected forms of cultural activity in the local self-government entities budgets expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship.....

 1
2
3
4
5

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Udział wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych województw na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.....	<i>The share of voivodship expenditure on selected forms of cultural activity in the local self-government entities budgets expenditure on culture and protection of national heritage</i>	6
DZIAŁ II. WYBRANE DANE O GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W LATACH 2011-2013	CHAPTER II. SELECTED DATA ON HOUSEHOLDS IN 2011-2013	
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych.....	<i>Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups.....</i>	1(7)
Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych.....	<i>The share of expenditure on selected cultural goods and services as compared with the average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups</i>	2(8)
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych i klasy wielkości miejscowości.....	<i>Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups and class of locality (towns by number of inhabitants and rural area)</i>	3(9)
Przeciętne wydatki na wybrane artykuły użytku kulturalnego na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości.....	<i>Average per capita expenditure on selected cultural goods in households by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area)</i>	4(10)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według grup społeczno-ekonomicznych.....	<i>Households' equipment with selected audio-visual articles by socio-economic group</i>	5(11)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według klasy wielkości miejscowości.....	<i>Households' equipment with selected audio-visual articles by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area)</i>	6(12)
DZIAŁ III. BIBLIOTEKI	CHAPTER III. LIBRARIES	
Sieć i działalność publicznych w 2013 r.....	<i>Network and activity of public libraries in 2013</i>	1(13)
Sieć i działalność bibliotek publicznych w miastach w 2013 r.....	<i>Network and activity of public libraries in 2013 in urban areas.....</i>	2(14)
Sieć i działalność bibliotek publicznych na wsi w 2013 r.....	<i>Network and activity of public libraries in 2013 in rural areas.....</i>	3(15)
Biblioteki publiczne.....	<i>Public libraries</i>	4(16)
Biblioteki publiczne w miastach.....	<i>Urban public libraries.....</i>	5(17)
Biblioteki publiczne na wsi.....	<i>Rural public libraries.....</i>	6(18)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to public libraries ...</i>	7(19)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w miastach w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to urban public libraries.....</i>	8(20)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych na wsi w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to rural public libraries.....</i>	9(21)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych.....	<i>Annual loss of library materials in public libraries.....</i>	10(22)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Annual loss of library materials in urban public libraries</i>	11(23)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych na wsi.....	<i>Annual loss of library materials in rural public libraries</i>	12(24)
Zbiory bibliotek publicznych.....	<i>Collections of library materials in public libraries</i>	13(25)
Zbiory bibliotek publicznych w miastach.....	<i>Collections of library materials in urban public libraries.....</i>	14(26)
Zbiory bibliotek publicznych na wsi.....	<i>Collections of library materials in rural public libraries</i>	15(27)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru.....	<i>Public libraries by size of collection</i>	16(28)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru w miastach.....	<i>Urban public libraries by size of collection.....</i>	17(29)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru na wsi.....	<i>Rural public libraries by size of collection.....</i>	18(30)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według wieku.....	<i>Registered users of public libraries by age</i>	19(31)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według zajęcia.....	<i>Registered users of public libraries by occupation.....</i>	20(32)

SPIS TABLIC NA PLYCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych.....	<i>Readers and out-of-library loans to users in public libraries.....</i>	21(33)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Readers and out-of-library loans to users in urban public libraries.....</i>	22(34)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych na wsi	<i>Readers and out-of-library loans to users in rural public libraries.....</i>	23(35)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych.....	<i>Loans to users in reading rooms of public libraries.....</i>	24(36)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Loans to users in reading rooms of urban public libraries ..</i>	25(37)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych na wsi	<i>Loans to users in reading rooms of rural public libraries....</i>	26(38)
Punkty biblioteczne w 2013 r.	<i>Library service points in 2013.....</i>	27(39)
Biblioteki publiczne według tygodniowej liczby godzin działalności	<i>Weekly number of opening hours of public libraries.....</i>	28(40)
Biblioteki publiczne w miastach według tygodniowej liczby godzin działalności	<i>Weekly number of opening hours of public libraries in urban areas</i>	29(41)
Biblioteki publiczne na wsi według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of public libraries in rural areas</i>	30(42)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne w 2013 r.	<i>Use of premises and buildings by public libraries in 2013....</i>	31(43)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne w miastach w 2013 r.	<i>Use of premises and buildings by urban public libraries in 2013</i>	32(44)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne na wsi w 2013 r.	<i>Use of premises and buildings by rural public libraries in 2013</i>	33(45)
Komputeryzacja bibliotek.....	<i>Computerization of libraries</i>	34(46)
Komputeryzacja bibliotek w miastach.	<i>Computerization of libraries in urban areas</i>	35(47)
Komputeryzacja bibliotek na wsi.....	<i>Computerization of libraries in rural areas</i>	36(48)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w 2013 r.	<i>Other forms of public libraries activities in 2013.....</i>	37(49)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w miastach w 2013 r.....	<i>Other forms of public libraries activities in urban areas in 2013</i>	38(50)
Inne formy działalności bibliotek publicznych na wsi w 2013 r.....	<i>Other forms of public libraries activities in rural areas in 2013</i>	39(51)
Biblioteki publiczne według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3) w 2013 r. – wybrane dane	<i>Selected data on public libraries by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2013</i>	40(52)
Biblioteki naukowe.....	<i>Scientific libraries.....</i>	41(53)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek naukowych w ciągu roku	<i>Annual additions of library materials to scientific libraries.....</i>	42(54)
Zbiory bibliotek naukowych	<i>Collections of library materials in scientific libraries.....</i>	43(55)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in scientific libraries.....</i>	44(56)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of scientific libraries</i>	45(57)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek krajowych	<i>Interlibrary loans of scientific libraries to national libraries.....</i>	46(58)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek zagranicznych	<i>Interlibrary loans of scientific libraries to foreign libraries.....</i>	47(59)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek krajowych	<i>Interlibrary borrowings of scientific libraries from national libraries.....</i>	48(60)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek zagranicznych	<i>Interlibrary borrowings of scientific libraries from foreign libraries</i>	49(61)
Biblioteki naukowe według wielkości księgozbioru	<i>Scientific libraries by size of collection.....</i>	50(62)
Biblioteki naukowe według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of scientific libraries in 2013</i>	51(63)
Inne formy działalności bibliotek naukowych w 2013 r.	<i>Other forms of activities of scientific libraries in 2013</i>	52(64)
Komputeryzacja bibliotek naukowych.....	<i>Computerization of scientific libraries.....</i>	53(65)
Biblioteki pedagogiczne	<i>Pedagogic libraries.....</i>	54(66)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in pedagogic libraries</i>	55(67)

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of pedagogic libraries</i>	56(68)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek pedagogicznych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to pedagogic libraries.....</i>	57(69)
Zbiory bibliotek pedagogicznych.....	<i>Collections of library materials in pedagogic libraries.....</i>	58(70)
Inne formy działalności bibliotek pedagogicznych w 2013 r.....	<i>Other forms of activities of pedagogic libraries in 2013</i>	59(71)
Biblioteki pedagogiczne według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of pedagogic libraries in 2013</i>	60(72)
Komputeryzacja bibliotek pedagogicznych	<i>Computerization of pedagogic libraries</i>	61(73)
Biblioteki fachowe.....	<i>Specialized libraries</i>	62(74)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in specialized libraries</i>	63(75)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of specialized libraries</i>	64(76)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to specialized libraries</i>	65(77)
Zbiory bibliotek fachowych.....	<i>Collections of library materials in specialized libraries</i>	66(78)
Inne formy działalności bibliotek fachowych w 2013 r.	<i>Other forms of activities of specialized libraries in 2013</i>	67(79)
Biblioteki fachowe według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of specialized libraries in 2013</i>	68(80)
Komputeryzacja bibliotek fachowych.....	<i>Computerization of specialized libraries</i>	69(81)
Ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte).....	<i>Centres of scientific, technical and economic information (inte).....</i>	70(82)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach inte	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in inte centres</i>	71(83)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach inte	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of inte centres.....</i>	72(84)
Wpływy materiałów bibliotecznych do ośrodków inte w ciągu roku	<i>Annual additions of library materials to inte centres</i>	73(85)
Zbiory ośrodków inte.....	<i>Collections of library materials of inte centres</i>	74(86)
Ośrodki inte według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of inte centres in 2013.....</i>	75(87)
Inne formy działalności ośrodków inte w 2013 r.	<i>Other forms of activities of inte centres in 2013</i>	76(88)
Komputeryzacja ośrodków inte	<i>Computerization of inte centres</i>	77(89)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne	<i>Fiction and specialized libraries</i>	78(90)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowo-beletrystycznych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to fiction and specialized libraries</i>	79(91)
Zbiory bibliotek fachowo-beletrystycznych.....	<i>Collections of library materials of fiction and specialized libraries</i>	80(92)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in fiction and specialized libraries</i>	81(93)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of fiction and specialized libraries</i>	82(94)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of fiction and specialized libraries in 2013</i>	83(95)
Inne formy działalności bibliotek fachowo-beletrystycznych w 2013 r.	<i>Other forms of activities of fiction and specialized libraries in 2013</i>	84(96)
Komputeryzacja bibliotek fachowo-beletrystycznych	<i>Computerization of fiction and specialized libraries</i>	85(97)
Biblioteki towarzystw naukowych.....	<i>Libraries of scientific societies</i>	86(98)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek towarzystw naukowych w ciągu roku	<i>Annual additions of library materials to libraries of scientific societies</i>	87(99)
Zbiory bibliotek towarzystw naukowych.....	<i>Collections of library materials of libraries of scientific societies</i>	88(100)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in libraries of scientific societies</i>	89(101)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of libraries of scientific societies</i>	90(102)

SPIS TABLIC NA PLYCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Biblioteki towarzystw naukowych według tygodniowej liczby godzin działalności w 2013 r.	<i>Weekly number of opening hours of libraries of scientific societies in 2013</i>	91(103)
Inne formy działalności bibliotek towarzystw naukowych w 2013 r.	<i>Other forms of activities of libraries of scientific societies in 2013</i>	92(104)
Komputeryzacja bibliotek towarzystw naukowych.....	<i>Computerization of libraries of scientific societies</i>	93(105)
DZIAŁ IV. WYDAWNICTWA	CHAPTER IV. PUBLICATIONS	
Książki i broszury wydane.....	<i>Books and pamphlets published</i>	1(106)
Książki i broszury według języka wydania.....	<i>Books and pamphlets by language of publication</i>	2(107)
Książki i broszury wydane według działów klasyfikacji UNESCO.....	<i>Published books and pamphlets by UNESCO classification divisions</i>	3(108)
Książki i broszury wydane według miejsca wydania – tytuły.....	<i>Books and pamphlets published by place of issue – titles</i>	4(109)
Gazety (periodyki informacji ogólnej) i czasopisma (inne periodyki) wydane	<i>Newspapers (containing general information) and magazines (other periodicals) published</i>	5(110)
Czasopisma wydane według działów klasyfikacji UNESCO	<i>Published magazines by UNESCO classification divisions</i>	6(111)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – tytuły.....	<i>Newspapers and magazines published by place of issue – titles</i>	7(112)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – nakłady globalne.....	<i>Newspapers and magazines published by place of issue – total number of copies</i>	8(113)
Dział V. DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE	CHAPTER V. CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES	
Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2013 r.	<i>Activity of cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013</i>	1(114)
Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2013 r.....	<i>Activity of urban cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013</i>	2(115)
Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2013 r.	<i>Activity of rural cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013</i>	3(116)
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship</i>	4(117)
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	<i>Urban cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship</i>	5(118)
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	<i>Rural cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship</i>	6(119)
Instytucje kultury według organizatorów i województw.....	<i>Cultural institutions by organizer and voivodship</i>	7(120)
Instytucje kultury w miastach według organizatorów i województw.....	<i>Urban cultural institutions by organizer and voivodship</i>	8(121)
Instytucje kultury na wsi według organizatorów i województw.....	<i>Rural cultural institutions by organizer and voivodship</i>	9(122)
Instytucje kultury użytkujące odrębny budynek według województw.....	<i>Cultural institutions using stand-alone building by voivodship</i>	10(123)
Instytucje kultury w miastach użytkujące odrębny budynek według województw.....	<i>Urban cultural institutions using stand-alone building by voivodship</i>	11(124)
Instytucje kultury na wsi użytkujące odrębny budynek według województw	<i>Rural cultural institutions using stand-alone building by voivodship</i>	12(125)
Powierzchnia użytkowa instytucji kultury w m ² według województw	<i>Usable floor space of cultural institutions in m² by voivodship</i>	13(126)
Powierzchnia użytkowa instytucji kultury w m ² w miastach według województw	<i>Usable floor space of urban cultural institutions in m² by voivodship</i>	14(127)
Powierzchnia użytkowa instytucji kultury w m ² na wsi według województw	<i>Usable floor space of rural cultural institutions in m² by voivodship</i>	15(128)
Instytucje kultury według powierzchni użytkowej w m ² i województw w 2013 r.....	<i>Cultural institutions by usable floor space in m² and by voivodship in 2013</i>	16(129)
Instytucje kultury w miastach według powierzchni użytkowej w m ² i województw w 2013 r.	<i>Urban cultural institutions by usable floor space in m² and by voivodship in 2013</i>	17(130)
Instytucje kultury na wsi według powierzchni użytkowej w m ² i województw w 2013 r.	<i>Rural cultural institutions by usable floor space in m² and by voivodship in 2013</i>	18(131)
Pracownie specjalistyczne według województw.....	<i>Specialized workshops by voivodship</i>	19(132)

SPIS TABLIC NA PLYCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Pracownie specjalistyczne w miastach według województw.....	<i>Urban specialized workshops by voivodship</i>	20(133)
Pracownie specjalistyczne na wsi według województw....	<i>Rural specialized workshops by voivodship</i>	21(134)
Przeciętne zatrudnienie w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2013 r. według województw.....	<i>Average employment in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship.....</i>	22(135)
Przeciętne zatrudnienie w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach w 2013 r. według województw.....	<i>Average employment in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship.....</i>	23(136)
Przeciętne zatrudnienie w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi w 2013 r. według województw.....	<i>Average employment in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship.....</i>	24(137)
Pracujący w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2013 r. według województw.....	<i>Employed persons in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship</i>	25(138)
Pracujący w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach w 2013 r. według województw.....	<i>Employed persons in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship.....</i>	26(139)
Pracujący w domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi w 2013 r. według województw.....	<i>Employed persons in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship.....</i>	27(140)
Instytucje kultury posiadające salę widowiskową i prowadzące bibliotekę według województw.....	<i>Cultural institutions with theatre hall and library by voivodship.....</i>	28(141)
Instytucje kultury w miastach posiadające salę widowiskową i prowadzące bibliotekę według województw.....	<i>Urban cultural institutions with theatre hall and library by voivodship.....</i>	29(142)
Instytucje kultury na wsi posiadające salę widowiskową i prowadzące bibliotekę według województw.....	<i>Rural cultural institutions with theatre hall and library by voivodship</i>	30(143)
Imprezy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Events organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	31(144)
Imprezy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Events organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	32(145)
Imprezy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw.....	<i>Events organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	33(146)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Participants of events organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	34(147)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 instytucję) według województw.....	<i>Participants of events organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship</i>	35(148)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 imprezę) według województw.....	<i>Participants of events organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship</i>	36(149)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Participants of events organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	37(150)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 instytucję) według województw.....	<i>Participants of events organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship</i>	38(151)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 imprezę) według województw.....	<i>Participants of events organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship</i>	39(152)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw.....	<i>Participants of events organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	40(153)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 instytucję) według województw.....	<i>Participants of events organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship</i>	41(154)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 imprezę) według województw.....	<i>Participants of events organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship</i>	42(155)
Zespoły artystyczne w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.....	<i>Artistic ensembles in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	43(156)
Zespoły artystyczne w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw.....	<i>Artistic ensembles in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	44(157)

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Zespoły artystyczne w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	<i>Artistic ensembles in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	45(158)
Członkowie zespołów artystycznych w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	<i>Members of artistic ensembles in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	46(159)
Członkowie zespołów artystycznych w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	<i>Members of artistic ensembles in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	47(160)
Członkowie zespołów artystycznych w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	<i>Members of artistic ensembles in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	48(161)
Koła (kluby) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	<i>Groups (clubs) in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	49(162)
Koła (kluby) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw.....	<i>Groups (clubs) in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	50(163)
Koła (kluby) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	<i>Groups (clubs) in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres. by voivodship</i>	51(164)
Członkowie kół (klubów) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.....	<i>Members of groups (clubs) in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	52(165)
Członkowie kół (klubów) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw.....	<i>Members of groups (clubs) in urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	53(166)
Członkowie kół (klubów) w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw.....	<i>Members of groups (clubs) in rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	54(167)
Kursy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	<i>Courses organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	55(168)
Kursy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	<i>Courses organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	56(169)
Kursy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	<i>Courses organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	57(170)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Graduates of courses organized by cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	58(171)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	<i>Graduates of courses organized by urban cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	59(172)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	<i>Graduates of courses organized by rural cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship</i>	60(173)
Wybrane dane o działalności domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2013 r. według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3) ..	<i>Selected data on activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3).....</i>	61(174)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2013 r. według województw	<i>Selected indicators describing activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship</i>	62(175)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2013 r. według województw	<i>Selected indicators describing activities of urban cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship</i>	63(176)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2013 r. według województw	<i>Selected indicators describing activities of rural cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013 by voivodship</i>	64(177)
DZIAŁ VI. SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE W ROKU SZKOLNYM 2013/2014	CHAPTER VI. ART EDUCATION IN 2013/2014 SCHOOL YEAR	
Szkoły podstawowe – artystyczne według województw	<i>Primary art schools by voivodship</i>	1(178)
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według województw	<i>Art schools leading to professional certification by voivodship</i>	2(179)

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
Uczniowie szkół artystycznych ogólnokształcących według klas.....	<i>Students of general art schools by grade</i>	3(180)
Szkoły artystyczne nieudające uprawnień zawodowych według województw	<i>Art schools not awarding professional qualifications by voivodship</i>	4(181)
Policealne szkoły artystyczne według województw.....	<i>Post-secondary art schools by voivodship</i>	5(182)
Studenci wyższych szkół artystycznych według województw.....	<i>Students of fine art academies by voivodship</i>	6(183)
Absolwenci wyższych szkół artystycznych według województw.....	<i>Graduates of fine art academies by voivodship</i>	7(184)
Studenci kierunków kulturalnych i artystycznych	<i>Students of cultural and art fields of education</i>	8(185)
Absolwenci kierunków kulturalnych i artystycznych	<i>Graduates of cultural and art fields of education</i>	9(186)
DZIAŁ VII. WYSTAWIENICTWO	CHAPTER VII. THE ART OF EXHIBITION	
A. MUZEA	A. MUSEUMS	
Muzea	<i>Museums</i>	1(187)
Sieć i działalność muzeów według organizatorów i województw.....	<i>Network and activity of museums by governing authorities and voivodship</i>	2(188)
Sieć i działalność muzeów w miastach w 2013 r. według województw	<i>Network and activity of urban museums in 2013 by voivodship</i>	3(189)
Sieć i działalność muzeów na wsi w 2013 r. według województw.....	<i>Network and activity of rural museums in 2013 by voivodship</i>	4(190)
Muzea według rodzajów i województw w 2013 r.....	<i>Museums by type and voivodship in 2013</i>	5(191)
Muzealia w jednostkach inwentarzowych według dyscyplin i rodzajów muzeów w 2013 r.	<i>Exhibits in inventory units by branch and type of museum in 2013</i>	6(192)
Ruch muzealiów w jednostkach inwentarzowych według dyscyplin i województw w 2013 r.....	<i>Movement of exhibits in inventory units by branch and voivodship in 2013</i>	7(193)
Depozyty w jednostkach inwentarzowych według dyscyplin i województw w 2013 r.	<i>Deposits in inventory units by branch and voivodship in 2013</i>	8(194)
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne w 2013 r. według rodzajów muzeów i województw	<i>Attendance in museums and museum exhibitions in 2013 by type of museum and voivodship</i>	9(195)
Wystawy za granicą zorganizowane przez muzea w 2013 r. według krajów	<i>Exhibitions organized by museums abroad in 2013 by country</i>	10(196)
Działalność oświatowa muzeów w 2013 r. według województw.....	<i>Educational activity of museums in 2013 by voivodship</i>	11(197)
Lekcje muzealne zrealizowane w 2013 r. według rodzajów muzeów i województw.....	<i>Museums lessons realized in 2013 by type of museum and voivodship</i>	12(198)
Działalność wydawnicza muzeów według województw.....	<i>Publishing activity of museums by voivodship</i>	13(199)
Wybrane formy działalności usługowej realizowanej przez muzea w 2013 r. według województw	<i>Selected forms of service activity realized by museums in 2013 by voivodship</i>	14(200)
Programy badawcze realizowane przez muzea w 2013 r. według rodzajów muzeów i województw	<i>Research programmes realized by museums in 2013 by type of museum and voivodship</i>	15(201)
Muzea samorządów terytorialnych w 2013 r. według rodzajów muzeów i województw.....	<i>Museums of local self-government entities in 2013 by type of museum and voivodship</i>	16(202)
Wybrane dane o działalności muzeów w 2013 r. według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3).....	<i>Selected data on activity of museums in 2013 by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)</i>	17(203)
B. INSTYTUCJE PARAMUZEALNE W 2013 r.	B. INSTITUTIONS RELATED TO MUSEUMS IN 2013	
Instytucje paramuzealne	<i>Institutions related to museums</i>	18(204)
Okazy i inne eksponaty według dyscyplin i rodzajów instytucji paramuzealnych	<i>Exhibits by branch and type of institution related to museums</i>	19(205)
Sieć i działalność instytucji paramuzealnych według organizatorów i województw.....	<i>Network of institutions related to museums and their activity by organizer and voivodship</i>	20(206)
Rodzaje instytucji paramuzealnych – sieć i zwiedzający według województw.....	<i>Institutions related to museums by type – network and visitors by voivodship</i>	21(207)
Działalność oświatowa instytucji paramuzealnych według województw	<i>Educational activity of institutions related to museums by voivodship</i>	22(208)
Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych według województw	<i>Publishing activity of institutions related to museums by voivodship</i>	23(209)

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
C. GALERIE	C. ART GALLERIES	
Galerie według organizatorów	<i>Art galleries by governing authority</i>	24(210)
Zbiory własne galerii państwowych i samorządowych w 2013 r.	<i>Exhibits of state and local self-government art galleries in 2013</i>	25(211)
Działalność wystawiennicza w kraju	<i>Exhibition activity in Poland</i>	26(212)
Działalność wystawiennicza galerii	<i>Exhibition activity of art galleries</i>	27(213)
Wybrane formy działalności oświatowej w 2013 r.	<i>Selected forms of educational activity in 2013</i>	28(214)
Działalność wydawnicza galerii w 2013 r.	<i>Publishing activity of art galleries in 2013</i>	29(215)
Działalność wydawnicza galerii w 2013 r. – wydawnictwa elektroniczne	<i>Publishing activity of art galleries in 2013 – electronic publications</i>	30(216)
Wybrane dane o działalności galerii w 2013 r. według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3)	<i>Selected data on activity of art galleries in 2013 by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)</i>	31(217)
DZIAŁ VIII. TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE I ROZRYWKOWE	CHAPTER VIII. THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS AND ENTERTAINMENT ENTERPRISES	
Działalność teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	<i>Activity of theatres and music institutions by locality</i>	1(218)
Teatry i instytucje muzyczne według siedziby	<i>Theatres and music institutions by locality</i>	2(219)
Sceny w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Stages in theatres and music institutions by locality</i>	3(220)
Miejsca na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Seats for audience in fixed halls of the theatres and music institutions by locality</i>	4(221)
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Performances and concerts in theatres and music institutions by locality</i>	5(222)
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Spectators and listeners in theatres and music institutions by locality</i>	6(223)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	<i>Performances and concerts, spectators and listeners in fixed halls of theatres and music institutions by locality</i>	7(224)
Teatry dramatyczne według siedziby	<i>Dramatic theatres by locality</i>	8(225)
Teatry lalkowe według siedziby	<i>Puppet theatres by locality</i>	9(226)
Teatry muzyczne według siedziby	<i>Music theatres by locality</i>	10(227)
Filharmonie, orkiestry symfoniczne i kameralne oraz chóry według siedziby	<i>Philharmonic halls, symphonic and chamber orchestras and choirs by locality</i>	11(228)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według województw	<i>Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by voivodship</i>	12(229)
Działalność wydawnicza teatrów i instytucji muzycznych w 2013 r. według województw	<i>Publishing activity of theatres and music institutions in 2013 by voivodship</i>	13(230)
Inne formy działalności organizowane przez teatry i instytucje muzyczne w 2013 r. według województw	<i>Other forms of activity organized by theatres and music institutions in 2013 by voivodship</i>	14(231)
Uczestnicy innych form działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne w 2013 r. według województw	<i>Participants of other forms of activity organized by theatres and music institutions in 2013 by voivodship</i>	15(232)
Przedstawienia zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality</i>	16(233)
Widzowie na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Spectators on performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality</i>	17(234)
Działalność przedsiębiorstw (agencji) estradowych	<i>Activity of entertainment enterprises (agencies)</i>	18(235)
Wybrane wskaźniki dotyczące teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych według województw	<i>Selected indicators concerning theatres, music institutions and entertainment enterprises by voivodship</i>	19(236)
Działalność za granicą teatrów, instytucji muzycznych i estradowych według krajów	<i>Activity of Polish theatres, music institutions and entertainment enterprises abroad by country</i>	20(237)
Przedstawienia zrealizowane za granicą według rodzajów instytucji i ich siedziby	<i>Performances realized abroad by type of institution and locality</i>	21(238)
Wybrane dane o działalności teatrów i instytucji muzycznych w 2013 r. według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3)	<i>Selected data on activity of theatres and music institutions by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2013</i>	22(239)

SPIS TABLIC NA PŁYTCIE CD	LIST OF TABLES ON CD	Tabl./Table
DZIAŁ IX. KINA	CHAPTER IX. CINEMAS	
Kina i miejsca w kinach stałych.....	<i>Cinemas and seats in fixed cinemas</i>	1(240)
Kina i miejsca w kinach stałych w miastach.....	<i>Urban cinemas and seats in fixed cinemas</i>	2(241)
Kina i miejsca w kinach stałych na wsi	<i>Rural cinemas and seats in fixed cinemas</i>	3(242)
Kina stałe według liczby sal	<i>Fixed cinemas by number of screens.....</i>	4(243)
Kina według aparatury projekcyjnej.....	<i>Cinemas by type of projection machines</i>	5(244)
Kina według form własności	<i>Cinemas by owners</i>	6(245)
Działalność kin ruchomych	<i>Activities of mobile cinemas</i>	7(246)
Seanse w kinach.....	<i>Screenings in cinemas</i>	8(247)
Seanse w kinach w miastach.....	<i>Screenings in urban cinemas</i>	9(248)
Seanse w kinach na wsi	<i>Screenings in rural cinemas</i>	10(249)
Widzowie w kinach	<i>Attendance in cinemas</i>	11(250)
Widzowie w kinach w miastach	<i>Attendance in urban cinemas</i>	12(251)
Widzowie w kinach na wsi	<i>Attendance in rural cinemas</i>	13(252)
Kina według okresu działalności	<i>Cinemas by period of activity</i>	14(253)
Kina według okresu działalności w miastach	<i>Urban cinemas by period of activity</i>	15(254)
Kina według okresu działalności na wsi	<i>Rural cinemas by period of activity</i>	16(255)
Inne formy działalności kin w 2013 r. według województw.....	<i>Other forms of cinemas activity in 2013by voivodship</i>	17(256)
Wybrane dane o działalności kin w 2013 r. według regionów (NTS 1), województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3).....	<i>Selected data on cinemas by region (NUTS 1), voivodship (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2013</i>	18(257)
Działalność mini- i multiplexów	<i>Mini- and multiplexes activity</i>	19(258)
Nowoprowadzone na ekrany kin filmy długometrażowe według krajów produkcji w 2013 r.	<i>New released full-length films in cinemas by country of origin in 2013.....</i>	20(259)
DZIAŁ X. ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI WEDŁUG WOJEWÓDZTW	CHAPTER X. RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS BY VOIVODSHIP	
Abonenci radiowi	<i>Radio subscribers</i>	1(260)
Abonenci telewizyjni.....	<i>Television subscribers</i>	2(261)
DZIAŁ XI. IMPREZY MASOWE W 2013 R.	CHAPTER XI. MASS EVENTS IN 2013	
Imprezy masowe według rodzaju organizatora i województw.....	<i>Mass events by organizer and voivodship</i>	1(270)
Uczestnicy imprez masowych według województw	<i>Mass events participants by voivodship</i>	2(271)
Rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych według województw.....	<i>Art and entertainment events by type and voivodship.....</i>	3(272)

UWAGI METODYCZNE

Uwagi ogólne

Informacje według *województw* oraz wybrane dane w układzie *miasto-wieś* podano zgodnie z siedzibą jednostki sprawozdawczej. Dane dla teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, ze względu na charakter ich działalności są prezentowane według *siedziby* i *województw* (szczegółowe wyjaśnienia w dalszej części uwag). Wybrane dane przedstawiono także według regionów, podregionów i powiatów.

Miary względne odnoszące się do liczby ludności, dotyczące stanu opisywanych zmiennych (np. liczby miejsc na widowni, księgozbioru bibliotek) ustalono przy wykorzystaniu danych demograficznych według stanu w dniu 31 grudnia¹, a dla zjawisk trwających pewien okres, np. rok (m.in. wypożyczenia zbiorów, widzowie teatralni i kinowi, uczestnicy imprez, działalność wydawnicza) – według stanu ludności w dniu 30 czerwca¹.

Dane o liczbie i strukturze ludności w przekroju terytorialnym dotyczą *ludności faktycznie zamieszkałej*². Do ludności faktycznie zamieszkałej w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną w danej jednostce podziału terytorialnego na pobyt czasowy ponad 3 miesiące). Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego, ale rzeczywiście przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące), ujmowana jest jako ludność faktycznie zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.³

Wszystkie badania sprawozdawcze instytucji kultury realizowane przez Główny Urząd Statystyczny, których wyniki prezentowane są w niniejszej publikacji, prowadzone są metodą pełną.

Wydatki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego na kulturę

Dane o wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków publicznych, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r.⁴

Przez *wydatki publiczne* rozumie się wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatu i województw) łącznie, po wyeliminowaniu transferów z budżetu państwa do jednostek samorządowych oraz między tymi jednostkami.

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych, prezentowane w niniejszym opracowaniu, to wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe. „Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń; 2) zakupy towarów i usług; 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań; 4) koszty

¹ Dane demograficzne zostały opracowane w oparciu o bilans, przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.

² Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. GUS, Warszawa, 2012.

³ Rocznik Demograficzny 2013. GUS, Warszawa 2013.

⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. Nr 38, poz. 207) z późniejszymi zmianami.

zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.”⁵

Wydatki gospodarstw domowych na kulturę

Dane dotyczące przeciętnych wydatków gospodarstw domowych, a także o ich wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania, pochodzą z badań reprezentacyjnych budżetów gospodarstw domowych⁶ przeprowadzonych w latach 2011–2013. Badania te służą przede wszystkim do analizy struktury, zróżnicowania i tendencji rozwojowych dochodów, wydatków i spożycia w gospodarstwach domowych. Zmiana klasyfikacji wydatków w niniejszej publikacji w stosunku do poprzedniej edycji wynika z wejścia w życie obowiązującej od 2013 r. „Klasyfikacji przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowanej na podstawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu”.⁷

W badaniach budżetów rodzinnych, wśród kilkunastu podstawowych grup rozchodów, wyodrębnia się grupę wydatków związanych z kulturą i rekreacją. W skład tej grupy wchodzi wydatki na aktywność typowo kulturalną, rekreacyjną oraz łącznie na aktywność kulturalno-rekreacyjną, z których nie można wydzielić dwóch rozłącznych podgrup obejmujących tylko jeden rodzaj aktywności. Z tego powodu wydatki „na kulturę ogółem”, liczone wraz z tymi wydatkami na rekreację, których nie można wyodrębnić, mogą być zawyżone.

W związku z wprowadzeniem modyfikacji w klasyfikacji przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych, związanych m.in. z przesunięciem do działu „Łączność” wszystkich opłat za usługi internetowe i niektórych opłat za abonament telewizyjny, dane za 2013 r. nie są w pełni porównywalne z latami poprzednimi. Przy nieznacznym wzroście wydatków gospodarstw domowych ogółem (o 1,0% w stosunku do roku poprzedniego), wydatki zaliczone do działu „Rekreacja i kultura” zmniejszyły się w porównaniu z 2012 r. o 19,1%, a ich udział w wydatkach ogółem zmalał o 1,6 p. proc. W konsekwencji, zmniejszyły się także wydatki gospodarstw domowych na kulturę oraz ich udział w wydatkach ogółem.

Ujęte w niniejszej publikacji wydatki na aktywność uważaną za typowo kulturalną, określane dalej jako „wydatki na kulturę” (inne niż kulturalno-rekreacyjne), obejmują:

- zakup gazet i czasopism – gazety, tygodniki, miesięczniki, pozostałe wydawnictwa periodyczne i opłaty za prenumeratę, w tym prenumeratę internetową;
- zakup książek przeznaczonych do celów innych niż edukacyjne – atlasy, słowniki, encyklopedie, książki naukowe, beletrystyczne, wydawnictwa albumowe, Biblia, nuty (partytura) – także na nośnikach innych niż papierowy, książki do kolorowania dla dzieci, oprawa książek itp.;
- opłaty za wstęp do kina, teatru, opery, operetki, cyrku itp., na koncert, występy estradowe, pokazy światła, dźwięku; opłaty za wstęp do muzeum, ogrodu zoologicznego, ogrodu botanicznego, parku narodowego, do galerii sztuki, opłaty za zwiedzanie zabytków, opłaty w bibliotekach; opłaty za usługi świadczone przez muzyków, klaunów, innych wykonawców występujących na prywatnych imprezach;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku, tj. radia (odbiorniki radiowe, radia samochodowe, radiozegary, krótkofalówki, amatorskie nadajniki i odbiorniki radiowe), nieprzenośne odtwarzacze płyt CD, inne nieprzenośne odtwarzacze dźwięku (bez funkcji wideo),

⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240), z późniejszymi zmianami.

⁶ Szczegółowy opis metodologii badania budżetów gospodarstw domowych (m.in. doboru próby) zamieszczony jest corocznie w publikacji GUS „Budżety gospodarstw domowych...”.

⁷ COICOP/HBS/HICP/PPP, Zeszyt 2” (GUS, Warszawa 2013).

np. magnetofony, radiomagnetofony, adaptery, gramofony, samochodowe zestawy stereo, tunery, wzmacniacze, głośniki, mikrofony, dyktafony;

- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu: odbiorniki telewizyjne, anteny telewizyjne dowolnego typu, magnetowidy i odtwarzacze DVD, odtwarzacze dźwięku i obrazu (z funkcją wideo), dekodery (przystawki) STB, kina domowe, rzutniki wideo, odtwarzacze Blu-ray, piloty do telewizorów i odtwarzaczy, nagrywarki z twardym dyskiem;

- zakup przenośnych odtwarzaczy dźwięku i obrazu, takich jak odtwarzacze MP-3, MP-4, przenośne odbiorniki telewizyjne;

- wydatki na zakup pozostałego sprzętu i akcesoriów do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu, w tym słuchawki, ramki cyfrowe, czytniki książek elektronicznych oraz części i pozostałe akcesoria;

- opłaty za naprawę sprzętu audiowizualnego, optycznego, fotograficznego i do przetwarzania informacji, instalację sprzętu audiowizualnego, w tym telewizji kablowej, anteny satelitarnej, obejmujące koszt robocizny i materiałów;

- wydatki na zakup instrumentów muzycznych: klawiszowych (pianina, organy), strunowych (skrzypce, gitary), dętych (trąbki, klarnety, flety), drobnych instrumentów muzycznych (harmonijki ustne), bębny, itp., instrumentów elektronicznych, a także strun do instrumentów, kalafonii etc.;

- wydatki na zakup sprzętu fotograficznego i kinematograficznego – aparaty fotograficzne, kamery filmowe, kamery wideo, rzutniki filmowe i do slajdów, powiększalniki i sprzęt do obróbki filmów oraz akcesoria takie jak: ekrany, przeglądarki, obiektywy (w tym teleobiektywy), uchwyty do lamp błyskowych, filtry, światłomierze itp., etui do aparatów fotograficznych;

- wydatki na zakup nośników informacji – nagranych (płyty kompaktowe /CD/, wideo i DVD, kasety, kasety wideo, płyty gramofonowe, dyski Blu-ray, etui do nośników; pobieranie muzyki i filmów wideo, książek, usługi dostarczone przez witryny internetowe, które oferują szybki zapis muzyki i te, na które wymagana jest prenumerata) i nienagranych (dyski CD /R i RW/, dyski zewnętrzne do komputerów, pendrive'y, wideo i DVD /R i RW/, dyski Blu-ray, kasety, kasety wideo), a także karty pamięci, rolki filmowe, nienaświetlone filmy, kasety i płyty do celów fotograficznych i kinematograficznych, fotograficzne materiały eksploatacyjne (np. papier);

- opłaty radiowo-telewizyjne – opłaty za nadawanie audycji telewizyjnych i radiowych, łącznie z karą za zwłokę w opłatach, abonament za telewizję kablową, cyfrową, opłaty za telewizję na żądanie (w tym w szpitalach); dane nie obejmują opłat za dostęp do programu telewizyjnego w ramach pakietu telekomunikacyjnego (ujętych w dziale *Łączność*);

- opłaty za wypożyczanie sprzętu i akcesoriów związanych z kulturą – wypożyczenie: kaset DVD, kaset wideo, płyt CD i Blu-ray, odbiorników telewizyjnych, dekoderek, odtwarzaczy DVD, wideo i płyt kompaktowych, sprzętu fotograficznego itp.

Od 2005 r., zgodnie z metodologią przyjętą dla badania budżetów gospodarstw domowych, stosuje się podział na pięć podstawowych typów, określanych też jako grupy społeczno-ekonomiczne ludności kraju:

- **gospodarstwa pracowników**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa pracujących na stanowiskach robotniczych i na stanowiskach nierobotniczych);

– *gospodarstwa rolników*, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa rolnego (w użytkowaniu indywidualnym);

– *gospodarstwa pracujących na własny rachunek*, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym lub wykonywanie wolnego zawodu;

– *gospodarstwa emerytów i rencistów*, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta (prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa emerytów i gospodarstwa rencistów);

– *gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł*, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, np. zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielone na podstawie ustawy o pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, alimenty, darowizny, dochody z tytułu własności i z wynajmu nieruchomości.

Prezentowane wyniki badania budżetów gospodarstw domowych nie obejmują gospodarstw domowych zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. domów studenckich, domów opieki społecznej i innych oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych (poza gospodarstwami obywateli obcego państwa, którzy zamieszkują w Polsce stale lub przez dłuższy okres czasu i posługują się językiem polskim).

Biblioteki

Dział ten zawiera informacje o bibliotekach publicznych, pedagogicznych oraz ich filiach, naukowych, bibliotekach zakładów pracy (fachowych, fachowo-beletrystycznych, ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej) i bibliotekach towarzystw naukowych objętych badaniami statystyki publicznej.

Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁸.

Począwszy od 2011 r. informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie przy pomocy jednego, wspólnego formularza o symbolu K-03. Obejmuje on dane o zbiorach bibliotek oraz o liczbie wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu według rodzajów zbiorów. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o użytkownikach zarejestrowanych w bibliotece, czytelnikach (użytkownikach aktywnie wypożyczających) oraz odwiedzinach w bibliotece w ciągu roku. Wyodrębniono również informacje o czytelnikach według wieku i zajęcia, dane o liczbie miejsc dla czytelników w placówce bibliotecznej, oraz informacje o działalności punktów bibliotecznych. Sprawozdawczością objęte są także informacje dotyczące działalności wydawniczej oraz innych form działalności bibliotek (np. doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, szkoleń bibliotecznych użytkowników, organizacji wystaw, imprez literackich i edukacyjnych, konferencji, seminariów). Ponadto od 2011 r. wykazywane są informacje o usługach elektronicznych, które oferują biblioteki, m.in. katalog on-line, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne czy elektroniczne powiadomianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych, a także informacje o tworzeniu przez bibliotekę baz danych, biblioteki cyfrowej i repozytorium.

⁸ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539), z późniejszymi zmianami.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Jednostka biblioteczna jest to placówka (zespół placówek) posiadająca stały księgozbiór objęty wspólną ewidencją i opatrzone wspólnym znakiem własności.

Biblioteki publiczne służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych ludności.

Zgodnie z funkcją, jaką pełnią poszczególne placówki, wyodrębniono biblioteki: wojewódzkie i powiatowe oraz biblioteki służące mieszkańcom miast na prawach powiatu, gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Ponadto wykazano podporządkowane im administracyjnie **filie biblioteczne i punkty biblioteczne**. Dodatkowo wyróżniono biblioteki działające w strukturze innych instytucji: w szkołach (biblioteki publiczno-szkolne), ośrodkach (domach) kultury lub innych instytucjach niż instytucje kultury (np. urzędach gmin).

Filie biblioteczne są to placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór (często podwójnie rejestrowany – w księdze inwentarzowej biblioteki macierzystej i w księdze inwentarzowej filii). Wśród filii bibliotecznych wyróżniamy filie biblioteczne dla dzieci wyposażone w odpowiedni księgozbiór, o popularyzatorskim profilu działalności odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

Punkty biblioteczne są to – prowadzone najczęściej społecznie – placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych. Ponieważ nie stanowią one samodzielnych organizacyjnie jednostek, dane o ich liczbie i działalności podawane są łącznie z danymi dotyczącymi jednostek macierzystych.

Oddziały dla dzieci/młodzieży są to niesamodzielne jednostki istniejące zasadniczo jako komórka organizacyjna większych bibliotek i filii bibliotecznych. Są one przeznaczone do obsługi dzieci i młodzieży szkolnej, pełniąc funkcję filii bibliotecznych dla dzieci i młodzieży.

Biblioteki naukowe mają na celu zaspokajanie potrzeb nauki i związanych z nią funkcji społecznych. Do grupy bibliotek naukowych zaliczono zgodnie z ustawą o bibliotekach: Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, biblioteki szkół wyższych, jednostek badawczo-rozwojowych oraz inne biblioteki, których wykaz został podany w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁹, czyli biblioteki publiczne, które otrzymały status biblioteki naukowej (w Białymstoku, Bydgoszczy, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze), Bibliotekę Śląską w Katowicach (biblioteka naukowa, pełniąca także funkcję wojewódzkiej biblioteki publicznej), a także Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Krakowie, Centralną Bibliotekę Narodowego Banku Polskiego w Warszawie, Centralną Bibliotekę Rolniczą w Warszawie, Centralną Bibliotekę Statystyczną w Warszawie, Główną Bibliotekę Komunikacyjną w Warszawie, Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie, Główną Bibliotekę Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Bibliotekę Sejmową w Warszawie, Bibliotekę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Bibliotekę Towarzystwa Naukowego Płockiego, Bibliotekę

⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu (Dz. U. z 11 kwietnia 2012 r., poz. 390).

Muzeum Narodowego w Warszawie, Bibliotekę Czartoryskich Muzeum Narodowego w Krakowie oraz Książnicę Cieszyńską w Cieszynie. Do grupy tej zalicza się także Centralną Bibliotekę Wojskową w Warszawie.

Biblioteki pedagogiczne są to jednostki służące w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli. Księgozbiór tych bibliotek obejmuje literaturę fachową z zakresu pedagogiki i innych dziedzin nauk oraz literaturę piękną i społeczno-ekonomiczną.

Biblioteki zakładów pracy nie stanowią jednolitej sieci bibliotecznej. Obejmują one **biblioteki fachowe** (instytucji, urzędów, przedsiębiorstw, zakładów usługowych, muzeów, teatrów itp.) oraz **ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej** – placówki informacyjno-biblioteczne, wchodzące w skład sieci informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte). Nie zalicza się do nich bibliotek o statusie biblioteki naukowej. Biblioteki fachowe zaspokajają potrzeby zakładów pracy w zakresie materiałów i informacji z odpowiednich dziedzin wiedzy niezbędnych do wykonywania zadań i doskonalenia zawodowego pracowników. W zakładach pracy działają także **biblioteki fachowo-beletrystyczne**, dysponujące księgozbiorem fachowym właściwym dla charakteru instytucji, która je powołała i zbiorami z dziedziny beletrystyki.

Zbiory biblioteczne obejmują księgozbiór, pozostałe zbiory nieelektroniczne, zbiory elektroniczne zinwentaryzowane, licencjonowane zbiory elektroniczne oraz materiały zdigitalizowane przez bibliotekę.

Księgozbiór obejmuje wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.)¹⁰ i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Pozostałe zbiory nieelektroniczne obliczane są w jednostkach ściśle określonych dla danego rodzaju zbiorów na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹¹, tj. np. tytuł, zwój, płyta, mapa, kasetta, taśma. Wyróżnia się wśród nich kilka podstawowych grup:

– **rękopisy** – tj. teksty napisane ręcznie, niezależnie od rodzaju pisma, materiału pisarskiego i techniki; także niepowielone maszynopisy;

– **stare druki** – tj. druki pochodzące z okresu od wynalezienia druku do roku 1800 włącznie¹²;

– **mikroformy** – tj. zmminiaturyzowane formy dokumentów piśmienniczych: mikrofilmy (utrwalone na taśmie filmowej-zwojowej) i mikrofiszce (utrwalone na materiale fotograficznym w postaci błony płaskiej);

– **druki muzyczne** – tj. dokumenty drukowane, których podstawową zawartością jest zapis muzyki, zazwyczaj za pomocą nut;

– **dokumenty kartograficzne** – tj. umowne przedstawienie, w zmniejszonej skali, konkretnego lub abstrakcyjnego zjawiska, które może być umiejscowione w czasie i przestrzeni (mapy, globusy, plany, modele topograficzne, mapy wypukłe i zdjęcia lotnicze); nie zalicza się: atlasów i innych dokumentów kartograficznych w formie książki, mikroformy, dokumentów audiowizualnych i elektronicznych;

– **dokumenty graficzne** – ich podstawową cechą jest obrazowe przedstawienie rzeczywistości; obejmują rysunki, grafikę (zarówno oryginały, jak i reprodukcje), fotografie, plakaty, rysunki techniczne, itp.;

¹⁰ Por. przypis 12.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).

¹² Encyklopedia Wiedzy o Książce, szp. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

– *normy, opisy patentowe* w postaci drukowanej,

– *materiały audiowizualne* – tj. dokumenty, w których dominuje dźwięk lub obraz, które wymagają użycia specjalnego sprzętu do odtworzenia i odbioru dźwięku lub obrazu, jak: płyty, taśmy, kasyety, dźwiękowe dyski kompaktowe, DVD, pliki nagrań cyfrowych, slajdy, przezroczca, ruchome obrazy, nagrania video itd.;

– *inne zbiory* – np. afisze, druki ulotne, jednodniówki, kalendarze, itp.,

Zbiory elektroniczne zinwentaryzowane są to dokumenty elektroniczne na nośniku fizycznym, w postaci czytelnej tylko dla komputera.

Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp obejmują niezinwentaryzowane zasoby elektroniczne o dostępie zdalnym, do których biblioteka opłaciła dostęp (samodzielnie lub w ramach konsorcjum).

Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę są to materiały stanowiące część udostępnianych zbiorów bibliotecznych i włączonych do regionalnej/instytucjonalnej biblioteki cyfrowej lub udostępnianych lokalnie, od początku istnienia biblioteki cyfrowej.

Przez termin *udział wpływów* materiałów bibliotecznych rozumie się wyrażony procentowo stosunek liczby materiałów bibliotecznych danego rodzaju, które wpłynęły w ciągu roku do ogółu zbiorów danego rodzaju według stanu w dniu 31 XII tego roku.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji. Informacje o czytelnikach zostały pogrupowane według wieku i zajęcia, zgodnie z klasyfikacją stosowaną w „Dzienniku Biblioteki Publicznej”, będącym podstawowym dokumentem źródłowym, pomocnym przy sporządzaniu zestawień statystycznych o działalności biblioteki. W dokumentacji przyjmuje się na podstawie „kart zapisu-zobowiązań” następujące grupy wieku czytelników: do lat 15, 16–19 lat, 20–24 lata, 25–44 lata, 45–60 lat i powyżej 60 lat oraz kategorie społeczno-zawodowe czytelników: robotnicy, rolnicy, pracownicy umysłowi, uczniowie (młodzież ucząca się, niepracująca), studenci (czyli wszystkie osoby studiujące w szkołach wyższych – łącznie z licencjatem – niezależnie od trybu studiowania [stacjonarne, niestacjonarne], jeśli jest to ich podstawowe zajęcie), inni zatrudnieni, pozostali.

Użytkownik zarejestrowany w bibliotece – osoba, która w roku sprawozdawczym co najmniej raz skorzystała ze zbiorów i usług biblioteczno-informacyjnych biblioteki, (np. na podstawie aktywnego konta i karty bibliotecznej), tzn. wypożyczała materiały biblioteczne na zewnątrz, korzystała z czytelni, pracowni komputerowych, multimedialnych, usług informacyjnych, baz danych i katalogów, itp., korzystała z tych usług zarówno na terenie biblioteki lub poza nią (posiada prawo dostępu do zdalnych usług biblioteki); wyklucza się osoby, których dane osobowe zostały wprowadzone automatycznie do bazy czytelników (np. nowo przyjętych studentów) i które do końca okresu sprawozdawczego nie aktywowały swojego konta osobiście lub zdalnie; rejestracji nie podlegają użytkownicy korzystający wyłącznie z innych usług niż usługi biblioteczno-informacyjne, np. spotkań autorskich, dyskusyjnych klubów książki, wystaw, lekcji bibliotecznych, kursów, zajęć uniwersytetu trzeciego wieku, itp.,

Odwiedziny w bibliotece – określa się na podstawie liczby wejść do pomieszczeń biblioteki, liczonych na wejściu lub na wyjściu za pomocą kołowrotka, licznika elektronicznego lub ręcznie, rejestrując je w poszczególnych agendach biblioteki obsługujących użytkowników, a następnie sumując na potrzeby statystyki; nie zalicza się liczby wejść i wyjść personelu bibliotecznego.

Udostępnianie zbiorów, które odbywa się w formie wypożyczeń i udostępnień w czytelniku jest prezentowane w podziale na **wypożyczenia na zewnątrz** i **udostępnienia na miejscu**. Przez wypożyczenie rozumie się udostępnianie materiałów bibliotecznych poza teren biblioteki poszczególnym czytelnikom (osobom fizycznym), natomiast **wypożyczenia międzybiblioteczne** (będące formą wypożyczeń na zewnątrz) obejmują wypożyczenia innym bibliotekom i instytucjom, jak i wypożyczenia z innych bibliotek. W bibliotekach posiadających czytelnie, tj. samodzielne pomieszczenia przystosowane do korzystania ze zbiorów na miejscu, rejestruje się udostępnianie zbiorów. Dane te należy traktować orientacyjnie, gdyż część bibliotek nie prowadzi ewidencji udostępniania zbiorów w czytelniku bądź też zamieszcza dane szacunkowe.

Ponadto od 2011 r. zbierane są dane na temat **korzystania ze zbiorów elektronicznych dostępnych zdalnie lub w sieci lokalnej**, w postaci liczby sesji, liczby pobranych dokumentów, liczby wyświetleń publikacji z własnej biblioteki cyfrowej oraz liczby wejść na stronę internetową. Przez **sesję** rozumie się zrealizowane zapytanie (zalogowanie) do baz danych własnych lub licencjonowanych (z wyłączeniem katalogowej), natomiast pobrany dokument to pełen tekst publikacji wyszukany w bazach pełnotekstowych lub zbiorach czasopism elektronicznych albo pobrana strona z książek elektronicznych.

Wydawnictwa

Tablice zamieszczone w tym dziale zostały przygotowane w oparciu o dane Zakładu Statystyki Wydawnictw Biblioteki Narodowej. Są one opracowywane na podstawie nadsyłanych do Biblioteki Narodowej tzw. egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych wydawnictw opublikowanych w kraju.

W statystyce wydawnictw stosuje się – zgodnie z zaleceniami UNESCO – podział na wydawnictwa periodyczne i nieperiodyczne¹³.

Wydawnictwa nieperiodyczne są to wydawnictwa zwarte (dzieła stanowiące zamkniętą całość jedno lub wielotomowe) oraz zwarte całości w seriach wydawniczych, tj. książki, broszury, nuty, mapy i dokumenty życia społecznego¹⁴.

Zgodnie z normą statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet, czasopism i publikacji elektronicznych (PN-EN ISO 9707: 1998): **książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości, co najmniej 49 stron nie wliczając okładki, **broszura** – od 5 do 48 stron nie wliczając okładki, wydane w danym kraju i ogólnie dostępne.

Dane dotyczące książek i broszur podaje się łącznie ze śpiewnikami szkolnymi, albumami i atlasami.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw nieperiodycznych są:

– **tytuł** – każdorazowe wydanie całości dzieła (jedno- lub wielotomowego) stanowiącego samodzielną jednostkę wydawniczą i czytelniczą,

¹³ Zalecenia UNESCO w sprawie standaryzacji międzynarodowej statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet i czasopism uchwalono na XXIII sesji Konferencji Generalnej UNESCO w Sofii w 1985 r.

¹⁴ „Dokumentami życia społecznego określa się druki wydawane w celu osiągnięcia doraźnych celów informacyjnych, propagandowych, reklamowych i normatywnych, odzwierciedlające wewnętrzną działalność różnego rodzaju organizacji, stowarzyszeń i instytucji, grup społecznych”, np. plakaty, ulotki, zaproszenia, cenniki; <http://www.bn.org.pl/zbiory/dokumenty-zycia-spolecznego>.

- **arkusz wydawniczy** – zawierający 40000 znaków drukarskich (liter, cyfr, znaków przestankowych, odstępów między wierszami itp.) dla tekstów literowych lub cyfrowych albo 700 linii dla utworów poetyckich,
- **nakład globalny** – stanowiący liczbę wydanych egzemplarzy.

W grupie książek i broszur przyjęto następujący podział według typów:

- 1) wydawnictwa naukowe, do których należą studia, monografie, przyczynki, źródła, prace doktorskie i habilitacyjne, dzieła pomocnicze i informacyjne (encyklopedie, słowniki, atlasy, bibliografie itp.);
- 2) podręczniki dla szkół wyższych (podręczniki akademickie, skrypty, zbiory zadań, ćwiczenia);
- 3) wydawnictwa popularne – ogólne, obejmujące ogólne wydawnictwa popularne przeznaczone dla masowego odbiorcy, jak: literatura faktu, ideologiczna, popularyzacyjna, religijna, przewodniki itp.;
- 4) wydawnictwa zawodowe (fachowe), jak: poradniki, instrukcje, materiały szkoleniowe;
- 5) podręczniki szkolne i książki pomocnicze dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (łącznie ze szkołami policealnymi), z wyjątkiem szkół wyższych;
- 6) literatura piękna (powieści, nowele, dramaty, poezje, listy, pamiętniki, eseje, reportaże literackie, komiksy), podzielona na literaturę dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży.

Wydawnictwa periodyczne są to wydawnictwa ciągłe, publikowane w częściach, (w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu), o określonym charakterze, tj. gazety, czasopisma (z rocznikami włącznie) i związane wspólnym tytułem oraz w większości wydawnictwa zbiorowe (zeszyty naukowe, prace naukowe itp.).

Zgodnie z zaleceniami UNESCO:

1) do **gazet** zalicza się periodyki informacji ogólnej, bez względu na częstotliwość ich ukazywania się, stanowiące podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych i zagranicznych, przeznaczone dla szerokiego kręgu czytelników,

2) do **czasopism** (innych periodyków) zalicza się periodyki omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne fachowe i naukowe, poświęcone określonym zagadnieniom, magazyny ilustrowane itp., a także wydawnictwa urzędowe.

Czasopisma dzieli się na:

- **naukowe** – przedstawiające wyniki badań naukowych,
- **zawodowe** – o charakterze praktycznym, związane z wykonywaniem zawodu na różnych poziomach,
- **informacyjne** – stanowiące informacje ekspresowe, przeglądy dokumentacyjne, biuletyny i komunikaty, wykazy, informatory itp.,
- **ogólne** – przeznaczone dla szerokiego kręgu odbiorców, niezależnie od zawodu,
- **dziecięce i młodzieżowe** – dla odbiorcy do lat 14,
- **urzędowe** – stanowiące periodyki władz i urzędów państwowych zawierające przepisy i akty prawne,
- **oficjalne** – sprawozdania z działalności instytucji i zakładów pracy, przepisy dla członków organizacji itp.,
- **dla zagranicy** – wyodrębnione ze względu na rozpowszechnianie poza granicami kraju.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw periodycznych są:

- **tytuł**, czyli jedna pozycja drukowana (pozycja wydawnicza stanowiąca odrębną całość),
- **przeciętny nakład jednorazowy**, będący przeciętną liczbą wydanych jednorazowo egzemplarzy jednego numeru,

– **nakład globalny**, stanowiący liczbę wydanych egzemplarzy danego tytułu.

Dodatki do periodyków, jeśli są sprzedawane oddzielnie, uważa się za odrębne tytuły. W liczbie tytułów periodyków nie uwzględniono mutacji, z wyjątkiem obcojęzycznych, które uważa się za odrębne tytuły.

Domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice

Informacje dotyczące działalności domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic uzyskiwane są, na podstawie sprawozdawczości na formularzu o symbolu K-07.

W sprawozdaniu wykazywane są dane dotyczące posiadania sali widowiskowej wraz z liczbą miejsc, prowadzenia biblioteki oraz pracowni specjalistycznych działających w jednostce. Wykazuje się również liczbę imprez kulturalnych zorganizowanych przez jednostkę i uczestników tych imprez, a także liczbę zespołów artystycznych, kół (klubów) i ich członków, oraz kursów i absolwentów tych kursów. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej¹⁵ mówi się o głównych zadaniach instytucji kultury, jakimi są domy kultury, ośrodki kultury, świetlice i kluby, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej.

Przyjmuje się więc następujące definicje:

Domy kultury – prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

Ośrodki kultury (miejskie, miejsko-gminne, gminne) – są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

Kluby – są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

Świetlice – to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanych „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.

Zespoły artystyczne i kół (kluby) to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie zespołów działający w różnych zespołach liczeni są tyle razy, w ilu zespołach uczestniczą. Do składu zespołów artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatorzy i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach zespołów. W sprawozdaniu zastosowano

¹⁵ Ustawa z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012, poz. 406).

następujący podział zespołów artystycznych: teatralne, muzyczne-instrumentalne, wokalne i chóry, folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele), taneczne. Wśród kół (klubów) wyróżniono następujące rodzaje: politechniczne, taneczne, informatyczne, plastyczne, ceramiczne, tkackie, fotograficzne i filmowe, teatralne, turystyczne i sportowo-rekreacyjne, ekologiczne, literackie, seniora, terapeutyczne, dyskusyjne kluby filmowe, koła gospodyń wiejskich.

Do *kursów* (zakończonych i trwających w ciągu roku sprawozdawczego) zaliczono zajęcia o charakterze szkoleniowym trwające co najmniej 16 godzin, mające na celu zdobycie przez ich uczestników nowych umiejętności lub rozwijanie zainteresowań. Nie ujęto szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższeniem kwalifikacji zawodowych. Sprawozdawczością objęto następujące rodzaje kursów: języków obcych, plastyczne, nauki gry na instrumentach, wiedzy praktycznej, tańca, komputerowe, przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych. Do liczby absolwentów kursów wliczono tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora. Dane o absolwentach dotyczą kursów zakończonych w roku sprawozdawczym.

Pod pojęciem *pracowni specjalistycznej* rozumie się odrębne pomieszczenie działające w jednostce kultury, przystosowane do prowadzenia stałej działalności specjalistycznej o określonej tematyce. Ze względu na rodzaj pracowni specjalistycznej działającej w jednostce wyróżniono pracownie: fotograficzne, filmowe, plastyczne, muzyczne, politechniczne, komputerowe, ceramiczne, multimedialne (do nauki języków obcych) oraz studia radiowe, studia telewizyjne i sale baletowe/taneczne.

Do imprez organizowanych przez jednostki zalicza się imprezy kulturalne zorganizowane w roku sprawozdawczym, dostępne dla publiczności i dla stałych uczestników kół, klubów, pracowni itp. Nie zalicza się tutaj cyklicznych spotkań członków zespołów, kół, klubów, pracowni specjalistycznych i innych form stałej działalności.

Szkolnictwo artystyczne

W Polsce, równoległe do ogólnokształcącego systemu oświaty, funkcjonuje system szkolnictwa artystycznego skierowany do młodzieży uzdolnionej w poszczególnych dziedzinach sztuki. Instytucją odpowiadającą za kształcenie artystyczne jest minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zadania ministra wynikające z wypełniania funkcji organu prowadzącego dla części szkół i organu nadzoru dla wszystkich szkół artystycznych realizowane są w Departamencie Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej MKiDN oraz w Centrum Edukacji Artystycznej. System kształcenia artystycznego w Polsce tworzą publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne (kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych oraz ogólnokształcące artystyczne). Kształcenie artystyczne można kontynuować w ramach instytucji szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych).

Działalność szkół artystycznych regulują przepisy ustawy o systemie oświaty¹⁶, natomiast w zakresie szkół wyższych – prawo o szkolnictwie wyższym.¹⁷

Źródłem prezentowanych danych są: prowadzony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej system informacji oświatowej¹⁸ oraz roczne sprawozdanie statystyczne GUS o studiach wyższych (formularz S-10).

¹⁶ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 256 z 2004 r., poz. 2572) z późniejszymi zmianami.

¹⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572).

¹⁸ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 139, poz. 814) z późniejszymi zmianami.

Dane o *uczniach* podane są według stanu na początek roku szkolnego, dane o *absolwentach szkół* dotyczą końca poprzedniego roku szkolnego. Dane o *studentach* dotyczą osób wpisanych do ewidencji studentów w szkołach wyższych, włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystającymi z urlopów dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia (studiów zawodowych) inżynierskich i licencjackich.

Dane o *absolwentach szkół wyższych* dotyczą osób, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci wykazani są według stanu z poprzedniego roku akademickiego.

Szkola to jednostka organizacyjna powołana – na podstawie aktu założycielskiego lub wpisu do ewidencji – przez organ administracji rządowej, jednostkę samorządu terytorialnego, osobę prawną lub osobę fizyczną na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty.

Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (I stopnia), dzielą się na szkoły ogólnokształcące oraz kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

Informacje dotyczące *szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe* dotyczą ogólnokształcących szkół artystycznych, do których zalicza się: sześcioletnie ogólnokształcące szkoły muzyczne II stopnia, sześcioletnie ogólnokształcące szkoły sztuk pięknych, czteroletnie licea plastyczne oraz dziewięcioletnie ogólnokształcące szkoły baletowe. Absolwenci ogólnokształcących szkół artystycznych uzyskują wykształcenie średnie, mają możliwość przystępowania do egzaminu maturalnego, po zdaniu którego otrzymują świadectwo dojrzałości. Po ukończeniu szkoły dającej wykształcenie w zawodzie, uczeń otrzymuje dyplom ukończenia szkoły potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego.

Szkoły policealne są szkołami organizowanymi na podbudowie programowej szkoły ponadgimnazjalnej, umożliwiającymi osobom posiadającym wykształcenie średnie ogólne uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu. Z dniem 1 września 2005 r. organy prowadzące dotychczasowe szkoły policealne i szkoły pomaturalne przekształciły je w szkoły policealne, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. g) ustawy o systemie oświaty. Do policealnych szkół artystycznych zalicza się: policealne szkoły muzyczne, policealne szkoły plastyczne, szkoły pomaturalne bibliotekarskie i animatorów kultury.

Studia wyższe to studia prowadzone przez uczelnię posiadającą uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego.

W prezentacji studentów i absolwentów według grup i podgrup kierunków studiów zastosowano Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji (ISCED' 97)¹⁹. Dla potrzeb statystycznych polskie kierunki studiów są przyporządkowywane przez przedstawicieli Głównego Urzędu Statystycznego we współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do grup oraz podgrup kierunków studiów, w oparciu o wytyczne Klasyfikacji ISCED'97.

Muzea

Roczne sprawozdanie Głównego Urzędu Statystycznego na formularzu o symbolu K-02 z działalności muzeów sporządzają muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), wystawach organizowanych w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, dane

¹⁹ International Standard Classification of Education ISCED 1997. UNESCO, listopad 1997.

o liczbie zwiedzających muzea i wystawy muzealne (sprawozdawczością objęte są także dane o zwiedzających bezpłatnie w ramach „Nocy Muzeów” oraz z okazji innych imprez okolicznościowych), oraz informacje o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe/sympozja), działalności wydawniczej, imprezach cyklicznych oraz innych formach działalności a także prowadzonych programach badawczych.

Przy pomocy formularza K-02 zbierane są również informacje o tzw. *instytucjach paramuzealnych*, do których zalicza się²⁰:

- ogrody zoologiczne (także akwaria, terraria, w których hodowane są niewielkie gady i płazy oraz wiwaria, będące połączeniem akwariów z terrariami),
- ogrody botaniczne,
- rezerваты przyrody/parki narodowe (udostępniane zwiedzającym w sposób rejestrowany, na ogół prezentujące również zestaw zbiorów lub opracowane wystawy tematyczne, w szczególności są to: grotty, jaskinie, akwenu, parki),
- parki kulturowe (chronione tereny krajobrazowe z wyróżniającymi je zabytkami nieruchomymi),
- inne jednostki obejmujące m.in. planetaria, miasteczka, centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Dane te obrazują efekty działalności instytucji paramuzealnych, uzupełniających ofertę sieci muzeów i galerii sztuki²¹.

Działalność muzeów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 1996 r.²²

Zgodnie z art. 1 ustawy – *muzeum* jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

W zależności od sektora prezentowane w niniejszej publikacji dane obejmują:

1) w sektorze publicznym:

- a) muzea państwowe, utworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych,
- b) muzea samorządowe, utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego,

2) w sektorze prywatnym – muzea, których właścicielami są:

- a) organizacje społeczne, polityczne lub związki zawodowe, w tym muzea prowadzone przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze,
- b) jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych,
- c) fundacje, osoby fizyczne i inne.

Organizatorami większości muzeów w sektorze publicznym są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym.

²⁰ Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM - International Council of Museums).

²¹ Rekomendacje UNESCO przewidują również prezentację działalności wyodrębnionych ekspozycji o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach, nie uwzględnionych w badaniach GUS.

²² Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987).

W gestii ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego znajdują się: Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku, Muzeum Łazienki Królewskie – Zespół Pałacowo-Ogrodowy w Warszawie, Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie, Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w Warszawie, Muzeum Stutthof w Sztutowie, Muzeum Zamkowe w Malborku, Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie, Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Muzeum Historii Polski w Warszawie, Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki w Krakowie oraz Zamek Królewski w Warszawie – Pomnik Historii i Kultury Narodowej²³. Minister właściwy do spraw obrony narodowej jest – zgodnie z rejestrem instytucji kultury – organizatorem Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Ponadto minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym muzea, z których część jest wpisana w rejestrze ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Muzeum Narodowe w Kielcach, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum – Zamek w Łańcucie, Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie i Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie), a część – wpisana w rejestrze organizatorów samorządowych (Muzeum Narodowe w Gdańsku, Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach).

W statystyce publicznej stosowany jest następujący podział muzeów według rodzajów:

– **muzea artystyczne** – gromadzące zbiory z dziedziny malarstwa, grafiki, rzeźby, sztuki zdobniczej (rzemiosła artystycznego); do tej grupy należą też muzea wnętrz – eksponujące zbiory z dziedziny sztuki i kultury materialnej w formie urządzonych wnętrz mieszkalnych;

– **muzea archeologiczne** – gromadzące zbiory z dziedziny historii kultury materialnej z okresu poprzedzającego relacje piśmienne; do grupy tej zalicza się także rezerwaty archeologiczne;

– **muzea etnograficzne** – gromadzące zbiory z dziedziny kultury wsi Polski, krajów europejskich i pozaeuropejskich oraz wytwory kultury ludów pierwotnych; do grupy tej zalicza się także niektóre parki etnograficzne i skanseny;

– **muzea historyczne** – gromadzące zbiory dotyczące dziejów kraju, miast oraz historii ruchów społecznych i niepodległościowych;

– **muzea biograficzne** – gromadzące zbiory związane z życiem i działalnością wybitnych postaci (np. pisarzy, artystów, naukowców, polityków);

– **muzea literackie** – zajmujące się opieką nad polskimi spuściznami literackimi;

– **muzea martyrologiczne** – zajmujące się ochroną obiektów i urządzeń byłych obozów koncentracyjnych i jenieckich, więzień i miejsc straceń oraz przedmiotów związanych z tymi obiektami i urządzeniami;

– **muzea przyrodnicze** – gromadzące zbiory okazów przyrody;

– **muzea geologiczne** – gromadzące zbiory związane z procesami zachodzącymi w Ziemi;

²³ Z dniem 1 IV 2014 r. Zamek Królewski w Warszawie otrzymał nazwę „Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej”.

- **muzea techniki i nauki** – gromadzące zbiory z dziedziny techniki poszczególnych działów i gałęzi produkcji, np. transportu, rolnictwa, włókiennictwa i różnych dziedzin nauki;
- **muzea militarne** – gromadzące zbiory z dziedziny polskiej wojskowości;
- **muzea interdyscyplinarne** – gromadzące zbiory z różnych dziedzin;
- **muzea skansenowskie** – gromadzące zbiory związane z kulturą ludową lub eksponujące obiekty zabytkowe (archeologiczne, budowlane, etnograficzne) danego regionu;
- **muzea regionalne** – gromadzące zbiory o znaczeniu historycznym dla regionu z zakresu sztuki, archeologii, etnografii, techniki, przyrody i innych dyscyplin, z uwzględnieniem zbiorów regionalnych pamiątek historycznych;
- **muzea wnętrz** – prezentujące wnętrza, salony, itp.; gromadzące eksponaty i dokumenty związane z historią danego obiektu;
- **inne muzea** – muzea, które nie mogą być zaklasyfikowane do żadnego z wyżej wymienionych typów ze względu na brak dominacji jednego z rodzajów zbiorów nad innymi.

Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych.

Wystawy czasowe są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

Wystawy objazdowe to wystawy zorganizowane przez muzeum i prezentowane poza jego siedzibą w różnych miejscach (miejscowościach). Dane o wystawach objazdowych wykazywane są przez jednostkę, która wystawę udostępnia publiczności i w niniejszej publikacji prezentowane są w tablicach wynikowych jako **wystawy krajowe obce**.

Wystawy stałe w muzeum, to ekspozycje tematyczne w wydzielonych częściach pomieszczeń muzealnych, salach, działach itp.

Muzealium jest to przedmiot o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegający ochronie prawnej i należący do zbiorów muzealnych, tzn. objęty inwentarzem zabytków w muzeum. Muzealia zostały zgrupowane według działów (dyscyplin) zależnie od dziedziny, do której należą i prezentowane są w formie ekspozycji działowych lub tematycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”.

Depozyty to obiekty wypożyczone z innych muzeów, instytucji oraz od osób prywatnych, wpisane do księgi depozytów.

Pojedyncze muzealium oraz zespół muzealiów stanowiący integralną całość (np. komplet mebli, sztucców, nagrań) liczony jest jako jedna pozycja (numer księgi inwentarzowej).²⁴

Dane o muzeach są prezentowane w układzie wojewódzkim.

Galerie sztuki

Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez **galerie i salony sztuki** uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-05. Sprawozdawczością

²⁴ Na mocy rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).

obejmuje się jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw.

Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej.

Zakres zbieranych informacji obejmuje:

- zbiory własne według dyscyplin eksponatów (co dotyczy tylko galerii państwowych i samorządowych),
- działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający),
- inne formy działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, imprezy muzyczne, konkursy, performance, warsztaty/lekcje) – i ich uczestników,
- działalność wydawniczą.

Jako *wystawę* rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę. *Ekspozycją* jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem. Ta sama wystawa zaprezentowana np. w muzeum, domu kultury i urzędzie miasta – ma trzy ekspozycje. Wystawa eksponowana tylko w jednym miejscu stanowi jedną ekspozycję.

Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej), międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą. Ponadto wśród wystaw wyodrębniono wystawy plenerowe (dane o nich zostały objęte sprawozdawczością od 2010 r.) oraz takie, do których prezentacji zastosowano tzw. nowe media, czyli nietradycyjne eksponaty, formy i techniki, np. animację komputerową, aranżację przestrzeni (instalacje), design.

Dane dotyczące galerii i ich działalności zaprezentowano w układzie wojewódzkim. W tablicach – w grupie galerii państwowych i samorządowych – wyodrębniono dane o działalności poszczególnych narodowych instytucji kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: Państwowej Galerii Sztuki „Zachęta” (w Warszawie), Centrum Sztuki Współczesnej „Zamek Ujazdowski” (w Warszawie) oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (woj. mazowieckie).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, które jest wpisane w rejestrze ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, jednakże – podobnie jak inne współprowadzone przez ministra instytucje kultury – zostały ujęte w publikacji w grupie instytucji państwowych i samorządowych.

Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Dane prezentowane w tym dziale zawierają informacje o sieci i działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, pochodzące ze stałych badań statystycznych typu sprawozdawczego, prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na formularzu oznaczonym symbolem K-01. W sprawozdaniu tym, poza danymi dotyczącymi rodzaju jednostki i liczby miejsc na widowni w stałej sali widowiskowej, wykazuje się liczbę zrealizowanych w ciągu roku przedstawień (koncertów) i liczbę widzów (słuchaczy) na zorganizowanych imprezach (wydzielając informacje o działalności w stałej sali), a także liczbę prezentacji

artystów i zespołów zagranicznych oraz o frekwencji na tych widowiskach (koncertach). Teatry podają również liczbę zaprezentowanych w ciągu roku premier, a filharmonie i orkiestry (symfoniczne i kameralne) z ogólnej liczby koncertów wyodrębniają tzw. szkolne audycje muzyczne. Instytucje przedstawiające swoje dokonania za granicą wykazują liczbę spektakli (koncertów) wystawionych w poszczególnych krajach. Ponadto od 2010 r., teatry i instytucje muzyczne przedstawiają dane dotyczące udziału w festiwalach, działalności wydawniczej, innych form działalności (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, festiwale, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje oraz sesje i seminaria naukowe/sympozja). Podstawowe dane, tj. liczba przedstawień i widzów (koncertów i słuchaczy) podawane są w całym dziale według województw, w których, jednostka sprawozdawcza prowadziła działalność widowiskową.

Ze względu na rodzaj działalności scenicznej, wśród instytucji artystycznych wyróżniono:

- teatry dramatyczne (łącznie z satyrycznymi i teatrami małych form scenicznych),
- teatry lalkowe,
- teatry muzyczne (opery, operetki i inne),
- filharmonie,
- orkiestry (symfoniczne i kameralne),
- chóry,
- zespoły pieśni i tańca,
- przedsiębiorstwa (agencje) estradowe.

W liczbie teatrów i instytucji muzycznych (teatry, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca) uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Przez *scenę* rozumie się wydzieloną organizacyjnie stałą salę widowiskową w instytucji artystycznej, w której prowadzona jest stała działalność, zazwyczaj w oparciu o odrębny zespół lub koncepcję programową. Za scenę uważa się także stały zespół nie będący jednostką organizacyjną instytucji widowiskowej lub stały zespół objazdowy.

Do liczby jednostek nie zaliczono agencji artystycznych nie posiadających stałych zespołów oraz teatrów impresaryjnych. Dane obejmują natomiast ich działalność. W przypadku teatrów impresaryjnych – włącza się je do liczby scen, liczy się również miejsca w stałej sali widowiskowej, zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami obliczania miejsc na widowni w stałej sali.

Liczba miejsc w teatrach i instytucjach muzycznych odnosi się do miejsc na widowni we własnych lub wynajętych stałych salach widowiskowych. W przypadku organizowania widowni na potrzeby konkretnego spektaklu, podaje się średnią liczbę miejsc przygotowanych dla widzów w ciągu roku. Niektóre teatry i instytucje muzyczne nie rozporządzają własną salą widowiskową, a korzystają z sali innej instytucji. Miejsca na widowni w stałej sali liczone są tylko raz, niezależnie od liczby korzystających z niej instytucji.

Dane o zespołach pieśni i tańca dotyczą ludowych, zawodowych zespołów pieśni i tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego (z siedzibą w Karolinie – w obrębie wsi Otrębusy – w woj. mazowieckim) i „Śląsk” im. Stanisława Hadyny (z siedzibą w Koszęcinie w woj. śląskim), których organem prowadzącym są samorządy województw oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw obrony narodowej.

Dane dotyczące działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych w kraju nie obejmują specjalnie organizowanych występów gościnnych teatrów i artystów zagranicznych. Informacje te zostały ujęte w odrębnej tablicy, podobnie jak dane o występach polskich teatrów i instytucji muzycznych za granicą.

W informacjach podanych w podziale **według województw** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty, które odbyły się na terenie danego województwa, wykonane przez instytucje artystyczne i rozrywkowe własne, jak również występy gościnne teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych z innych województw.

W informacjach podanych w podziale **według siedziby** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty zorganizowane przez instytucje prowadzące działalność widowiskową według ich województw macierzystych, niezależnie od miejsca realizacji działalności scenicznej.

Kina

Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii²⁵.

Prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdawczość z działalności kin na formularzu oznaczonym symbolem K-08, obejmuje sieć i rodzaje kin, system projekcji, okres prowadzonej działalności oraz liczbę seansów i widzów. Wyodrębniono też informacje o liczbie zrealizowanych seansów filmów produkcji polskiej i liczbie widzów na tych projekcjach. Ponadto od 2010 r. sprawozdawczością objęte są także dane dotyczące innych form działalności kina, tj. odczyty/prelekcje/spotkania, imprezy muzyczne/koncerty, konkursy, imprezy plenerowe.

Dział zawiera informacje o działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj nośnika filmu (światłoczuły, magnetyczny, cyfrowy).

Kino jest to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu.

Wśród kin wydzielono dwie grupy:

1) **kina stałe**, tj. prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością; w grupie tej znajdują się też kina sezonowe/czasowe,

2) **kina ruchome**, tj. prowadzące działalność w różnych miejscach przez ekipy objazdowe.

Przez **stałą salę** projekcyjną rozumie się salę własną lub wynajętą na okres przynajmniej półroczny, przystosowaną do realizowania projekcji filmowych, niezależnie od jej podstawowego przeznaczenia.

Nie wykazuje się miejsc dostawnych.

Kina stałe, które mają co najmniej 3 sale dzielimy w zależności od ich liczby na:

– **minipleksy**, tj. posiadające od 3 do 7 sal,

– **multipleksy**, tj. posiadające 8 lub więcej sal.

Przez **seans** rozumie się ciągłą projekcję filmu pełnometrażowego z nośnika światłoczułego, magnetycznego lub cyfrowego w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania. W przypadku projekcji filmu wieloczęściowego podzielonego na odcinki – projekcję każdej części mającej własną czołówkę i określoną długość uważa się za odrębny seans filmowy. W takiej sytuacji, liczbę widzów wykazuje się w sposób analogiczny. Za seans uważa się również wyświetlenie zestawu filmów krótkometrażowych (np. tzw. poranki dla dzieci).

²⁵ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. Nr 132, poz. 1111), z późniejszymi zmianami.

Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność.

Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zebranych przy pomocy resortowego sprawozdania o symbolu KK-1. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje dotyczące krajów produkcji nowowprowadzonych filmów oraz dane o liczbie widzów.

Zgodnie z ustawą o kinematografii *filmem* jest utwór dowolnej długości, w tym utwór dokumentalny lub animowany, złożony z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub bez dźwięku, utrwalonych na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołującym wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczony do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych.²⁶

Zgodnie z ustawą o kinematografii „film uznaje się za film *polski*, jeżeli jego producentem lub koproducentem jest podmiot mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

1) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100%, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim;

2) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.”

Ze względu na podmiot wypowiedzi i jej formę wyróżniamy następujące rodzaje filmów:

– *filmy dokumentalne* – odpowiedniki twórczości dziennikarskiej, opowiadające o prawdziwych wydarzeniach; występują w nich autentyczne miejsca i bohaterowie;

– *filmy fabularne* – przeciwieństwo filmów dokumentalnych; filmy aktorskie, posiadające fabułę, czyli dramaturgiczną, najczęściej wielowątkową opowieść opartą na zdarzeniach fikcyjnych lub faktach;

– *filmy animowane* – filmy zrealizowane techniką animacji filmowej, polegającą na wykonywaniu serii poklatkowanych zdjęć rysunków, plam barwnych, kukielek lub sylwetek w poszczególnych fazach ruchu (w trakcie ich wyświetlania uzyskuje się efekt ruchu obiektów zobrazowanych na klatkach) lub najnowszych technik komputerowych.

Ze względu na metraż wyróżniamy trzy typy filmów:

– *filmy pełnometrażowe* – filmy fabularne, dokumentalne i animowane o czasie projekcji przekraczającym 70 minut;

²⁶ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. Nr 24, poz. 83), z późniejszymi zmianami.

– **filmy średniometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji przekraczającym 40 minut i nie dłuższym niż 70 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji przekraczającym 15 minut i nie dłuższym niż 70 minut;

– **filmy krótkometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji nie dłuższym niż 40 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji nie dłuższym niż 15 minut.

Radiofonia i telewizja

Prowadzenie działalności radiowej i telewizyjnej na terytorium Polski reguluje ustawa o radiofonii i telewizji²⁷, na mocy której została powołana Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Zadaniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji jest m.in. udzielanie koncesji na rozpowszechnianie i rozprowadzanie programów.

Koncesja to pozwolenie na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych, z wyjątkiem programów publicznej radiofonii i telewizji. Koncesji udziela się na okres 10 lat. Koncesje dotyczą wszystkich sposobów rozpowszechniania programów: rozsiewczego naziemnego, rozsiewczego satelitarnego oraz kablowego.

Koncesja może być udzielona osobie fizycznej, posiadającej obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub osobie prawnej, która ma siedzibę w Polsce, lub osobie zagranicznej, lub spółce, których siedziba lub stałe miejsce zamieszkania znajduje się w państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Prezentowane w niniejszej publikacji informacje dotyczące koncesji, udzielonych jednostkom prywatnym na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną, satelitarną i kablową, zostały opracowane na podstawie danych Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Zgodnie z art. 4 ustawy o radiofonii i telewizji „**rozpowszechnianiem** jest: a) bezprzewodowa emisja programu do równoczesnego, powszechnego odbioru (system powszechnego odbioru), b) wprowadzanie programu do sieci kablowej (system zbiorowego odbioru).”

Rozprowadzaniem jest natomiast „przejmowanie w całości i bez zmian programu nadawcy krajowego lub zagranicznego, z wyjątkiem programu rozpowszechnianego w sieci kablowej, i równoczesne jego rozpowszechnianie.”

Programem nazywamy „uporządkowany zestaw audycji radiowych lub telewizyjnych, reklam i innych przekazów, regularnie rozpowszechniany, pochodzący od jednego nadawcy”.

Przez **reklamę** rozumie się każdy przekaz, nie pochodzący od nadawcy, zmierzający do promocji sprzedaży albo innych form korzystania z towarów lub usług, popierania określonych spraw lub idei albo osiągnięcia innego efektu pożądanego przez reklamodawcę, nadawany za opłatą lub inną formą wynagrodzenia.”

Ze względu na sposób rozpowszechniania programu, radio i telewizję dzielimy na:

– **naziemne** – sygnały przesyłane za pośrednictwem fal radiowych z jednego punktu nadawczego (stacji radiowej lub telewizyjnej) do wielu odbiorców;

– **satelitarne** – system transmisji programów za pośrednictwem specjalnych transponderów zamontowanych na satelitach, oparty na wykorzystaniu fal o bardzo wysokiej częstotliwości odbieranych za pomocą anten satelitarnych;

²⁷ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226).

– **kablowe** – inaczej przewodowe, zinstytucjonalizowany system płatnej transmisji przekazów telewizyjnych lub radiowych (własnych, lokalnych lub satelitarnych), przesyłanych za pośrednictwem szerokopasmowego kabla ze stacji centralnej do indywidualnych abonentów.

Dane o abonentach radiowych i telewizyjnych przedstawione w układzie wojewódzkim. Dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych. Abonent jest liczony tylko raz bez względu na liczbę użytkowanych odbiorników. W przypadku instytucji (z wyjątkiem podmiotów prowadzących działalność leczniczą, sanatoriów, żłobków, publicznych i niepublicznych jednostek objętych systemem oświaty i uczelni oraz domów pomocy społecznej), obowiązuje rejestracja wszystkich posiadanych odbiorników radiowych i telewizyjnych i wysokość opłaty abonamentowej zależy od ich liczby. Instytucje obowiązane są również uiszczać opłaty abonamentowe za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.²⁸

Tablice o abonentach radiowych i telewizyjnych opracowano na podstawie danych Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej, natomiast dane o abonentach telewizji kablowej – według informacji Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Imprezy masowe

Począwszy od 2011 r. w Głównym Urzędzie Statystycznym pozyskiwane są dane o organizacji imprez masowych, uzyskiwane na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-09. Działalność w zakresie imprez masowych reguluje ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych²⁹.

Sprawozdanie sporządzają urzędy miast i gmin właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej.

Zakres informacji zbieranych w sprawozdaniu obejmuje:

– organizatora imprezy, którym może być osoba prawna, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej,

– podział imprez na imprezy artystyczno-rozrywkowe (np. koncert zespołu muzycznego), interdyscyplinarne (np. występy estradowe połączone z turniejem gier sportowych) i inne (np. mecz piłki nożnej),

– rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych (koncerty, przedstawienia i spektakle, pokazy/seanse filmowe, festiwale, kabarety, widowiska cyrkowe, imprezy łączone np. pokaz filmowy i kabaret,

– liczbę uczestników imprez,

Zgodnie z ww. ustawą, **imprezą masową** jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez:

a) organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach,

b) organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami,

c) organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży,

d) sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych,

²⁸ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. Nr 85, poz. 728), z późniejszymi zmianami.

²⁹ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 611).

e) sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnego, nieodpłatnego, organizowanego na terenie otwartym,

f) zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników, jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć.

Masową imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiających uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

- na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 1 000;

- w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym prowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 500.

Imprezy artystyczno-rozrywkowe obejmują:

- **koncerty**, czyli publiczne wykonanie utworów muzycznych; imprezy artystyczne wypełnione programem muzycznym (instrumentalnym lub wokalnym),

- **przedstawienia i spektakle**, czyli widowiska operowe, teatralne, baletowe,

- **pokazy, seanse filmowe**, czyli ciągła projekcja filmu w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania,

- **festiwale**, czyli szereg imprez artystycznych przeważnie jednego typu będących przeglądem osiągnięć w danej dziedzinie, zorganizowanych w jednym czasie i pod wspólną nazwą, często ujętych w ramy konkursu,

- **kabarety**, czyli spektakle satyryczno-rozrywkowe,

- **widowiska cyrkowe**, czyli występ podczas którego odbywają się popisy akrobatyczne, występy kłownów, popisy tresowanych zwierząt,

- **imprezy łączone** np. pokaz filmowy i kabaret,

- **inne imprezy**.

Pod pojęciem **imprezy interdyscyplinarnej** należy rozumieć imprezę artystyczno-rozrywkową odbywającą się łącznie z imprezami innego rodzaju np. imprezą sportową.

Liczba uczestników – należy przez to rozumieć liczbę udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, które mogą być obecne na imprezie masowej, określonych w zezwoleniu na przeprowadzenie imprezy masowej wydanym, w drodze decyzji, przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta właściwych ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy.

METHODOLOGICAL NOTES

General notes

Information by voivodship and by urban/rural areas has been presented according to the locality of each reporting unit. The data concerning theatres, and music and entertainment institutions, given the specific type of their activity, are presented by locality and by voivodship (detailed explanations are provided in the foregoing). Selected data are provided by regions, subregions and powiats.

Relative measures relating to the population number, referring to the variables described (such as the number of seats in theatres, library collections), have been established with the use of the demographic data as of 31 December, while for the phenomena lasting for a certain period, i.e. for a year (such as checking out books, theatre and cinema audience, public event participants, publishing activity) – on the basis of the population number as of 30 June¹.

The data on the number and structure of the population in the regional profile have been indicated by the actual place of residence.

The population actually residing in a given administrative unit includes: persons registered there for permanent residence and staying there actually and persons staying there temporarily (registered in a given administrative unit for a temporary stay for above 3 months). People registered for permanent residence in a given administrative unit but staying actually in another unit (registered there for temporary stay for above 3 months) are treated as actually residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.²

All reporting surveys on cultural institutions carried out by the Central Statistical Office, the results of which are displayed herein, are census surveys.

Public expenditure on culture and national heritage

The data on public expenditure on culture and national heritage has been compiled in accordance with the Classification of Public Income and Expenses, introduced by the Minister of Finances Regulation of 2 March 2010³.

Public expenditure are understood as total expenses incurred by the State budget and the budgets of local self-government entities (i.e. budgets of gminas, cities with powiat status, powiats, and voivodships), not including transfers from the State budget to self-government entities and transfers between self-government entities.

Current expenditure of the State budget and the budgets of local self-government entities, presented in this study, are total expenditure less property expenditure. Current expenditure of the state budget entities include: 1) wages and salaries of employees in state-owned units budget and fees charged on the wages and salaries; 2) purchases of goods and services; 3) cost of living and other expenses related to the operations of the

¹ Demographic data have been compiled using the balance sheet, adopting the results of the Population and Housing Census of 2011 as the initial values.

² Demographic Yearbook of Poland 2013. The CSO, Warsaw 2013.

³ The Minister of Finances' Regulation of 2 March 2010 on the Detailed Classification of Income, Expenses, Revenues and Expenditures and Funds Originating From Foreign Sources (Journal of Laws No. 38, item 207) with later amendments.

*budget and execution of their statutory duties; 4) the cost of tasks assigned to units included to the public finances sector or others, with the exception of non-governmental organizations.*⁴

Households' expenses on culture

The data on average household expenses, as well as on household's durable goods, have been derived from sample surveys on household budgets⁵, conducted in the period 2011-2013. These surveys have also served as the source of information on income, expenses, and household equipment with durable goods, and have been employed in the analyses of the structure, diversity and development tendencies related to income, expenses, and consumption in households. Differences in the classification of expenditure in this publication in comparison to the previous edition result from the entry into force from 2013 of the Classification of revenues and expenditures for the household budget surveys developed on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose.⁶

A group of expenses related to culture and recreation is recognised as one of the basic groups of expenditures in the surveys on family budgets. It comprises expenses on typically cultural activities, expenses on recreational activities, and expenses on activities which are both cultural and recreational, from which two separate sub-groups covering only one type of activity may not be distinguished. Given the above, total expenses on culture, calculated together with such expenses on recreation which may not be separated, are overstated.

With the introduction of modifications in the classification of revenues and expenditures to the household budget survey, relating, inter alia, the transferring of all charges for Internet services and certain fees for television licenses, to the section "Communication", the data for 2013 are not fully comparable with previous years. With a slight increase in total household expenditure (by 1.0% compared to the previous year), the expenditure included in the section "Recreation and culture" decreased in comparison with 2012 by 19.1%, and their share in total expenditure declined by 1.6 percentage points. As a consequence, household spending on culture as well as their share in total expenditure are lower in comparison with the previous years.

*Expenditure considered as a typical "cultural", called here as **expenditure on culture** (other than on cultural and recreational activities), presented in this publications, covers:*

- purchase of newspapers and magazines – newspapers and magazines published weekly or monthly, and other periodic publications involving subscription fees, including Internet subscription;*
- purchase of books for non-educational purposes – atlases, dictionaries, encyclopaedias, scientific books, fiction books, album publications, the Bible, notes (scores) – not only in paper form but also recorded on other types of data carriers, as well as children's painting books, book covers, and the like;*
- charges for admission tickets to cinemas, theatres, operas, musical comedies, circuses, etc.; tickets for concerts, concert-hall performances, light or sound shows; admission tickets to museums, zoological gardens, botanical gardens, national parks, and art galleries; charges for monument sightseeing, and library charges; charges for services of musicians, clowns, performers for private entertainments;*
- purchase of sound receivers, recorders and players - such as - radio sets, car radios, radio clocks, two-way radios, amateur radio receivers and transmitters, gramophones, tape players and recorders, cassette*

⁴ The Act of 27 August 2009 on Public Finances (Journal of Laws No.157, item 1240) with later amendments.

⁵ A detailed description of the methodology (including sampling) for the Survey on Household Budgets is published annually as part of the CSO publication, entitled "Household Budgets..."

⁶ COICOP/HBS/HICP/PPP, Issue 2" (CSO, Warsaw 2013).

players and recorders, CD-players, personal stereos, stereo systems and their constituent units (turntables, tuners, amplifiers, speakers, etc.), microphones and earphones;

– purchase of equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision: television sets, including television aerials of all types, video recorders and DVD recorders and players, "digiboxes", home theatre systems, video projectors, satellite receivers, Blu-ray players, sound and vision players (with video function), hard disc recorders;

– purchase of portable sound and vision devices such as: portable sound and vision players, - portable TV receivers;

- purchase of other equipment and accessories for the reception, recording and reproduction of sound and picture such as earphones, digital photo frames, E-book readers, and other accessories;

- charges for repair of audio-visual, photographic and information processing equipment, installation of audiovisual equipment, including installation of cable television, satellite dish, car radios, etc. including total value of the service - both the cost of labour and the cost of materials ;

- purchase of musical instruments - traditional instruments such as pianos, organs, violins, guitars, drums, trumpets, clarinets, flutes, recorders, harmonicas, etc. and electronic instruments;

- purchase of photographic and film equipment including still cameras, movie cameras and sound-recording cameras, film and slide projectors, enlargers and film processing equipment, video cameras, including cam-corders and accessories such as screens, viewers, lenses (including zoom lenses), flash attachments, filters, exposure meters;

- purchase of data carriers – pre-recorded recording media (CDs, gramophone records, Blu-ray discs, videos and DVDs, cassettes, video cassettes), music downloads and video/film downloads, services provided by websites who offer streaming of music and for which customers need a subscription and have to pay a monthly fee), unrecorded recording media (CDs /R and RW/, videos and DVDs /R and RW/, Blu-ray discs, cassettes, video cassettes) as well as memory cards, memory sticks, film rolls, unexposed films, cartridges and discs for photographic and cinematographic use, photographic supplies such as paper;

- charges for television and radio licence fees, subscriptions - television and radio broadcasting fee, subscription to cable TV and Pay-TV and television on demand (of which in hospitals); data do not include fees for access to a television programme in the framework of the bundled telecommunication services (included in the Communication section)

- charges for hiring of equipment and accessories for culture - hire of DVDs, video cassettes, CDs, Blu-ray, hire of equipment and accessories for culture, such as television sets, decoders, DVD, video and CD players, photographic equipment, etc.

Since 2005, according to the methodology adopted for the household budget survey, the breakdown into five basic types has been used, referred to also as socioeconomic population groups in the country:

- **households of employees**, whose only or main (predominant) source of income is the income from hired work in the public or private sector (presented herein also in the division into households of employees on labour positions and households of employees on non-labour positions);

- **households of farmers**, whose only or main (predominant) source of income is the income from a private agricultural farm;

- **households of the self-employed**, whose only or main (predominant) source of income is the income from self-employment, i.e., from conducting economic activity, other than farming, or from practising a profession;

- **household of pensioners and retirees**, whose only or main (predominant) source of income is retirement payments and pensions (presented herein also in the division into households of pensioners and retirees);

- **households maintained on non-earned sources** (which are not covered by the other data presented herein), whose only or main (predominant) source of income is derived from non-earned sources, other than retirement payments and pensions, such as unemployment benefits, financial aid, and aid in the form of services, housing allowances or family benefits, together with supplements, alimony, donations, and income from property and rental of real estate.

The results of the surveys presented herein on household budgets do not cover households occupying collective accommodation facilities, such as student dormitories, social welfare homes, and the like, or households of foreigners (except for households of foreign citizens who either permanently live in, or have stayed in, Poland for a longer time, and who speak Polish fluently).

Libraries

This section provides information on public libraries, scientific and pedagogical libraries, libraries of institutions and establishments (specialised, specialised-fiction and scientific, technical and economic information centers) as well as libraries of learned societies, covered by surveys conducted within the public statistics.

The activities of the national library network, as well as the activities of individual types of libraries, are subject to the provisions of the Act of 27 June 1997 on Libraries⁷.

Since 2011 information on public libraries is gathered on a yearly basis through reports conducted on K-03 forms. The scope of this information covers the data on library collections, on the number of out-of-library loans and on loans to user in reading rooms – presented by type of collections. The report also includes the data on users registered in the library, readers (users actively borrowing books) and on library visits in a given year - presented by age and by main occupation, as well as the data on the number of seats in reading rooms and the information on the activity of library service points. Library surveys cover also information on publishing and other types of activities in libraries (professional training for librarians, training for readers, exhibitions, literary and educational events, conferences, seminars). Moreover, since 2011 the K-03 report also serves as the means of collecting information on electronic services in the libraries, i.e. on-line catalogue, remote ordering for library materials, electronic notification of the dates of return of library materials and information on creating the library databases, digital library and repository.

A library is a unit having an organised (catalogued) collection of books, periodicals and special collections, comprising at least 300 catalogue items, available to the users in a controlled manner.

A library unit is an institution (group of institutions) which has a permanent collection of books with a common classification system and marked with a common property sign.

⁷ The Act of 27 June 1997 on Libraries (Journal of Laws No. 85, item 539), with later amendments.

Public libraries serve as a means of developing and satisfying the reading-related needs of the population. Based on the intended functions of individual institutions, we distinguish between the following types of libraries: voivodship and powiat libraries as well as libraries serving the needs of residents of cities with powiat status, urban gminas, urban-rural gminas, and rural gminas. What is more, within public libraries a distinction has been drawn between main libraries and library branches/ service points, both subordinated to main libraries. Additionally, libraries operating within the structure of other institutions, such as schools (public school libraries) or cultural institutions (community centres) have been divided into separate groups.

Library branches are institutions subordinated, in terms of organisation, to the parent library, serving a certain part of the area covered by the activity of the parent library, and having their own permanent collection (which is often registered twice – in the inventory book of the parent library and in that of the branch). From among the library branches we distinguish branches for children, equipped with appropriate collections, performing popular activity to satisfy the needs of the young generation.

Library service points are institutions, usually run as part of community-oriented activities, the books from whose collections are borrowed for an unspecified period from the parent library unit (either main library or library branch) but still remain in the register of the parent library unit. Library service points operate in locations in which there are no other library establishments. Since they do not constitute independent units in term of organisation, the data on their number and their activity have been provided together with the data concerning parent library units.

Branches for children are non-independent units generally operating as organizational units of main libraries or library branches. Their purpose is to serve children and young people at school, performing the function of library branches for children.

Scientific libraries are aimed at meeting the needs of science and related social functions. Within this group, in accordance with the Act of Libraries, the following libraries are included: National Libraries, libraries of the Polish Academy of Science and its branches, university libraries, research and development units' libraries and other libraries included on the list of the Minister of Culture and National Heritage.

Pedagogical libraries are entities which serve the needs of teachers who study or improve their qualifications, students preparing to become teachers and students of institutions educating teachers. The collection of these libraries includes professional literature in the field of education and other fields of science, as well as belles-lettres and socio-economic literature.

Libraries of institutions and establishments do not constitute a uniform library network. They include *specialised libraries* (of institutions, governments, companies, museums, theatres) and *scientific, technical and economic information centers (inte)*. Libraries having the status of scientific libraries are not included in the latter. Specialised libraries meet the needs of employment enterprises, providing materials and information from various fields, necessary for employees (to carry out their tasks and improve their qualifications).

In employment enterprises there are also *specialised-fiction libraries*, possessing collection typical for the founding institution and also collection of belles-lettres.

Library collections include paper publications, other non-electronic collections, catalogued electronic collections, licensed electronic collections and materials digitalized by the library.

Collections include non-periodic publications (books and pamphlets published after 1800⁸) and periodic publications (newspapers and magazines). A **volume** (the contents included in one cover), listed in the inventory book, constitutes the calculation unit for an ordinary collection. In the case of periodicals, a volume is understood as a collection (usually the annual collection) of issues of a given newspaper or magazine, published under one-and-the-same title, and constituting one item in the inventory book.

Other non-electronic collections are counted in inventory units strictly determined for each type of collection (such as reels, discs, maps, tapes, films, and norms), in accordance with the Minister of Culture and National Heritage Regulation⁹. Other non-electronic collections are divided into the following basic groups:

- manuscripts are hand-written texts, irrespective from the type of writing, literary material and technique, as well as non-copied typescripts;

- old prints are books published prior to 1800¹⁰;

- microforms are miniaturised forms of literary documents (microfilms – recorded on films; microchips – recorded on photographic materials in the form of a flat film);

- music prints – i.e. printed documents which include music notation usually using sheet music;

- cartographic documents – i.e. symbolic presentation in the reduce scale of concrete or abstract phenomena located in space and time (maps, globes, plans, topographical models, convex maps and aerial photographs); the cartographic documents do not include: atlas and other cartographic documents in book form, microforms, audiovisual and electronic documents;

- graphic documents are documents including illustrative fact, i.e. drawings, graphics (both originals and reproductions), photographs, posters, technical drawings;

- standards, patents in printed form;

- audiovisual materials are documents including image and/or sound records and which require special sound and/or image playing and receiving equipment. They cover audio collections, visual collections and joint (audiovisual) collections, such as DVDs, films, slides, gramophone discs and compact discs, audiotapes, tapes, video cassettes, etc.;

- other collections – i.e. posters, leaflets, one-day, calendar.

Catalogued electronic documents are electronic documents on a physical carrier requiring appropriate data or software reading tools.

Licensed electronic collections with paid access including non-catalogued electronic collection with remote paid access (separate or in consortium);

Materials digitalized by the library are part of loaned library collections and joined to the regional/institutional digital library or loaned locally since the beginning of digital library.

The term **shares of receipts** of library materials is understood as the percentage ratio of the number of library materials of a given type, added during the year to the total collection of a give type, as of 31 December of this year.

Readers (users actively borrowing books) – users registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

⁸ See note 10.

⁹ The Ministry of Culture and National Heritage Regulation of 29 October 2008 on the Principles of Registering Library Materials (Journal of Laws No. 205, item 1283).

¹⁰ Encyclopaedia of knowledge on book. Ossolineum, Wrocław 1971.

The data on borrowers refers to persons who benefit from library collections, i.e. who check out library materials in order to use them outside the library. The check-out card (the borrower's card) or, alternatively, any other registration document, constitutes the basic document used for the purposes of collecting data on library borrowers. A borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item. Information on borrowers has been grouped by age and by occupation, according to the classification applied in "the Public Library Journal," serving as the basic reference document used for drawing up statistical compilations in the scope of library activities. The following age groups of borrowers have been adopted for documentation purposes on the basis of "record-obligation cards": up to 15, 16-19, 20-24, 25-44, 45-60, and more than 60. In addition, the following division into socio-occupational groups has also been adopted: labour workers, farmers, intellectual workers, pupils (young people attending school, not working), students (according to comments to the K-03 report, these are all persons attending higher education institutions, irrespective from the course of studies [full-time, non-resident], provided that studying is their primary occupation), other employees, and the unemployed.

User registered in the library – person registered in the library during the reported year to use at least once the collection and library-information services in the library (based on active account and check-out card), i.e. user borrowed the library materials in the reading room or outside the library area (with access to the remote library services), as well as with access to computer and multimedia workshops, information services, data bases and catalogues, etc. This category do not include borrowers who was automatically entered into the database of readers (e.g. the new registered students) and did not personally or remote active their account by the end of the reported year. Moreover, readers who use only services other than library-information services (e.g. author meetings, discussion book clubs, exhibitions, library lessons, courses), cannot be registered.

Library visits – including the number of entry to the library rooms, i.e. are counted the entry or exit from the library by reel, hand or electronic counter. The number of entry is registered by the particular library branches and then is summarized for the statistics; the number of entry and exit of the library staff is excluded.

Access to library collections, both in the form of outside loans and access in the reading room, has been presented in the division into **out-of-library loans** and **loans to users in reading-room**. Out-of-library loan is understood as providing individual borrowers (private persons) with the access to library materials, which may be taken outside the library area, while **interlibrary lending** (a form of outside lending) covers lending library collections, or part thereof, to other libraries and institutions, as well as borrowing library collections, or part thereof, from other libraries. Information on interlibrary lending is not collected for public libraries. Access to library collections is recorded for libraries with reading rooms, i.e. independent rooms adapted to on-site use of library collections. Such data should be treated only as approximate, since some of the libraries either do not keep any register of the collection availability in reading rooms, or provide only estimated data.

Moreover, since 2011 they collected information on electronic databases available remotely or in the local network; including the number of sessions, number of downloaded documents, publications of its own digital library and the number of entry on the website. The session is understood as a realized query (login) to the own or licensed databases (except the database of catalog). The downloaded document includes the whole text of the publication searched in full-text databases or in electronic journal collections or downloaded page of e-book.

Publications

Tables included in chapter "Publications" have been developed on the basis of data provided by the Department of Publications Statistics of the National Library. This data has, in turn, been compiled on the basis of the copies of publications sent to the National Library, regarded as the compulsory copies of individual publications in the country.

In accordance with UNESCO recommendations, the statistics on publications are based on the division into periodic and non-periodic publications¹¹.

Non-periodic publications are complete publications (works which constitute complete books, whether one-volume or multi-volume), issued in complete publication series, such as books, pamphlets, notes, maps, and documents on social life.¹²

In accordance with the standard statistics on the release and distribution of books, newspapers, magazines and electronic publications (PN-EN ISO 9707: 1998), **books** are publications which contain at least 49 pages, not including the cover, as opposed to **pamphlets** which contain from 5 to 48 pages, not including the cover, which are published in a given country, and which are generally available.

The data on books and pamphlets cover also school songbooks, albums and atlases.

The calculation units adopted in the statistics on non-periodic publications are as follows:

– **title** – each publication of the entire work (one-volume or multi-volume) which constitutes an autonomous publisher's and reader's unit,

– **publisher's sheet** – consisting of 40 000 characters (letters, numbers, punctuation marks, spaces, etc.) – for letter or numerical texts, or 700 verses – for poetry,

– **global number of copies** – corresponding to the number of copies published.

The following division by type has been adopted for the books and pamphlets group:

1) scientific publications, including studies, monographs, researches, resources, PhD theses and habilitation theses, and reference and information publications (encyclopaedias, dictionaries, atlases, bibliographies, etc.);

2) course books aimed at higher-education students (academic course books, textbooks, problem collections, or exercise books);

3) popular publications – general publications aimed at the mass market, such as nonfiction, ideological literature, popular scientific literature, religious literature, guides, etc.;

4) professional publications, such as guidebooks, manuals, and training materials;

5) school textbooks and reference books for primary schools, lower secondary schools and upper-secondary schools (including post-secondary schools), not including higher education institutions;

6) belles-letters (novels, short stories, dramas, poetry, letters, diaries, essays, literary reports, and comics), divided into literature for adults and literature for children and youths.

Periodic publications are publications released in parts (at regular or irregular intervals), which are of a specific type, such as newspapers and magazines (including yearbooks), which share a common title, and which are usually collective publications (scientific bulletins, scientific works, etc.).

¹¹ The UNESCO recommendations on the standardisation of international statistics on the publication and distribution of books, newspapers and magazines were adopted at the 23th General Conference of UNESCO held in Sophia in 1985.

¹² "The documents on social life forms issued in order to achieve short-term goals of information, propaganda, advertising and normative, reflecting the internal working of different types of organizations, associations and institutions, social groups", such as posters, flyers, invitations, price lists. <http://www.bn.org.pl/collections/documents-social-life>.

In accordance with the UNESCO recommendations:

1) **newspapers** are general-information periodicals, irrespective from the frequency with which they are released, serving as the basic source of up-to-date information on current domestic and foreign events, appealing to a wide circle of readers,

2) **magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic problems, as well as specialised and scientific issues, devoted to strictly-defined topics, including illustrated magazines, etc., and government publications.

Magazines are divided into:

- scientific magazines – reporting results of scientific research,
- professional magazines – of a practical nature, related to a given profession performed at various levels,
- informational magazines – providing express information, documentary reviews, bulletins and announcements, lists, guides, etc.,
- generalities – aimed at a wide circle of readers, irrespective from their occupation,
- magazines for children and youth – aimed at readers aged up to 14,
- government magazines – periodicals of the State authorities and offices, including legal provisions and legal documents,
- official magazines – reports on the activity of various institutions and workplaces, regulations for organization members, etc.,
- magazines aimed at foreign readers – presented as a separate group, due to their regular distribution outside the country.

The calculation units adopted in the statistics on periodic publications were as follows:

- **title** – a printed publication (an autonomous publication),
- **average number of copies in one edition** – the average number of released copies of a single edition,
- **global number of copies** – corresponding to the number of copies published.

If sold separately, any extra sections of periodicals are considered to constitute separate titles. The number of periodical titles does not account for various mutations, except for foreign-language versions which are considered to constitute separate titles.

Cultural centres and establishments, clubs and community centres

Information on cultural centres and establishments, clubs and community centres are derived from the regular reports, by means of the K-07 questionnaire.

The report presents information on theatre hall possessed with the number of seats, library and specialised workshops conducted in the units. There are also information on number of cultural events organized by units and participants of the events, as well as the number of artistic ensembles, groups (clubs) and their members, courses and courses graduates. The Act of 25 October 1991 on organizing and conducting cultural activities¹³ mentions the main tasks of cultural institutions, such as community centers, cultural centers, community centers and clubs, whose primary statutory objective is to conduct cultural activities.

The following definitions of cultural institutions have been adopted:

¹³ The Act of 25 October 1991 on organizing and conducting cultural activities (Journal of Laws of 2012, item 406).

Cultural centres - lead multi-cultural and social activities. They are located in separate, specially built or adapted building with a cinema and concert hall. There are also adequate facilities and equipment, which can be used to conduct specialized cultural activities.

Cultural establishments (urban, urban-communal, municipal) which are multifunctional socio-cultural institutions. The role of institutions is to integrate autonomous cultural institutions and other entities engaged in cultural activities existing in a given locality around a common agenda. Cultural and art centers can be treated as cultural centres or cultural establishments, depending on the statutory determination of type of entity.

Clubs are cultural institutions that operate in the local community in cooperation with institutions, cultural, social and political organizations and associations. They have one or more rooms, adequate equipment (audio-visual equipment, television, newspapers, etc.). Clubs are open every day, as a place to organize cultural recreation and community activities. The activities of the clubs is usually carried out by public, together with the facility's manager.

Community centres are cultural institutions with usually one room, necessary equipment and involve small groups of local community. They are run by local leaders together with a centre's manager. Community center entity, commonly referred to "common rooms", are not referred to as such if they that do not provide cultural activities, and whose premises are used for other purposes, such as organizing meetings and conferences, professional courses, etc.

Art teams and groups (clubs) are organized groups conducting activities in a specific field, led by qualified staff of cultural institutions. Team members working in different teams are counted as many times as there are teams in which they participate. Art instructors, tutors, choreographers, accompanists and other persons participating permanently in the teams' classes are also reported.

The courses (completed and ongoing during the reporting year) include training courses of a duration of at least 16 hours, which help their participants to develop new skills or interests. Courses related to the acquisition of or increase in professional qualifications have been excluded. The number of courses' graduates refers only to those individuals who have completed the course according to the conditions set by the organizer. Data on graduates of the courses completed in the reporting year are shown in this chapter.

The workshop, which is a separated room adapted to carry out the permanent specialized activity on certain theme, is referred to as a **specialised workshop**. Based on the type of activities conducted, the following types of workshop have been recognised: photographic, film, art, music, polytechnic, computer, ceramic, multimedia (for learning languages) as well as radio studio, TV studio, and ballet/dancing rooms.

The events organized by the units include cultural events in the reporting year, available to public and regular members of groups, clubs, workshops etc. However, the events do not include regular meetings of ensembles members, groups, clubs, specialised workshops and other forms of regular activity.

Art schools

In Poland, along the general system of education, there are art schools educating talented youth in various fields of art. Responsible for art schools is the Minister of Culture and National Heritage. The minister's tasks as an organiser of some schools and as a supervisor of all art schools are carried out in the Department of Art Schools and Cultural Education of the Ministry of Culture and National Heritage and in the Centre of Artistic Education. The system of artistic education in Poland comprises public and non-public art schools

(providing only courses in art and general art schools), art institutions (art centres) and dormitories for students outside their place of residence. Artistic education may be continued in an (artistic) higher education institution.

The activity of art schools is regulated by the act on the system of education¹⁴ and with respect to higher education institutions - by the law on higher education.¹⁵

The source of data presented are: led by the Ministry of National Education Information System on Education¹⁶ and the S-10 yearly statistical survey (on academic studies).

Data on **students** are provided as of the beginning of the school year, while data on **school graduates** refer to the end of the preceding school year. Data on **students of higher education institutions** refer to people registered as students in higher education institutions, together with students who have completed the final year of studies without taking the diploma exam and who were on academic leave. The data on first-year students concern only the students of long-cycle programmes (unified Master's studies) and first-cycle programmes (vocational studies). Data on **graduates of higher education institutions** refer to people who have completed receiving the academic title. Data on graduates is provided as of the preceding academic year.

School is an institution established pursuant to a founding act or entry into the register by a state administration entity, self-government entity, by a legal or natural person, according to the regulations of the law on the system of education.

Art schools not granting occupational certificates (first-cycle), comprise general schools and schools providing only courses in art.

Information on **art schools granting occupational certificates** refer to general art schools which comprise: long-cycle six-year general music schools, six-year general fine arts schools, four-year fine arts secondary schools and nine-year secondary ballet schools. Graduates of general art schools have secondary education and can take final exam (matriculation) and obtain secondary school certificate (if they pass the final exam). Upon graduation from a vocational school, students obtain a diploma confirming the acquisition of an occupational title.

Post-secondary schools are organised on the curricular basis of upper general secondary schools, enabling the supplementing of general education with vocational qualifications at secondary technical level or its equivalent. After September 1, 2005 institutions providing education in post-secondary and postmatriculation schools have been transformed into post-secondary schools referred to in Article 9 item 1 paragraph 5 g) of the Law on the system of education. Post-secondary art schools comprise: post-secondary music schools, post-secondary fine arts schools, postmatriculation librarian's and cultural organizers' schools.

Academic studies are studies conducted by an authorised higher education institution which end in obtaining the appropriate professional title.

Presentation of students and graduates according to groups and subgroups of fields of education follows the International Standard Classification of Education (ISCED'97¹⁷). For statistical purposes fields of education in Poland are grouped by representatives of the Central Statistical Office in Poland, in cooperation with the Ministry of Science and Higher Education, according to the ISCED'97 classification.

¹⁴ Act of 7 September 1991 on the System of Education (Journal of Laws of 2004, No. 256, item 2572) with later amendments.

¹⁵ Act of 27 July 2005 - Law on Higher Education (Journal of Laws of 2012, item 572).

¹⁶ Act of 15 April 2011 on Information System on Education (Journal of Laws, No. 139, item 814) with later amendments.

¹⁷ International Standard Classification of Education ISCED 1997. UNESCO, November 1997.

Museums

The annual CSO report is based on the K-02 questionnaire, concerning the activities of museums and is filled in by museums and museum branches, whose basic task, as cultural institutions, is to collect and to popularize the products of material and spiritual culture. The report presents information on collections possessed (by field), exhibitions organised within the country and exhibit exchanges with other countries. It also provides data on museum and museum exhibition visitors (since 2010 data is provided also on free visits as part of “Night of Museums” and “Open Days”), and information on the forms of both educational activity (lectures, movie screenings, concerts, competitions, workshops, outdoor events, lessons, scientific sessions and seminars), publishing and other types of activity, as well as research programs carried out by museums.

The K-02 questionnaire has also served (since 1997) as the vehicle for collecting information on institutions named “**institutions related to museums**”, which include the following¹⁸:

- zoological gardens (including aquaria, in which small reptiles and amphibia are reared, as well as vivaria, which are combinations of aquaria and terraria),
- botanical gardens,
- natural reserves/national parks (for which the records of visitors’ access are kept, usually presenting also a given set of exhibits or thematic exhibitions, such as caves, water reservoirs, or parks),
- cultural parks (protected landscapes distinguished by immobile historical monuments).
- other units, such as planetarium, science and technology camps and centres, as well as other permanent exhibitions which are not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc. This data reflects the effects of the activities carried out by institutions related to museums, which supplement the exhibits of museums and art galleries¹⁹.

The activities of museums are governed by the Act of 21 November 1996²⁰.

Pursuant to Article 1 of the above mentioned Act, **museums** are non-profit organisational units whose aim is to gather and to permanently protect the natural and cultural heritage of both material and non-material character, as well as to provide information on the values and contents of collections, to popularise the fundamental values of history, science and culture, to develop cognitive and aesthetic sensitivity, and to provide access to their collections.

The data on museums refers:

1) in the public sector

- a) to national museums, organized by the ministers and managers of central offices,
- b) to the museums of self-government entities founded by local self-governing bodies;

2) in the private sector – to the museums owned by:

- a) social or political organizations, or trade unions, including museums run by the Polish Tourist Country-Lovers’ Society (PTTK),

¹⁸ In accordance with the classification developed by the International Council of Museums (ICOM), and recommended by UNESCO.

¹⁹ The UNESCO recommendations provide also for listing of separate museum-type exhibitions held in libraries and archives, not covered by the CSO surveys.

²⁰ The Act of 21 November 1996 on Museums (Journal of Laws of 2012, item 987).

- b) organizational units of churches and religious groups,*
- c) foundations, natural persons and others.*

These are the local self-governing entities at the gmina level which are in charge of the majority of museums in the public sector.

The following museums lay within the scope of responsibility of the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection: the National Maritime Museum in Gdańsk, the Royal Baths Museum – the Park-and-Palace Complex in Warszawa, the Museum of Hunting and Horsemanship in Warszawa, the National Museum in Kraków, the National Museum in Poznań, the National Museum in Warszawa, the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów in Warszawa, the Stutthof Museum in Sztutowo, the Malbork Castle Museum, the Salt Mine Museum in Wieliczka, the Manggha Museum of Japanese Art and Technology in Kraków, the State Museum at Majdanek in Lublin, the State Memorial and Museum of Auschwitz-Birkenau, the Polish History Museum in Warszawa, Wawel Royal Castle - the National Art Collection in Kraków and the Royal Castle in Warszawa – the Monument of History and National Culture.

Finally, the Polish Army Museum in Warsaw is administered by the appropriate Minister of National Defence, according to a register of cultural institutions.

Moreover, the relevant Minister of Culture and Heritage Protection takes part in the management of the museums, some of which are entered in the register kept by the abovementioned Minister (namely, the National Museum in Kielce, the National Museum in Wrocław, the Silesian Piast Dynasty Castle in Brzeg, the Arts Museum in Łódź, the Castle in Łańcut, the Museum of the History of Polish Jews in Warsaw and the Museum of Modern Art in Warsaw), while others are entered in the register of self-government organisers (the National Museum in Gdańsk, the Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warsaw, the National Museum in Szczecin, the Silesian Museum in Katowice, the Lublin Province Museum and the Holy Father John Paul II Family Home in Wadowice).

In public statistics the following division of museums has been adopted:

*- **art museums** – assembling collections in the field of painting, graphic art, sculpture, decorative art (handicrafts); this group includes also interior design museums which display collections in the field of material art and culture, in the form of arranged residential interiors;*

*- **archaeological museums** – assembling collections in the field of the history of material culture from the period preceding written accounts; this group covers also archaeological reserves;*

*- **ethnographic museums** – assembling collections in the field of village culture in Poland, and in other European and non-European countries, as well as products of primitive culture; this group includes also ethnographic parks and open-air ethnographic museums;*

*- **historical museums** – assembling collections related to national history, including the history of cities and towns, and the history of social and nationalist movements;*

*- **biographical museums** – assembling collections related to the life and activities of prominent figures (such as writers, artists, scientists, or politicians);*

*- **literary museums** – protecting Polish literary works;*

*- **martyrological museums** – dealing with the protection of facilities and devices used in former concentration camps and prisoner-of-war camps, as well as prisons and places of execution related to these facilities and devices;*

- **natural history museums** – assembling collections of natural showpieces;
- **geological museums** – assembling collections related to processes taking place inside the Earth;
- **museums of science and technology** – assembling collections in different fields of technology and branches of production, such as transport, agriculture, and textiles;
- **military museums** – assembling collections related to the Polish military forces;
- **interdisciplinary museums** – assembling miscellaneous collections;
- **heritage parks** – assembling collections related to folk culture or presenting heritage objects (archeological and ethnographic objects, buildings) of a given region;
- **regional museum** – assembling collections of historical importance to the region of the field of art, archeology, ethnography, technology, natural history and other branches, including the collection of regional historical monuments;
- **museums of interior** – presenting interiors, halls, etc.; assembling exhibits and documents related to the history of a given place;
- **other museums** – which are not classified under any of the above types, given the fact that neither type of collection appears to be especially prevalent.

An exhibition organised by a museum and under appropriate titles is a set of pieces of art (museum exhibits) displayed to the public (visitors).

Temporary exhibitions are one-off displays held by and within the area of the museum for a specified period.

Travelling exhibitions are organised by the museum and shown in different venues (locations), outside its principal location. The data on travelling exhibitions is classified under the entity making the exhibition available to the public. These exhibitions have been presented in the statistical tables as **foreign national exhibitions**.

Since 2010 data is collected also on the number of **permanent exhibitions** within museums, i.e. thematic exhibitions in separate parts of museum facilities, halls, or sections, etc.

Exhibits are objects which possess permanent cultural value (historical, scientific, cognitive, or aesthetic), political value, or social value, are subject to legal protection, and belong to museum collections, i.e. are included in the monuments register kept by the museum. Exhibits have been grouped by class (branch), based on the field to which they belong, and are presented in the form of class or thematic exhibitions. Pursuant to the Act on Museums, “exhibits are movable and immovable items, owned by the museum and entered in the register of exhibits.”

Deposits are items borrowed from other museums, institutions, or individuals, and entered in the book of deposits.

A single exhibit, and a set of exhibits – as long as it forms an integral whole (such as a furniture kit, canteen of cutlery, or set of recordings) has been classified as one item (one number in the inventory book).²¹

The data on museums has been presented by voivodship.

Art galleries

The data on exhibition activities carried out by **galleries** and **art salons** are derived from the regular annual reports, by means of the K-05 questionnaire. The regular reports cover entities whose basic activity (or one of the basic activities) is exhibition arranging.

²¹ Pursuant to the Regulation of the Minister of Culture of 30 August 2004 on the scope, form and method of registering monuments in museums (Journal of Laws No. 202, item 2073).

Galleries and art salons have been divided into national galleries, self-government galleries, and other galleries. None of the above three groups includes the galleries and art salons which are museum branches, or units which trade in works of art, but which do not carry out exhibition activity.

Information was collected under the following headings:

- own collections by exhibit branches (refers to national galleries and self-government galleries),*
- exhibition activity, both within the country and abroad (exhibitions, exhibits, visitors),*
- other forms of educational activity (lectures, presentations, meetings with authors, exhibition conversations, film screenings, concerts, contests, workshops and their attendants),*
- publishing activity.*

*An **exhibition** is understood as an event in which a set of works of art is made available to the public (to visitors), under a specific title, and for a specified period. One umbrella title is assigned to an exhibition. Each display of the same set of works of art, one title but in different places, is called **an exposition**. A display of exhibits in one place only constitutes one exposition.*

In terms of the places of presentations of exhibitions, and country of birth of their authors, we distinguish between the following types of exhibitions: national, foreign (foreign art presentation), international (foreign and Polish art presentation), and the Polish exhibitions abroad. In addition, the open-air exhibitions of exhibitions were isolated (data about them are being reported from 2010 onwards), and those which used the so-called presentation "new media", i.e. non-traditional exhibits, forms and techniques, such as computer animation, spatial arrangements (installations), design.

The data on galleries and on organization of exhibitions has been presented by voivodship. In the group of national and self-government galleries, the individual data on the activity of national cultural institutions, established by the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection, such as: the Zachęta National Art Gallery (in Warsaw), the Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art (in Warsaw), and the Centre of Polish Sculpture in Orońsko (Mazowieckie Voivodship) has been indicated separately.

The appropriate Minister of Culture and Heritage Protection is also the co-managing body of the Centre of Contemporary Art – Znaki Czasu in Toruń, which has been entered in the register of the above minister, but which has not been separated (in this publication) and presented in the group of national and self-government institutions – similarly to other cultural institutions co-managed by this minister.

Theatres, music and entertainment institutions

The data presented in this section illustrates the network and activities of professional theatres, and music and entertainment institutions, and is derived from permanent statistical surveys based on reports conducted by the Central Statistical Office through the K-01 questionnaire. Apart from the data on the type of units and on the number of seats in the fixed halls, this survey also provides information on the number of performances (or concerts) staged in a given year; on the number of spectators (or listeners) attending the events organised (separately indicating information on the activity in the fixed hall); and on the number of performances given by foreign artists or groups, including the number of spectators attending such performances (or concerts). Additionally, in the case of theatres, the number of new performances (opening nights) is shown. Philharmonic halls and orchestras (both symphonic and chamber orchestras) the separate information on so-called school concerts presented from total number of concerts. All organizations presenting their performances on foreign stages provide the number of spectacles (or concerts) staged abroad, identifying

the country. In addition, from 2010 onwards, theatres and musical institutions provide data on participation in festivals, publishing activity and other activities (lectures/talks/meetings, film screenings, concerts, contests, festivals, workshops, outdoor events, lessons and sessions and seminars/symposia). What is more, basic information, e.g. the number of performances and spectators (or concerts and listeners) is indicated by voivodship, in which a given reporting unit has conducted regular performances, as part of guest performances.

Based on the type of regular performances conducted, the following types of art. institutions have been recognised:

- dramatic theatres (including satirical theatres and small theatrical forms),
- puppet theatres,
- music theatres (operas, operettas and others)
- philharmonic halls,
- orchestras (symphonic and chamber),
- choirs,
- song and dance ensembles,
- entertainment enterprises (agencies).

The units separated out for legal, organizational, and economic and financial purposes, conducting uniform and regular performances, irrespective from the number of stages owned, have also been taken into account when calculating the total number of theatres and musical institutions (theatres, operas, operettas, philharmonic halls, orchestras, and song and dance ensembles).

An auditorium, which is a separate organizational unit in an artistic institution, and in which regular performances are conducted, usually involving a separate group or programme concept, is referred to as **a stage**. It also refers to a fixed troupe which is not an organizational unit of a given art institution, and to fixed touring troupes.

The number of units does not include any artistic agencies which do not have their own fixed troupes or impresario theatres. However, their activities have been covered by the data - in the case of impresario theatres, they are included in the number of stages, as well as in the number of seats in fixed auditoria and are calculated in accordance with the general provisions adopted for calculating the number of seats in the auditorium.

The number of seats in theatres and music institutions equals the number of seats in fixed halls, whether owned or leased by a given theatre or music institution. When an auditorium is established for the purposes of a specific performance, then the average number of seats available to spectators in a given year is used. Some theatres and music institutions do not have their own halls and, when necessary, use the halls of other institutions. Seats in fixed halls are counted only once, irrespective from the number of institutions which use them.

The data on folklore dance refers to the Tadeusz Sygietyński Folklore Dance Group "Mazowsze" (based in Karolin, within the village Otrębusy, Mazowieckie voivodship), and to Stanisław Hadyna Folklore Dance Group "Śląsk" (based in Koszęcin, Śląskie voivodship), which are administered by voivodship governments and by the Representative Artistic Ensemble of the Polish Army, established by the appropriate Minister of National Defence.

The data on the performances at theatres, and music and entertainment institutions In the country do not cover any special guest performances at theatres or of foreign artists. Such information has been presented in a separate table, similarly to the data on performances given by Polish theatres and music institutions abroad.

*The information displayed **by voivodship** covers all performances and concerts taking place within a given voivodship, produced by local art and entertainment institutions, as well as guest performances by theatre groups, and music and entertainment institutions from other voivodships.*

*The information displayed **by locality** covers all performances and concerts organised by institutions conducting regular performances by parent voivodship, irrespective from the place of conducting these performances.*

Cinemas

The activity in the field of cinematography is governed by the provisions of the Act on Cinematography²²

The scope of the regular reports conducted by the Central Statistical Office through K-08 questionnaires cover the cinema network and types, projection systems, periods of conducting activities, and the number of screenings and size of audience. They also provide information on the number of screenings of Polish films and on the size of audience for such screenings. In addition, since 2010, data relating to other forms of activity of cinemas are reported (i.e. the readings/lectures/meetings, concerts, contests, workshops, outdoor events, lessons).

This chapter provides information on the activity of public cinemas, i.e. cinemas established for the purposes of public film screening, irrespective from the type of film medium used (photosensitive, magnetic, digital).

*The term **cinema** is understood as a place in which public projection of films takes place, and is equipped with a set of technical appliances used for this purpose. Cinemas have been divided into two separate groups:*

*1) **fixed cinemas**, i.e. cinemas conducting their activity always in one facility, permanently dedicated to public film screenings with a defined frequency. This group also covers seasonal/temporary cinemas.*

*2) **mobile cinemas**, i.e. cinemas conducting their activities in various places, involving touring staff.*

*A **fixed projection hall** (named “**screen**”) is understood as a hall either owned or leased by the cinema for a period of at least 6 months, adapted for film screening, irrespective from its principal purpose. No extra seats are indicated. Fixed cinemas which have at least 3 screens are divided according to the number of these halls:*

*- **miniplexes**, equipped with 3 – 7 screens,*

*- **multiplexes**, equipped with 8 screens or more.*

*A **screening** is understood as a permanent projection of a full-length film of the photosensitive medium, magnetic or digital, with an intended and previously-specified duration. In the case of projection of a multi-part film divided into episodes, a projection of each episode, which has its own credits and specified duration, is treated as a separate screening. In this event, the audience size is indicated analogically. A projection of a set of short movies (such as morning projections for children) is also classified as a screening.*

²² The Act of 30 June 2005 on Cinematography (Journal of Laws No. 132, item 1111), with later amendments.

The data on cinemas by period of activity also cover cinemas which were either closed down or suspended their activity in the reporting year.

The data on full-length feature films new released in cinemas has been presented on the basis of the information provided by the Ministry of Culture and National Heritage and collected through the KK-1 department report. Among other things, this report provides information on the countries in which these films have been produced, as well as data on the audience size.

*According to the Act on Cinematography, a **film** is a work of an unspecified length, including a documentary or animated work, comprising a series of successive pictures, with or without sound, made permanent on any medium enabling multiple reproduction, producing the impression of movement, and together forming an original whole which expresses action (content) in an individual form and, moreover, with the exception of documentary and animated compositions, intended for screening in the cinema as the first place of performance, as understood by the regulations concerning copyright and related laws.*

*A **film** is treated as a **Polish** film provided that (1) it is produced or co-produced by an entity which has its base within the Republic of Poland, and (2) it fulfils at least one of the following conditions:*

1) the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts, are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based within the Republic of Poland, accounts for 100% of total production costs, provided that up to 80% of these costs are spent in the Republic of Poland, and a sample copy of the film is executed in the Polish language;

2) the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based inside the Republic of Poland, accounts for at least 20% of total production costs – if the film is a bilateral co-production, or at least 10% - if the film is a multilateral production, provided that up to 80% of these costs are spent on inside the Republic of Poland, and the main version of the film is executed in the Polish language;

In terms of the narrative subject and the narrative form, we distinguish between the following types of films:

*- **documentary films** – equivalents of journalist activity, telling true stories, and consisting of authentic events, places, and heroes;*

*- **feature films** – feature films - in opposite to documentary films, these are actors' films, having a plot, the dramatic (usually multi-layered) story based on fictional events or facts;*

*- **animated cartoons** – films executed with film animation technology, consisting of executing a series of framed images of drawings, coloured spots, puppets or silhouettes in individual stages of movement (which give the effect of movement, when projected) or latest computer technologies.*

In terms of length, three types of films are distinguished:

*- **full-length films** – feature films, documentary films and animated films, longer than 70 minutes;*

*- **medium-length films** – feature films and documentary films, which are longer than 40 minutes but do not exceed 70 minutes. This group includes also animated films which are longer than 15 minutes but do not exceed 70 minutes.*

*- **short films** – feature films and documentary films, which last 40 minutes at the most. Short films may be also animated, lasting up to 15 minutes.*

Radio broadcasting and television

Radio and television activity in Poland is governed by the Act on Radio Broadcasting and Television²³ by virtue of which the National Council of Radio Broadcasting and Television came into existence. The tasks of the National Council of Radio Broadcasting and Television include granting licences for broadcasting radio and TV programmes.

A licence is a permit for broadcasting radio and/or television programmes, excluding public radio and television broadcasting programmes. Licences are granted for a period of 10 years and refer to all modes of broadcasting of programmes, such as ground-based broadcasting, satellite broadcasting, and cable broadcasting.

Licences may be granted to private persons with Polish citizenship permanently residing in Poland, or to an legal persons based in Poland, or to any foreign individual or company, whose base or permanent residence is located in any member state of the European Economic Area.

Information on licences granted to individuals for broadcasting radio and television programmes via ground-based, satellite, or cable transmission, was compiled on the basis of data provided by the National Council of Radio Broadcasting and Television.

According to Article 4 of the above mentioned Act, **“broadcasting”** is understood as a) wireless emission of programmes for simultaneous and ordinary reception (an ordinary reception system), b) launching programmes on cable television (a collective reception system)”.

In contrast, **distribution** is “adoption of programmes by a domestic or foreign broadcaster, in whole and without any modifications, except for programmes broadcast via cable network, which also includes broadcasting of such programmes”.

A programme is understood as an organised set of radio or television broadcasts, commercials or other transmissions, which are regularly broadcast, and which come from one and the same broadcaster.

A commercial is understood as any profit-driven transmission which does not come directly from a broadcaster and is broadcast either for a fee or for remuneration in other forms, and which is aimed at promoting certain goods or services which are for sale or may otherwise be benefited from, as well as at supporting specified ideas, or at achieving a set objective by the advertiser.

In terms of the mode of broadcasting, radio and television are divided into:

- **ground-based radio and television** – signals transmitted via radio waves from one transmission point (a radio or television station) to many recipients;

- **satellite radio and television** – a system of programme transmission via special transponders installed on satellites, based on ultra high-frequency waves received through a satellite dish;

- **cable radio and television** – also referred to as wired radio and television, a system of paid transmission of television or radio broadcasts (own, local, or satellite), transmitted through a broad-band cable from the central station to individual subscribers.

The data on radio and television subscribers have been presented by voivodship, and refer to persons and institutions paying a subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data further refer to persons exempt from paying the subscription fee. Each individual subscriber is counted only once, irrespective from the number of receivers used. Institutions (with the exception of health care institutions,

²³ The Act of 29 December 1992 on Radio Broadcasting and Television (Journal of Laws of 2011, No. 43, item 226).

sanatoriums, nurseries, public and non-public units covered by the education system and universities as well as social welfare homes), in contrast, are obliged to register all radio and television receivers possessed, and the subscription fee depends on the number of such receivers. Institutions are also obliged to pay a subscription fee for using radio and television receivers in their vehicles.²⁴

The tables analysing radio and television subscribers were developed on the basis of the data provided by the Polish Post Directorate, while the data on cable television subscribers are based on the information from the Office of Electronic Communications.

Mass Events

Since 2011, in the Central Statistical Office are collected data on the organization of mass events and they are derived from the regular annual reports by means of the K-09 questionnaire. The activity in the field of mass events is governed by the provision of the Act on Mass Events Security²⁵.

The report is made by the city councils and municipal offices due to the location where the mass event took place.

Information is collected under the following headings:

- the organizer of the event, which may be a legal person, a natural person or an organizational unit without legal personality;
- types of events are divided into the entertainment events (eg concert of the band), interdisciplinary events (eg artistic shows combined with sports tournament), and others (eg football match);
- types of art and entertainment events (concerts, shows and performances, screenings/film screenings, festivals, cabarets, circus performances, combined events such as film and cabaret show);
- the number of event participants.

Mass event is an art and entertainment mass event, a sport mass event (including football match) with the exception of following events:

- a) organized in theatres, operas, operettas, concert halls, theatres, museums, libraries, cultural centers and art galleries or other similar establishments;
- b) organized in schools and educational institutions by the managers of these institutions;
- c) organized as a children and youth sport competition;
- d) sport events organized for athletes with disabilities;
- e) general sports of physical recreation, public, free and organized in the open air area;
- f) organized by employers for their employees, if the type of event corresponds to the destination object or area where is to take place.

Mass art and entertainment event is an artistic event, an entertainment event or organized public watching the television broadcasting on screens or devices capable of producing images with a diagonal exceeding 3 meters, which is to take place:

- at the stadium, in a different non-building complex or in the space which is appropriate to organize the mass event, where the number of places provided by the organizer for the participants shall be not less than 1 000, which is consistent with building and fire protection regulations.

²⁴ The Act of 21 April 2005 on subscription fees (Journal of Laws No. 85, item 728), with later amendments.

²⁵ The Act of 20 March 2009 on mass events security (Journal of Laws of 2013, item 611).

• *in a sports hall or in another building suitable for mass event where the number of places shared by the organizer for participants shall be not less than 500, which is consistent with building and fire protection regulations.*

Art and entertainment events include:

• **concerts** *i.e. the public performance of musical works, artistic events with music program (instrumental or vocal),*

• **shows and performances** *i.e. operas, plays, ballets,*

• **shows and film screenings** *i.e. continuous screening of the film at the intended and given in advance time of projection,*

• **festivals** *i.e. series of artistic events usually of one type which review achievements in one field, organized at the same time and under the common name, often included in the framework of the competition,*

• **cabarets** *i.e. satirical-entertainment performances,*

• **circus performances** *i.e. the show, where the acrobatic performances, performances by clowns, trained animals performances take place,*

• **combined events** *such as film and cabaret show,*

• **other events.**

*The term **interdisciplinary event** is understood as an art and entertainment event which takes place together with other event e.g. a sport event.*

Number of participants – *it means the number of places shared by the organizer for participants, who may be present at the mass event, specified in the permit to conducting a mass event based on a decision of the local authorities proper for the place to carry out the event.*

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

KULTURA W 2013 R.

WYDATKI NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Wydatki budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. zmniejszyły się nominalnie w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosły natomiast wydatki jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie. W porównaniu z 2012 r. zmalał udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w strukturze wydatków zarówno budżetu państwa jak i samorządów terytorialnych.

W sumie wydatki publiczne, tj. wydatki budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2013 r. wyniosły 8 212,7 mln zł (nominalnie o 0,8% mniej niż w 2012 r.), co w odniesieniu do PKB¹ stanowiło 0,50% (w roku poprzednim – 8 280,9 mln zł, tj. 0,52%). Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 6 700,6 mln zł, a ich udział – 81,6% i był wyższy niż w roku poprzednim (80,5%). Publiczne wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 6 192,2 mln zł i stanowiły 75,4% wydatków publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem (w 2012 r. – 74,8%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) wyniosły 1 632,8 mln zł (w roku poprzednim – 1 717,0 mln zł). Ich udział w ogólnych wydatkach budżetu państwa wyniósł 0,51% (w roku poprzednim – 0,54%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 42,41 zł.

Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 1 441,0 mln zł (w roku poprzednim – 1 453,4 mln zł). Udział wydatków bieżących z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. stanowił 0,47% (w 2012 r. – 0,48%) ogólnych wydatków bieżących budżetu państwa. Wydatki bieżące stanowiły 88,3% wydatków ogółem z budżetu państwa w tym zakresie.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżetach samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wyniosły 6 887,8 mln zł, co stanowiło 3,7% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych (w 2012 r. odpowiednio – 6 847,0 mln zł i 3,8%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 178,89 zł (w poszczególnych województwach – od 137,82 zł do 260,44 zł).

Wydatki bieżące z budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r. wyniosły 4 940,1 mln zł (w roku poprzednim – 4 925,7 mln zł), co stanowiło 71,7% wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2012 r. – 71,9%). Udział samorządowych wydatków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach bieżących ogółem samorządów terytorialnych stanowił 3,3% (wobec 3,4% w 2012 r.).

¹ Dane wstępne.

Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 2 979,3 mln zł i stanowiły 43,3% samorządowych wydatków w tym zakresie, w tym wydatki bieżące – 2 175,1 mln zł (44,0% samorządowych wydatków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego).

Struktura wydatków na poszczególne rodzaje instytucji kultury i formy działalności kulturalnej w wydatkach budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego pozostała podobna do struktury tych wydatków w latach poprzednich. Największą część wydatków z budżetu państwa przeznaczono na funkcjonowanie muzeów – 24,2% oraz ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami – 16,9%.

Z budżetów samorządowych najwięcej wydano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 29,0 % oraz bibliotek – 17,8%.

WYDATKI NA KULTURĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Wszystkie dane przedstawione w tym podrozdziale dotyczą przeciętnych rocznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym. W związku ze zmianami w klasyfikacji przychodów i rozchodów stosowanej w badaniach gospodarstw domowych – o czym wspomniano w *Uwagach metodycznych* (str. 19) – dane o wydatkach gospodarstw domowych na kulturę są częściowo nieporównywalne z latami poprzednimi.²

W 2013 r. udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych, według nowej klasyfikacji przychodów i rozchodów, wyniósł 2,8%. Zmniejszyła się rozpiętość odsetka tych wydatków w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych (z 1,2 p. proc. w 2012 r. do 0,7 p. proc). W 2013 r. odsetek ten wahał się między 2,3% (gospodarstwa rolników) a 3,0% (gospodarstwa pracujących na własny rachunek). Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w 2013 r. osiągnęły 359,16 zł na 1 osobę w gospodarstwie domowym.

W 2013 r. – podobnie jak w latach poprzednich – najwyższe wydatki związane były z korzystaniem z mediów, szczególnie elektronicznych. Opłaty za korzystanie z urządzeń odbiorczych (abonament radiowy i telewizyjny) oraz za telewizję cyfrową i kablową (bez opłat za telewizję kablową w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych) wyniosły 122,88 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwach domowych i stanowiły ponad 1/3 wszystkich rocznych wydatków gospodarstw domowych na kulturę.

W 2013 r. na gazety i czasopisma gospodarstwa domowe wydały przeciętnie na 1 osobę 33,36 zł (o 10,3% mniej niż w roku poprzednim), a ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 9,3%.

Na książki i inne wydawnictwa (bez podręczników szkolnych oraz innych wydawnictw przeznaczonych do nauki) wydano przeciętnie 21,36 zł (o 9,9% więcej niż w 2012 r.), ale wraz z podręcznikami do nauki kwota ta wyniosła 68,88 zł.

Nadal obserwować można zróżnicowanie między miastem a wsią. W miastach wydatki na zakup gazet i czasopism wyniosły przeciętnie 40,68 zł (tj. 9,7% ogólnych wydatków gospodarstwa na kulturę), a na wsi – 21,96 zł (tj. 8,4%), natomiast na zakup książek i innych wydawnictw – 29,40 zł (tj. 7,0%) wydano w gospodarstwach mieszkających w miastach, a 8,88 zł (tj. 3,4%) – na wsi.

W 2013 r. w gospodarstwach domowych na bilety wstępu do teatrów, instytucji muzycznych i kina wydano przeciętnie na 1 osobę 25,20 zł (o 13,5% więcej niż w 2012 r.). Tu również zaznaczyły się wyraźne

² Ponieważ w stosunku do poprzedniej klasyfikacji przychodów i rozchodów zaszły istotne zmiany, porównywanie z rokiem poprzednim jest możliwe tylko dla niektórych kategorii.

różnice między miastem i wsią, wynikające głównie z ograniczonego dostępu mieszkańców wsi do instytucji kultury. Na bilety wstępu do tych instytucji, gospodarstwa w miastach wydały 34,92 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie (tj. 8,3% łącznych wydatków na kulturę), a na wsi – 10,32 zł (tj. 3,9%).

Najbardziej powszechnym wśród tzw. artykułów użytku kulturalnego jest odbiornik telewizyjny, który posiadało 97,1% gospodarstw domowych, a 2/3 gospodarstw (66,3%) dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystało z usług operatora sieci telewizji kablowej (w 2012 r. odpowiednio: 97,9% i 69,4%). Powróciły do poziomu 2011 r. wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu we wszystkich typach gospodarstw domowych (wysoki wzrost wydatków na ten cel w 2012 r. związany był przede wszystkim ze zmianą technologii emisji programu telewizyjnego i dużymi imprezami o zasięgu światowym). Po raz kolejny odnotowano jednocześnie nieznaczny wzrost liczby osób opłacających abonament za posiadanie radiowo-telewizyjnych urządzeń odbiorczych (o 52,8 tys. abonentów, tj. o 0,8% w porównaniu z 2012 r.). Rozwój nowych technologii sprawia, że odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia audiowizualne nieco starszego typu (odtwarzacz mp3, odtwarzacz DVD, tzw. wieża itd.) stale zmniejsza się w ostatnich latach. Brak danych o wyposażeniu gospodarstw domowych w coraz bardziej rozpowszechnione przenośne urządzenia, przy pomocy których można odtwarzać dźwięk i obraz, utrudnia ocenę tempa i poziomu „starzenia się” bardziej tradycyjnego sprzętu audiowizualnego. Jeśli jednak korzystając z telefonu komórkowego możemy np. słuchać muzyki, wysłuchać audycji radiowej czy obejrzeć serial telewizyjny, nie mówiąc już o połączeniu z portalami internetowymi, to niech za komentarz wystarczy stwierdzenie, że przynajmniej jeden telefon komórkowy posiada 93,5% gospodarstw domowych (w tym 21,5% smartfon); 94,5% w miastach i 91,3% na wsi (w 2012 r. – 92,0%; w miastach – 93,2%, a na wsi – 88,5%). Warto też zauważyć obniżający się odsetek gospodarstw domowych posiadających zestawy kina domowego czy kamerę wideo (odpowiednio: z 14,6% w 2012 r. do 14,2% oraz z 9,8% do 9,2%). Dotyczy to także aparatów fotograficznych (z 57,8% w 2012 r. do 56,8%), jednakże przy wzroście odsetka gospodarstw domowych posiadających aparaty cyfrowe z 49,4% w 2012 r. do 50,8%).

Podobnie jak udział wydatków na kulturę, tak też stopień wyposażenia w tzw. artykuły użytku kulturalnego (przede wszystkim w sprzęt audiowizualny) najwyższy był w grupie gospodarstw osób pracujących na własny rachunek. Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej posiadało 74,8% gospodarstw pracujących na własny rachunek, podczas gdy gospodarstw pracowników – 72,3%, gospodarstw emerytów i rencistów – 59,8%, a 56,2% – gospodarstw rolników. W tej ostatniej grupie najwyższy był z kolei odsetek gospodarstw posiadających odbiornik telewizyjny (99,4%). Wśród rolników najwyższy był też odsetek gospodarstw posiadających radio lub magnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych – 72,8%. W zdecydowanej większości przypadków, zwłaszcza w odniesieniu do artykułów wykorzystujących nowe technologie, kolejność gospodarstw domowych według odsetka wyposażonych w nie wyglądała podobnie: gospodarstwa pracujących na własny rachunek, gospodarstwa pracowników, rolników oraz emerytów i rencistów. Odsetki gospodarstw domowych wyposażonych w tradycyjny sprzęt audiowizualny obniżają się, co ma niewątpliwie związek ze wzrastającą liczbą komputerów z dostępem do Internetu posiadanych przez gospodarstwa domowe. To urządzenie multimedialne pozwala obecnie na tyle form odbioru i przetwarzania obrazu i dźwięku, że gospodarstwa domowe często rezygnują z posiadania zajmującego wiele miejsca i powielającego funkcje komputera innego sprzętu audiowizualnego.

W 2013 r. komputer osobisty posiadało 71,5% gospodarstw domowych, w tym 68,8% z dostępem do Internetu (w tym szerokopasmowym – 55,4%), wobec – odpowiednio: 68,3%, 64,7% i 52,4% w 2012 r. Zauważyć można różnicę w wyposażeniu w sprzęt komputerowy gospodarstw mieszkających w miastach i na wsi. W miastach 73,8% gospodarstw domowych posiadało komputer osobisty, w tym 71,8% z dostępem do Internetu (w tym szerokopasmowym – 58,3%), podczas gdy na wsi – odpowiednio: 66,8%, 62,7% i 49,5%. Ponadto już blisko połowa gospodarstw domowych (48,9%) dysponowała w 2013 r. coraz bardziej popularnym laptopem. Na 1000 gospodarstw w miastach przypadało 651 laptopów, podczas gdy na wsi – 472. Warto też zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie odsetka gospodarstw według grup społeczno-ekonomicznych posiadających komputery, w tym z dostępem do Internetu. Spośród gospodarstw pracujących na własny rachunek – 94,6% posiadało komputery osobiste, w tym 76,5% z szerokopasmowym dostępem do Internetu, a w pozostałych grupach – odpowiednio: w gospodarstwach pracowników – 90,3% i 70,9%, w gospodarstwach rolników – 81,2% i 58,9%, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 39,5% i 29,4%. Różnice te widać wyraźnie także w wydatkach gospodarstw domowych związanych z korzystaniem z Internetu. Przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2013 r. gospodarstwa domowe wydały na usługi internetowe 99,00 zł (bez opłat za Internet w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych), natomiast w poszczególnych typach gospodarstw średnie roczne wydatki związane z opłatami za Internet wyniosły łącznie: w gospodarstwach pracujących na rachunek własny – 128,76 zł, w gospodarstwach pracowników – 110,28 zł, w gospodarstwach rolników – 80,40 zł, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 65,16 zł.³

OCHRONA ZABYTEKÓW I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Istotne znaczenie dla ochrony dziedzictwa narodowego ma ochrona zabytków, której podstawą jest ewidencja zabytków, niezbędna do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej.

Na różne formy ochrony zabytków i opiekę nad zabytkami oraz działalność ośrodków ochrony i dokumentacji zabytków, jak również wojewódzkich urzędów ochrony zabytków w 2013 r. wydano z budżetu państwa (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) 275,8 mln zł. Natomiast wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) na ochronę zabytków wyniosły 322,4 mln zł. Udział wydatków budżetu państwa na działalność związaną z ochroną zabytków w 2013 r. wyniósł 16,9% wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, a budżetów samorządowych – 4,7%.

Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. Rejestry są prowadzone przez wojewódzkich konserwatorów zabytków. W 2013 r. wydali oni ok. 450 decyzji o wpisaniu obiektów nieruchomości do rejestru zabytków. Były to decyzje dotyczące obiektów nowych, tzn. wpisanych do rejestru po raz pierwszy, decyzji odtworzonych, a także wymagających ponownego wpisu ze względu na zmiany stanu zabytku lub jego otoczenia.

W rejestrze zabytków nieruchomości występują ponadto (niewyodrębnione w poniższym zestawieniu) m.in. założenia przestrzenne (1 068 obiektów) – układy urbanistyczne, kanały, linie kolejowe, założenia rekreacyjne i sportowe itp., obiekty budownictwa obronnego (1047), takie jak: mury obronne, bramy miejskie,

³ Spadek wydatków w stosunku do 2012 r. wiąże się ze zmianą klasyfikacji przychodów i rozchodów. Według nowej klasyfikacji wydatki na Internet w ramach pakietów telekomunikacyjnych są klasyfikowane w dziale „Łączność”.

forty, arsenały oraz blisko 3,5 tys. innych obiektów takich, jak: ogrodzenia, bramy, pomniki, fontanny i studnie, altany, grotty, pawilony etc.

Tabl. 1. Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Ogółem	W tym							
		obiekty sakralne	budowle użyteczności publicznej	zamki, obiekty rezydencjonalne ^a	zielen (parki, ogrody, aleje)	zabudowania folwarczne i budynki gospodarcze	domy mieszkalne	budownictwo przemysłowe	cmentarze
POLSKA 2010	64 673	12 185	4 208	5 211	7 008	7 305	17 509	2 098	4 134
2012	66 424	12 511	4 397	5 224	7 089	7 428	17 778	2 256	4 389
2013 ^b	67 784	12 635	4 499	5 239	7 268	7 462	18 272	2 324	4 564
Dolnośląskie	8 264	1 436	631	774	851	1 033	2 188	356	337
Kujawsko-pomorskie	2 970	509	178	354	407	487	503	107	156
Lubelskie	3 573	823	170	280	405	405	531	65	470
Lubuskie	3 953	548	159	235	201	394	2 005	98	69
Łódzkie	2 655	571	156	290	394	215	583	127	152
Małopolskie	5 219	1 015	337	322	430	519	1 518	77	446
Mazowieckie	6 757	1 043	601	515	967	520	1 919	282	367
Opolskie	3 010	659	146	185	228	274	1 052	86	144
Podkarpackie	4 051	1 045	252	222	323	401	955	73	376
Podlaskie	2 276	524	193	77	118	197	552	74	341
Pomorskie	3 144	517	248	241	278	412	861	108	149
Śląskie	3 835	599	327	210	206	388	1 589	194	110
Świętokrzyskie	1 646	451	56	120	232	108	222	72	191
Warmińsko-mazurskie	5 823	900	295	312	445	752	1 977	216	583
Wielkopolskie	7 076	1 127	477	809	1 028	1 086	1 458	261	377
Zachodniopomorskie	3 532	868	273	293	755	271	359	128	296

a W 2013 r. obiekty klasyfikowane dotychczas jako "pałace" i "dwory" zostały połączone w jedną klasę "rezydencjonalne"; poza tym część obiektów klasyfikowanych dotychczas jako "dwory" przeniesiona została do klasy "mieszkalne". b Stan w dniu 31 III 2014 r.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Największa liczba zabytków nieruchomych znajduje się w województwach: dolnośląskim, wielkopolskim, mazowieckim, warmińsko-mazurskim i małopolskim; łącznie stanowią one blisko połowę (48,9%) wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. W ujęciu powiatowym (Mapa 2) szczególnie duża koncentracja zabytków nieruchomych występuje w powiatach: m.st. Warszawa (2 056), m. Kraków (1 548), m. Wrocław (1 035), m. Gdańsk (663), m. Poznań (644) oraz olsztyńskim (960), kłodzkim (694), nowosolskim (636), nyskim (562) i poznańskim (541).

Jedną z form ochrony zabytków i dziedzictwa narodowego, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁴, jest również podniesienie rangi obiektu poprzez nadanie mu statusu pomnika historii.

⁴ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz.1568), z późniejszymi zmianami.

Według stanu na koniec 2013 r. na liście takich pomników znajdowały się 54 pozycje, na które składa się 67 obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii⁵ (Aneks 1).

Obok zabytków nieruchomych, ochronie podlegają także zabytki ruchome (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła.⁶ Decyzje konserwatorskie o wpisie do rejestru zabytków gromadzone są przez właściwe administracyjnie Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków.

Tabl. 2. Zabytki ruchome według województw
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Liczba decyzji konserwatorskich	Liczba obiektów - ogółem	Wyposażenie świątyń	Kolekcje	Inne
Polska2012	14 193	234 803	169 193	48 918	16 692
.....2013	14 510	239 840	173 824	48 456	17 560
Dolnośląskie	2 315	35 255	31 102	392	3 761
Kujawsko-pomorskie	389	8 924	8 436	75	413
Lubelskie	808	18 383	16 249	779	1 355
Lubuskie	375	5 983	5 312	–	671
Łódzkie	766	13 591	12 076	602	913
Małopolskie	1 334	24 512	20 063	1 087	3 362
Mazowieckie	1 974	20 176	13 980	3 538	2 658
Opolskie	966	7 956	6 836	744	376
Podkarpackie	1 003	50 218	12 927	36 364	927
Podlaskie	601	4 308	3 810	65	433
Pomorskie	576	5 393	5 223	65	105
Śląskie	917	6 823	4 058	2 193	572
Świętokrzyskie	468	12 537	10 342	1 247	948
Warmińsko-mazurskie	301	4 446	4 104	265	77
Wielkopolskie	1 161	19 271	17 351	1 036	884
Zachodniopomorskie	556	2 064	1 955	4	105

Do rejestru zabytków ruchomych nie są wpisywane muzealia wciągnięte do inwentarzy muzealnych, materiały biblioteczne (zaliczone do narodowego zasobu bibliotecznego), materiały archiwalne (wchodzące w skład narodowego zasobu archiwalnego) i zabytki, które legalnie na stałe zostały wywiezione za granicę. Zasady ochrony i ewidencjonowania tych obiektów regulują odpowiednie akty prawne.

Szczególnym rodzajem zabytków są zabytki archeologiczne, zachowywane dla ich wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. „Zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący

⁵ W 2014 r. na liście znalazły się kolejne 4 pozycje składające się z 9 obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii: zespół pocystersko-katedralny w Pelplinie (Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 23 kwietnia, Dz.U. z 2014 r., poz. 614), założenie dawnego klasztoru cystersów w Kołbaczu w woj. zachodniopomorskim (Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 3 lipca, Dz.U. z 2014 r., poz. 955), zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie: Cmentarz Powązkowski, rzymskokatolicki, zwany Starymi Powązkami; Cmentarz Żydowski; Cmentarz Ewangelicko-Augsburski; Cmentarz Ewangelicko-Reformowany; Muzułmański Cmentarz Kaukaski; Muzułmański Cmentarz Tatarski (Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 3 lipca, Dz.U. z 2014 r., poz. 956) oraz zespół dawnego opactwa cysterek w Trzebnicy (Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 4 lipca, Dz.U. z 2014 r., poz. 957).

⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami...

tym wytworem”.⁷ Do zabytków ruchomych należą przedmioty wykonane przez człowieka (np. narzędzia, naczynia, broń, ozdoby), natomiast nieruchome zabytki archeologiczne, nazywane też stanowiskami archeologicznymi, są obszarami zawierającymi źródła archeologiczne wraz z bezpośrednim otoczeniem (np. grodziska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, cmentarzyska, warsztaty).

Tabl. 3. Nieruchome zabytki archeologiczne objęte wpisem do rejestru zabytków według województw i rodzajów stanowisk
Stan w dniu 30 IV 2013 r.

Województwa	Ogółem	W tym					
		obronne		osadnicze		sepul- kralne (różne formy grobow i cmenta- rzysk)	gospo- darcze (kopal- nie, war- sztaty, huty, gro- ble i in.)
		grodziska	fortyfi- kacje, archi- tektura obronna	razem	w tym osady, obo- zowiska, zespoły osadnicze		
Polska	7 628	1 730	72	3 969	3 594	1 333	134
Dolnośląskie	1 469	248	15	940	923	185	28
Kujawsko-pomorskie	183	153	1	16	13	11	–
Lubelskie	164	49	4	15	7	94	2
Lubuskie	539	44	4	388	350	90	6
Łódzkie	143	69	2	28	20	40	–
Małopolskie	427	48	3	321	231	26	13
Mazowieckie	405	83	4	228	201	74	10
Opolskie	1 203	98	–	849	818	54	34
Podkarpackie	477	62	13	281	252	78	3
Podlaskie	278	49	–	47	44	181	1
Pomorskie	564	120	–	195	190	234	13
Śląskie	241	42	3	130	91	23	6
Świętokrzyskie	209	26	7	98	81	25	10
Warmińsko-mazurskie	288	163	6	64	31	47	1
Wielkopolskie	663	233	10	299	277	115	4
Zachodniopomorskie	375	243	–	70	65	56	3

Sposobem ochrony zabytków jest także utworzenie parku kulturowego. Powołuje go rada gminy w celu ochrony krajobrazu kulturowego (tj. krajobrazu przetworzonego przez człowieka) poprzez działania pozwalające na zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. W 2013 r. w Polsce istniało 26 parków kulturowych (Aneks 2) na terenie 12 województw.

Postępujący rozwój społeczno-gospodarczy stwarza zagrożenie dla dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego. Dla ratowania miejsc i obiektów szczególnie cennych dla naszej cywilizacji UNESCO przyjęło Konwencję w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego.

W Polsce znajduje się 27 obiektów – w ramach czternastu pozycji⁸ umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (Aneks 3). W 2013 r. na ww. liście znajdowało się 981 pozycji ze 160 krajów (w tym 29 o charakterze transgranicznym), z tego 759 obiektów dziedzictwa kulturowego, 193 obiekty przyrodnicze i 29 obiektów o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym.

⁷ Ibidem.

⁸ Na liście UNESCO pod pozycją „Kościoły Pokoju” figurują kościoły w Jaworze i Świdnicy, w ramach pozycji „Kościoły drewniane południowej Małopolski” ujęto obiekty w Binarowej, Bliznem, Dębnie Podhalańskim, Haczowie, Lipnicy Murowanej i Sekowej, a w ramach pozycji „Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat” – obiekty w Brunarach Wyżnych, Chotyńcu, Kwiatoniu, Owczarach, Powroźniku, Radrużu, Smolniku i Turzańsku.

Również w Europie podjęto działania na rzecz wzmocnienia dziedzictwa kulturowego ustanawiając z inicjatywy kilku państw Znak Dziedzictwa Europejskiego, mający wzmocnić poczucie tożsamości europejskiej i przynależności do wspólnej przestrzeni kulturowej. Na wniosek poszczególnych państw przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego 68 miejscom, które odegrały ważną rolę w procesie integracji europejskiej, znajdującym się w 18 państwach członkowskich Unii Europejskiej i w Szwajcarii (miejsca/obiekty polskie to: Stocznia Gdańska – jako kolebka „Solidarności”, Wzgórze Lecha wraz z Katedrą Gnieźnieńską, Katedra Wawelska – Bazylika Archikatedralna Świętego Stanisława Biskupa Męczennika i Świętego Wacława na Wawelu oraz miasto Lublin – jako miejsce zawarcia Unii Polsko-Litewskiej). Idea została podjęta przez Radę Unii Europejskiej, która spowodowała przyjęcie formalnej inicjatywy na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego⁹.

BIBLIOTEKI

W 2013 r. w Polsce działało 9 920¹⁰ bibliotek oraz placówek informacyjno-bibliotecznych. Wśród wszystkich bibliotek i placówek informacyjno-bibliotecznych większość stanowiły biblioteki publiczne.

Tabl. 4. Placówki biblioteczne według województw
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Publiczne	Pedago- giczne	Naukowe	Fachowe	Fachowo- beletry- styczne	Ośrodki INTE	Towarzystw naukowych
POLSKA 2011	8 290	327	1 121	387	72	39	16
2012	8 182	318	1 087	369	65	28	14
2013	8 112	297	1 086	343	60	23	13
Dolnośląskie	611	25	72	26	5	1	1
Kujawsko-pomorskie ..	425	13	38	16	–	–	–
Lubelskie	585	19	64	20	3	–	1
Lubuskie	253	9	6	11	1	–	–
Łódzkie	548	21	129	24	3	2	1
Małopolskie	731	22	156	38	3	5	2
Mazowieckie	964	32	192	46	9	5	4
Opolskie	319	5	23	12	1	1	–
Podkarpackie	677	21	12	19	7	1	2
Podlaskie	238	11	27	15	–	1	1
Pomorskie	319	20	23	23	6	1	–
Śląskie	800	31	170	31	7	3	–
Świętokrzyskie	274	13	14	11	2	–	–
Warmińsko-mazurskie	302	14	38	13	7	–	–
Wielkopolskie	693	34	106	21	5	2	1
Zachodniopomorskie ...	373	7	16	17	1	1	–

⁹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE z dnia 16 listopada 2011 r. ustanawiająca działanie Unii Europejskiej na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego (Dz. Urz. UE L303 z dnia 22.11.2011 r.). Pierwsza w historii inicjatywy unijnej ceremonia wręczenia Europejskiego Znaku Dziedzictwa (4 obiekty wybrane przez Komisję Europejską z „naboru 2013 r.”) odbyła się 8 kwietnia 2014 r.

¹⁰ 13 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych i 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka posiadały także status biblioteki naukowej.

W 2013 r. funkcjonowało 8 112 placówek bibliotek publicznych, z czego 5 504 stanowiły filie biblioteczne. Najwięcej bibliotek publicznych i ich filii prowadziło swoją działalność na wsi (66,1%).

W 2013 r. na jedną bibliotekę publiczną i filię przypadało 4 746 osób. W mieście wskaźnik ten był prawie trzykrotnie większy niż na wsi i wynosił odpowiednio 8 445 – dla miasta, 2 844 – dla wsi.

Liczba bibliotek publicznych i filii systematycznie maleje. Na koniec 2013 r. zanotowano spadek o 70 placówek do 8112. Wraz ze spadkiem liczby bibliotek, likwidacji podlegają także punkty biblioteczne, które prowadzone są najczęściej społecznie w rejonach, gdzie jest trudny dostęp potencjalnego czytelnika do biblioteki lub filii. Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. działalność prowadziło 1 271 punktów bibliotecznych wobec 1 280 w 2012 r.

Poziom czytelnictwa w bibliotekach publicznych był podobny jak w 2012 r. (minimalny spadek o 0,5%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2013 r. wyniosła 6,4 mln (w 2012 e. – 6,5 mln). Najwięcej czytelników skorzystało w 2013 r. z bibliotek województwa mazowieckiego (967,8 tys.), śląskiego (850,2 tys.) oraz małopolskiego (669,9 tys.).

Pod względem liczby czytelników przypadających na 1 000 mieszkańców wiodącym województwem było województwo małopolskie (200), a następnie śląskie (185) oraz mazowieckie (182). W ujęciu powiatowym najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w powiatach grodzkich: m. Krosno (376), m. Jaworzno (342), m. Opole (314), m. Katowice (300), m. Kraków (299), i m. Jastrzębie – Zdrój (296).

W 2013 r. najliczniejszą grupę czytelników bibliotek publicznych według kategorii wiekowych, stanowiły osoby w wieku lat 25–44 (27,3% ogółu czytelników), podczas gdy jeszcze w 2009 r. największą grupę stanowili czytelnicy w wieku do 15-go roku życia. Najmniej liczną grupę stanowili czytelnicy w wieku powyżej 60 roku życia, jednakże w stosunku do roku 2012 udział czytelników w tej kategorii wiekowej wzrósł o 0,8 p. p. Odnosząc grupy wiekowe czytelników do odpowiednich grup wiekowych ludności można zauważyć, że najbardziej aktywną grupą byli czytelnicy w wieku 13-15 lat (46,6% czytelników w tej grupie wiekowej ludności), 16-19 lat (41,0%) oraz w wieku do 6-12 lat (34,6%).

Pod względem kategorii zawodowej, dominującą grupą czytelników bibliotek publicznych byli uczniowie (36,2% wszystkich czytelników bibliotek), a najmniej liczną grupą – rolnicy (1,0%).

W porównaniu do 2012 r. biblioteki publiczne odnotowały wzrost liczby udostępnień księgozbioru na miejscu o 27,8% oraz spadek wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 2,6%. Najwyższe wskaźniki wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności zanotowano w województwie śląskim (3 565) oraz lubelskim (3 484) i podkarpackim (3 272). Natomiast najwyższy wskaźnik wypożyczeń w ujęciu powiatowym odnotowano – w powiatach grodzkich: m. Krosno (6 806), m. Biała Podlaska (6 790), m. Leszno (6 751), m. Tarnobrzeg (5 892) i m. Bielsko Biała (5 370) oraz powiatach ziemskich: łobeskim (4 983) i mieleckim (4 859). Wraz ze spadkiem wypożyczeń, zmniejszył się również wskaźnik wypożyczeń na jednego czytelnika, który w 2013 r. wyniósł 18,5 (w roku poprzednim – 18,9). Rozpatrując poziom wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych na jednego czytelnika w ujęciu powiatowym, w górnej grupie decylowej znalazły się głównie powiaty województw: śląskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego oraz zachodniopomorskiego. Najwyższy wskaźnik wypożyczeń został odnotowany w powiatach: łobeskim (31,7) łosickim (30,9) zawierciańskim (29,1) oraz puckim (29,0).

Sieć bibliotek publicznych w Polsce jest wspomagana przez inne placówki biblioteczne. W 2013 r. działalność prowadziło 1 086 bibliotek naukowych¹¹, 343 fachowe, 319 pedagogicznych (wraz z filiami), 60 fachowo-beletrystycznych, 24 ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (ointe) oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych.

Z placówek innych niż biblioteki publiczne skorzystało łącznie 2,0 mln czytelników (o 6,3% mniej niż w 2012 r.), którzy dokonali 19,4 mln wypożyczeń wol. księgozbioru tj. o 4,4% mniej niż w 2012 r. Z bibliotek naukowych skorzystało 1,6 mln czytelników (5,1% mniej niż w 2012 r.), którzy wypożyczyli 14,6 mln wol. księgozbioru (o 4,4% mniej niż w roku ubiegłym). W bibliotekach pedagogicznych – 346,2 tys. czytelników (o 11,3% mniej niż w 2012 r.) wypożyczyło 4,3 mln wol. księgozbioru tj. o 4,7% mniej niż w 2012 roku. Zmalała również liczba czytelników i wypożyczeń w niektórych pozostałych placówkach, odpowiednio w bibliotekach fachowych – spadek o 7,7% czytelników i o 18,0% wypożyczeń; w bibliotekach towarzystw naukowych – o 15,4% i 21,6%. W placówkach tych zmniejszyła się również liczba udostępnień na miejscu z 28,4 mln wol. księgozbioru w 2012 r. do 25,7 mln tj. o 9,5%.

Poziom skomputeryzowania bibliotek oraz placówek informacyjno-bibliotecznych wciąż wzrasta. W 2013 r. na 9 920 placówek bibliotecznych – 90,9% wyposażonych było w komputery. W bibliotekach tych użytkowanych było łącznie 82,7 tys. komputerów (w tym podłączonych do Internetu – 64,8 tys.). Z ogólnej liczby komputerów będących na wyposażeniu bibliotek, 44,1% stanowiły komputery przeznaczone do użytku czytelników, z których 92,4% posiadało dostęp do Internetu.

W związku z rozwojem nowych technologii w ostatnich latach obserwuje się zmiany, jakie zachodzą w placówkach bibliotecznych pod względem różnorodności oferowanych zasobów bibliotecznych. Chociaż nadal podstawowym źródłem wiedzy pozostaje książka czy czasopismo w wersji drukowanej, to biblioteki coraz częściej posiadają licencję na dostęp do książek, czasopism czy baz danych zamieszczonych w sieci. W 2013 r. wszystkie placówki biblioteczne posiadały dostęp do 22,3 mln licencjonowanych zbiorów elektronicznych, z czego znaczną część stanowiły książki elektroniczne (17,1 mln), a także m.in. czasopisma elektroniczne (1,4 mln) oraz bazy danych (5,2 tys.). Najszerszy dostęp do wyżej wymienionych zbiorów posiadały biblioteki naukowe – aż do 99,5% wszystkich licencjonowanych zbiorów.

Biblioteki, podążając za zmieniającymi się oczekiwaniami społeczeństwa, organizują różnego rodzaju imprezy (np. literackie i edukacyjne). W 2013 r. odbyło się 449,3 tys. takich imprez (w 2012 r. – 410,7 tys.), z czego najwięcej (96,5% wszystkich przedsięwzięć) zorganizowano w bibliotekach publicznych. W zajęciach wzięło udział łącznie 7,9 mln uczestników (w 2012 r. – 7,5 mln). Spośród wszystkich dostępnych form działalności bibliotek, najczęściej korzystano z zajęć edukacyjnych (47,5% uczestników wszystkich imprez) oraz literackich (25,3%).

Biblioteki coraz częściej podejmują działania mające na celu ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do zasobów zgromadzonych w swoich placówkach i tym samym stwarzają możliwość wyrównania szans edukacyjnych. Działania te polegają m.in. na ułatwieniu dostępu do placówki, wyposażeniu czytelników w specjalny sprzęt komputerowy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, zaopatrywaniu się w powiększalniki elektroniczne ułatwiające czytanie osobom niedowidzącym oraz urządzenia do odtwarzania książki mówionej zapisanej cyfrowo tzw. czytaki, itp.

¹¹ Liczba bibliotek naukowych uwzględnia 13 bibliotek publicznych oraz 1 bibliotekę pedagogiczną.

W 2013 r. wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich posiadało 3,7 tys. placówek, tj. 37,5% wszystkich bibliotek (wzrost w stosunku do 2012 r. o 2,0 p. proc.). Udogodnieniami wewnątrz budynku dysponowało natomiast 23,7% bibliotek (wzrost o 1,6 p. proc.).

Wśród wszystkich typów bibliotek, najlepiej przystosowane do obsługi specjalnych grup użytkowników były biblioteki naukowe. Na 1 086 bibliotek naukowych 713 (65,7%) placówek posiadało wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a udogodnienia wewnątrz budynku posiadało 635 bibliotek (58,5%), natomiast 236 było przystosowanych dla osób niedowidzących i słabowidzących.

W roku szkolnym 2013/2014 w zasobach bibliotek szkolnych wszystkich typów: szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących i profilowanych, techników) oraz szkół policealnych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych znajdowało się 156,6 mln wol. książek (o 1,4% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), w tym 154,1 mln wol. w szkołach dla dzieci i młodzieży (więcej o 1,7% niż w roku szkolnym 2012/2013).

Tabl. 5. Książki w bibliotekach szkolnych w roku szkolnym 2013/2014^a

Szkoły	Liczba woluminów	
	ogółem	na 1000 uczniów
Ogółem.....	156 558 463	30 869
Szkoły dla młodzieży ^b – razem	154 092 025	33 580
szkoły podstawowe	84 999 919	39 488
gimnazja.....	23 377 418	20 798
licea ogólnokształcące	21 191 869	38 732
szkoły zawodowe ^c	23 374 193	32 294
licea profilowane.....	136 686	22 683
szkoły policealne.....	1 011 940	28 709
Szkoły dla dorosłych	2 466 438	5 108

a Stan w dniu 30 września. *b* Łącznie ze szkołami specjalnymi. *c* Łącznie ze szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe i specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy.

Blisko 2/3 szkół (65,0%) posiadało księgozbiory udostępniane uczniom, a w przypadku szkół dla dzieci i młodzieży – blisko 3/4 szkół (74,1%). Na jednego ucznia przypadało przeciętnie 31 książek (w szkołach dla dzieci i młodzieży – 34 książki), a na jedną szkołę – 4 730 wol. Warto przypomnieć, że znaczna część szkół jest zorganizowana w zespoły i biblioteka szkolna obsługuje uczniów kilku, a nawet kilkunastu szkół. Część z tych bibliotek pełni także funkcję biblioteki publicznej. W 2013 r. zarejestrowano działalność 115 bibliotek publiczno-szkolnych, zorganizowanych w szkołach, domach i ośrodkach kultury lub innych instytucjach prowadzonych przez samorządy gminne.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2013 r. odnotowano spadek liczby wydawanych tytułów. W stosunku do 2012 r. liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych zmniejszyła się o 3,8%, zmalała również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych (o 1 031 tytułów), które stanowiły 88,9% wszystkich wydanych pozycji.

Tabl. 6. Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień

Wyszczególnienie	Tytuły	
	wydania pierwsze	wznowienia
	w odsetkach	
Ogółem2010	86,3	13,7
2011	86,0	14,0
2012	88,6	11,4
2013	88,9	11,1

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

Rozpatrując strukturę wydawniczą według tematyki wydanych książek i broszur w ujęciu tytułowym, można wyróżnić trzy dominujące grupy wydawnictw: naukowe (35,8%), popularne (27,4%) oraz literaturę piękną (22,0%), których łączny udział w ogólnej liczbie wydanych tytułów w 2013 r. stanowił 85,2%. Pozostałą część stanowiły podręczniki dla szkół wyższych, podręczniki szkolne oraz wydawnictwa zawodowe.

Tabl. 7. Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Wydawnictwa naukowe	31,6	33,7	38,2	34,9	39,4	35,8
Podręczniki dla szkół wyższych	8,2	8,1	5,8	5,7	4,8	4,1
Wydawnictwa popularne	27,2	25,0	25,4	26,6	25,9	27,4
Wydawnictwa zawodowe	7,9	5,0	5,1	5,2	4,9	6,1
Podręczniki szkolne	6,5	6,7	4,6	5,4	3,6	4,6
Literatura piękna	18,6	21,5	21,0	22,1	21,4	22,0
w tym dla dzieci	3,7	5,3	5,0	6,0	6,1	6,6

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

W porównaniu do 2012 r. liczba tytułów wydanych podręczników szkolnych zwiększyła się o 24%, wydawnictw zawodowych wzrosła o 20,0%, a wydawnictw popularnych – o 1,9%. Natomiast w odniesieniu do pozostałych wydawnictw według tematyki odnotowano spadek liczby tytułów w stosunku do roku poprzedniego.

Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydanych przez wydawców według ich siedziby – najbardziej aktywne w Polsce były w 2013 r.: województwa: mazowieckie – 12 832 tytuły (39,0 % ogółu), małopolskie – 4 028 tytułów (12,3 %), śląskie – 3 059 (9,3 %), wielkopolskie – 2 272 (6,9 %) i pomorskie – 1 726 tytułów (5,3 %). Liczba tytułów wydanych książek i broszur przez oficyny wydawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – przekroczyła połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce i stanowiła 50,4% ogółu wydanych tytułów.

W 2013 r. wydawano 50 tytułów gazet, a ich nakład globalny wyniósł 750 mln egzemplarzy. Odnotowano po raz kolejny spadek globalnego nakładu gazet o 10,9% w stosunku do roku poprzedniego (w 2012 r. spadek o 5,3%). Nakład gazet w przeliczeniu na 1 mieszkańca spadł z 22 egzemplarzy w 2012 r. do 19 egzemplarzy w 2013 r.

W 2013 r. znacznie spadła liczba wydawanych w Polsce tytułów czasopism – o 420 w stosunku do roku poprzedniego oraz zmniejszył się ich nakład globalny – o 3,5%, przy jednoczesnym spadku przeciętnych nakładów jednorazowych – o 4,7%. Zmniejszył się również nakład czasopism w przeliczeniu na 1 mieszkańca i wyniósł 34 egzemplarze w porównaniu do 35 w roku 2012.

Tabl. 8. Tytuły oraz nakład globalny gazet i czasopism według województw w 2013 r.

Województwa	Tytuły		Nakład globalny	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w tysiącach egzemplarzy	w odsetkach
POLSKA	7 405	100	2 045 266,1	100,0
Dolnośląskie	491	6,6	85 314,1	4,2
Kujawsko-pomorskie	274	3,7	43 004,3	2,1
Lubelskie	329	4,4	18 836,7	0,9
Lubuskie	106	1,4	25 677,2	1,3
Łódzkie	282	3,8	76 336,2	3,7
Małopolskie	754	10,2	62 368,1	3,0
Mazowieckie	2 559	34,6	1 392 351,2	68,1
Opolskie	114	1,5	12 863,5	0,6
Podkarpackie	221	3,0	32 666,2	1,6
Podlaskie	165	2,2	15 180,1	0,7
Pomorskie	354	4,8	50 674,4	2,5
Śląskie	623	8,4	88 905,4	4,3
Świętokrzyskie	149	2,0	17 733,9	0,9
Warmińsko-mazurskie	139	1,9	16 609,9	0,8
Wielkopolskie	651	8,8	81 087,7	4,0
Zachodniopomorskie	194	2,6	25 657,2	1,3

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

Najwięcej tytułów periodyków w 2013 r. wydawano w województwach: mazowieckim – 2 559 tytułów, małopolskim – 754 tytuły, śląskim – 623 oraz wielkopolskim – 651. Periodyki wydane w stolicach tych województw stanowiły 44,8% wszystkich prasowych tytułów wydanych w Polsce, a udział ich nakładu globalnego wyniósł 72,5% łącznej produkcji wydawniczej periodyków w 2013 r. (w roku poprzednim 45,4% tytułów i 73,0% nakładu).

DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mają charakter środowiskowy – zlokalizowane praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu.

W 2013 r. w Polsce funkcjonowało 3 901 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. Najliczniejszą część stanowiły ośrodki kultury (42,5% wszystkich placówek) a najmniej liczną – kluby (8,2%). Większa część placówek (62,0%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (92,0% ogółu tych instytucji) oraz ośrodki kultury (58,1%). Natomiast domeną miast były kluby i domy kultury – odpowiednio 79,9% i 60,1% tych instytucji funkcjonowało w mieście.

Najwięcej placówek działało na terenie województwa małopolskiego (430), śląskiego (362) oraz podkarpackiego (338), przy czym województwo małopolskie wyróżniało się na tle kraju pod względem liczby działających na jego terenie domów kultury (co siódma placówka w kraju), a śląskie – klubów (co piąta placówka). Na uwagę zasługuje również województwo zachodniopomorskie, na którego obszarze działała 1/6 wszystkich świetlic.

W 2013 r. w Polsce na 1 placówkę przypadało średnio blisko 10,0 tys. ludności. Pod tym względem najlepsza sytuacja była w województwie opolskim, w którym na 1 placówkę przypadało przeszło dwukrotnie mniej mieszkańców niż średnio w całym kraju (4,6 tys.) oraz zachodniopomorskim (5,4 tys.) i podkarpackim

(6,3 tys.). Natomiast w województwie mazowieckim wskaźnik ten był najwyższy (na 1 placówkę przypadało aż 19,5 tys. ludności). W ujęciu powiatowym najmniej korzystna była sytuacja w wielu większych miastach oraz w powiatach: kozienickim, krośnieńskim (woj. lubuskie), rypińskim, sierpeckim i stargardzkim, gdzie na 1 dom, ośrodek kultury, klub i świetlicę przypadało średnio ponad 40 tys. mieszkańców.

Zdecydowana większość domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (93,1%) należała w 2013 r. do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości samorząd terytorialny. Dominującą rolę pełnił samorząd gminny, który organizował działalność 90,3% ogółu publicznych placówek. Tylko dla 0,1% publicznych placówek organizatorem były niesamorządowe jednostki sektora publicznego. Do sektora prywatnego należała co 14 placówka, prowadzona najczęściej przez jednostki spółdzielcze. Należy jednak zwrócić uwagę, że prywatne podmioty organizowały działalność ponad połowy wszystkich klubów.

Ważnym aspektem funkcjonowania instytucji kultury jest ich zaplecze infrastrukturalne. W 2013 r. prawie 3/5 wszystkich instytucji użytkowała odrębny budynek, wybudowany w większości w latach 1945–1989. Z lokalu współużytkowanego z innymi instytucjami najczęściej korzystały kluby (61,9%) oraz świetlice (47,0%). Przeciętnie na 1 instytucję przypadało 441 m² powierzchni użytkowej lokalu. W 2013 r. zmodernizowano 404 z 2332 budynków (tj. 17,3%) użytkowanych samodzielnie przez instytucje kultury. Dla osób niepełnosprawnych przystosowanych było 53% wszystkich obiektów, przy czym przystosowanie to w głównej mierze dotyczyło wejścia do budynku (98,1% ogółu przystosowanych obiektów), bowiem udogodnienia wewnątrz budynku posiadało ponad 3/5 tych obiektów (60,8%).

Tabl. 9. Wybrane informacje o domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach

Wyszczególnienie	Ogółem (w tysiącach)			W tym na wsi (w odsetkach)		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Instytucje	3,7	3,9	3,9	60,3	61,5	62,0
Pracownie specjalistyczne	6,0	6,4	6,5	36,9	38,2	37,8
Imprezy ^a	185,7	195,1	206,1	32,8	33,1	35,0
Uczestnicy imprez ^a	30 750,3	31 483,6	38 106,1	21,6	22,7	23,6
Zespoły artystyczne.....	14,1	15,3	15,5	36,4	37,4	38,1
Członkowie zespołów artystycznych	227,0	266,5	265,4	35,8	37,7	38,7
Koła (kluby)	14,3	16,1	16,9	37,7	38,0	38,9
Członkowie kół (klubów)	330,9	362,4	391,0	33,3	33,8	34,3
Kursy ^a	6,7	7,9	9,0	30,6	28,8	27,0
Absolwenci kursów ^a	113,2	124,7	124,7	30,0	28,3	31,0

a W ciągu roku.

W 2013 r. połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (50,4%), wyposażoną przeciętnie w 176 standardowych miejsc na widowni, a bibliotekę prowadziło 15,6% placówek. Sale widowiskowe częściej posiadały instytucje funkcjonujące w miastach (51,5% ogółu instytucji), a bibliotekę dwukrotnie częściej prowadziły placówki wiejskie.

W 2013 r. we wszystkich domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 6,5 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracownie plastyczne (22,8% ogółu pracowni), muzyczne (20,8%) oraz sale baletowe i taneczne (18,2%). Zdecydowana większość wszystkich

pracowni specjalistycznych (62,2%) funkcjonowała w miastach – wyjątek stanowiły pracownie komputerowe, które częściej działały w placówkach wiejskich.

Z innymi instytucjami podejmowało współpracę 92,2% wszystkich domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic – najczęściej ze szkołami (89,8%), bibliotekami (71,3%) oraz organizacjami pozarządowymi (71,2%).

W 2013 r. domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 206,1 tys. imprez, w których wzięło udział 38,1 mln uczestników. Najczęściej organizowane były prelekcje, spotkania, wykłady (19,3%), występy zespołów amatorskich (17,5%) oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (10,7%), a do najliczniejszych (pod względem liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały festiwale (987), imprezy plenerowe (724) oraz występy artystów i zespołów zawodowych (359). Najbardziej prężne, pod względem liczby imprez zorganizowanych przez 1 instytucję, były domy kultury – 1 placówka zorganizowała przeciętnie 77 imprez w ciągu roku, podczas gdy ośrodki kultury – 69, kluby – 50, a świetlice – 17.

W 2013 r. we wszystkich instytucjach działało 15,5 tys. zespołów artystycznych, które zrzeszały 265,4 tys. członków. Najliczniejsze były zespoły taneczne (4,1 tys.), muzyczne-instrumentalne (3,4 tys.) oraz wokalne i chóry (3,1 tys.). Przeciętnie 1 zespół artystyczny liczył 17 osób. Wśród członków zespołów artystycznych przeważały dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat (52,1%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 55 roku życia (co piąty członek zespołu). Największym zainteresowaniem młodych osób cieszyły się zespoły taneczne, natomiast osób starszych – zespoły wokalne i chóry.

W 2013 r. przeciętnie 7 osób na 1 000 mieszkańców Polski było członkiem jakiegoś zespołu artystycznego działającego w domu kultury, ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. Największą aktywnością pod tym względem wykazali się mieszkańcy województw podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego, w których 12 na 1 000 osób uczestniczyło w działalności zespołów artystycznych. Natomiast najmniejszy wskaźnik uczestnictwa odnotowano w województwie pomorskim (4 osoby na 1 000 ludności).

W domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2013 r. działalność prowadziło 16,9 tys. kół, w zajęciach których wzięło udział 391,0 tys. osób. Przeciętnie 1 koło zgromadziło 23 uczestników – najczęściej członków skupiały dyskusyjne kluby filmowe (50), kluby seniora (49) oraz terapeutyczne (30). Najwięcej dzieci i młodzieży w wieku poniżej 15 lat uczestniczyło w zajęciach kół plastycznych (55,2 tys.) i tanecznych (42,7 tys.), natomiast przeciętnie najwięcej członków w tym wieku liczyły koła taneczne (17), politechniczne (15) i ceramiczne (15). Szczególną ofertę skierowaną dla osób starszych stanowiły kluby seniora – 94,1% ogółu ich członków stanowiły osoby powyżej 55 roku życia.

W 2013 r. wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół (liczba członków kół na 1 000 ludności) dla Polski wyniósł 10. Wskaźnik wyższy od średniej krajowej odnotowano m. in. w województwie podkarpackim (13 osób), lubuskim (12) oraz dolnośląskim i małopolskim (11). Natomiast najniższy – w województwie świętokrzyskim (7). Najwyższy wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół został odnotowany w powiatach: prudnickim (36), dębickim (35) i lubaczowskim (32).

Oferta domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2013 r. wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 9,0 tys. kursów, wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach (2,5 tys.), tańca (2,1 tys.), i plastyczne (1,4 tys.). Status absolwenta kursu podobnie jak przed rokiem otrzymało 124,7 tys. osób. Co 7 absolwentem była osoba powyżej

55 roku życia. Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów komputerowych i stanowiły 61,1% absolwentów tego typu kursów (w 2012 r. – 65,7%).

Z ofertą programową dla dzieci młodzieży, oprócz domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, występują również placówki wychowania pozaszkolnego, tj. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym, które działają w ramach systemu oświaty. W roku szkolnym 2013/2014 działalność prowadziły 522 placówki wychowania pozaszkolnego, które zorganizowały 23,0 tys. stałych oraz 12,2 tys. okresowych form zajęć. We wszystkich rodzajach zajęć uczestniczyło 1 163 tys. dzieci i młodzieży, przy czym największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia artystyczne (40,3% ogółu uczestników) i sportowe (22,7%). Pomimo, że liczba placówek wychowania pozaszkolnego, w porównaniu z poprzednim rokiem, zmniejszyła się znacznie – o 19,2%, liczba zorganizowanych zajęć wzrosła (zajęć stałych o 6,5%, a okresowych – o 3,6%). Zmalała jednak w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba uczestników zajęć – o 3,4% (form stałych – o 4,4%, a form okresowych o 3,1%). Dzieci i młodzież najchętniej uczestniczyły w zajęciach zorganizowanych przez pałace młodzieży (przeciętnie w ciągu roku z zajęć zorganizowanych przez 1 placówkę skorzystało 9,3 tys. osób), młodzieżowe domy kultury (4,1 tys.) oraz inne publiczne placówki specjalistyczne organizujące czas wolny dla dzieci i młodzieży (4,7 tys.).

Tabl. 10. Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć w roku szkolnym 2013/2014

Wyszczególnienie	Placówki	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć							
		ogółem	informatycznych	technicznych	przedmiotowych	artystycznych	sportowych	turystyczno-krajoznawczych	innych
Ogółem	522	1 163 354	11 085	7 241	76 042	468 534	264 145	30 544	305 763
Pałace młodzieży	14	130 077	1 551	1 303	16 781	68 180	15 619	3 981	22 662
Młodzieżowe domy kultury	128	522 234	7 469	4 056	30 999	345 655	46 407	17 082	70 566
Ogniska pracy pozaszkolnej	81	39 368	1 437	891	3 058	22 602	3 618	795	6 967
Międzyszkolne ośrodki sportowe	58	166 318	–	–	–	–	163 914	383	2 021
Ogrody jordanowskie	9	8 829	93	–	135	2 724	3 347	–	2 305
Inne publiczne placówki specjalistyczne	49	228 750	195	–	3 372	10 799	24 964	–	187 260
Inne placówki niepubliczne	183	67 778	340	904	21 697	18 574	6 276	6 005	13 982

Zajęcia artystyczne były organizowane przede wszystkim przez młodzieżowe domy kultury, pałace młodzieży i ogniska pracy pozaszkolnej, które zaproponowały 8,6 tys. stałych form zajęć i 3,0 tys. okresowych form zajęć, a skorzystało z nich – odpowiednio – 118,3 tys. i 318,1 tys. osób.

Również szkoły stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych w formie szkolnych kół, klubów i zespołów. W roku szkolnym 2013/2014 w zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych zorganizowanych przez 288,6 tys. kół i klubów w szkołach dla dzieci i młodzieży wzięło udział 3,3 mln uczniów.

**Tabl. 11. Szkolne koła (kluby, zespoły) artystyczne i uczestnicy artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży^a w roku szkolnym 2013/2014
Stan w dniu 30 IX**

Województwa	Koła	Uczestnicy	Województwa	Koła	Uczestnicy
Dolnośląskie	18 986	227 579	Podkarpackie	19 283	215 986
Kujawsko-pomorskie	14 841	166 419	Podlaskie.....	9 687	104 720
Lubelskie	18 243	198 787	Pomorskie	17 310	210 674
Lubuskie	7 831	86 049	Śląskie.....	35 145	385 551
Łódzkie	17 279	200 688	Świętokrzyskie.....	9 028	101 335
Małopolskie	27 371	321 794	Warmińsko-mazurskie.....	10 749	116 220
Mazowieckie.....	38 577	476 979	Wielkopolskie.....	24 556	287 037
Opolskie.....	6 860	76 813	Zachodniopomorskie	12 838	148 811

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi.

W szkołach podstawowych prowadzonych było 50,7% ogółu zajęć pozalekcyjnych organizowanych w szkołach dla dzieci i młodzieży, a w gimnazjach – 30,3%. Uczniowie szkół podstawowych stanowili 52,5% ogółu uczestników, gimnazjów – 28,8%. Do najpopularniejszych zajęć pozalekcyjnych, obok przedmiotowych (1,3 mln uczestników), należały zajęcia w dziedzinie sportowej (722,2 tys.) oraz artystycznej (517,7 tys.).

W szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014 działało 42,1 tys. szkolnych kół, klubów i zespołów prowadzących zajęcia pozalekcyjne w dziedzinie artystycznej, w tym 28,1 tys. w szkołach podstawowych i 9,7 tys. w gimnazjach.

Uczestnikami artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych było 359,5 tys. uczniów szkół podstawowych i 112,8 tys. uczniów gimnazjów (odpowiednio – 51,2% i 21,8% wszystkich uczestników zajęć artystycznych).

SKOLNICTWO ARTYSTYCZNE

Skolnictwo artystyczne na każdym szczeblu kształcenia odgrywa istotną rolę w profesjonalnym przygotowaniu przyszłych twórców i odtwórców kultury, a także instruktorów zajęć edukacji kulturalnej i kadry pedagogicznej.

W roku szkolnym 2013/2014 edukację artystyczną prowadziło 546 szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży (o 12 więcej niż w roku szkolnym 2012/2013), których ukończenie nie dawało uprawnień zawodowych. Spośród wyżej wymienionych szkół – 49 realizowało jednocześnie program szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2013/2014 do szkół artystycznych nie dających uprawnień zawodowych uczęszczało 47,5 tys. uczniów (o 936 uczniów więcej niż w roku szkolnym 2012/2013), w tym 30,4 tys. dziewcząt (do szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – odpowiednio 9,2 tys. uczniów i 5,7 tys. dziewcząt). W klasach pierwszych naukę podjęło 10,5 tys. uczniów, w tym 6,9 tys. dziewcząt (w szkołach realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – odpowiednio 1,7 tys. i 1,1 tys.).

W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym nastąpił wzrost liczby szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży o 2,2%, (mimo, że w szkołach realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej wystąpił spadek o 2,0%). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym odnotowano wzrost liczby uczniów w szkołach artystycznych niedających uprawnień zawodowych o 2,0%, w tym dziewcząt o 3,0% (w szkołach realizujących

jednocześnie program szkoły podstawowej – wzrost odpowiednio o 4,3% i 5,3%). Liczba uczniów rozpoczynających edukację w klasach pierwszych zwiększyła się o 8,6%, w tym dziewcząt o 15,2%.

Tabl. 12. Szkoły artystyczne według województw (stan w dniu 30 IX)

Wyszczególnienie	Szkoły artystyczne nie dające uprawnień zawodowych			Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe			Policealne szkoły artystyczne		
	szkoły	uczniowie		szkoły	uczniowie		szkoły	uczniowie	
		razem	w tym kobiety		razem	w tym kobiety		razem	w tym kobiety
Polska 2011/2012	513	45 478	28 680	288	22 599	15 473	59	4 351	3 089
2012/2013	534	46 602	29 549	297	22 805	15 647	71	5 173	3 556
2013/2014	546	47 538	30 446	297	22 745	15 667	67	4 866	3 333
Dolnośląskie	35	3 546	2 302	20	1 416	937	8	563	301
Kujawsko-pomorskie	31	2 406	1 538	17	1 121	803	1	16	7
Lubelskie	28	2 442	1 557	17	1 283	892	2	239	187
Lubuskie	18	1 451	940	6	537	407	–	–	–
Łódzkie	30	3 208	2 052	23	1 590	1 087	1	30	17
Małopolskie	65	5 653	3 513	28	2 838	1 953	11	1 307	1 049
Mazowieckie	85	6 126	3 857	36	2 566	1 699	17	1 443	1 006
Opolskie	18	1 623	1 038	5	558	384	–	–	–
Podkarpackie	45	3 627	2 335	27	1 801	1 138	1	49	39
Podlaskie	25	1 690	1 112	10	742	483	3	65	45
Pomorskie	29	2 573	1 719	15	1 151	852	6	246	148
Śląskie	38	4 629	2 999	45	3 614	2 547	5	245	119
Świętokrzyskie	13	912	553	8	446	316	–	–	–
Warmińsko-mazurskie	20	1 568	1 058	7	563	394	1	25	11
Wielkopolskie	39	3 586	2 242	19	1 591	1 126	8	398	226
Zachodniopomorskie	27	2 498	1 631	14	928	649	3	240	178

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Istotnym ogniwem w artystycznym kształceniu młodzieży w Polsce są szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2013/2014 działalność edukacyjną w takim zakresie prowadziło 297 szkół (tak jak przed rokiem), w tym 121 realizowało jednocześnie program w zakresie ogólnokształcącym. Do szkół tego typu uczęszczało 22,7 tys. uczniów (o 0,1 tys. mniej niż przed rokiem), w tym 15,7 tys. kobiet (w tym do szkół realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 12,6 tys. uczniów i 9,4 tys. dziewcząt). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 5,2 tys. uczniów, w tym 3,6 tys. kobiet (w tym w szkołach realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 2,8 tys. i 2,1 tys.).

W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym zarówno liczba szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe, jak i realizujących jednocześnie program ogólnokształcący pozostała na tym samym poziomie. Nieznacznie zmniejszyła się ogólna liczba uczniów kształcących się w tego typu szkołach (o 0,3%), natomiast wzrosła nieco liczba kobiet (o 0,1%). W szkołach realizujących jednocześnie program

ogólnokształcący również odnotowano spadek ogólnej liczby uczniów w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, w tym także kobiet (w obu przypadkach o 1,3%).

W polskim systemie edukacji działają również policealne szkoły artystyczne, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie – po zdaniu egzaminu zawodowego – uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W roku szkolnym 2013/2014 działalność edukacyjną w tym zakresie prowadziło 67 policealnych szkół artystycznych, w tym 4 szkoły animatorów kultury. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba policealnych szkół artystycznych zmniejszyła się o 5,6%. W zajęciach uczestniczyło 4,9 tys. słuchaczy (spadek o 5,9%), w tym 3,3 tys. kobiet (o 6,3% mniej niż przed rokiem). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 2,7 tys. osób, w tym 1,8 tys. kobiet (spadek odpowiednio o 10,6% i 7,9%).

Podobnie, jak w poprzednich latach, tak i w roku szkolnym 2013/2014 wśród uczniów i słuchaczy szkół artystycznych przeważały kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych wynosił 64,0%, w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe – 68,9%, a wśród słuchaczy szkół policealnych – 68,5% (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio: 63,4%, 68,6% i 68,7%).

Tabl. 13. Absolwenci szkół artystycznych

Wyszczególnienie	2010/2011		2011/2012		2012/2013			
	Ogółem	w tym kobiety w %	Ogółem	w tym kobiety w %	Ogółem	w tym kobiety w %	2011/2012=100	
							Ogółem	w tym kobiety
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	5131	64,2	5419	63,3	5365	63,6	99,0	99,4
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	3355	70,7	3368	71,0	3220	71,3	95,6	96,1
Policealne szkoły artystyczne	1404	73,8	1413	70,7	1683	77,6	119,1	130,7

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

W zapewnieniu ciągłości szeroko pojętej kultury oraz poszukiwaniu wartości artystycznych i intelektualnych znaczący udział miały wyższe szkoły artystyczne, a także inne typy szkół wyższych, w których prowadzone były kierunki kulturalne i artystyczne.

W roku akademickim 2013/2014 na tego typu studiach kształciło się 61,9 tys. osób (w tym 43,8 tys. kobiet), co stanowiło 4,0 % ogółu studiujących w Polsce (wobec 4,2% w roku akademickim 2012/2013). W trybie stacjonarnym studiowało 48,9 tys. osób, w tym 35,2 tys. kobiet. Pomimo utworzenia kilku nowych kierunków i specjalności, w porównaniu z poprzednim rokiem akademickim zmniejszyła się liczba studentów kierunków kulturalnych i artystycznych w różnych typach szkół o 11,3%, w tym kobiet o 11,7%. Liczba studentów studiów stacjonarnych zmniejszyła się o 8,1%, w tym kobiet o 8,5%. Podobnie jak w poprzednim roku akademickim, odnotowano duży spadek liczby studentów studiów niestacjonarnych odpowiednio o 21,4% i 22,5%. Największym zainteresowaniem, analogicznie jak w poprzednich latach, cieszyło się kulturoznawstwo, grafika i europeistyka, które studiowało odpowiednio 17,6%, 10,9% i 10,4% osób na kierunkach kulturalnych i artystycznych prowadzonych w różnych typach szkół wyższych w Polsce.

Studia na kierunkach kulturalnych i artystycznych częściej wybierane były przez kobiety, które w roku akademickim 2013/2014 stanowiły 70,8% studentów (w roku akademickim 2012/2013 – 71,1%). Do najbardziej sfeminizowanych kierunków, podobnie jak w poprzednim roku akademickim należały: europeistyka i filologia włoska (95,8%), makrokierunek filologiczno-kulturoznawczy (94,2%), oraz scenografia (93,0%). Najmniejszą popularnością wśród kobiet, cieszyły się następujące kierunki: muzyka kościelna (22,4%), dyrygentura (28,8%), oraz jazz i muzyka estradowa (29,7%).

W roku akademickim 2013/2014 osoby uzdolnione artystycznie, podobnie jak w poprzednim roku akademickim mogły rozwijać swoje zainteresowania i talenty w 23 uczelniach artystycznych, w tym 19 publicznych. Kształciło się w nich 17,1 tys. osób, w tym 11,2 tys. kobiet. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił nieznaczny spadek ogólnej liczby studentów w tego typu uczelniach o 0,4%, przy czym liczba studiujących kobiet wzrosła o 0,3%. Studenci tych uczelni, stanowili 1,1% ogółu studiujących w Polsce, wobec 1,0% w roku akademickim 2012/2013. Liczba osób studiujących stacjonarnie wyniosła 13,7 tys., w tym 8,9 tys. kobiet, co oznacza wzrost w stosunku do poprzedniego roku akademickiego odpowiednio o 4,3% i 5,2%. Spadła natomiast, podobnie jak w roku poprzednim, liczba studiujących w trybie niestacjonarnym – o 15,7%, w tym również kobiet o 15,7% i wyniosła 3,4 tys. osób, w tym 2,2 tys. kobiet. Na pierwszy rok studiów przyjęto 3,5 tys. osób, w tym 2,3 tys. kobiet, tj. odpowiednio o 3,8% i 3,2% mniej w porównaniu z rokiem akademickim 2012/2013. Studia stacjonarne wybrało 2,9 tys. osób (wobec 2,8 tys. osób w poprzednim roku).

Do uczelni artystycznych należały: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania w Łodzi, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Europejska Akademia Sztuk w Warszawie, Wyższa Szkoła Artystyczna – WSA z siedzibą w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Akademia Sztuki w Szczecinie, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie oraz Warszawska Szkoła Filmowa.

Uczelnie artystyczne starają się stworzyć korzystne warunki do studiowania osobom niepełnosprawnym. W roku akademickim 2013/2014 w tego typu uczelniach studiowało 241 osób niepełnosprawnych, w tym 147 kobiet. Osoby niesłyszące, niewidome i słabowidzące oraz z dysfunkcją narządów ruchu stanowiły 38,2% ogółu studiujących w uczelniach artystycznych osób niepełnosprawnych. W trybie stacjonarnym studiowało 170 osób niepełnosprawnych. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił spadek liczby studiujących osób niepełnosprawnych o 4,7% (kobiet o 8,1%).

Z możliwości kształcenia w polskich uczelniach artystycznych korzystają również cudzoziemcy. W roku akademickim 2013/2014 studiowały w tych uczelniach (publicznych i niepublicznych) 724 osoby, w tym 438 kobiet (w poprzednim roku odpowiednio 611 i 355 osoby), co stanowiło wzrost odpowiednio

o 18,5% i 23,4%. Studia na pierwszym roku rozpoczęło 169 osób, w tym 95 kobiet. Studia stacjonarne wybrało 151 osób. W porównaniu z rokiem akademickim 2012/2013 liczba osób rozpoczynających pierwszy rok studiów wzrosła odpowiednio o 11,9% w tym kobiet o 1,1%. Z ogólnej liczby cudzoziemców studiujących w Polsce w uczelniach artystycznych – 181 studentów – to osoby polskiego pochodzenia, w tym 120 kobiet (w poprzednim roku akademickim odpowiednio 153 i 101 osób).

Tabl. 14. Studenci szkół wyższych^a różnych typów kierunków artystycznych – wybrane kierunki (stan w dniu 30 XI)

Kierunki studiów ^b	Ogółem	W tym kobiety w %	Z ogółem na studiach stacjonarnych	
			razem	w tym kobiety w %
OGÓŁEM				
2011/2012	35 400	68,7	25 302	70,1
2012/2013	36 075	69,1	26 547	70,5
2013/2014	37 058	69,4	28 277	70,8
Aktorstwo.....	842	49,9	842	49,9
Animacja.....	39	48,7	39	48,7
Animacja kultury	93	66,7	93	66,7
Architektura wnętrz	3 820	87,5	2 388	88,6
Dyrygentura	118	28,8	118	28,8
Edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej	2 238	82,6	2 085	82,8
Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	1 924	60,6	1 876	61,1
Edytorstwo	141	90,1	141	90,1
Filmoznawstwo	474	69,4	351	71,2
Fotografia.....	187	60,4	52	61,5
Grafika	6 772	64,2	3 870	70,0
Gry i grafika interaktywna	53	30,2	–	–
Historia sztuki	2 526	84,4	2 072	85,7
Instrumentalistyka.....	3 338	54,7	3 017	54,0
Intermedia	181	60,8	181	60,8
Jazz i muzyka estradowa.....	634	29,7	398	27,6
Kompozycja i teoria muzyki	402	64,7	402	64,7
Konserwacja i restauracja dzieł sztuki	462	82,5	462	82,5
Krytyka artystyczna	36	75,0	36	75,0
Malarstwo	1 613	74,0	1 366	74,7
Media interaktywne i widowiska	51	70,6	51	70,6
Mediacja sztuki	46	84,8	46	84,8
Muzyka kościelna	67	22,4	67	22,4
Muzykologia	671	66,3	644	66,5
Muzykoterapia	53	62,3	–	–
Ochrona dóbr kultury	623	81,2	477	84,9
Organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej	1 294	52,8	536	54,7
Projektowanie gier i przestrzeni wirtualnej	33	63,6	33	63,6
Realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografia.....	700	36,6	436	39,4
Reżyseria	395	41,8	305	46,9
Reżyseria dźwięku	137	45,3	137	45,3
Rzeźba	412	62,1	412	62,1
Scenografia	172	93,0	167	93,4
Studia międzykierunkowe wzornictwo i mechatronika ...	19	42,1	19	42,1
Sztuka mediów	403	67,5	269	69,1
Taniec	244	84,4	96	88,5
Wiedza o teatrze	542	82,5	542	82,5
Wokalistyka	816	66,1	693	63,1
Wzornictwo	3 649	79,6	3 091	80,3
Tkanina i ubiór	194	91,8	119	90,8
Zarządzanie kulturą i mediami	644	82,6	348	86,2

a W uczelniach publicznych i niepublicznych łącznie z cudzoziemcami. b Kierunki i specjalności.

W artystycznych uczelniach publicznych kształciło się 16,1 tys. osób, w tym 10,6 tys. kobiet (w poprzednim roku akademickim odpowiednio 16,1 tys. i 10,5 tys. osób), co stanowiło odpowiednio 94,2% i 94,8% ogółu studiujących w uczelniach artystycznych. Na studiach stacjonarnych odnotowano 13,2 tys. osób, w tym 8,6 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost ogólnej liczby osób studiujących w uczelniach publicznych w trybie stacjonarnym o 4,2% w tym kobiet o 5,3%. Podobnie jak w poprzednim roku akademickim zaobserwowano duży spadek zainteresowania studiami w trybie niestacjonarnym odpowiednio o 16,3% i 15,1% wobec 14,3% i 12,0% w roku akademickim 2012/2013.

W polskim systemie edukacji artystycznej na poziomie wyższym widoczny jest podział na uczelnie kształcące w zakresie muzyki, sztuk plastycznych i sztuk scenicznych. Zmieniające się oczekiwania społeczne spowodowały, że pojawiły się również uczelnie, których nie można jednoznacznie przyporządkować do grupy uczelni kształcących w określonej dziedzinie sztuki, ponieważ edukują studentów w różnych jej dyscyplinach, np. w zakresie muzyki i sztuk wizualnych.

Podobnie jak w poprzednim roku akademickim najbardziej popularnymi artystycznymi kierunkami studiów były: grafika (6,7 tys. studentów), architektura wnętrz (3,8 tys. studentów), wzornictwo (3,6 tys. studentów) i instrumentalistyka (3,3 tys. studentów).

W roku akademickim 2013/2014 działalność dydaktyczną w zakresie muzyki prowadziło 8 publicznych uczelni muzycznych, w których studiowało 6,0 tys. studentów, w tym 3,3 tys. kobiet. W trybie stacjonarnym studiowało 5,1 tys. osób (86,3% ogółu studiujących, wobec 84,7% w poprzednim roku akademickim), w tym 2,9 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem akademickim 2012/2013 nastąpił niewielki wzrost liczby studiujących o 0,2%, w tym kobiet o 0,1%. Wzrost liczby studiujących dotyczył osób wybierających studia stacjonarne i wyniósł odpowiednio 2,1% i 1,7%. Natomiast, podobnie jak w poprzednim roku akademickim, odnotowano spadek w liczbie osób studiujących w trybie niestacjonarnym o 10,3% w tym kobiet o 8,3%.

W roku akademickim 2013/2014 sztuki plastyczne wykładano w 8 uczelniach plastycznych, w tym 1 niepublicznej. Podobnie jak w poprzednim roku akademickim, ogółem sztuki piękne studiowało 7,9 tys. osób, w tym 6,0 tys. kobiet. Na studiach stacjonarnych odnotowano 6,1 tys. osób, w tym 4,7 tys. kobiet. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił wzrost ogólnej liczby studiujących o 0,9%, w tym kobiet o 1,6%. Odnotowano także zwiększenie liczby studiujących w trybie stacjonarnym o 8,1%, w tym kobiet o 8,6%. Z kolei na studiach niestacjonarnych ponownie wystąpił spadek liczby studiujących o 17,8%, w tym kobiet o 17,1% (w 2012/2013 odpowiednio o 12,3%, i o 10,7%).

Osoby zainteresowane kształceniem na poziomie wyższym w dziedzinie sztuki scenicznej w roku akademickim 2013/2014 mogły studiować w 4 uczelniach kształcących w tym zakresie, w tym w 1 niepublicznej. Ogółem na tego typu uczelniach odnotowano podobnie jak w poprzednim roku akademickim 2,1 tys. studentów (w tym 49,2% kobiet). Studia stacjonarne podobnie jak w roku 2012/2013 r. wybrało 1,6 tys. osób (w tym 50,8% kobiet). W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił nieznaczny wzrost ogólnej liczby studentów o 0,1%, w tym kobiet o 1,8%, przy czym ogólna liczba osób na studiach stacjonarnych wzrosła o 3,5%, w tym kobiet o 6,0%, natomiast na studiach niestacjonarnych spadła – odpowiednio o 9,5% i 11,3%.

W roku akademickim 2013/2014 prowadziły również działalność 3 wyższe szkoły artystyczne, w tym 2 niepubliczne, których różnorodny profil kształcenia powoduje, że nie mogą być one zaliczone do żadnej z wyżej wymienionych kategorii. W uczelniach tych studiowało 1,1 tys. osób, w tym 0,7 tys. kobiet. Studia

stacjonarne wybrało 0,8 tys. osób, w tym 0,5 tys. kobiet. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim nastąpił spadek liczby studiujących osób o 12,3%, w tym kobiet o 11,0%. Liczba studiujących w trybie stacjonarnym spadła o 6,5%, w tym kobiet o 4,1%. W trybie niestacjonarnym także odnotowano spadek liczby studiujących, aż o 25,6% (kobiet – o 26,4%).

W roku akademickim 2012/2013 studia pierwszego stopnia, magisterskie jednolite i drugiego stopnia – w publicznych i niepublicznych uczelniach różnych typów na kierunkach artystycznych i kulturalnych – ukończyło 25,4 tys. osób, w tym 18,2 tys. kobiet (w 2011/2012 odpowiednio 19,1 tys. i 14,0 tys.). Absolwenci studiów stacjonarnych stanowili 72,2% ogółu kończących edukację na kierunkach artystycznych i kulturalnych. Uczelnie artystyczne ukończyło 4,7 tys. osób, w tym 3,1 tys. kobiet (studia stacjonarne 3,5 tys. absolwentów, w tym 2,2 tys. kobiet). Najwięcej absolwentów szkół artystycznych skończyło kierunki: grafika (1,3 tys.), instrumentalistyka (1,1 tys.) oraz architektura wnętrz (1,1 tys.).

Tabl. 15. Absolwenci szkół wyższych^a różnych typów kierunków artystycznych – wybrane kierunki

Kierunki studiów ^b	Ogółem	W tym kobiety w %	Z ogółem na studiach stacjonarnych	
			razem	w tym kobiety w %
OGÓŁEM				
2010/2011	7 625	69,8	5 428	70,3
2011/2012	8 649	71,1	6 304	71,9
2012/2013	8 913	70,5	6 612	70,9
Aktorstwo.....	159	51,6	159	51,6
Architektura wnętrz	1 099	89,0	644	88,4
Dyrygentura	36	19,4	36	19,4
Edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej	909	83,8	767	84,1
Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	653	62,6	608	63,3
Filmoznawstwo	22	72,7	22	72,7
Grafika	1 307	67,1	764	72,8
Historia sztuki	666	86,5	516	87,8
Instrumentalistyka	1 119	54,5	1 008	54,2
Intermedia	26	57,7	26	57,7
Jazz i muzyka estradowa	172	34,3	103	30,1
Kompozycja i teoria muzyki	141	70,2	141	70,2
Konserwacja i restauracja dzieł sztuki	56	82,1	56	82,1
Malarstwo	289	72,7	215	72,1
Mediacja sztuki	3	33,3	3	33,3
Muzyka kościelna	14	21,4	14	21,4
Muzykoterapia	7	57,1	–	–
Muzykologia	127	72,4	117	72,6
Ochrona dóbr kultury	195	74,4	134	78,4
Organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej	186	47,3	72	50,0
Realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografia	165	32,1	55	34,5
Reżyseria	50	32,0	44	29,5
Reżyseria dźwięku	28	32,1	28	32,1
Rzeźba	88	61,4	88	61,4
Scenografia	40	95,0	30	93,3
Sztuka mediów	101	58,4	66	60,6
Sztuka rejestracji obrazu	65	53,8	24	58,3
Taniec	60	85,0	17	82,4
Wiedza o teatrze	114	85,1	100	85,0
Wokalistyka	242	65,3	202	62,4
Wzornictwo	774	81,9	553	81,9

a W uczelniach publicznych i niepublicznych łącznie z cudzoziemcami. b Kierunki i specjalności.

W roku akademickim 2013/2014 na studiach podyplomowych prowadzonych przez wyższe szkoły artystyczne odnotowano 771 słuchaczy, w tym 584 kobiety. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim liczba słuchaczy wzrosła odpowiednio o 7,2% i 6,2%. Większość słuchaczy, tj. 95,6% podobnie jak w roku ubiegłym, wybrała studia podyplomowe w uczelniach publicznych.

Absolwenci szkół wyższych mogli kontynuować naukę na studiach doktoranckich m.in. w publicznych uczelniach artystycznych. W roku akademickim 2013/2014 w tego typu uczelniach odnotowano 533 doktorantów, w tym 298 kobiet (w 2012/2013 odpowiednio 440 i 252 osób).

Studia stacjonarne wybrało 57,0% doktorantów (w poprzednim roku akademickim 51,1%). Stypendia doktoranckie pobierały 74 osoby, wobec 41 w poprzednim roku akademickim. W roku kalendarzowym 2013 otwarto 92 przewody doktorskie (wobec 58 w roku poprzednim), a rozprawę doktorską obroniły 43 osoby (wobec 29 w roku poprzednim) – w tym, podczas trwania studiów 58,1%, a 18,6% do roku od ukończenia studiów. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim liczba doktorantów wzrosła o 21,1%, w tym na studiach stacjonarnych o 35,1%.

**Tabl. 16. Doktoranci artystycznych dziedzin nauki (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 31 XII 2013**

Wyszczególnienie	Doktoranci				Liczba wszczętych przewodów doktorskich (w danym roku kalendarzowym)	
	ogółem		w tym na studiach stacjonarnych			
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
Sztuki filmowe	62	15	62	15	–	–
Sztuki muzyczne	209	93	101	41	49	20
Sztuki plastyczne	343	243	222	154	46	31
Sztuki teatralne.....	10	6	10	6	–	–

W roku akademickim 2013/2014 w publicznych i niepublicznych wyższych szkołach artystycznych zatrudniano w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy 3,9 tys. nauczycieli akademickich (w tym 1,5 tys. kobiet), co stanowiło 3,9% ogółu zatrudnianych nauczycieli w szkołach wyższych w Polsce. W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim odnotowano wzrost o 0,9%. Pełnozatrudnieni stanowili 90,8% ogółu nauczycieli zatrudnionych w wyższych szkołach artystycznych (wobec 88,3% w roku poprzednim).

Szkoły wyższe zatrudniają także pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. W roku akademickim 2013/2014 w grupie wyższych szkół artystycznych odnotowano 2,1 tys. tego typu pracowników, w tym 1,3 tys. kobiet (wobec 2,0 tys. i 1,3 tys. w roku poprzednim).

WYSTAWIENICTWO

MUZEA

Muzeum jako instytucja powołana do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną pełni funkcje ochronne, edukacyjne i estetyczne.

Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. w Polsce prowadziły działalność 822 muzea (łącznie z oddziałami), z których 83,3% należało do sektora publicznego. Organizatorem zdecydowanej większości instytucji publicznych były jednostki samorządu terytorialnego (84,1%). W ramach sektora prywatnego

organizatorami muzeów były najczęściej organizacje społeczne, polityczne i związki zawodowe (2/5 prywatnych muzeów) oraz Kościoły i związki wyznaniowe (co szóste).

Łączna liczba zbiorów muzealnych, według stanu na koniec 2013 r., wyniosła 16,2 mln (wzrost o 3,8% w porównaniu z 2012 r.). Dominowały muzea z dziedziny archeologii (20,0%) oraz przyrody (18,0%), natomiast najmniej liczną dziedzinę stanowiła kartografia (0,2%).

Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2013 r. muzea prezentowały 2 009 wystaw stałych oraz zorganizowały 4 968 wystaw czasowych (w tym 189 wystaw z zagranicy).

Muzea w 2013 r. odwiedziło 29,0 mln osób (o 8,7% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 13,4 mln osób zwiedziło muzea bezpłatnie. Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły 19,0% ogółu zwiedzających (w 2012 r. – 19,6%). Największą popularnością wśród zwiedzających, tak jak w roku poprzednim, cieszyły się muzea o profilu artystycznym i historycznym, które odwiedziło odpowiednio: 10,0 mln i 5,2 mln osób.

Okazją do nieodpłatnego poznawania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”. Z tej formy zwiedzania skorzystało ok. 1,1 mln osób (o 13,9% więcej niż w 2012 r.), natomiast z innych form imprez okolicznościowych – 2,1 mln osób.

Muzea zorganizowały za granicą 156 wystaw, które odwiedziło 656 tys. osób. Najwięcej wystaw zaprezentowano w Niemczech (35), Francji (16) i Słowacji (11).

Poza działalnością wystawienniczą muzea prowadzą również działalność oświatową. W 2013 r. zorganizowały 125,0 tys. imprez, w których uczestniczyło 9,0 mln osób. Najwięcej zorganizowano lekcji muzealnych (66,9 tys.). Z kolei największą liczbę uczestników odnotowano na imprezach cyklicznych, w których uczestniczyło 3,0 mln osób.

W 2013 r. muzea prowadziły także inną działalność związaną z kulturą: wykonały 84 usługi konserwatorskie, 253 konsultacje specjalistyczne, przeprowadziły 110 badań zleconych z zewnątrz. Sprzedaż pamiątek prowadziło 411 muzeów.

Muzea prowadzą również własną działalność badawczą. W 2013 r. rozpoczęto realizację 445 programów badawczych wewnętrznych oraz przystąpiono do 106 programów badawczych zewnętrznych. Najwięcej programów badawczych wewnętrznych podjęto w muzeach województwa małopolskiego (12,8% wszystkich programów tego rodzaju) i łódzkiego (12,6%), natomiast najwięcej programów badawczych zewnętrznych zainicjowano w muzeach w województwie małopolskim (17,0%) i śląskim (15,1%). W muzeach województwa kujawsko-pomorskiego i świętokrzyskiego prowadzono niewielką działalność badawczą, programy badawcze stanowiły najniższy odsetek, odpowiednio 1,3% i 1,6% ogółu wszystkich programów badawczych.

W ramach prowadzonej w 2013 r. działalności wydawniczej muzea opublikowały ogółem 7 607 tytułów (o 11,2% mniej niż w 2012 r.) o łącznym nakładzie 6,5 mln egzemplarzy (w roku poprzednim – 7,9 mln egz.). Spośród wszystkich wydawnictw najwięcej wydano plakatów – 3 568 tytułów w nakładzie 339,4 tys. egzemplarzy (w 2012 r. 3 255 tytułów w nakładzie 301,6 tys.) – odpowiednio 9,6% i 12,5% więcej oraz informatorów i folderów – 1 527 tytułów w nakładzie 3 410,7 tys. egzemplarzy (w 2012 r. 2 024 i 3 911,5 tys.) – odpowiednio 24,6% i 12,8% mniej niż przed rokiem.

INSTYTUCJE PARAMUZEALNE

Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne, rezerwy przyrody, parki narodowe i kulturowe oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

W 2013 r. zarejestrowano działalność 81 instytucji para muzealnych (o 17, tj. 17,3% mniej niż przed rokiem), które zgromadziły 275,7 tys., (tj. o 10,1% więcej eksponatów i okazów przyrody niż w 2012 r.). Większość instytucji paramuzealnych należała do sektora publicznego (80,2%) – rok wcześniej było to 77,6%.

Jednostki paramuzealne przygotowały 95 wystaw stałych i 299 wystaw czasowych. Ponadto zaprezentowały 10 wystaw za granicą. Wystawy w kraju odwiedziło łącznie 8,5 mln osób, w tym 1,8 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 20,7% wszystkich zwiedzających. Instytucje paramuzealne zwiedziło bezpłatnie 12,7% ogółu zwiedzających osób. Największym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 3,9 mln osób.

Instytucje paramuzealne, podobnie jak muzea, prowadziły działalność oświatową i w 2013 r. zorganizowały łącznie 16,3 tys. imprez oświatowych (w 2012 r. – 17,0 tys. imprez), w których uczestniczyło 1,7 mln osób. Najwięcej osób wzięło udział w zorganizowanych przez instytucje paramuzealne imprezach cyklicznych. W 1,3 tys. imprez cyklicznych uczestniczyło 633,4 tys. osób, co stanowiło 37,0% ogółu uczestników wszystkich imprez. W 155 zorganizowanych konkursach wzięło udział 19,8 tys. uczestników.

W ramach prowadzonej działalności wydawniczej jednostki paramuzealne wydały łącznie 515 tytułów, o łącznym nakładzie 605,3 tys. egzemplarzy. Porównanie z rokiem 2012 wskazuje na wzrost liczby tytułów o 38,8% oraz spadkiem nakładu o 25,8%. Wśród opublikowanych tytułów najwięcej było plakatów – 235 tytułów w nakładzie 13,2 tys. egzemplarzy oraz informatorów i folderów – 142 tytuły w nakładzie 424,6 tys. egz.

GALERIE SZTUKI

Głównym celem działalności galerii sztuki jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących.

W Polsce w 2013 r. działało 337 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy. W stosunku do poprzedniego roku, liczba ta spadła o 2,0%. Z ogółu wszystkich galerii i salonów sztuki 60,2% stanowiły instytucje państwowe i samorządowe, łącznie z biurami wystaw artystycznych. W grupie tej zdecydowana większość należała do jednostek samorządowych (88,2%). W sektorze prywatnym prawie połowę organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (49,3%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

Zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim odsetek obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Prawie 3/5 placówek wystawienniczych (58,2%) zapewniło w 2013 r. niezbędne warunki do korzystania z tych obiektów przez osoby niepełnosprawne poruszające się na wózkach inwalidzkich.

Prawie 60,0% galerii i salonów sztuki prezentujących wystawy w 2013 r. funkcjonowało, podobnie jak w 2012 r., w czterech województwach: małopolskim, mazowieckim, łódzkim i śląskim.

Jednym z podstawowych zadań galerii państwowych i samorządowych jest tworzenie kolekcji dzieł sztuki współczesnej oraz jej udostępnianie w formie wystaw. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. W 2013 r. galerie sektora publicznego posiadały 717,2 tys. zbiorów, wśród których najliczniejsze były dzieła z dziedziny malarstwa (61,3%) i grafiki (27,7%).

Pomimo spadku liczby galerii, zwiększyła się liczba zorganizowanych przez te instytucje wystaw. Łącznie w 2013 r. wszystkie galerie i salony sztuki zorganizowały w kraju 4,3 tys. wystaw (o 1,1% więcej niż w 2012 r.) w 4,5 tys. ekspozycji (o 0,8% więcej w stosunku do roku poprzedniego). Organizatorami 73,9% wystaw były państwowe i samorządowe galerie i salony sztuki. Największą część wszystkich prezentacji w Polsce stanowiły wystawy dzieł twórców krajowych (86,9%). W porównaniu do roku 2012, zwiększyła się liczba wystaw artystów zagranicznych (o 1,8%) oraz liczba prezentacji międzynarodowych, tj. ukazujących twórczość artystów krajowych i zagranicznych (o 4,1%).

Liczba zorganizowanych wystaw z zastosowaniem tzw. nowych mediów pozostała na poziomie roku poprzedniego, zmniejszył się jednak nieznacznie ich udział w łącznej liczbie wystaw – w 2013 r. stanowiły one 13,3% ogółu prezentacji. Wystawy plenerowe stanowiły 4,4% ogółu wszystkich wystaw.

W 2013 r. przeszło 3,5 mln osób odwiedziło państwowe i samorządowe galerie sztuki. Pozostałe galerie odwiedziło 974,3 tys. osób. Największą liczbę zwiedzających zgromadziły galerie w województwach mazowieckim (28,0% ogółu zwiedzających), małopolskim (16,6%) oraz dolnośląskim (12,6%).

Galerie, oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, prowadzą różnorodną działalność okołowystawienniczą, tj. imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W ramach edukacji kulturalnej instytucje wystawiennicze w 2013 r. zorganizowały łącznie 3,6 tys. odczytów, prelekcji i spotkań z autorami wystaw oraz 10,9 tys. lekcji i warsztatów plastycznych. Z wymienionych form działalności oświatowej prowadzonej przez galerie – 39,0% miało charakter cykliczny. W ramach działalności okołowystawienniczej 87,4% wszystkich imprez zostało zorganizowanych przez galerie sektora publicznego.

Bogatą propozycję galerii i salonów sztuki uzupełnia oferta wydawnicza, a wśród niej publikacje katalogów, informatorów, folderów czy plakatów. W ramach tej działalności instytucje wystawiennicze w 2013 r. wydały 9,3 tys. tytułów w formie drukowanej oraz 1,7 tys. wydawnictw elektronicznych, z których 2/3 stanowiły zaproszenia na wystawy. Działalność wydawnicza była zdecydowanie szersza w galeriach państwowych i samorządowych, gdzie nakład oddanych do druku wydawnictw wyniósł 1,9 mln egzemplarzy i ponad 5-krotnie przewyższył nakład publikacji wydanych przez galerie z sektora prywatnego.

DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA

W 2013 r. działalność sceniczną prowadziło 170 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny, stały zespół artystyczny (w 2012 r. – 174). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 55,4 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 11,5 mln widzów i słuchaczy.

W porównaniu z rokiem 2012 nastąpił nieznaczny wzrost liczby przedstawień i koncertów (o 2,5%), przy jednoczesnym wzroście o 775,4,6 tys. (7,3%) liczby widzów i słuchaczy. Odnotowano też wzrost przeciętnej frekwencji na jednym przedstawieniu – z 198 w 2012 r. do 207 osób. W 2013 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały średnio (na jedną instytucję) 326 przedstawień i koncertów (w 2012 r. - 311).

Biorąc pod uwagę średnią liczbę widzów i słuchaczy przypadających na 1 przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – 1352 osoby

a w operach i operetkach – odpowiednio 527 i 350 widzów i słuchaczy na jedno przedstawienie. W teatrach dramatycznych jedno przedstawienie obejrzały średnio 202 osoby, w lalkowych – 137, a w filharmoniach – jednego koncertu wysłuchały przeciętnie 162 osoby.

W ciągu roku przybyło 4,0 tys. miejsc na widowni w stałych salach. Stanowiło to wzrost liczby miejsc o 5,2% w stosunku do roku poprzedniego. Jednak na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych w 2013 r. przypadało 470 osób (nieco mniej niż w 2012 r.- 495).

Większość instytucji prowadzących działalność artystyczną i rozrywkową była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, przy czym przystosowanie to, częściej dotyczy adaptacji wejścia do budynku (92,4%; w 2012r.- 85,6%), niż samych udogodnień wewnątrz budynku (86,5%; w 2012 r.- 79,9%). W 2013 r. 17,0% teatrów i instytucji muzycznych wyposażonych była w urządzenia do audiodeskrypcji.

Liczba teatrów i instytucji muzycznych była wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w województwach opolskim i podkarpackim) i 4 (w woj. lubuskim i świętokrzyskim) do 32 (w województwie mazowieckim), a powyżej 10 odnotowano także w woj. małopolskim (18), śląskim (18), dolnośląskim (16), pomorskim (13) i wielkopolskim (12).

W 2013 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwie mazowieckim – 3,2 mln (612 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności), śląskim – 1,3 mln uczestników (287 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności) oraz małopolskim – 0,9 mln (270 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności). W pozostałych województwach liczba uczestników imprez artystycznych nie przekroczyła 1,0 mln widzów i słuchaczy. Najmniej widzów i słuchaczy, tj. poniżej 200 tys., było w teatrach i instytucjach muzycznych w województwach: opolskim, i lubelskim. Spośród 55 412 przedstawień i koncertów w 2013 r. – 12 413 odbyło się w woj. mazowieckim (22,4%) – 12 600 w 2012 r. (spadek o 1,5%). Najmniejszą liczbę przedstawień i koncertów odnotowano w woj. opolskim – 934 (1,7% wszystkich prezentacji) – 822 w 2012 r. (wzrost o 13,6%).

Teatry dramatyczne, lalkowe i muzyczne przedstawiły 715 widowisk premierowych (wobec 609 w 2012 r.): 595 premier w teatrach dramatycznych i lalkowych (w 2012 r. – 512 premier) i 120 – w teatrach muzycznych (97 premier w 2012 r.).

Udział spektakli teatralnych i koncertów prezentowanych na terenie województwa, w którym siedzibę ma instytucja artystyczna w ogólnej liczbie prezentacji zmniejszył się o 1,8 pkt. proc. i wyniósł 92,1%, a udział liczby widzów przedsięwzięć podejmowanych we własnym województwie spadł o 3,4 pkt. proc. i wyniósł 88,2%. W przypadku teatrów dramatycznych i lalkowych, udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie spektakli wyniósł 94,4% (w 2012 r. – 94,6%), a udział widowni osiągnął 95,1% (wzrost o 1,8 pkt. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim).

W 2013 r. teatry i instytucje muzyczne pokazały 631 przedstawień i koncertów za granicą (w 2012 r. – 689). Najwięcej widowisk za granicą zaprezentowały teatry dramatyczne – 303 (w tym lalkowe – 155) oraz filharmonie – 85. Orkiestry i chóry wykonały 154 koncerty. Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą wystawiły teatry i instytucje z województw: mazowieckiego (197), kujawsko-pomorskiego (111) i małopolskiego (66).

W 2013 r. odbyło się 790 (tj. o 11,3% mniej niż przed rokiem) przedstawień i koncertów zrealizowanych w Polsce przez twórców z zagranicy. Liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych zwiększyła się o 34,1% i wyniosła 38,6 tys.

KINEMATOGRAFIA

Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród opisywanych podmiotów działających w obszarze kultury i w 2013 r. zgromadziły 37,0 mln widzów (37,5 mln widzów w 2012 r.). Według stanu na koniec 2013 r. działały 474 kina (469 kin stałych i 5 kin ruchomych), tj. o 21 więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Kina stałe dysponowały 1,2 tys. sal z 271,8 tys. miejsc na widowni (przyrost o 13,9 tys.).

Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w formie własności kin oraz w ich lokalizacji. Właścicielami 65,8% kin były podmioty należące do sektora publicznego, w tym 64,1% kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast w działalności kinowej większą aktywność przejawiały kina prowadzone przez podmioty sektora prywatnego (87,5 % ogółu seansów filmowych było wyświetlanych przez te kina). Przeważająca liczba kin stałych była zlokalizowana w miastach (98,7%); kina na wsi to już zjawisko marginalne. W 2013 r. tylko 6 kin stałych prowadziło swoją działalność na terenach wiejskich (w 2012 r. – 8), a ich liczba spadła o połowę w stosunku do 2010 r. (12 kin). Są to kina małe i działające w domach i ośrodkach kultury, znajdujące się w sporej odległości od dużych miast. Wyjątkiem jest wieś Janki pod Warszawą, w której w centrum handlowym działa multipleks (10 sal). Najwięcej kin prowadzi swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych województwach.

W okresie 2010–2013 w kinach stałych wystąpił wzrost liczby sal projekcyjnych (o 167 sal, tj. o 15,5%) i miejsc na widowni (o 23,8 tys., tj. o 5,4%). W 2013 r. w porównaniu do roku poprzedniego przybyło 81 sal projekcyjnych (przyrost o 7,0%) i 13 932 miejsca na widowni (przyrost o 5,4%). Największy udział w tym wzroście miały multipleksy, cieszące się dużą popularnością, zwłaszcza te zlokalizowane w galeriach handlowych, łączące coraz częściej i na coraz większą skalę funkcje komercyjne z kulturalnymi. W Polsce w 2013 r. z 469 kin stałych 11,7% stanowiły multipleksy, natomiast 68,4% kina jednosalowe – pozostałe 19,8% należało do minipleksów i kin dwusalowych. Jednakże to multipleksy skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (45,5%), wyświetliły 56,9% wszystkich seansów i zgromadziły 55,2% ogółu widzów. W okresie 2010–2013 powstało 7 nowych multipleksów i w konsekwencji przybyło w nich 60 nowych sal kinowych i 11,0 tys. miejsc dla widzów. W 2013 r. jeden multipleks średnio posiadał 2 249 miejsc na widowni i zgromadził w ciągu roku 371 tys. widzów na ok. 17,0 tys. seansów filmowych.

W większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowe multipleksy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe i studyjne promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. W latach 2010–2013 zaobserwowano wzrost (o 1,1%) liczby małych kin (jedno- i dwusalowych), ale zmniejszanie się liczby miejsc na widowni w tych kinach (o 5,9%). Dużą pomocą i sposobem, aby kina te mogły konkurować z zaawansowanymi technicznie multipleksami, jest uczestnictwo w sieci Europa Cinemas¹². Przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój kin”, od 2011 r. mają one możliwość ubiegania się o dotację na zakup projektorów cyfrowych¹³. Cele programu to: tworzenie warunków powszechnego dostępu do polskiej, europejskiej i światowej sztuki filmowej, wspieranie działalności kin oraz warunków

¹² Źródło: <http://www.nowoczesnekino.pl/finanse,18/fundusze-zagraniczne,97/europa-cinemas-siec-kin-europejskich,1622.html>

¹³ Źródło: <http://www.pisf.pl/pl/kinematografia/rynek-filmowy/cyfryzacja-kin>.

funkcjonowania instytucji filmowych, a także dostosowanie kin do cyfrowego standardu wyświetlania filmów. Priorytetami są natomiast modernizacja i cyfryzacja kin. Beneficjentami programu są m.in. kina uczestniczące

Tabl. 17. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Województwa	Studyjne		Lokalne	
	razem	w tym cyfrowe ^a	razem	w tym cyfrowe ^a
POLSKA	76	42	131	72
Dolnośląskie.....	2	–	11	5
Kujawsko-pomorskie	1	–	3	2
Lubelskie.....	4	2	6	4
Lubuskie.....	2	–	5	2
Łódzkie	6	6	6	5
Małopolskie.....	11	4	10	2
Mazowieckie	19	9	19	9
Opolskie	1	1	4	1
Podkarpackie.....	1	1	9	4
Podlaskie	–	–	4	2
Pomorskie	5	2	5	2
Śląskie	8	4	11	6
Świętokrzyskie.....	2	2	5	3
Warmińsko-mazurskie	2	2	8	6
Wielkopolskie	9	7	17	12
Zachodniopomorskie.....	3	2	8	7

a Uczestniczące w programie Sieć Polskich Kin Cyfrowych.

w sieci Europa Cinemas lub Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych¹⁴ oraz kina do nich nie należące pod warunkiem, że filmy europejskie w ich rocznym repertuarze stanowią (lub będą stanowić) nie mniej niż 30%, w tym filmy polskie nie mniej niż 15%. W ramach tej akcji realizowany jest też program Sieć Polskich Kin Cyfrowych¹⁵, którego celem jest pomoc kinom studyjnym w przejściu z projekcji analogowych do cyfrowych. Wszystkie kina należące do Sieci Polskich Kin Cyfrowych należą jednocześnie do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Strukturę Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych tworzą kina, które zobowiązały się do realizowania programu SKSiL w umowach zawartych z operatorem Sieci – Filmoteką Narodową, która w zamian wspiera finansowo działalność programową kin oraz ułatwia im dostęp do pożądanego – z punktu widzenia programu Sieci – repertuaru kinowego. Program Sieci jest finansowany ze środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Filmoteki Narodowej. Przyjęte kryteria pozwalające na uczestnictwo w programie Sieci Polskich Kin Cyfrowych zobowiązują do wyświetlania minimum 300 seansów rocznie, propagowania kultury filmowej, przede wszystkim w formie prezentacji filmów o wysokiej wartości artystycznej oraz prowadzenia działalności edukacyjnej, adresowanej do młodej widowni kin. W 2013 r. do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych należało ponad 200 kin, w tym 114 do Sieci Polskich Kin Cyfrowych. Kina korzystające z techniki cyfrowej nie są uzależnione od obiegu kopii filmowych wykonanych na taśmie filmowej. Wszystkie one mogą w tym samym czasie wyświetlać filmy premierowe.

W 2013 r. dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej (analogowej – 35 mm i cyfrowej – w standardzie DCI) dysponowało równocześnie 36,2% kin stałych (w roku poprzednim – 32,9%). Wzrosła również liczba kin

¹⁴ Źródło: <http://www.kinastudyjne.pl/static/2/532/o-sieci.html>

¹⁵ Źródło: <http://www.c-kino.pl/>

umożliwiających widzom rezerwowanie biletów przez Internet – w 2013 r. taką możliwość dawało 44,3% kin stałych (w 2012 r. – 37,1%).

W 2013 r. kina w Polsce wyświetliły łącznie 1,6 mln seansów, w tym 17,9% wyświetlonych seansów stanowiły filmy produkcji polskiej (w 2012 r. – 14,4%). W porównaniu z poprzednim rokiem, ogólna liczba seansów zwiększyła się o 5,1%, podczas gdy liczba seansów filmów polskich wzrosła o 31,0%.

W ciągu całego 2013 r. polskie kina odwiedziło 37,0 mln widzów (o 0,5 mln, tj. 1,4% mniej niż w 2012 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, frekwencja w kinach spadła w 10 województwach, a w pozostałych wzrosła. Największy wzrost wykazano w województwie wielkopolskim (o 23,4%), warmińsko-mazurskim (o 11,2%) oraz mazowieckim (o 5,4%). Natomiast najbardziej zmalała liczba widzów w województwach zachodniopomorskim oraz śląskim – odpowiednio o 25,1% i 13,5%.

W 2013 r. filmy produkcji polskiej w kinach stałych zgromadziły 7,5 mln widzów, co stanowiło 20,4% ogółu widzów w kinach stałych (o 2,5 p. proc. więcej niż w roku poprzednim).

Kina, chcąc umożliwić korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym, z roku na rok zwiększają liczbę tych, które są przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2013 r. kina takie stanowiły 84,4% kin stałych. Dostosowanie to dotyczyło głównie wejścia do budynku i dotyczyło niemal wszystkich kin deklarujących ułatwienia dla osób niepełnosprawnych (99,0%), natomiast udogodnienia wewnątrz budynku posiadało 81,3% tych kin.

Poprawę możemy obserwować także w przystosowaniu kin do audiodeskrypcji, tj. techniki narracyjnej, która umożliwia odbiór treści wizualnych osobom niewidomym i słabo widzącym. W 2013 r. do tego typu przekazu były przystosowane 48 kin, co stanowiło 10,2% ogółu kin stałych (w 2012 r. – 34 kina).

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2013 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje (4,1 tys. imprez), w których uczestniczyło 339,8 tys. osób (w 2012 r. 386,8 tys. – spadek o 12,2%). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne, głównie koncerty (663 imprezy i 100,4 tys. uczestników), a także konkursy (198 imprez i 32,8 tys. uczestników) oraz imprezy plenerowe (196 imprez i 36,9 tys. uczestników) – w 2012 r. odpowiednio: 576 imprez i 114,5 tys. uczestników, 147 imprez i 23,5 tys. oraz 95 imprez i 23,4 tys.

RADIOFONIA I TELEWIZJA

W 2013 r. Polskie Radio nadawało audycje w 4 programach ogólnopolskich. Programy regionalne nadawano z 17 ośrodków regionalnych radiofonii publicznej w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Oddzielny — program V — emitowany był do odbioru poza granicami Polski.

Telewizja publiczna nadawała 3 programy ogólnotematyczne i 8 tematycznych o charakterze ogólnopolskim. Programy regionalne telewizji publicznej (zawierające ogólnopolskie pasmo wspólne) rozpowszechniało 16 oddziałów terenowych, mających siedziby w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Odrębny program — „TV Polonia” — przeznaczony był dla odbiorców poza granicami Polski.

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. nadawcy prywatni działali na podstawie przyznanych 307 koncesji radiowych i 23 telewizyjnych (w tym odpowiednio – 8 i 15 o charakterze ogólnopolskim i ponadregionalnym) na rozpowszechnianie programów drogą naziemną.

Ponadto na podstawie 9 koncesji rozpowszechniano radiowe programy satelitarne, a 86 koncesji posiadali nadawcy satelitarnych programów telewizyjnych.

Operatorzy sieci telewizji kablowej działali na podstawie 296 koncesji, w tym 33 (nowych i odnowionych) wydanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2013 r.

W 2013 r. ponownie odnotowano wzrost (nieznaczny wprawdzie) zarejestrowanej liczby abonentów radiowych (o 0,8%) i telewizyjnych (o 0,6%) w porównaniu z rokiem poprzednim.

W przeliczeniu na 1 000 ludności dało to wzrost liczby abonentów radiowych ze 180 w 2012 r. do 181 (w miastach: z 215 do 218, na wsi: ze 125 do 126), natomiast wskaźnik ten dla abonentów telewizyjnych zwiększył się ze 173 do 175 (w miastach: z 207 do 208, na wsi: ze 122 do 123). Wydatki z budżetu państwa na radiofonie i telewizję wyniosły 19,6 mln zł. Wpływy z abonamentu ogółem (łącznie z odsetkami za zwłokę w uiszczaniu opłat oraz karami za używanie niezarejestrowanych odbiorników) wyniosły 746,9 mln zł, w tym wpływy z abonamentu radiowo-telewizyjnego – 723,9 mln zł (w 2012 r. – odpowiednio: 574,6 mln zł i 561,2 mln zł).

IMPREZY MASOWE

W 2013 r. w Polsce zostało zorganizowanych 5,7 tys. imprez masowych. W porównaniu z 2012 r. liczba ta wzrosła o 4,3%. Najwięcej imprez masowych, tak jak przed rokiem, zostało zorganizowanych przez osoby prawne, tj. 88,1% ogółu imprez. Pozostałe imprezy zorganizowały jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (8,5 %) oraz osoby fizyczne (3,4%).

W imprezach masowych zorganizowanych w Polsce w 2013 r. uczestniczyło w sumie 21,1 mln osób, o 4,0% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Najwięcej imprez masowych zorganizowano w województwach: śląskim, dolnośląskim oraz małopolskim i mazowieckim. Łącznie odbyły się w nich 2502 imprezy masowe, co stanowiło 43,7% ogółu imprez masowych zorganizowanych w kraju, które zgromadziły prawie 10,0 mln uczestników (46,3% ogółu). Najmniej imprez odbyło się w województwie opolskim (128) i świętokrzyskim (76).

Przeciętnie w jednej imprezie masowej wzięło udział 3,7 tys. osób, tj. o 7,9% mniej, niż w 2012 r. Większość uczestników brała udział w imprezach masowych ze wstępem płatnym, tj. 16,0 mln osób (14,1 mln w 2012 r.).

Do najbardziej popularnych imprez masowych należały imprezy o charakterze artystyczno-rozrywkowym. W porównaniu do poprzedniego roku ich liczba nieznacznie zmalała z 2,6 tys. do 2,4 tys. W imprezach tego typu uczestniczyło 8,0 mln uczestników wobec 8,3 mln osób w 2012 r.

Imprezy organizowane na terenie województwa mazowieckiego, wielkopolskiego i śląskiego stanowiły 31,9% wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych jakie odbyły się w Polsce. Najmniej imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowano w województwach: opolskim (68) i świętokrzyskim (58). Większość imprez artystyczno-rozrywkowych (69,6%) odbyła się na terenie otwartym (72,6% w 2012 r.).

Spółród wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych w 2013 r. najczęściej organizowano koncerty (1208). Najwięcej koncertów odbyło się w województwie wielkopolskim (138), mazowieckim (128) i małopolskim (119). Dużą popularnością cieszyły się także imprezy łączone (np. pokaz filmowy i kabaret), których najwięcej zorganizowano w województwie dolnośląskim (23) i kujawsko-pomorskim (18). Przeciętnie w jednej imprezie artystyczno-rozrywkowej wzięło udział 3,4 tys. osób (3,2 tys. w 2012 r.).

ANALIZA ROZKŁADU TERYTORIALNEGO INSTYTUCJI KULTURY W POLSCE

Dostępność oferty kulturalnej uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Jednym z nich jest lokalizacja podmiotów działających w obszarze kultury. Na potrzeby analizy przestrzennego rozmieszczenia podmiotów wyróżniono 15 rodzajów instytucji kultury: teatry dramatyczne i lalkowe, opery, teatry muzyczne, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea i instytucje paramuzealne, biblioteki, galerie i salony sztuki, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice oraz kina.

W 2013 r. w Polsce działało 15 734 wymienionych wyżej instytucji kultury, czyli 0,41 instytucji w przeliczeniu na 1000 ludności. Większość z nich stanowiły biblioteki – 63,1% ogółu instytucji. Znaczący udział w ogólnej liczbie instytucji miały także domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice (24,8%). Pozostałe podmioty były mniej liczne, a ich procentowy udział był znacznie mniejszy.

W 2013 r. najwięcej instytucji kultury zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (1815), co stanowiło 0,34 podmiotu na 1000 ludności. Ponadto pod względem liczby instytucji wyróżniały się województwa małopolskie (1650) i śląskie (1584), w których na 1000 ludności przypadało odpowiednio 0,49 i 0,34 podmiotu.

Spółród 380 powiatów i miast na prawach powiatu 10 szczególnie wyróżniało się pod względem liczby działających na ich terenie instytucji kultury. W Warszawie funkcjonowało 625 instytucji, co stanowiło 0,36 podmiotu na 1000 ludności. Następnie wymienić należy Kraków (odpowiednio 428 i 0,56), Łódź (314; 0,44), Poznań (221; 0,40), Wrocław (196; 0,31), Katowice (137; 0,45), Lublin (135; 0,39), Gdańsk (133; 0,29), powiat nowosądecki (114; 0,54) i powiat poznański (112; 0,32).

Przestrzenne zróżnicowanie rodzajów instytucji kultury daje podobny obraz jak w przypadku liczby instytucji kultury. W 2013 r. nie występowały one wszystkie równocześnie w żadnym powiecie ani mieście na prawach powiatu. Największa różnorodność pod tym względem cechowała Warszawę (14 rodzajów instytucji kultury), Gdańsk i Kraków (po 13), Łódź (12), Białystok, Katowice, Poznań, Wrocław (po 11), Bydgoszcz, Kielce, Lublin, Radom, Szczecin, Toruń (po 10).

Przestrzenne rozmieszczenie trzech wybranych rodzajów instytucji kultury, takich jak kina stałe, teatry dramatyczne¹⁶ i lalkowe oraz filharmonie, pokrywa się w znaczącej mierze z rozlokowaniem instytucji kultury ujętych zbiorczo. Pod względem liczby kin stałych dominowała Warszawa (27 podmiotów). W dalszej kolejności były: Kraków (14), Poznań (10), oraz Katowice, Wrocław (po 7). Teatry zlokalizowane są przede wszystkim w największych miastach na prawach powiatu, nieliczne znajdują się w powiatach ziemskich. Najwięcej teatrów działało w Warszawie (18 podmiotów), Krakowie (10), Łodzi (7) i Wrocławiu (5). Filharmonie (26 podmiotów) zlokalizowane były w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie,

¹⁶ Posiadające własny, stały zespół artystyczny.

Łodzi, Łomży, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Słupsku, Sopocie, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zabrzu oraz Zielonej Górze. Najdalej do teatru lub filharmonii mają mieszkańcy wschodnich krańców woj. lubelskiego i podkarpackiego, północno-wschodniej Polski, pogranicza woj. zachodnio-pomorskiego i wielkopolskiego oraz północnej i wschodniej części woj. mazowieckiego.

RESULTS OF SURVEYS – SYNTHESIS

CULTURE IN 2013

Expenditure of state budget and local self-government entities on culture

In 2013 public expenditures (state budget and local self-government entities budgets) on culture and national heritage protection amounted to 8212.7 mln PLN (0.8% less compared to 2012 – 8280.9 mln PLN). Of this sum, the state budget expenditures constituted 18.4% whereas local self-government entities expenditures 81.6% (in the previous year respectively 19.5% and 80,5%). The total amount shows that public expenditure on culture and national heritage protection constitutes 0.50% of the Gross Domestic Product in Poland (0,52% in the previous year). At the same time it should be noticed that the share of the state budget expenditures on culture and national heritage protection in the total state budget decreased from 0.54% in 2012 to 0.51% in 2013, whereas the expenditures of local self-government entities in this area in relation to the total self-government expenditures decreased from 3.79% to 3.73%.

The largest part of the expenditures of the state budget was allocated to operation of museums – 24.2%, and to protection and preservation of monuments – 16.9%. From the self-government entities budgets majority of expenditures was spent on the activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres – 29.0% and libraries – 17.8%.

Household expenditures on culture

The average household expenditure on culture per capita in 2013 amounted to 359.16 PLN. The amount constituted 2.8% of the total household expenditures against 3.4% in the previous year. This difference is a result of changes in COICOP classification used in Household Budget Surveys (see the Methodological notes on page 41); therefore data is incomparable. Earlier analysis of data gathered in period from 2000 to 2012 revealed an increase of nominal amounts of money spent on culture but their share in the total household expenditures was slowly decreasing since 2007. But if we add the expenditures related to Internet services and recreation (not included in the amount presented in this section) the dynamics of the expenditures on culture since half of previous decade was greater than the dynamics of the total household expenditures.

Protection of monuments and cultural heritage

The fundamental element of cultural policy is heritage protection. There are many different forms in which historical and valuable heritage can be protected. In 2013 the state budget expenditure on different forms of protection amounted to 275.8 mln PLN, whereas local state self-government entities spent 322.4 mln PLN. Basic element of the heritage protection is monument registry. In 2013 the registry counted 67784 monuments, what means (compared to 2012) that 1360 new monuments were added. Other form of protecting the cultural heritage is to announce a monument by the President of Poland on the list of the Monuments of History. In 2013 the list consisted of 55 items with 65 objects.

Libraries

Public libraries

According to the data collected by the Central Statistical Office, the number of public libraries has decreased and in 2013 reached 8112. Analyses proved, that mostly small libraries were closed. Among many

indicators showing condition of public libraries two are the most important: total number of registered users and loans of collections. Both of them decreased systematically during the period 2000-2011. However, in 2012 both of them slightly increased but in 2013 the number of registered borrowers per 1 000 population reached 167 (against 168 in 2012) and the number of library loans per 1 000 population in 2013 reached 3088 and was smaller than in the previous year (3166). The major reason responsible for this tendency is a decreasing number of young people (especially in age of between 16 and 24 years old), contributing to the greatest extent to the total number of readers. However, average number of loans per registered user (decreasing from 18.9 to 18.5 in 2013) shows the level of readership among public libraries users, although this indicator doesn't show, in fact, the real level of readership among the all society.

The significant role in promoting reading, play school libraries, possessing in schools for children and youth more than 154.5 mln books (an average of 34 books per student).

Specialized libraries

According to the data collected by the Central Statistical Office, the number of specialized libraries was decreasing since 2001 and reached 1831 entities in 2013. There were recorded two phenomena: the "slower" one concerns scientific and pedagogical libraries (one of ten libraries was closed down) and the "faster" one affects the other types of libraries (one of two libraries was closed down). Among all types of libraries, only in scientific libraries increased the number of collections between 2001 and 2013. The rest experienced a reduction. Special collections are divided into: manuscripts, microforms, audiovisual materials, electronic documents. The biggest decrease was observed among microforms – libraries gave up from non-modern type of collection. Simultaneously, there was a huge increase in the number of electronic documents.

The number of registered users in all types of specialized libraries (actively borrowing library collection) amounted 2.0 mln person and decreased compared to 2012 by 6.3%. The amount of loaned collections decreased (about 4.4% compared to 2012), but the number of loans out of library per user (special collection excluded) increased – from 9.3 in 2012 to 9.5 in 2013.

Publications

Publishing market in Poland was a subject of a noticeable change between 2005 and 2013. From the beginning of the period discussed an increase in the number of titles of periodicals and a decrease of their total circulation were observed. The growth of periodicals titles in this period amounted to 10.2% (although diminished by 5.4% compared to 2012), but at the same time, the global circulation of published newspapers and magazines diminished by 35.0% (as compared to 2012 – by 6.3%) and in 2013 amounted to 2045.3 mln copies. The growth of press titles – in fact – referred to magazines only. The number of newspaper titles diminished from 69 to 50 (of which daily newspapers – from 42 to 32 titles). Global circulation of periodicals published per capita decreased in the period of 2005-2013 from 83 to 53 copies. The publishing market of periodicals is concentrated in the Mazowieckie voivodship, in which 34.6% of titles and 68.1% of the total circulation were published in 2013.

To sum up the situation on Polish book market in 2013 it should be noticed that the number of book titles published decreased by 3.8% compared to the previous year and amounted to 32.9 thous. Number of first editions was smaller by 3.4% and amounted to 29.2 thous. (in 2012 – 20,2 thous). As in the case of periodicals the largest part of publishing market of books was located in the Mazowieckie voivodship – 39.0% of all titles published, particularly in the capital city of Poland – 35.0%.

Cultural centres and establishments, clubs and community centres

At the end of 2013 there were 3901 cultural centres and establishments, clubs and community centres. 2332 of these institutions possessed their own premises and 1968 of them had theatre halls with auditorium to their disposal (on average 176 seats per entity). Simultaneously only 52,5% of the entities described here had facilities for disabled person but the number of institutions adapted for disabled people, especially for persons moving on wheelchair, systematically increases. As compared to 2012, activity of these institutions promoting culture increased – they organized more events (an increase of 5.8%), artistic ensembles (1.2%) and courses (13.3%). There was noted larger number of participants taking part in events - an increase of 21.0%).

A growth of thematic groups/clubs (an increase of 4.4%) and their members (7.9%) was recorded. Profile of activities offered by community centres and establishments, clubs and local centres changed between 2005 and 2013 especially as a result of broadcasted on Polish TV channels Polish editions of popular dancing shows. The number of dancing classes, ensembles and courses organized by these institutions significantly increased (as compared to 2012 of respectively 7.1%, 1.3% and 14.6%) as well as the number of specialized workshops designed to dance practices (an increase of 1.1%). It is the case of mainly big urban cultural centres. The profile of activities which are offered by community centres and local centres is very similar. The most frequently they organize film shows, performances of amateur bands, prelections and other forms of lectures. Moreover, these units are concentrated on tourist activities, organizing various events, trips and hiking expeditions. Discos are still the one of major spheres of activity of community centres, especially on rural areas.

Accessibility of cultural offer

When it talks on the accessibility of cultural offer it can be stated that year by year the situation of disabled persons or people living in the rural areas is getting better, although a big diversity among particular voivodships can still be observed. The same situation we can notice among particular powiats, especially between the powiats situated centrally and near the voivodship's borders. The biggest role in the dissemination of culture on the areas beyond big cities play libraries and local cultural centres.

Cultural education

There are artistic schools where future artists, managers and organizers of cultural activity are prepared at all levels of education. Cultural education consists of two stages of cultural education as well as studies on art academies. In the 2013/2014 school year, artistic education for children and youth was provided by 546 art schools. It was more than in the previous year by 2.2%. Art schools were attended by 47.5 thous. pupils (growth on 2.0% relative to 2012/2013 school year); girls constituted 64.0%. Number of first grade students in these art schools increased of 8.6% (girls - 15.2%) as compared to previous school year.

Art schools leading to professional certification (secondary artistic schools) are another element of educational system. In 2013/2014 school year there were 297 schools like that and 67 post-secondary schools (of which - 4 schools for organizers of cultural activities). In these schools 27.6 thous. people were educated in 2013/2014 school year (of which 19.0 thous women).

People interested in developing their artistic skills and knowledge could continue their education on tertiary level. In the 2013/2014 academic year one could choose from 23 art academies. There were 17.1 thous. students (of which 11.2 thous. women) but the number of students enrolled in art field, studying in various types of higher education institutions, amounted to 37.1 thous. (women constituted 69.6%).

Museums

In 2013 there were 822 museums (including branches) in Poland. Among all museums, 82.0% were located in cities. Majority of them were located in Mazowieckie and Małopolskie voivodships (in both cases – 115 units), there was also a large number of museums in Wielkopolskie voivodship (88). During the past decade there was a growth both in the number of museums, and in the number of visitors. The number of visitors amounted to 29.0 mln, that is 8.7% more than in the previous year. Organized school groups were responsible for 19.0% of all visitors (in 2012 – 9.6%). 13.4 mln people visited museums free of charge (11.3 mln in the previous year). The most popular museums were artistic and historic ones, which gather altogether 15.2 mln visitors.

Art galleries

Data on art galleries are based on research among only those institutions which are involved mostly in exhibiting works of art (therefore, they do not cover those institutions which only buy and sell these works). The data shows that 337 galleries were open in 2013. Galleries were mostly an urban phenomenon, 93 of them were located in Warsaw and Cracow. The numbers of galleries and visitors increased in last 10 years and in 2013 the number of visitors amounted to 4.5 million (increase by 22.9% as compared to the previous year). In total there were 4.3 thous. exhibitions organized by galleries, that is 1.1% more than in 2012.

The analysis reveals differences between the public and private sectors. Despite the fact that they are more or less equal in number, the public ones are more active in terms of the number of exhibitions and expositions, organized educational events and publishing activity. Public galleries are also more frequently visited.

Theatres and music institutions

Data concerning theatres and music institutions reveal that 170 of them led the stage activity in 2013. The number of seats at a fixed hall increased by 5.2% in comparison to the previous year. We can observe decreasing number of theatres and music institutions operating in their own objects, with simultaneous improvement of their infrastructure. The share of performances and concerts presented by theatres and music institutions in other voivodships in total number of presentations grew in the last year (from 6.1% in 2012 to 7.9% in 2013). In 2013 theatres and music institutions organized 55.4 thous. performances and concerts (more than in the previous year by 2.5%). Dramatic, puppet and musical theatres presented 715 premieres (increase by 17.4% compared with 2012). Attendance on presentations in stage institutions increased as compared to 2012 by 7.3% and amounted to 11.5 mln people. The number of spectators and listeners per 1 000 population rose from 277 to 298.

Cinematography

According to the data gathered by the Central Statistical Office, in 2013 there were 474 cinemas operating in Poland and it was first time since a long period when the number of cinemas grew in comparison to previous year. One could observe a downward trend since 1989. The number of cinemas fell down in rural areas. Secondly the multiplexes, replaced most of small cinemas. Cinemas are mainly in urban areas (the number of mobile cinemas is minimal), and are typical for the most populous and economically developed regions of Poland. Most of them are located in Warsaw and Śląskie voivodship. However the number of people

visiting cinemas increased in this period. The number of spectators in cinemas stabilized, and the audience amounts 35-40 mln per year, what seems to be a long-term tendency. However, comparing to the previous year, the number of spectators decreased by 1.4% and in 2013 amounted to 37.0 mln.

In 2013, among 307 new released full-length films in cinemas, productions of the United States constituted 40.1% of all titles and 62.8% of all spectators. 38 new Polish movies were displayed in 2013 and attracted 7.1 mln spectators; it constituted 20.5% of attendance on newly introduced movies (in 2012 respectively – 5.8 mln and 15,5%).

Radio and television

Radio and television broadcasting can be divided into public and private. In 2013, there was 17 public regional radio stations and 16 television centres, whereas in the private sector broadcasters acted on the basis of 307 radio and 23 television licences. These licences are granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. Moreover, there were 296 licences for cable television operators.

State budget expenditures on public radio and television activities amounted to 19.6 mln PLN.

In 2013, Polish Radio broadcasted programmes via 4 national channels. Regional channels were broadcasted by 17 public radio centres in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław and Zielona Góra. A separate channel was broadcasted for reception outside of Poland.

Public television broadcasted 3 general and 8 thematic nationwide channels as well as regional channels (containing elements of the nationwide programme) from 16 local agencies in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa and Wrocław. A separate channel, 'TV Polonia', was broadcasted for reception outside of Poland.

Comparing with 2012, the number of people who paid subscription for using the radio and tv set increased by 0.8% and amounted to 7.0 mln of radio licence and 6.7 mln of television licence. The number of cable television subscribers decreased by 3.0% as compared to 2012 and amounted to 4,8 mln.

Mass events

The Central Statistical Office collected data on the organization of mass events from the city councils and municipal offices according to the location of the mass events. Organizers of mass events are obliged to have a permission to conduct a mass event based on a decision of the local authorities according to the location of the event.

5.7 thous. mass events were organized in 2013 (4.3% more compared to 2012), of which 2.4 thous. had an artistic-entertainment character. Most of them were organized in Śląskie (706 events), Dolnośląskie (612), Małopolskie (599) and Mazowieckie (585), voivodships. 21,1 mln people participated in these mass events (in 2012 – 22.0 mln), of which 3.1 mln in Mazowieckie voivodship and 2.6 mln persons in Śląskie voivodship. In artistic-entertainment events, such as concerts (the most number of this type of mass events – 1.2 thous.), presentations and performances, shows and movie screenings etc., 8.0 mln people attended, of which 1.3 mln in Mazowieckie voivodship, 1.0 mln in Pomorskie voivodship and 0.9 mln in Śląskie voivodship.

TABLICA PRZEGLĄDOWA
REVIEW TABLE

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>					2005 =100	2012 =100
DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA PUBLISHING							
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych <i>Production of non periodic publications</i>							
Ogółem <i>Total</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	19999	29539	31515	34147	32863	164,3	96,2
w tym wydania pierwsze <i>of which first editions</i>	16280	25498	27108	30252	29221	179,5	96,6
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	81006	83358	93747	79514	.	.	.
w tym wydania pierwsze <i>of which first editions</i>	49241	61049	71296	63723	.	.	.
na 1000 ludności w egz <i>per 1000 population in copies</i>	2123	2164	2433	2063	.	x	x
Wydawnictwa naukowe <i>Scientific publication</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	6748	11291	10998	13470	11762	174,3	87,3
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	5548	7077	6937	6718	.	.	.
Podręczniki dla szkół wyższych <i>University coursebooks</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	1618	1724	1804	1629	1349	83,4	82,8
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	1490	1329	1293	1113	.	.	.
Wydawnictwa popularne – ogólne <i>Popular – general publications</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	4999	7493	8397	8845	9011	180,3	101,9
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	20666	21550	26598	25159	.	.	.
Wydawnictwa zawodowe <i>Professional publication</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	995	1496	1646	1669	2002	201,2	120,0
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	2717	2658	3430	3093	.	.	.
Podręczniki szkolne <i>School textbooks</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	1331	1345	1691	1230	1525	114,6	124,0
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	21342	22948	23359	14831	.	.	.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)
REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>				2005 =100	2012 =100	
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych (dok.) <i>Production of non periodic publications (cont.)</i>							
Literatura piękna <i>Belles-lettres</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	4308	6190	6979	7304	7214	167,5	98,8
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	29243	27795	32129	28600	.	.	.
dla dorosłych <i>for adults</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	3252	4708	5089	5223	5036	154,9	96,4
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	21540	20280	22275	17191	.	.	.
dla dzieci <i>for children</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	1056	1482	1890	2081	2178	206,3	104,7
Nakład w tys. egz <i>Number of copies in thous.</i>	7703	7515	9854	11409	.	.	.
Produkcja wydawnictw periodycznych <i>Production of periodic publications</i>							
Ogółem <i>Total</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	6721	7655	7764	7827	7405	110,2	94,6
Łączny jednorazowy nakład (w tys. egz) <i>Total single circulation of copies (in thous.)</i>	86858,5	90796,2	91027,8	84350,0	79968,6	92,1	94,8
Nakład globalny w mln egz <i>Global number of copies in mln</i>	3148,6	2447,6	2367,6	2183,1	2045,3	65,0	93,7
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	82509	63547	61455	56653	53120	x	x
Gazety <i>Newspapers</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	69	51	51	52	50	72,5	96,2
Łączny jednorazowy nakład (w tys. egz) <i>Total single circulation of copies (in thous.)</i>	5804,3	3721,7	3590,1	3484,0	2920,5	50,3	83,8
Nakład globalny w mln egz <i>Global number of copies in mln</i>	1353,1	994,1	930,7	841,1	749,7	55,4	89,1
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	34753	25809	24159	21828	194710	x	x
Czasopisma <i>Magazines</i>							
Tytuły <i>Titles</i>	6652	7604	7713	7775	7355	110,6	94,6
Łączny jednorazowy nakład (w tys. egz) <i>Total single circulation of copies (in thous.)</i>	81054,2	87074,5	87437,7	80866,8	77048,1	95,1	95,3
Nakład globalny w mln egz <i>Global number of copies in mln</i>	1795,5	1453,6	1436,9	1341,9	1295,6	72,2	96,5
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	47051	37738	37296	34825	33649	x	x

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)
REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2005 =100	2012 =100
BIBLIOTEKI PUBLICZNE <i>PUBLIC LIBRARIES</i>							
Biblioteki i filie <i>Libraries and branches</i>	8591	8342	8290	8182	8112	94,4	99,1
Punkty biblioteczne <i>Library service points</i>	1752	1437	1369	1280	1271	72,5	99,3
Księgozbiór w mln wol. <i>Collection in mln of volumes</i>	135,1	133,2	132,5	131,6	131,0	97,0	99,5
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	3541	3458	3466	3416	3402	x	x
Czytelnicy zarejestrowani w tys. <i>Registered borrowers in thous.</i>	7337,3	6501,9	6468,1	6469,7	6434,5	87,7	99,5
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	192	169	169	168	167	x	x
Wypożyczenia księgozbioru w mln wol. <i>Collection loans in mln of vol.</i>	141,2	119,9	120,4	122,0	118,9	84,2	97,5
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	3701	3113	3125	3166	3088	x	x
na 100 czytelników <i>per 100 borrowers</i>	1925	1844	1861	1886	1848	x	x
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną <i>Population per 1 library unit</i>	3689	3941	3956	4072	4103	x	x
WYSTAWIENICTWO <i>THE ART OF EXHIBITION</i>							
Muzea <i>Museums</i>							
Muzea <i>Museums</i>	690	782	777	768	822	119,1	107,0
Ekspozycje w tys. <i>Exhibits in thous.</i>	12974	14133	15117	15658	16250	125,3	103,8
Wystawy <i>Exhibitions</i>	4422	4750	4790	4870	4968	112,3	102,0
Zwiedzający w tys. <i>Visitors in thous.</i>	18487,6	22215,7	24917,9	26709,5	29043,8	157,1	108,7
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	484	577	647	693	754,3	x	x
w tym młodzież szkolna ^a <i>of which school youth^a</i>	6135,6	5513,0	5808,3	5240,6	5507,3	89,8	105,1
Galerie sztuki <i>Art galleries</i>							
Galerie <i>Art galleries</i>	292	370	352	344	337	115,4	98,0
Wystawy <i>Exhibitions</i>	3640	4296	4406	4225	4271	117,3	101,1
w tym z zagranicy <i>of which foreign</i>	291	255	334	275	280	96,2	101,8
Ekspozycje <i>Expositions</i>	4018	4606	5235	4427	4463	111,1	100,8
Zwiedzający w tys. <i>Visitors in thous.</i>	2955,9	3967,8	4173,7	3684,9	4528,1	153,2	122,9

^a Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.
^a Primary and secondary school students visiting museums in organized groups.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)
REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2005 =100	2012 =100
DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA <i>PERFORMANCES</i>							
Teatry i instytucje muzyczne	181	183	173	174	170	93,9	97,7
<i>Theatres and music institutions</i>							
Miejsca na widowni w stałej sali	68762	72759	76198	77897	81920	119,1	105,2
<i>Seats at a fixed halls</i>							
na 1000 ludności.....	1,80	1,90	2,00	2,02	2,13	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Przedstawienia	45897	55462	53565	54071	55412	120,7	102,5
<i>Performances</i>							
Widzowie w tys.	9609,3	11522,2	10935,6	10681,0	11456,4	119,2	107,3
<i>Audience in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	252	299	284	277	298	x	x
<i>per 1000 population</i>							
na 1 przedstawienie	209	208	204	198	207	x	x
<i>per 1 performance</i>							
Estrady.....	28	31	29	24	29	103,6	120,8
<i>Enterprise institution</i>							
Imprezy	4575	2763	2471	2127	2526	55,2	118,8
<i>Events</i>							
Widzowie w tys.	1656,7	1731,0	2058,8	1817,0	4931,7	297,7	271,4
<i>Audience in thousands</i>							
na 1000 ludności.....	43	45	53	47	128,1	x	x
<i>per 1000 population</i>							
na 1 imprezę	362	627	833	854	1952	x	x
<i>per 1 event</i>							
DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE^a <i>CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES^a</i>							
Instytucje	3937	.	3708	3870	3901	99,1	100,8
<i>Institutions</i>							
Pracownie specjalistyczne	4692	.	6012	6430	6518	138,9	101,4
<i>Specialised workshops</i>							
Jednostki posiadające sale widowiskową	2063	.	1750	1840	1968	95,4	107,0
<i>Units with spectacle hal</i>							
Imprezy	208853	.	185714	195070	206091	98,7	105,6
<i>Events</i>							
Uczestnicy imprez w tys.	32283,4	.	30750,3	31483,6	38106,1	118,0	121,0
<i>Events participants</i>							
Zespoły artystyczne	17382	.	14092	15330	15514	89,3	101,2
<i>Artistic ensembles</i>							
Członkowie zespołów artystycznych w tys.	275,9	.	227,0	266,5	265,4	96,2	99,6
<i>Members of artistic ensembles</i>							
Koła (kluby)	10332	.	14270	16143	16861	163,2	104,4
<i>Groups (clubs)</i>							
Członkowie kół (klubów) w tys.	237,8	.	330,9	362,4	391,0	164,4	107,9
<i>Members of groups (clubs)</i>							
Kursy	5696	.	6682	7926	8981	157,7	113,3
<i>Courses</i>							
Absolwenci kursów w tys.	91,5	.	113,2	124,7	124,7	136,3	100,0
<i>Courses graduates</i>							

^a Od 2011 r. badanie roczne; wcześniej było realizowane co dwa lata.
^a From 2011 - an annual research; before was realized every two years.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)
REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>					2005 =100	2012 =100
KINEMATOGRAFIA CINEMATOGRAPHY							
Kina <i>Cinemas</i>							
Kina	544 ^a	443	455	453	474	87,1	104,6
<i>Cinemas</i>							
stałe	536 ^a	438	448	447	469	87,5	104,9
<i>fixed</i>							
ruchome	8	5	7	6	5	62,5	83,3
<i>mobile</i>							
Miejsca na widowni kin stałych w tys.	235,3	248,0	249,4	257,8	271,8	115,5	105,4
<i>Seats at fixed cinemas in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	6,2	6,4	6,5	6,7	7,1	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Seanse w tys.	948,6	1478,0	1570,1	1566,8	1646,8	173,6	105,1
<i>Screenings in thous.</i>							
Widzowie w tys.	24865,5	37674,6	39663,2	37508,1	36974,7	148,7	98,6
<i>Audience in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	652	978	1030	973	960,3	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Produkcja filmowa <i>Film production</i>							
Filmy pełnometrażowe ^b	73	60	51	28	40	54,8	142,9
<i>Full-length films^b</i>							
w tym fabularne	61	37	32	15	24	39,3	160,0
<i>of which feature films</i>							
w tym kinowe	29	33	30	18	26	89,7	144,4
<i>of which for cinemas</i>							
w tym fabularne	29	31	27	15	21	72,4	140,0
<i>of which feature films</i>							
Filmy krótkometrażowe ^{bc}	1454	106	104	106	120	8,3	113,2
<i>Short films^{bc}</i>							
w tym: dokumentalne	495	91	91	101	86	17,4	85,1
<i>of which : documentary</i>							
oświatowe	458	x	x
<i>educational</i>							
animowane	18	11	5	2	13	72,2	650,0
<i>animated</i>							
Dubbingowanie filmów długometrażowych	5	34	23	22	25	500,0	113,6
<i>Full-length films dubbing</i>							
Opracowania filmów zagranicznych ^d	2882	8860	5669	4994	5881	204,1	117,8
<i>Foreign films processed^d</i>							

a Ponadto 1 kino samochodowe: w 2005 r. – 100 miejsc parkingowych, 8 seansów, widzowie w 121 samochodach. *b* Dotyczy produkcji filmowej kinowej i telewizyjnej. *c* Od 2010 r. łącznie ze średnometrażowymi. *d* Wgranie lektora, tłoczenie napisów itp.; bez filmów dubbingowanych.

a Besides 1 car cinema: in 2005 year – 100 parking spaces, 8 screenings, audience in 121 cars. *b* Concerns the production of film, cinema and television. *c* Including medium length films. *d* Lector recording, subtitling etc.; dubbing films excluded.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (dok.)
REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2005	2010	2011	2012	2013		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2005 =100	2012 =100	
RADIO I TELEWIZJA RADIO AND TELEVISION							
Koncesje radiowe i telewizyjne ^a Radio and television licences ^a							
Radiowe	233	287	292	295	307	131,8	104,1
<i>Radio</i>							
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne <i>of which national and extra-regional</i>	7	9	8	8	8	114,3	100,0
Telewizyjne	12	12	20	20	23	191,7	115,0
<i>Television</i>							
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne <i>of which national and extra-regional</i>	4	4	11	12	15	375,0	125,0
Abonenci radiowi i telewizyjni Radio and television subscribers							
Abonenci radiowi w tys. <i>Radio subscribers in thous.</i>	8975,7	6938,9	6887,9	6929,9	6982,7	77,8	100,8
na 1000 ludności	235	180	178	180	181	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Abonenci telewizyjni w tys. <i>TV subscribers in thous.</i>	8680,7	6707,2	6652,5	6676,9	6718,0	77,4	100,6
na 1000 ludności	227	174	173	173	175	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Abonenci telewizji kablowej w tys. <i>Cable TV subscribers in thous.</i>	3759,7	4752,0	4915,2	4898,2			
na 1000 ludności	99	124	128	127		x	x
<i>per 1000 population</i>							
UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO^b THE SHARE OF EXPENDITURE FOR CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE^b							
W wydatkach budżetu państwa	0,50	0,49	0,49	0,54	0,51	+0,01 ^c	-0,01 ^c
<i>In state budget expenditure</i>							
w tym w wydatkach bieżących	0,44	0,44	0,44	0,48	0,47	+0,03 ^c	-0,01 ^c
<i>of which in current expenditure</i>							
W wydatkach samorządu terytorialnego..... <i>In local self-government entities budgets</i>	3,31	3,94	3,72	3,79	3,73	+0,42 ^c	-0,06 ^c
w tym bieżących	3,43	3,58	3,48	3,40	3,29	-0,14 ^c	-0,11 ^c
<i>of which in current expenditure</i>							
Wydatki publiczne w relacji do PKB	0,44	0,59	0,53	0,52	0,50	+0,06 ^c	-0,02 ^c
<i>Public expenditure in relation to GDP</i>							

a Udzielone jednostkom prywatnym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną. *b* W procentach. *c* Punktów procentowych.

a Licences granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. *b* In percentage. *c* Percentage points.

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

*List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland**As of 31 XII 2013*

Lp. No.	Obiekt <i>Object</i>	Województwo <i>Voivodship</i>	Rozporządzenie Prezydenta RP <i>Regulation of the President RP</i>
1	Biskupin – rezerwat archeologiczny <i>Archaeological reserve in Biskupin</i>	kujawsko- pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 412)
2	Bochnia – kopalnia soli <i>The Bochnia Salt Mine</i>	małopolskie	26.09.2000 (Dz.U. Nr 83, poz. 938)
3	Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary <i>Bohoniki and Kruszyniany – Mosques and Mizars</i>	podlaskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1275)
4	Chelmno - stare miasto <i>Chelmno – the Old Town</i>	kujawsko- pomorskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 568)
5	Częstochowa – Jasna Góra, zespół klasztoru oo. Paulinów <i>The Pauline Monastery on Jasna Góra in Częstochowa</i>	śląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 413)
6	Duszniki Zdrój – młyn papierniczy <i>Paper mill in Duszniki Zdrój</i>	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1282)
7	Frombork – zespół katedralny <i>The Cathedral complex of Frombork</i>	warmińsko- mazurskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 414)
8	Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku <i>Historical town in Gdańsk</i>	pomorskie	08.09.1994 (Dz.U. Nr 50, poz. 415)
9	Gdańsk – pole bitwy na Westerplatte <i>Battle field on Westerplatte in Gdańsk</i>	pomorskie	22.08.2003 (M.P. Nr 148, poz. 1448)
10	Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha <i>The Cathedral of the Blessed Virgin Mary and St. Wojciech in Gniezno</i>	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 416)
11	Gostyń – Głogówko – zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri <i>The monastery complex of the Congregation of the Oratory of St. Filippo de Neri</i>	wielkopolskie	26.02.2008 (Dz. U. 2008 Nr 52, poz. 306)
12	Góra Św. Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy <i>Culture-natural landscape on Góra Św. Anny</i>	opolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1061)
13	Grunwald – pole bitwy <i>Historical battle area in Grunwald</i>	warmińsko- mazurskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
14	Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego <i>The Kalwaria Zebrzydowska Pilgrimage Park complex</i>	małopolskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
15	Kamień Pomorski – zespół katedralny <i>The Cathedral complex in Kamień Pomorski</i>	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

*List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)**As of 31 XII 2013*

16	Kanał Augustowski - droga wodna <i>Augustowski Canal</i>	podlaskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 572)
17	Kanał Elbląski <i>Elbląski Canal</i>	warmińsko-mazurskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 100)
18	Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego <i>Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament</i>	śląskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1243)
19	Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec <i>Workers' housing estate Nikiszowiec in Katowice</i>	śląskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 101)
20	Kazimierz Dolny <i>Kazimierz Dolny</i>	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 417)
21	Kotlina Jeleniogórska - pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej (11 zespołów) zespół pałacowo-parkowy w <u>Bukowcu</u> , zespół pałacowo-parkowy „Paulinum” w <u>Jeleniej Górze</u> , zespół pałacowo-parkowy <u>Schaffgotschów</u> w <u>Cieplicach</u> (Jelenia Góra), zespół pałacowo-parkowy w <u>Karpnikach</u> , willa „Dębowy Dwór” z parkiem w <u>Karpnikach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Ciszycey</u> (Kowary), zespół pałacowo-parkowy w <u>Łomnicy</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Mysłakowicach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Staniszowie Górnym</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Wojanowie</u> , zespół pałacowo-gospodarczy w <u>Wojanowie-Bobrowie</u> <i>Jeleniogórska Valley - castles and landscape parks (11 complexes)</i>	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1283)
22	Kozłówka - zespół pałacowo-parkowy <i>Palace and park complex in Kozłówka</i>	lubelskie	25.04.2007 r. (Dz.U. Nr 86, poz. 573)
23	Kórnik – zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym – nekropolią właścicieli <i>The castle and park complex in Kórnik with the parish church – necropolis of owners</i>	wielkopolskie	15.06.2011 (Dz. U. 2011 nr 143, poz. 836)
24	Kraków – historyczny zespół miasta <i>Cracow – the historical complex of town</i>	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 418)
25	Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego – kopalnie krzemienia z okresu neolitu <i>The flint mines from the Neolithic Age in Krzemionki near Ostrowiec Świętokrzyski</i>	świętokrzyskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 419)
26	Krzyszów – zespół dawnego opactwa cystersów <i>The complex of former Cistercian Abbey in Krzyszów</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1057)
27	Łąd – zespół dawnego opactwa cysterskiego w Łądzie nad Wartą <i>The complex of former Cistercian Abbey in Łąd on Warta river</i>	wielkopolskie	17.06.2009 (Dz.U. Nr 104, poz. 861)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

*List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)**As of 31 XII 2013*

28	Legnickie Pole – pobenedyktynski zespół klasztorny <i>The complex of former Benedictine Monastery in Legnickie Pole</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1056)
29	Leżajsk – zespół klasztorny oo. Bernardynów <i>The Benedictine Monastery complex in Leżajsk</i>	podkarpackie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 569)
30	Lubiń – zespół opactwa benedyktynów <i>The complex of Benedictine Abbey in Lubiń</i>	wielkopolskie	09.12.2009 (Dz. U. Nr 214, poz. 1659)
31	Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny <i>Lublin – the historical complex of town</i>	lubelskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 574)
32	Łańcut – zespół zamkowo-parkowy <i>Łańcut – the castle and park complex</i>	podkarpackie	25.08.2005 (Dz.U. Nr 167, poz. 1402)
33	Łęknica – Park Mużakowski, park w stylu krajobrazowym <i>Mużakowski Park in Łęknica</i>	lubuskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1059)
34	Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny <i>Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (formerly Primate's Collegiate) in Łowicz</i>	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1239)
35	Malbork – zespół zamku krzyżackiego <i>The complex of the Castle of the Teutonic Order in Malbork</i>	pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 420)
36	Nysa – zespół kościoła farnego p.w. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy <i>Parish church complex of St. James Older the Apostle and St. Agnes - Virgin and Martyr - in Nysa</i>	opolskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54 poz. 279)
37	Ostrów Lednicki <i>Ostrów Lednicki</i>	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 421)
38	Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji <i>Paczków – Old Town complex with its medieval fortification system</i>	opolskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1240)
39	Poznań – historyczny zespół miasta <i>Poznań – historical complex of Town</i>	wielkopolskie	28.11.2008 (Dz. U. Nr 219, poz. 1401)
40	Raclawice – teren historycznej Bitwy Raclawickiej <i>Historical battle area in Raclawice</i>	małopolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1060)
41	Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska, nowożytna warownia górską z XVIII wieku <i>Fortress of Srebrna Góra</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1058)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (dok.)

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

*List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)**As of 31 XII 2013*

42	Stargard Szczeciński – zespół kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta <i>Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World complex and the medieval city walls in Stargard Szczeciński</i>	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1236)
43	Strzegom - kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła <i>Strzegom - the church of St. Apostles Peter and Paul</i>	dolnośląskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1241)
44	Sulejów – zespół opactwa cystersów <i>The complex of Cistercian Abbey in Sulejów</i>	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1242)
45	Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebrnoożnych oraz sztolni „Czarnego Pstrąga” <i>The Tarnowskie Góry silver mine</i>	śląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1062)
46	Toruń – Stare i Nowe Miasto <i>Toruń – the Old Town</i>	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 422)
47	Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem <i>Warsaw – historical complex of Town with King’s Route and Wilanów</i>	mazowieckie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 423)
48	Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya <i>William Lindley’s Filter Station Complex in Warsaw</i>	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 12, poz. 64)
49	Wieliczka – kopalnia soli <i>The Wieliczka Salt Mine</i>	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 424)
50	Wrocław – zespół historycznego centrum <i>Historical Centre of Wrocław</i>	dolnośląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 425)
51	Wrocław – Hala Stulecia <i>The Centennial Hall in Wrocław</i>	dolnośląskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 570)
52	Zamość – historyczny zespół miasta w zasięgu obwarowań XIX wieku <i>Historical Centre of Zamość</i>	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 426)
53	Żagań – poaugustiański zespół klasztorny <i>The complex of former Augustinian monastery in Żagań</i>	lubuskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54, poz. 280)
54	Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna <i>XIX century factory village in Żyrardów</i>	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 11, poz. 59)

Parki kulturowe w Polsce – stan w dniu 31 XII 2013 r.
Cultural parks in Poland – as of 31 XII 2013

Lp. No.	Nazwa parku <i>Name of park</i>	Województwo <i>Voivodship</i>	Rok utworzenia <i>Year of foundation</i>
1	Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze <i>Fortress Cultural Park in Srebrna Góra</i>	dolnośląskie	2002
2	Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk” <i>Cultural Park of City Fortifications "Gdańsk Fortress"</i>	pomorskie	2002
3	Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu <i>Cultural Park „Weavers City” in Zgierz</i>	łódzkie	2003
4	Park Kulturowy Cmentarz Żydowski w Żorach <i>Cultural Park Jewish Cemetery in Żory</i>	śląskie	2004
5	Park Kulturowy Miasta Końskie <i>Cultural Park of Końskie City</i>	świętokrzyskie	2005
6	Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka <i>Fortress Cultural Park “Kłodzko Fortress”</i>	dolnośląskie	2005
7	Park Kulturowy Wietrzychowice <i>Cultural Park in Wietrzychowice</i>	kujawsko-pomorskie	2006
8	Park Kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdańcu <i>Cultural Park „Three Mills Valley” in Bogdaniec</i>	lubuskie	2006
9	Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej <i>Cultural Park of Zakopiańska Valley</i>	małopolskie	2006
10	Park Kulturowy Ośmiu Błogosławieństw we wsi Sierakowice <i>Cultural Park of Eight Beatitudes in the village Sierakowice</i>	pomorskie	2006
11	Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa” <i>Cultural Park „Popłuczkowa Heap”</i>	śląskie	2006
12	Mickiewiczowski Park Kulturowy <i>Mickiewicz Cultural Park</i>	wielkopolskie	2007
13	Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej <i>Cultural Park of Jeleniogórska Valley</i>	dolnośląskie	2008
14	Park Kulturowy Kalwaria Pakoska Cultural Park „Pakoska Calvary”	kujawsko-pomorskie	2008
15	Park Kulturowy „Osada Łowców Fok” w Rzucewie <i>Cultural Park „Seal Hunters Settlement” in Rzucewo</i>	pomorskie	2008
16	Park Kulturowy „Kościół p.w. Św. Oswalda” w Płonkowie <i>Cultural Park „St. Oswald’s church” in Płonków</i>	kujawsko-pomorskie	2009

Parki kulturowe w Polsce (dok.) – stan w dniu 31 XII 2013 r.
Cultural parks in Poland (cont.) – as of 31 XII 2013

Lp. No.	Nazwa parku <i>Name of park</i>	Województwo <i>Voivodship</i>	Rok utworzenia <i>Year of foundation</i>
17	Park Kulturowy Wzgórze Zamkowe w Sieradzu <i>Cultural Park „Castle Hill” in Sieradz</i>	łódzkie	2009
18	Park Kulturowy „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 Roku” <i>Cultural Park “Ossów - Gates of the Battle of Warsaw 1920”</i>	mazowieckie	2009
19	Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu OO. Dominikanów w Jarosławiu <i>Cultural Park of Old Town Complex and Dominicans Complex in Jarosław</i>	podkarpackie	2009
20	Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” <i>Cultural Park “Monastery Ponds”</i>	pomorskie	2009*
21	Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty <i>Cultural Park of Warmińska Landscape Road Gietrzwałd - Woryty</i>	warmińsko-mazurskie	2009
22	Park Kulturowy Sarnowo <i>Cultural Park in Sarnowo</i>	kujawsko-pomorskie	2010
23	Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie <i>Cultural Park Old Town in Cracow</i>	małopolskie	2010**
24	Park Kulturowy Stary Radom <i>Cultural Park Old Radom</i>	mazowieckie	2011
25	Wilanowski Park Kulturowy <i>Wilanów Cultural Park</i>	mazowieckie	2012
26	Park Kulturowy Grodzisko w Wicinie <i>Cultural Park Settlement on Wicina</i>	lubuskie	2013

* Otwarty w X.2012 r. * *Opened in X 2012.*

Obowiązuje od 7.XII.2011 r. *Enters into force since 7 XII 2011.*

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Heritage Board of Poland.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO
Polish objects on the UNESCO World Heritage List

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
1	Kraków	małopolskie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1978 r.) - zabytkowe centrum – Stare Miasto w obrębie Plant i Kazimierz <i>The historical centre of Cracow</i>
2	Wieliczka	małopolskie	Kopalnia soli (wpis z 1978 r.) <i>The Wieliczka Salt Mine</i>
3	Puszcza Białowieska ^a	podlaskie	Naturalny las strefy umiarkowanej (wpis transgraniczny polsko-białoruski z 1979 i 1992 r.) <i>The primeval Białowieża Forest</i>
4	Oświęcim	małopolskie	Auschwitz-Birkenau - Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945) (wpis z 1979 r.) <i>Auschwitz-Birkenau – German Nazi Concentration and Extermination Camp (1940-1945)</i>
5	Warszawa	mazowieckie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1980 r.) <i>The historical centre of Warsaw</i>
6	Zamość	lubelskie	Stare miasto (wpis z 1992 r.) <i>The Old Town in Zamość</i>
7	Toruń	kujawsko-pomorskie	Miasto średniowieczne (wpis z 1997 r.) <i>The medieval section of Toruń</i>
8	Malbork	pomorskie	Zamek krzyżacki (wpis z 1997 r.) <i>The Castle of the Teutonic Order in Malbork</i>
9	Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	Kalwaryjski park pielgrzymkowy (wpis z 1999 r.) <i>The Kalwaria Zebrzydowska Monastery and Pilgrimage Complex</i>
10	Jawor, Świdnica	dolnośląskie	Kościół Pokoju (wpis z 2001 r.) <i>The Churches of Peace in Jawor and Świdnica</i> Jawor - kościół p.w. Ducha Świętego wzniesiony w latach 1654-1655 w formie trójnawowej bazyliki z czterema piętrami empor w nawach bocznych. Wnętrze kościoła jest pokryte w całości malowidłami przedstawiającymi sceny biblijne, herby i pejzaże. Świdnica - kościół p.w. Trójcy Świętej powstał w latach 1656-1657 na planie krzyża greckiego. Wnętrze okolone emporami, ozdobiono bogatą dekoracją snycerską i polichromią.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (cd.)
Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

11	<p>Binarowa, Dębno, Sękowa, Lipnica Murowana Blizne, Haczów</p>	<p>małopolskie podkarpackie</p>	<p>Kościół drewniane południowej Małopolski (wpis z 2003 r.) <i>Wooden churches characteristic of the South Małopolska (Lesser-Poland) region, in the towns of: Dębno Podhalańskie, Binarowa, Blizne, Haczów, Lipnica Murowana and Sękowa</i></p> <p>Binarowa – kościół p.w. św. Michała Archanioła, wzniesiony około 1500 r. Polichromia wnętrza z XVI-XVII w. stanowi tło dla ołtarzy i rzeźb, wśród których wyróżnia się figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z około 1430 r.</p> <p>Blizne – kościół p.w. Wszystkich Świętych, wzniesiony około połowy XV w. Zachował liczne elementy gotyckiej ciosówki oraz malowidła z XVI-XVII w.</p> <p>Dębno Podhalańskie – kościół p.w. św. Michała Archanioła, wzniesiony w 2. poł. XV w. Jest jednym z najlepiej zachowanych kościołów średniowiecznych, wraz z polichromią i wyposażeniem wnętrza.</p> <p>Haczów – kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, wzniesiony około połowy XV w. Należy do najstarszych i największych kościołów drewnianych o konstrukcji zrębowej na świecie. Unikatową wartością odznaczają się malowidła figuralne z 1494 r.</p> <p>Lipnica Murowana – kościół p.w. św. Leonarda, wzniesiony w końcu XV w. Charakteryzuje się surowością i prostotą wnętrza połączoną z niepowtarzalnym jego wypełnieniem, które stanowi polichromia o tematyce biblijnej na ścianach i ołtarze z bogatymi tryptykami średniowiecznymi.</p> <p>Sękowa – kościół p.w. św. Filipa i Jakuba, zbudowany w 1516 r. i powiększony w XVII w. Odnacza się wyjątkową bryłą z zewnętrznymi zadaszzeniami obiegającymi całą budowlę</p>
12	<p>Łęknica/Bad Muskau^a</p>	<p>lubuskie</p>	<p>Park Mużakowski/Muskauer Park (wpis transgraniczny polsko-niemiecki z 2004 r.) <i>Mużakowski Park in Łęknica</i></p>
13	<p>Wrocław</p>	<p>dolnośląskie</p>	<p>Hala Stulecia (wpis z 2006 r.) <i>The Centennial Hall In Wrocław</i></p>

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (cd.)
Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

14	<p>Brunary Wyżne, Kwiaton, Owczary, Powroźnik</p> <p>Chotyniec, Radruż, Smolnik, Turzańsk^a</p>	<p>małopolskie</p> <p>podkarpackie</p>	<p>Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis trans graniczny polsko-ukraiński z 2013 r.)</p> <p><i>Wooden Tserkvas of the Carpathian Region in Poland and Ukraine</i></p> <p>Brunary Wyżne – greckokatolicka cerkiew parafialna z 1797 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół parafialny rzymskokatolicki), trójdzielna, o konstrukcji zrębowej, o cechach cerkwi zachodniołemkowskiej. Dachy zwieńczone kopułami cebulastymi ze ślepymi latarniami. Zachowały się fragmenty barokowej polichromii z końca XVIII w. Barokowy ikonostas z XVIII w. przemalowany został w 1831 r. W nawie trzy ołtarze boczne z II poł. XVIII w. Zachowała się także ambona z malowanymi postaciami ewangelistów (XVIII w.) oraz ikony z XVIII i XIX w.</p> <p>Chotyniec – drewniana greckokatolicka cerkiew parafialna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy z ok. 1600 r. o konstrukcji zrębowej, przedsionek o konstrukcji ramowej. Świątynia nowszego typu halickiego. Ściany nawy, sanktuarium i górnej kaplicy zdobi figuralno-ornamentalna polichromia pochodząca z I poł. XVIII w. Na zrębie wschodnim nawy – pięciokondygnacyjny ikonostas, pochodzący najprawdopodobniej z 1671 r., częściowo zmodyfikowany w 1756 r. Zachował się też ołtarz boczny z ok. 1700 r. Jedna z najstarszych drewnianych świątyń greckokatolickich w Polsce, reprezentuje rzadki rodzaj cerkwi z galerią wokół kaplicy.</p> <p>Kwiaton – łemkowska cerkiew greckokatolicka z XVII w. pw. św. Paraskiewy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki), trójdzielna, o konstrukcji zrębowej, kryta gontem. Jedna z najlepiej zachowanych klasycznych świątyń zachodniołemkowskich ze wszystkimi atrybutami. Polichromia ścian i stropów o motywach architektonicznych z XVIII w. i XIX w. We wnętrzu: ikonostas z 1904 r., dwa ołtarze boczne z ikonami, w prezbiterium XIX-wieczny ołtarz.</p>
----	---	--	--

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (cd.)
Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

			<p>Owczary – cerkiew greckokatolicka parafialna z 1653 r. Opieki Bogurodzicy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki) typu zachodnio-łemkowskiego, trójdzielna, o konstrukcji zrębowej. Obiekt przebudowywany w XVIII i XIX w. Ściany i dachy kryte gontem, wieże i hełm kryte blachą. Portal zachodni z nadprożem wyciętym w tzw. ośli grzbiet i z wyrytą datą budowy. Nawę i sanktuarium nakrywają kopuły namiotowe. Kompletnie dekoracje wewnątrz z XVII-XIX w.: barokowy ikonostas, barokowe ołtarze boczne z ikonami. Ściany pokrywają polichromie z XIX i I poł. XX w. Cerkiew wraz z otoczonym kamiennym ogrodzeniem dziedzińcem i ceglana dzwonnica jest przykładem autentycznej struktury zespołu cerkiewnego.</p> <p>Powroźnik – drewniana cerkiew greckokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) z początków XVII w. pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła, przebudowana na początku XIX w., trójdzielna, o konstrukcji zrębowej. W całości kryta gontem. W zakrystii zachowana unikatowa polichromia figuralna z 1637 r. przedstawiająca sceny ze Starego i Nowego Testamentu. We wnętrzu: barokowy ikonostas (XVII w.), ołtarz główny z ikoną Matki Bożej z Dzieciątkiem (XVII w.), barokowy ołtarz boczny, rokokowa ambona z 1700 r., ikony z XVII-XIX w. Najstarsza cerkiew w stylu zachodniołemkowskim.</p> <p>Radruż – drewniana cerkiew prawosławna wzniesiona około 1583 r. pw. św. Paraskiewy (następnie greckokatolicka; obecnie filia Muzeum Kresów w Lubaczowie) o konstrukcji zrębowej (starszy wariant cerkwi typu halickiego), otoczona przydaszkiem wspartym na wyprofilowanych rysiach. W II poł. XVII w. wewnątrz nawy oraz sanktuarium pokryto figuralną polichromią. W 1699 r. zamontowano nowy ikonostas o odrębnej konstrukcji. Zespół cerkiewny stanowi przykład oryginalnego układu zespołu cerkiewnego, składa się z cerkwi otoczonej zabytkowym cmentarzem, drewnianej dzwonnicy o konstrukcji słupowo-ramowej, kamiennego muru z dwiema bramami oraz parterowego kamiennego budynku kostnicy. Najstarsza i najlepiej zachowana cerkiew drewniana w Polsce, reprezentująca najwcześniejszy etap rozwoju trójdzielnych cerkwi podłużnych pokrytych dachem czterosпадowym.</p>
--	--	--	---

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (dok.)
Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

		<p>Smolnik – cerkiew greckokatolicka z 1791 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki), o konstrukcji zrębowej, trójdzielna, typu bojkowskiego, otoczona przydaszkiem wspartym na rysiach. Wewnątrz nawa i sanktuarium pokryte sklepieniem piramidalnym z załomem. W górnej części ściany ikonostasu zachowana częściowo polichromia z końca XVIII w. z motywami podtrzymywanej przez anioły draperii z medalionami. Najlepiej zachowany klasyczny przykład cerkwi bojkowskiej na terenie Polski.</p> <p>Turzańsk – cerkiew greckokatolicka (obecnie cerkiew prawosławna) wzniesiona w latach 1801-1803 pw. św. Michała Archanioła, zbudowana na planie krzyża, pięciokopułowa. Trójstrefowy ikonostas pochodzi z I poł. XIX w., ołtarze boczne z początku XIX w., ikony - z 1895 r. Przed cerkwią stoi trójkondygnacyjna dzwonnica (1817 r.), zwieńczona cebulastym hełmem. Świątynia reprezentuje typ wschodnio-łemkowski. Polichromie prezentują obrazy związane z początkami chrystianizacji Rusi. Sceny Ewangelii zawierają motywy lokalne – krajobraz okolic Turzańska. Zespół cerkiewny wraz z dzwonnica, cmentarzem i kamiennym murem wokół stanowi integralną część górskiego krajobrazu.</p> <p>Stronę ukraińską reprezentują cerkwie: św. Jerzego w Drohobyczu, Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie, św. Dymitra w Matkowie, Zesłania Ducha Świętego w Potyliczu, Zesłania Ducha Świętego w Rohatyniu, św. Michała Archanioła w Uzoku, Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Werbiązu Niżnym i św. Trójcy w Żółkwi.</p>
--	--	--

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych - jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.

a *The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden tserkvas of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.*

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Source: National Heritage Board of Poland.

Muzea o najwyższej frekwencji w 2013 r.
Museums of the highest attendance in 2013

Lp. No.	Muzeum <i>Museum</i>	Zwiedzający <i>Visitors</i>
1	Muzeum Pałac w Wilanowie w Warszawie	2 888 252
2	Muzeum Łazienki Królewskie – Zespół Pałacowo-Ogrodowy w Warszawie	2 100 000 ^a
3	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	1 332 700 ^a
4	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki w Krakowie	1 255 504
5	Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce	1 133 994
6	Zamek Królewski w Warszawie – Pomnik Historii i Kultury Narodowej	549 221
7	Muzeum Powstania Warszawskiego	469 328
8	Muzeum Zamkowe w Malborku	418 305
9	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – Oddział Podziemia Rynku	327 293
10	Muzeum – Zamek w Łąncucie	319 172
11	Muzeum Okręgowe w Toruniu	291 245
12	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – Oddział Fabryka Schindlera	269 950
13	Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Panorama Raławicka	254 655
14	Muzeum Narodowe w Krakowie – O/Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach	224 403
15	Muzeum – Zespół Zamkowy w Niedzicy	222 512
16	Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku	216 523
17	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	210 658
18	Muzeum Narodowe w Warszawie	206 354
19	Muzeum Zamoyskich w Kozłówce	201 286
20	Muzeum Narodowe w Krakowie	198 683

^a Dane częściowo szacunkowe.

Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2013 r.
Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2013 with the highest attendance

Lp. No.	Tytuł polski <i>Polish title</i>	Kraj produkcji <i>Country of production</i>	Data premiery <i>Date of premiere</i>	Widzowie <i>Attendance</i>
1	Hobbit: Pustkowie Smauga	USA/Nowa Zelandia	27.12.	1 160 770
2	Kraina lodu	USA	29.11.	1 054 856
3	Drogówka	Polska	01.02.	1 015 418
4	Wałęsa. Człowiek z nadziei	Polska	04.10.	956 514
5	Smerfy 2	USA	02.08.	823 820
6	Igrzyska śmierci: W pierścieniu ognia	USA	22.11.	697 897
7	Uniwersytet Potworny	USA	03.07.	627 898
8	Iron Man 3	USA/Chiny	09.05.	611 850
9	Sęp	Polska	11.01.	603 849
10	Zambezia	RPA	01.02.	597 836
11	Układ zamknięty	Polska	05.04.	591 448
12	Krudowie	USA	05.04.	588 067
13	Samoloty	USA	15.08.	582 244
14	Iluzja	Francja/USA	28.06.	555 945
15	Minionki rozrabiają	USA	12.07.	553 178
16	Kac Vegas III	USA	07.06.	541 690
17	Grawitacja	USA	11.10.	534 213
18	Niemżliwe	Hiszpania	25.01.	502 232
19	Szybcy i wściekli 6	USA	24.05.	478 428
20	Thor: Mroczny świat	USA	08.11.	447 735

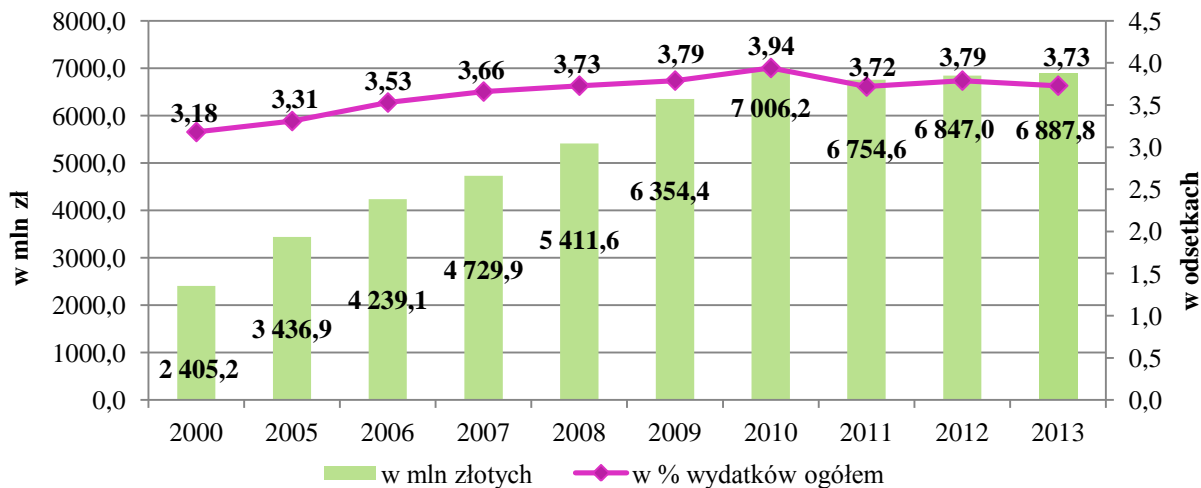
Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
Source: Polish Film Institute.

WYKRESY I MAPY

Diagrams and maps

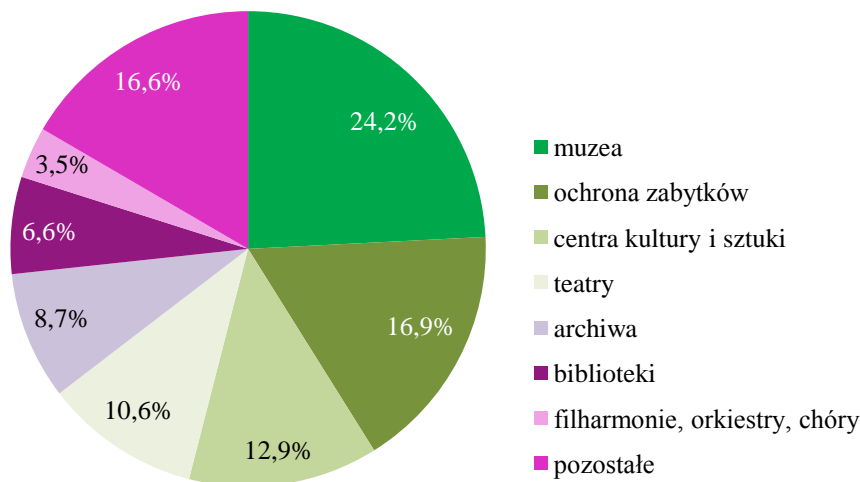
I. WYDATKI NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Wykres 1. Wydatki samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2000-2013

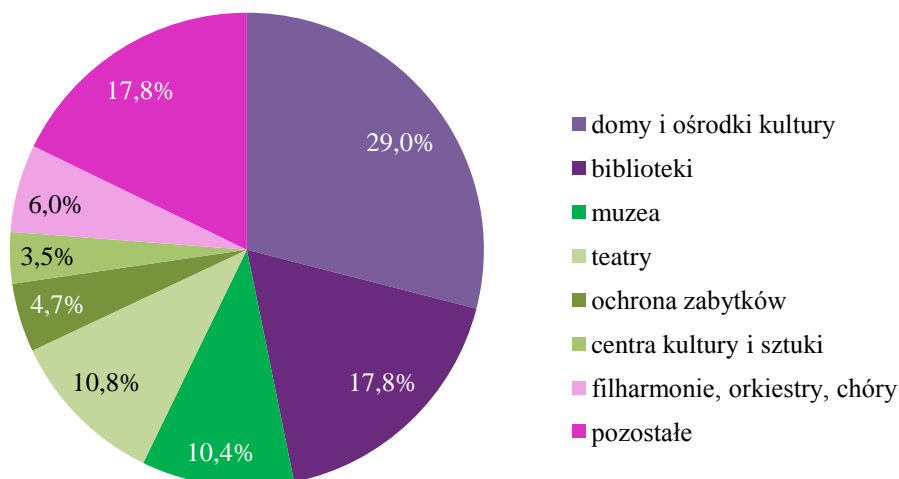

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

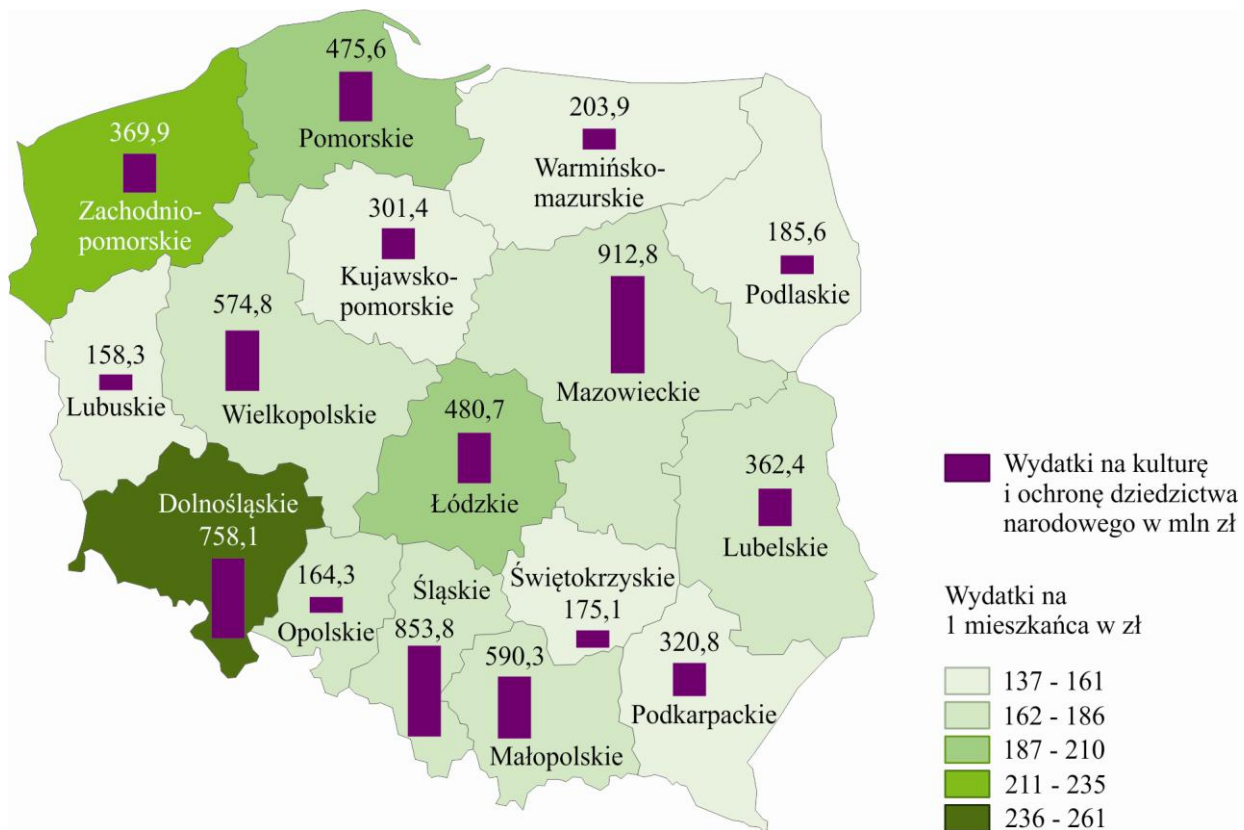
Wykres 2. Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r.

Wykres 3. Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r.

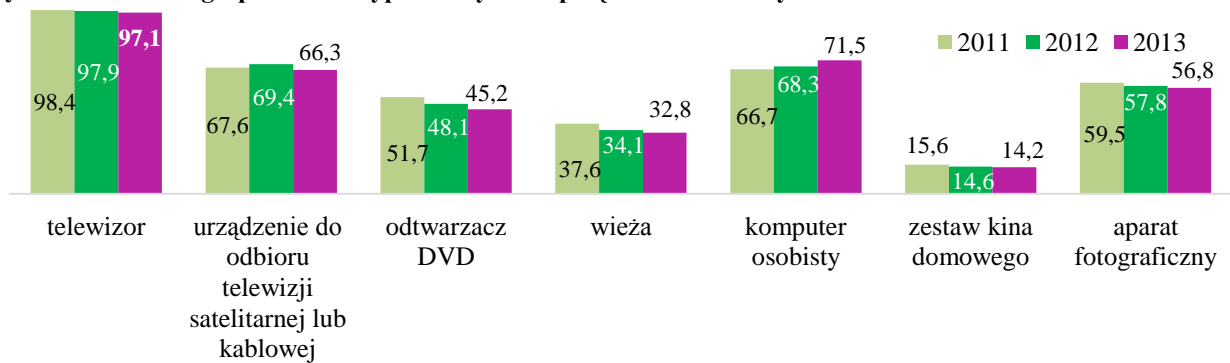
Mapa 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2013 r.

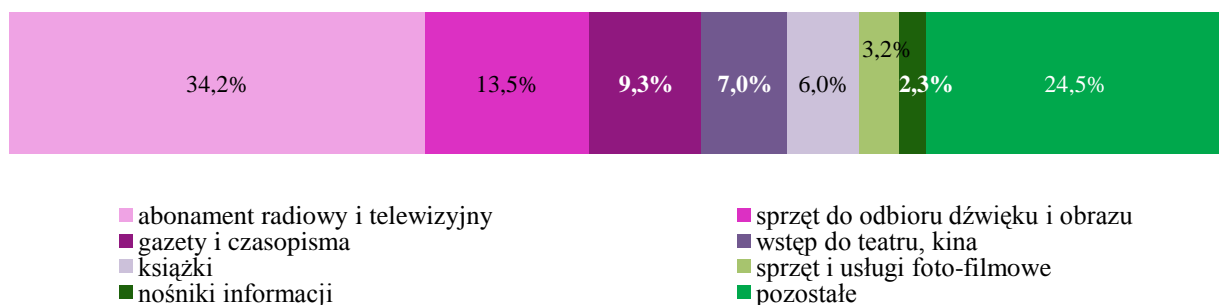
Źródło: dane Ministerstwa Finansów

II. WYDATKI NA KULTURĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Wykres 4. Odsetek gospodarstw wyposażonych w sprzęt audiowizualny w latach 2011 – 2013

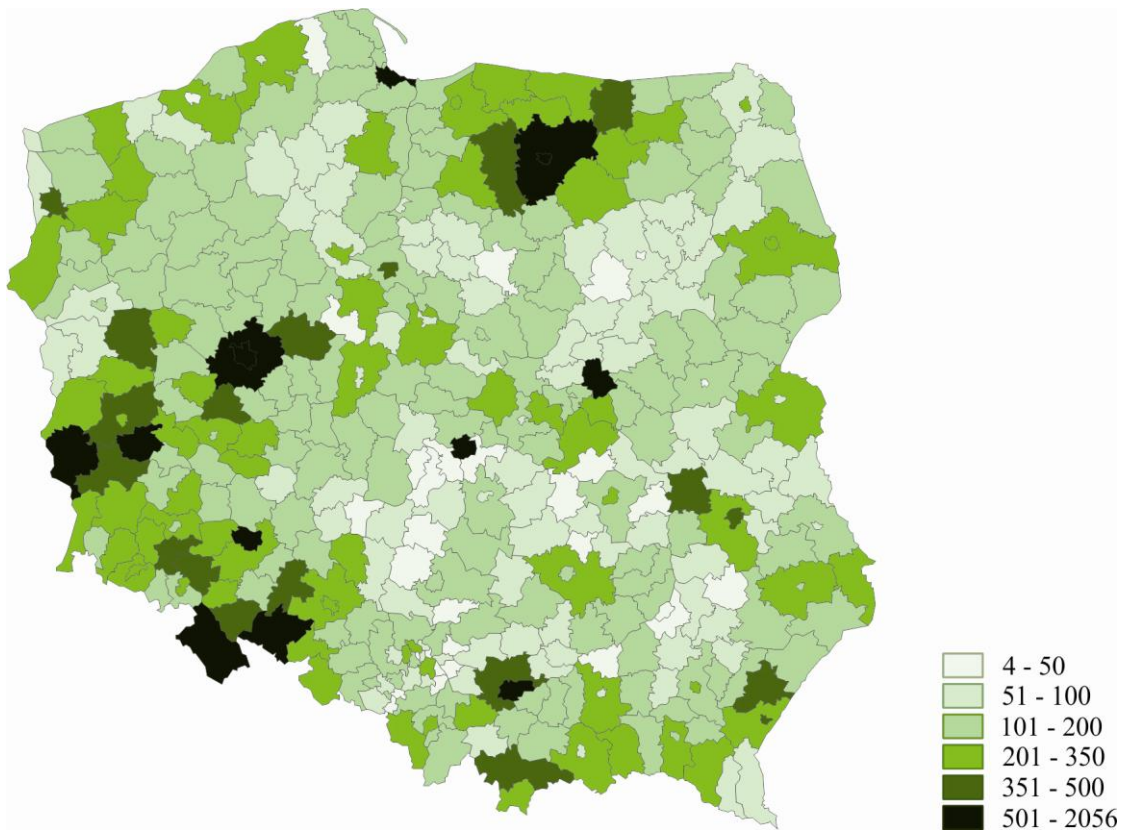

Wykres 5. Struktura wydatków gospodarstw domowych na kulturę w 2013 r.

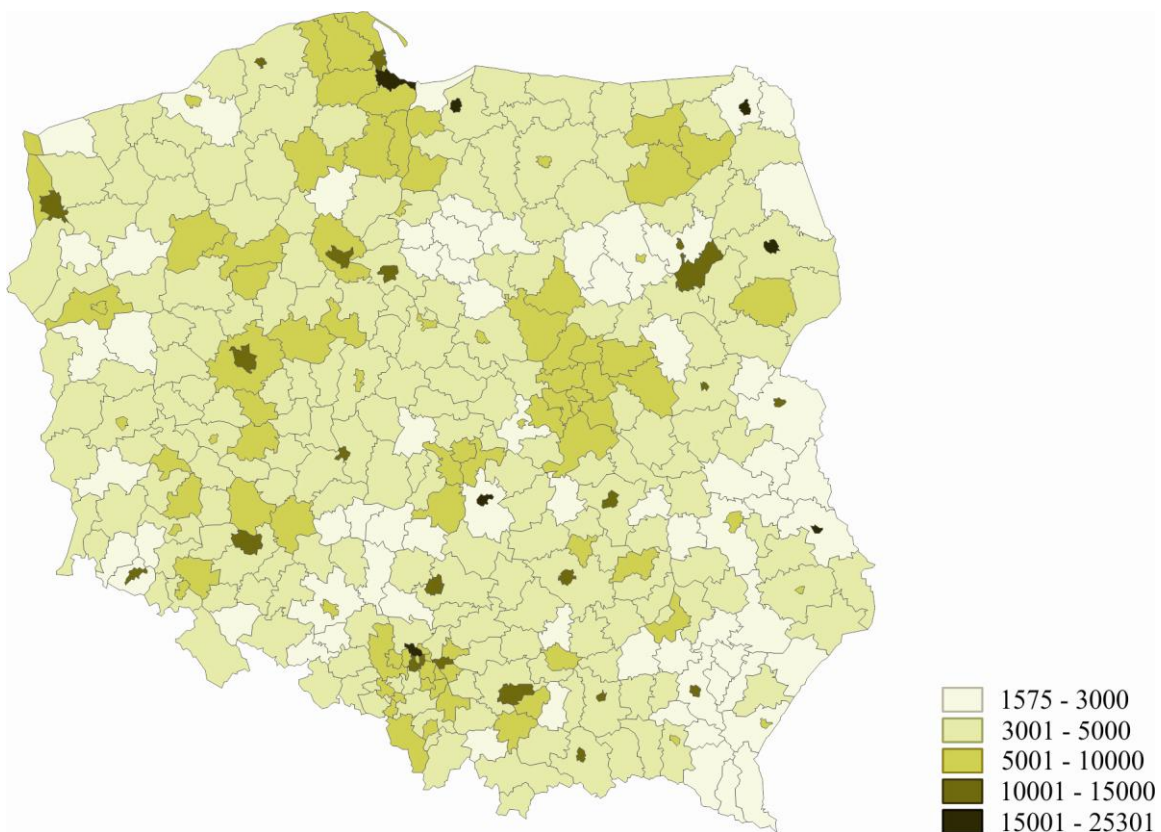
III. OCHRONA ZABYTEKÓW

Mapa 2. Zabytki nieruchome według powiatów w 2013 r. (stan w dniu 31 XII)

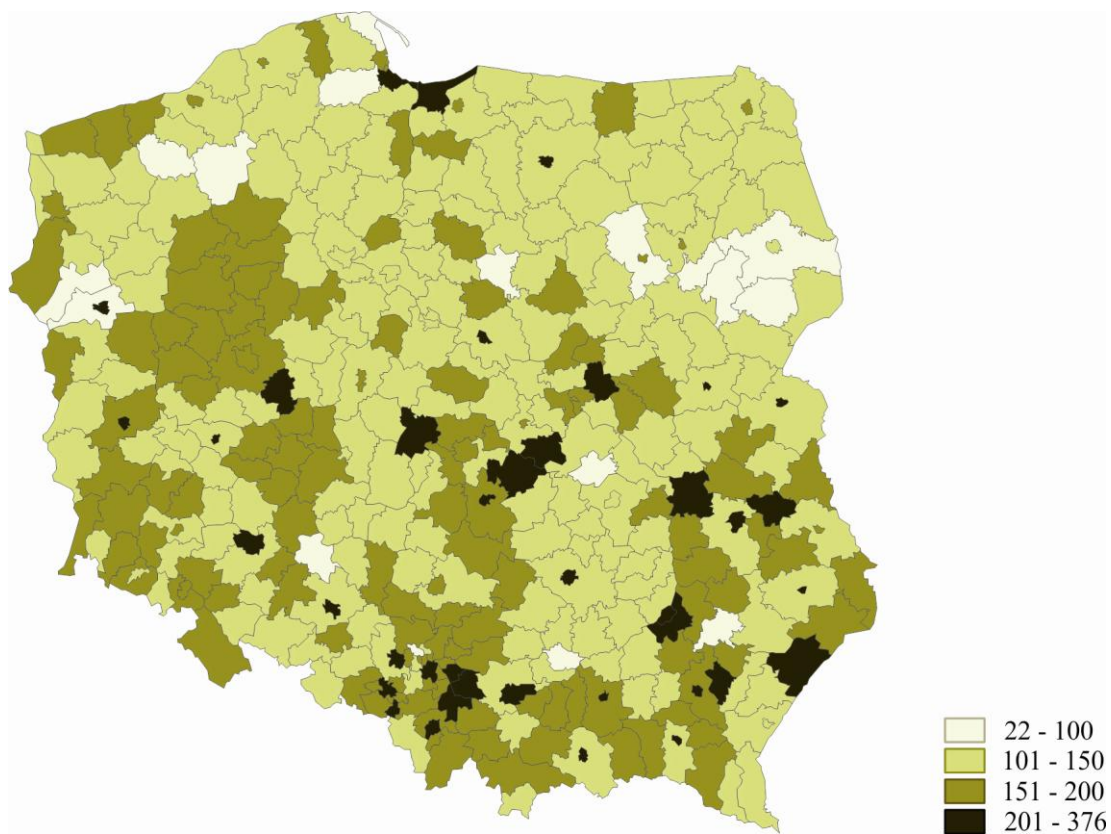

IV. BIBLIOTEKI

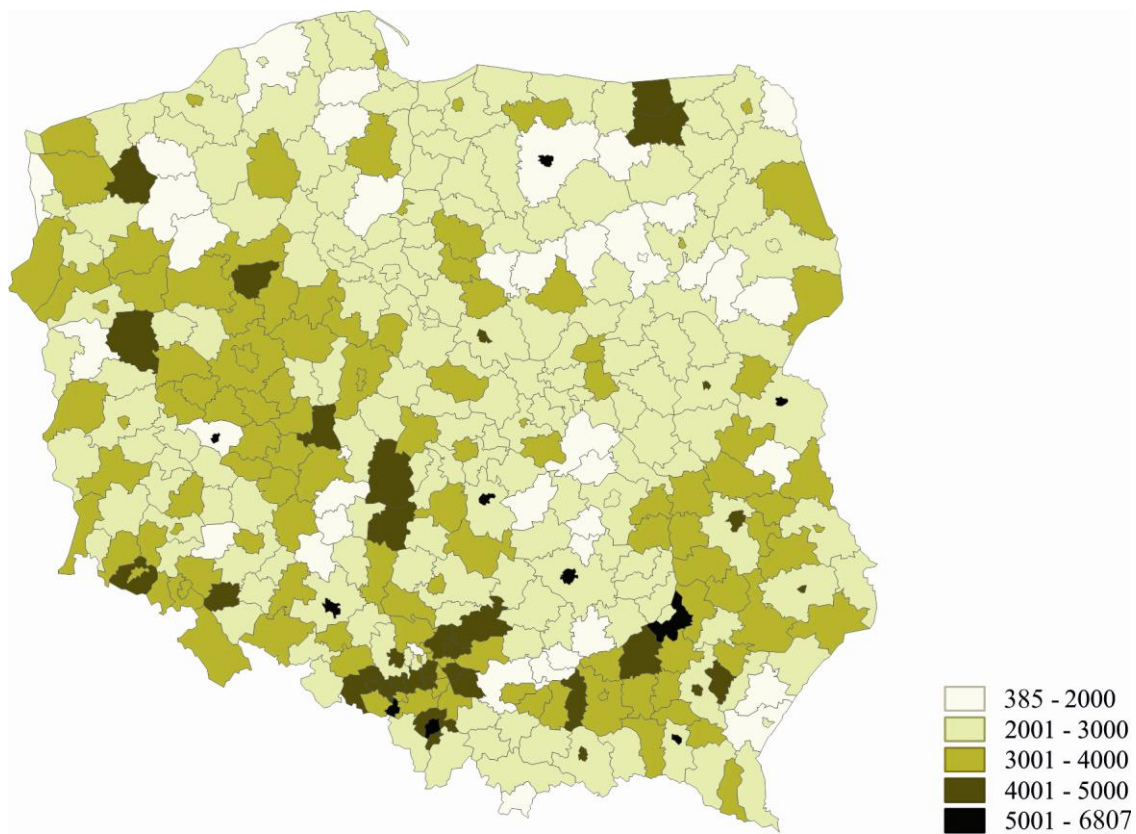
Mapa 3. Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną w 2013 r.

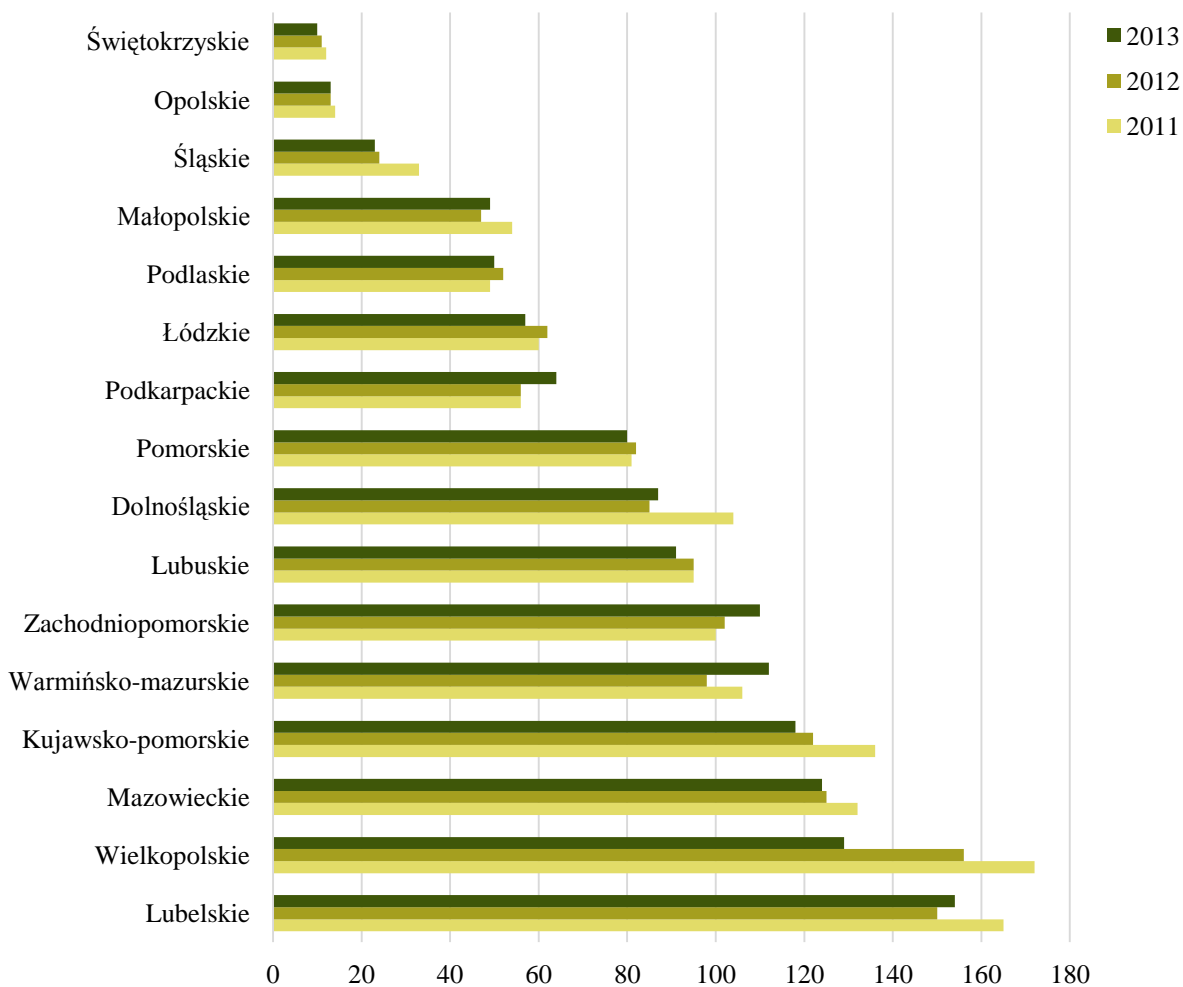
Mapa 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2013 r.

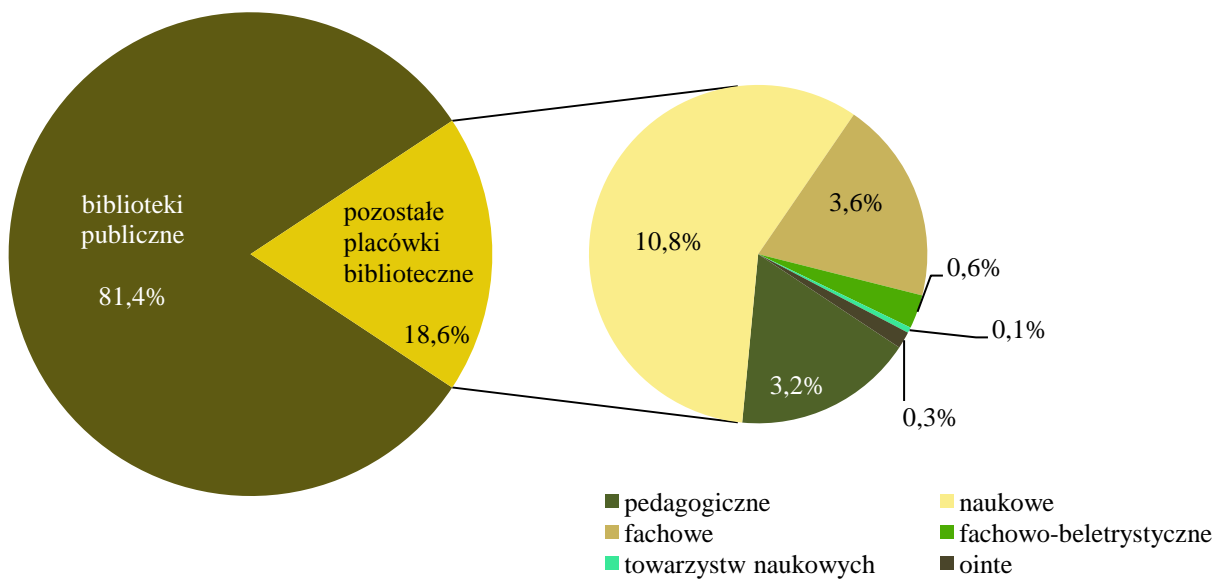
Mapa 5. Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2013 r.

Wykres 6. Punkty biblioteczne według województw w 2013 r. (stan w dniu 31 XII)

Wykres 7. Struktura bibliotek według rodzajów w 2013 r. (stan w dniu 31 XII)

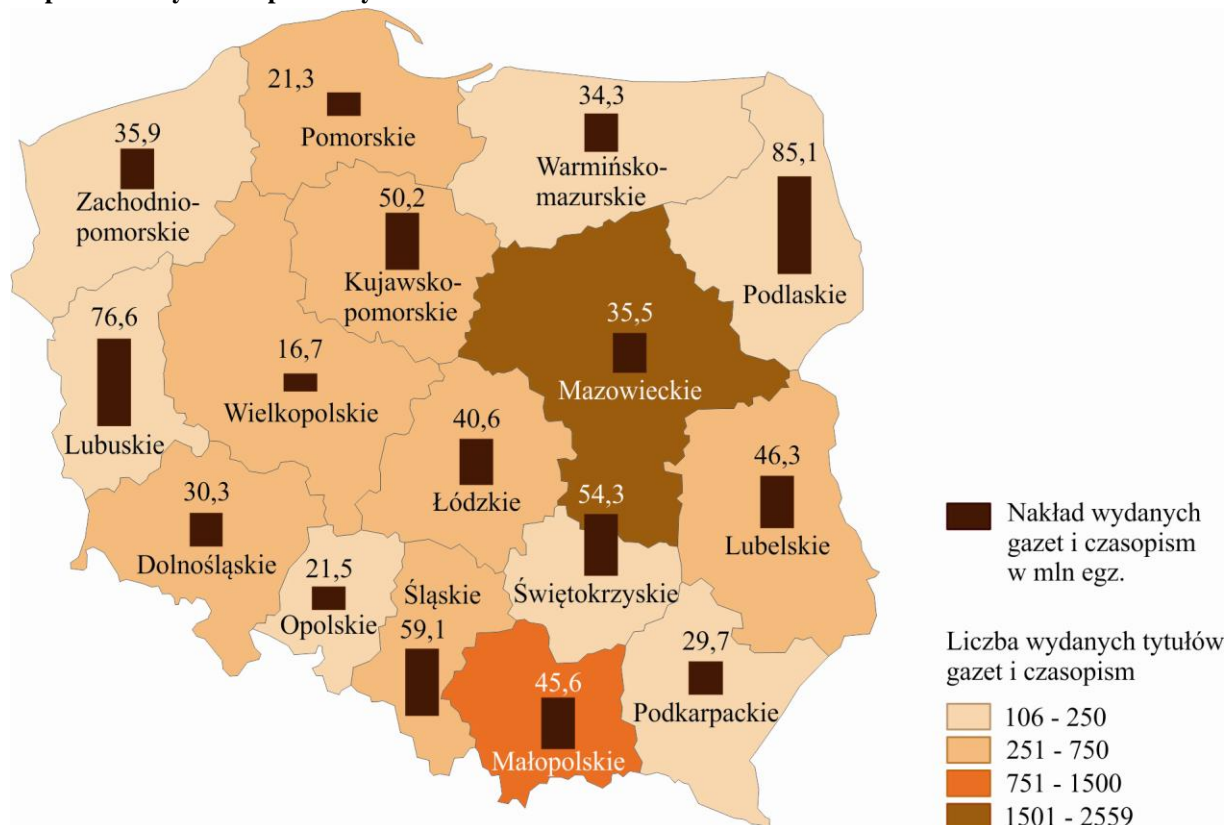
V. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Mapa 6. Książki i broszury wydane w 2013 r.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej

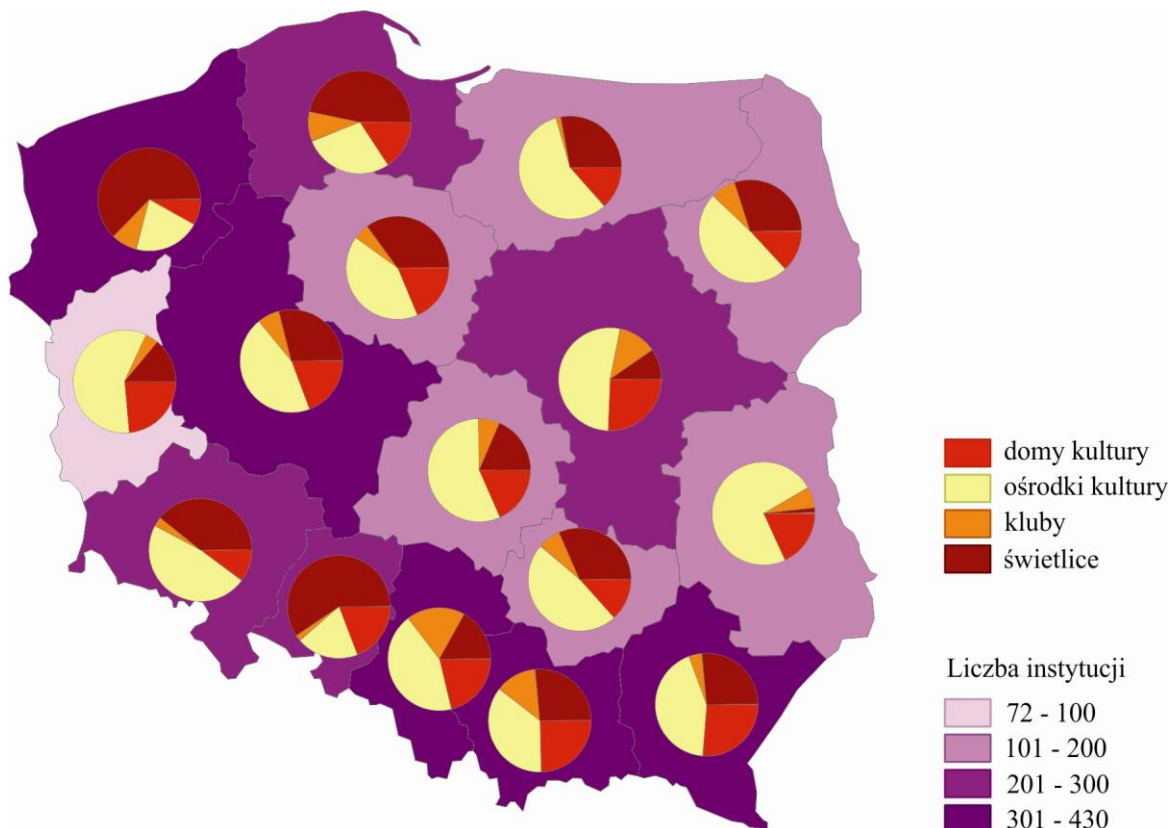
Mapa 7. Gazety i czasopisma wydane w 2013 r.

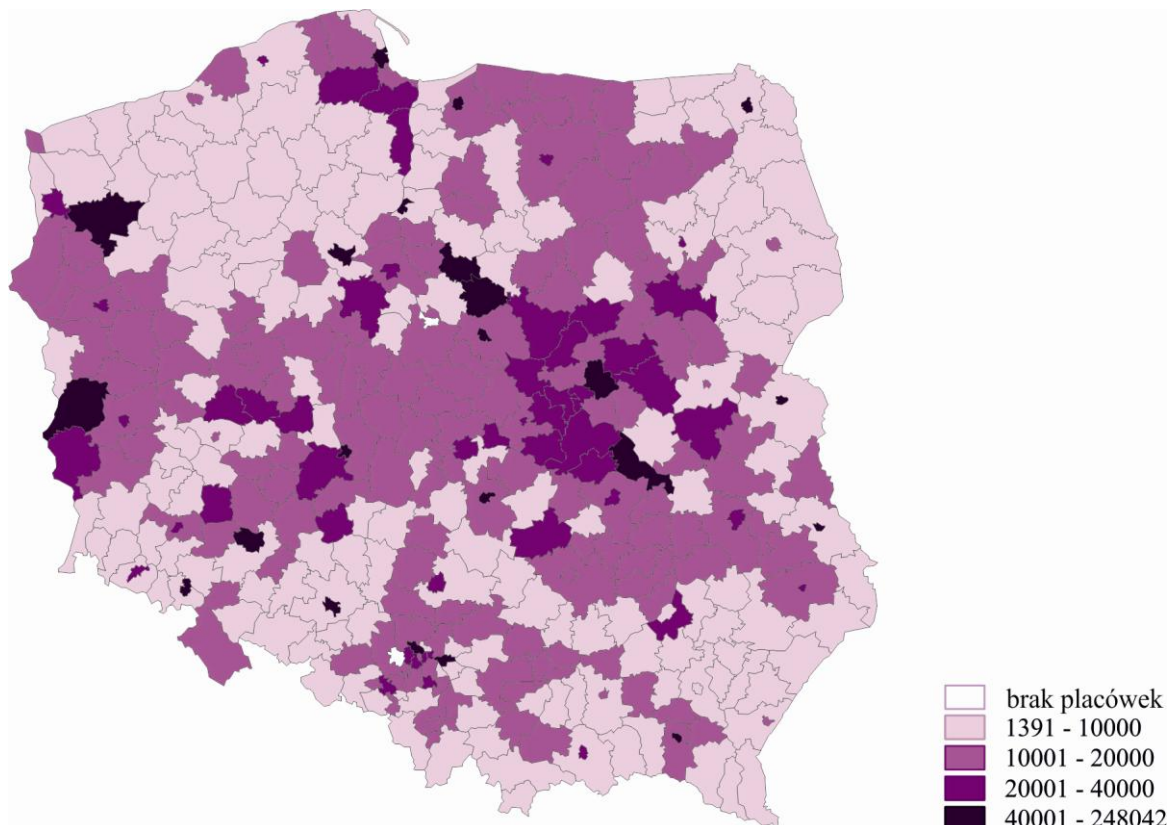
Źródło: dane Biblioteki Narodowej

VI. DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE

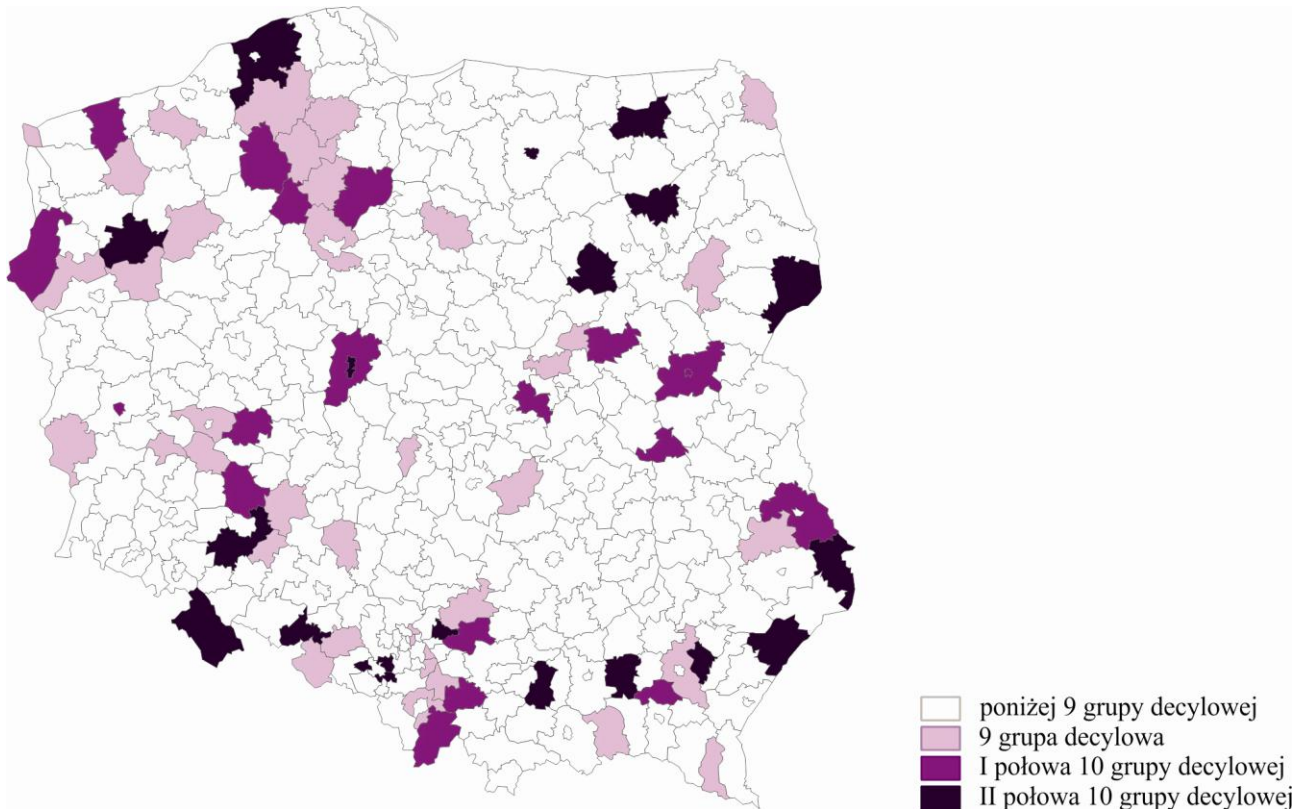
Mapa 8. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2013 r.

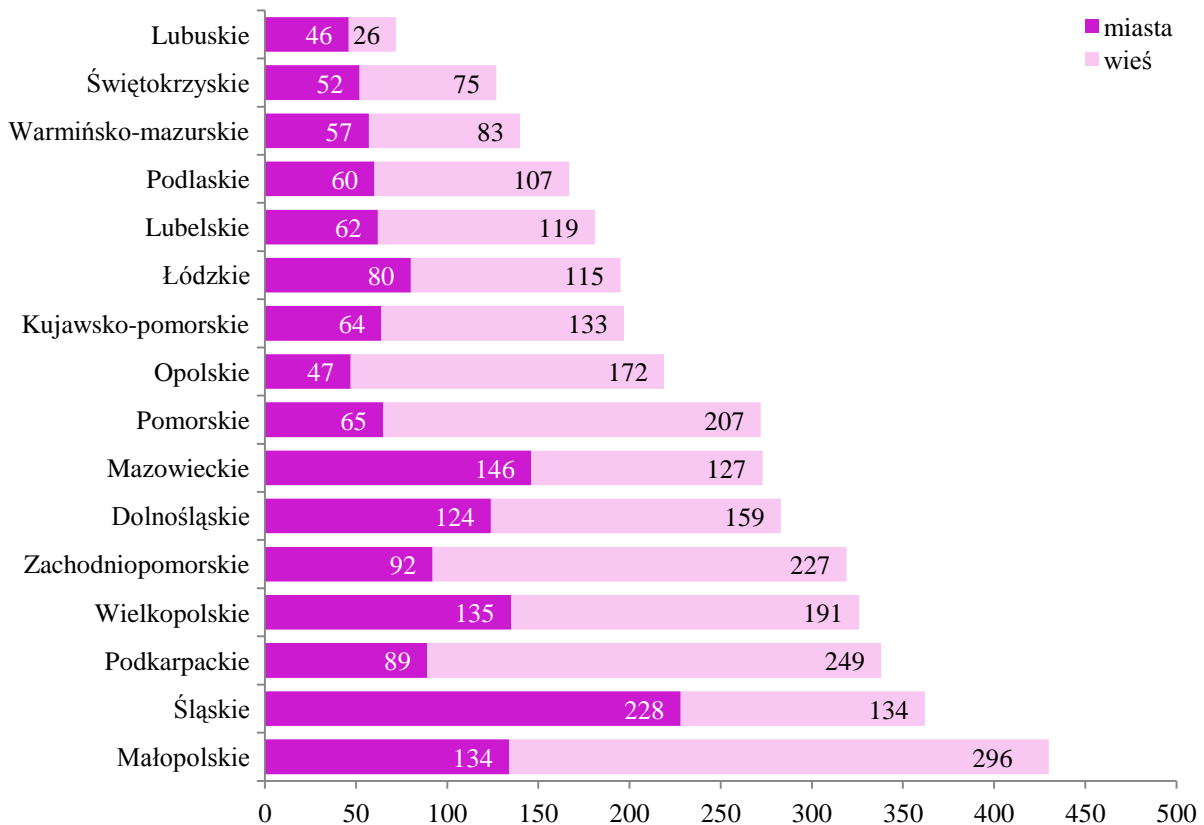
Mapa 9. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według liczby ludności przypadającej na 1 placówkę w 2013 r.

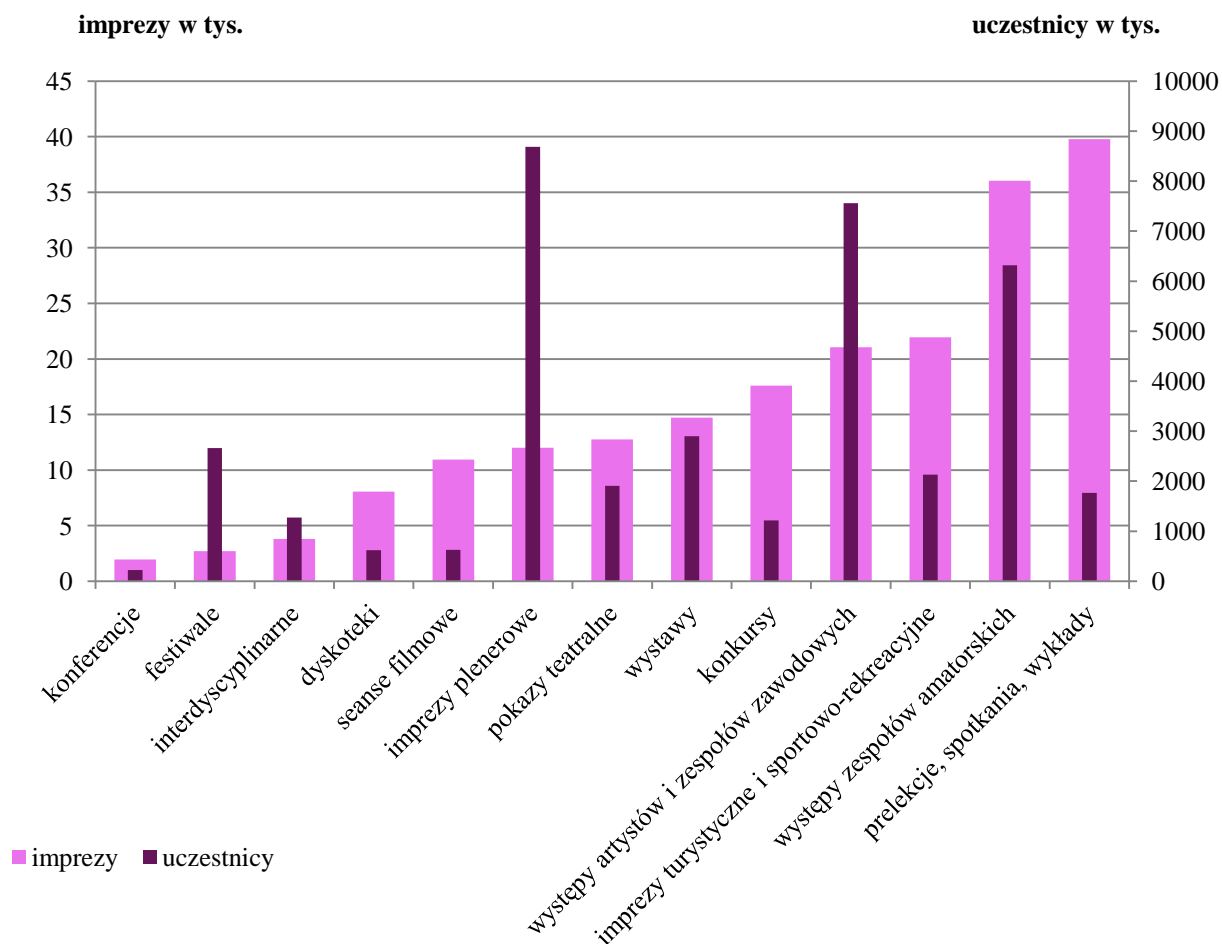
Mapa 10. Lokalizacja powiatów i miast na prawach powiatu z górnych grup decylowych rankingu według liczby członków kół w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności w 2013 r.

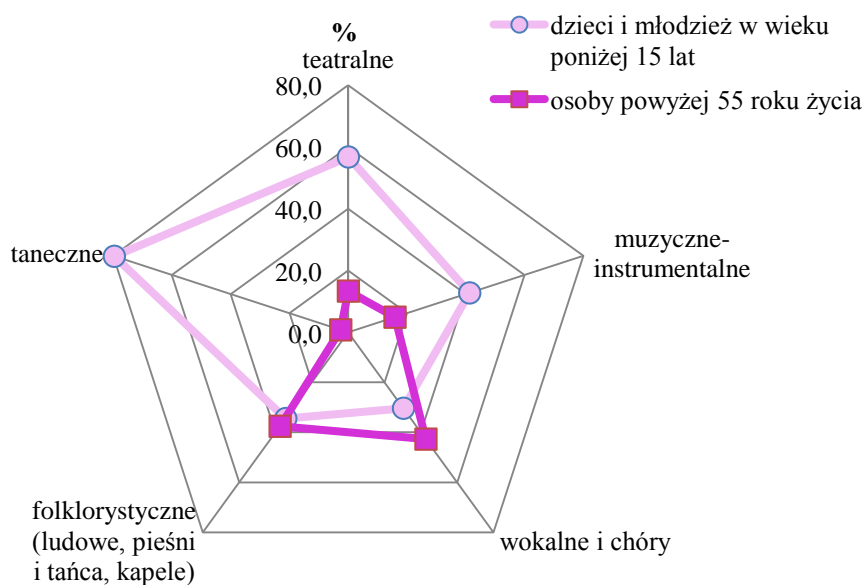
Wykres 8. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2013 r. (stan w dniu 31 XII)

Wykres 9. Imprezy zorganizowane przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2013 r.

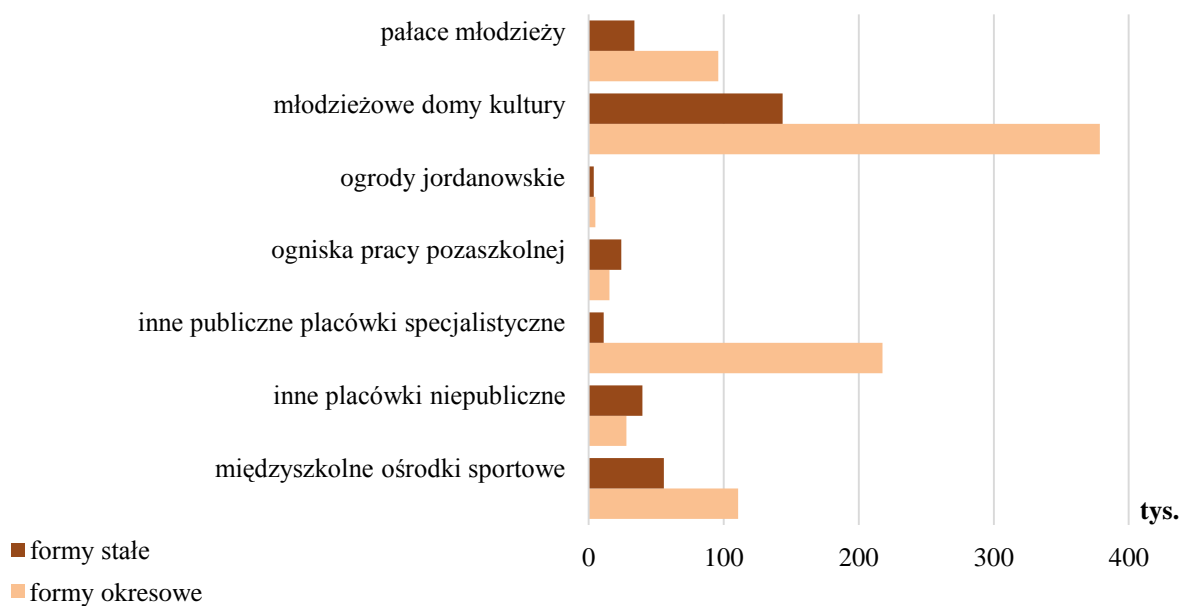

Wykres 10. Członkowie zespołów artystycznych działających w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2013 r.

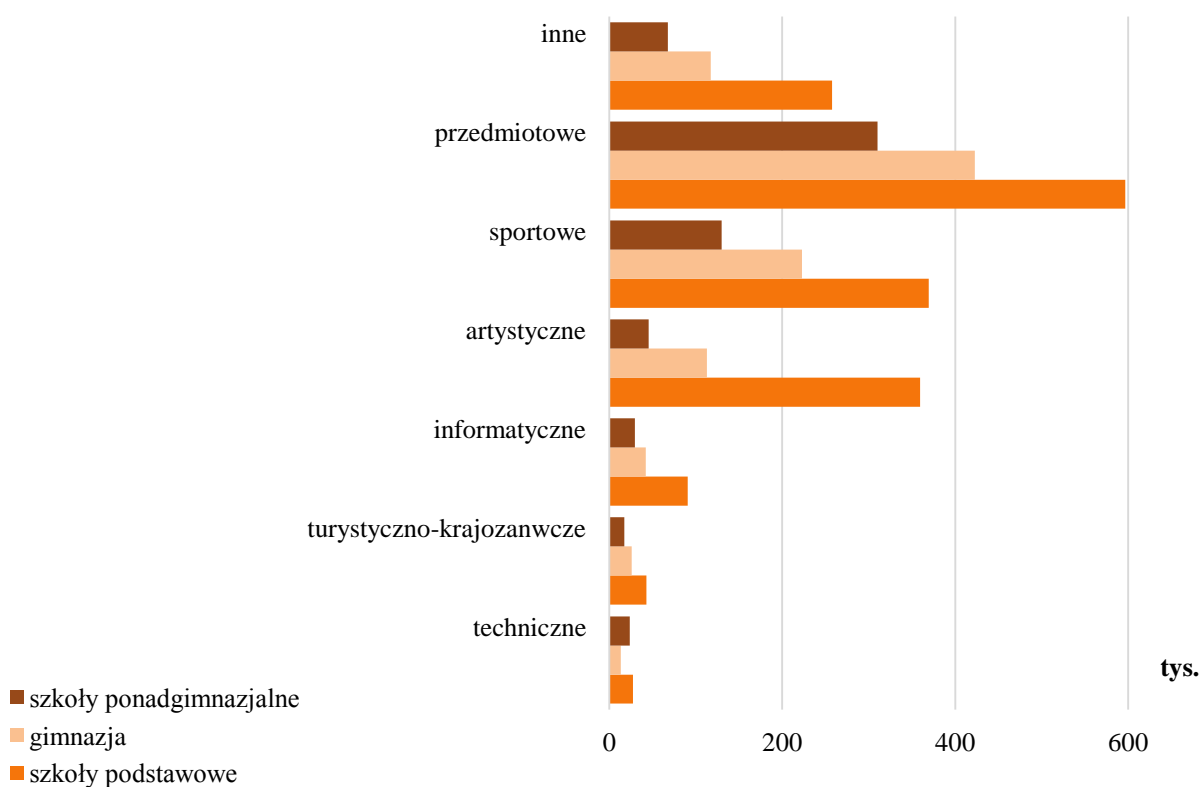
VII. SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE

Wykres 11. Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2013/2014

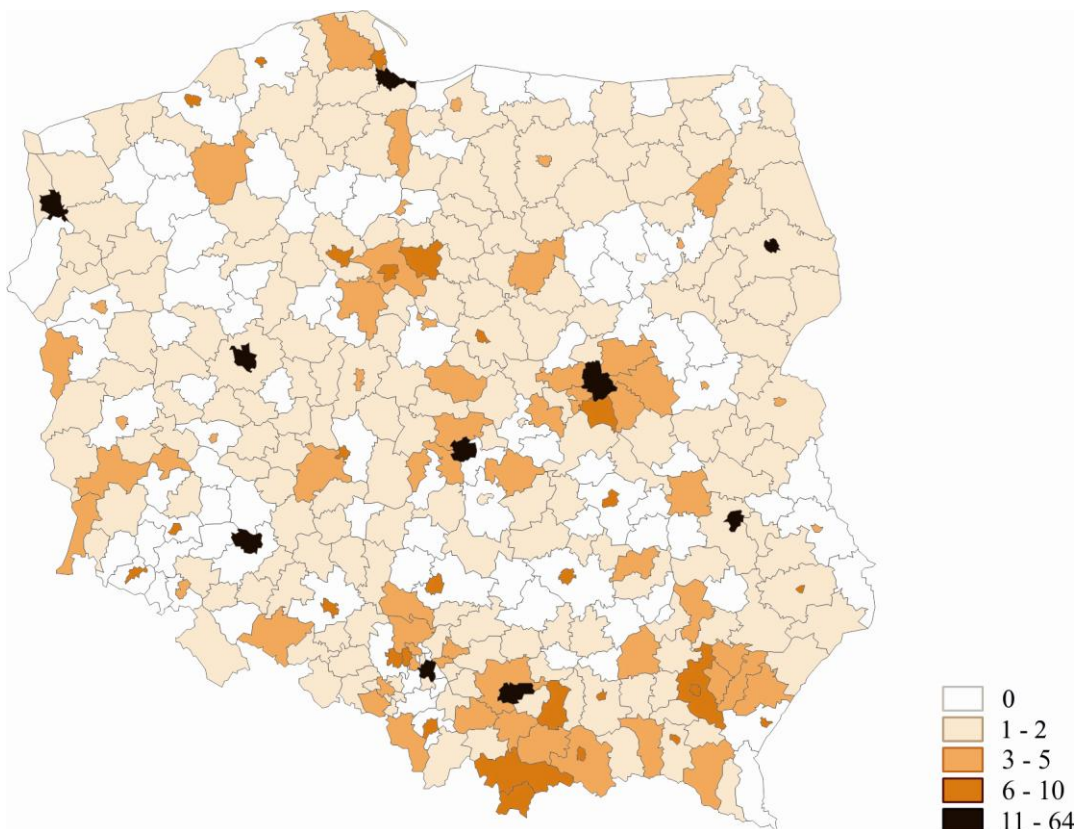
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wykres 12. Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014

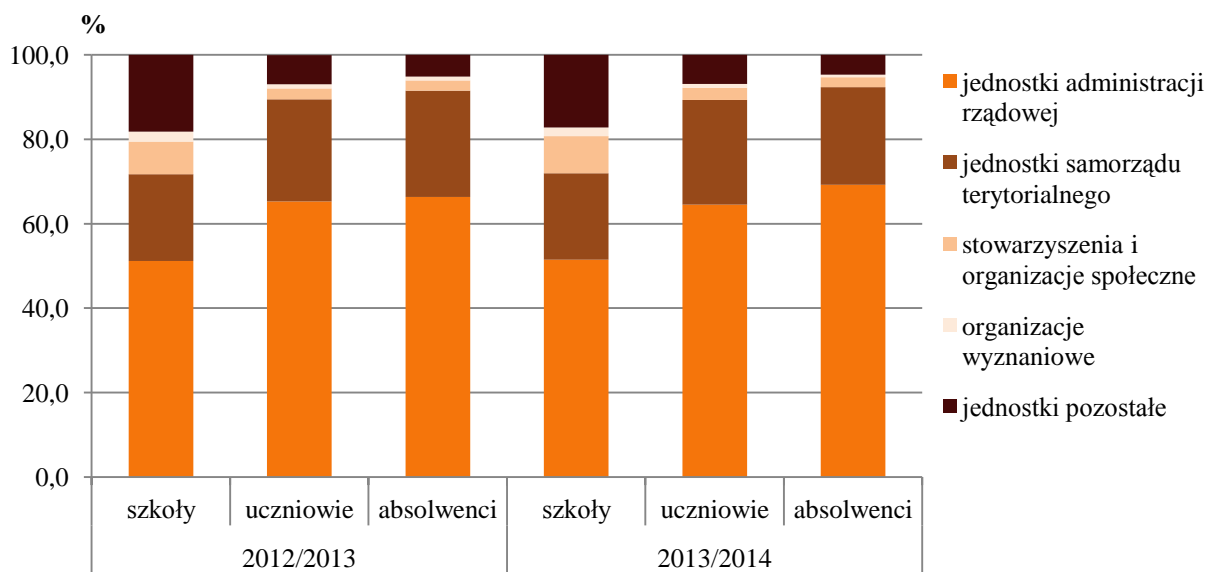
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Mapa 11. Szkoły artystyczne^a w Polsce w roku szkolnym 2013/2014 (stan w dniu 30 IX)

^a Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych, szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe, policealne szkoły artystyczne

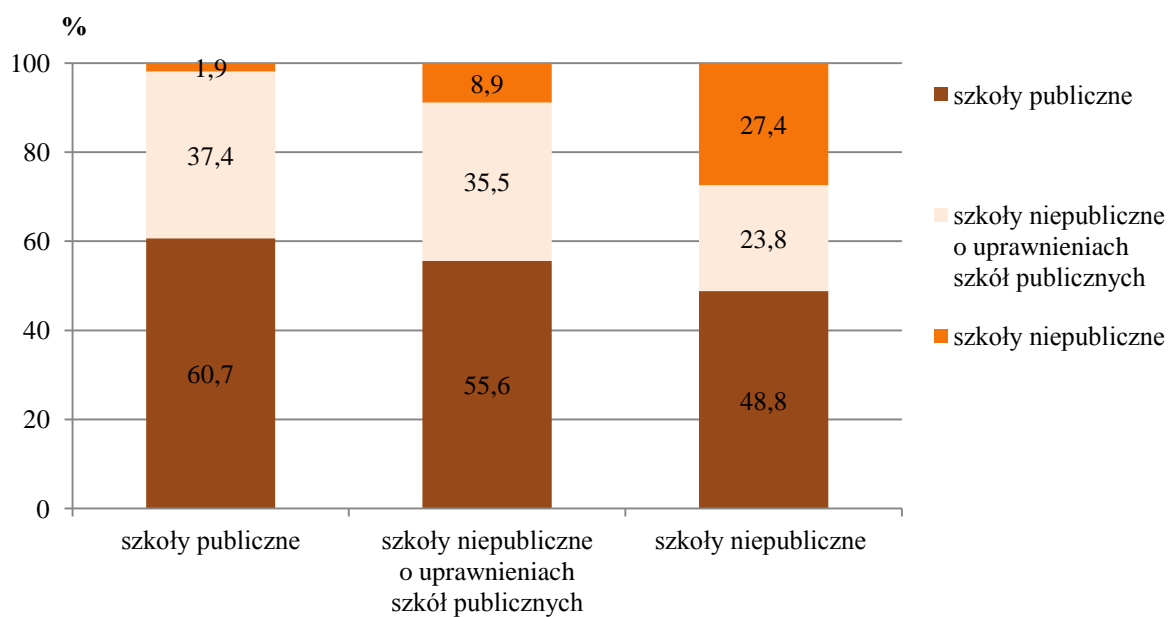
Wykres 13. Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według organów prowadzących w roku szkolnym 2013/2014

Szkoły i uczniowie - stan w dniu 30 IX; absolwenci - w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014

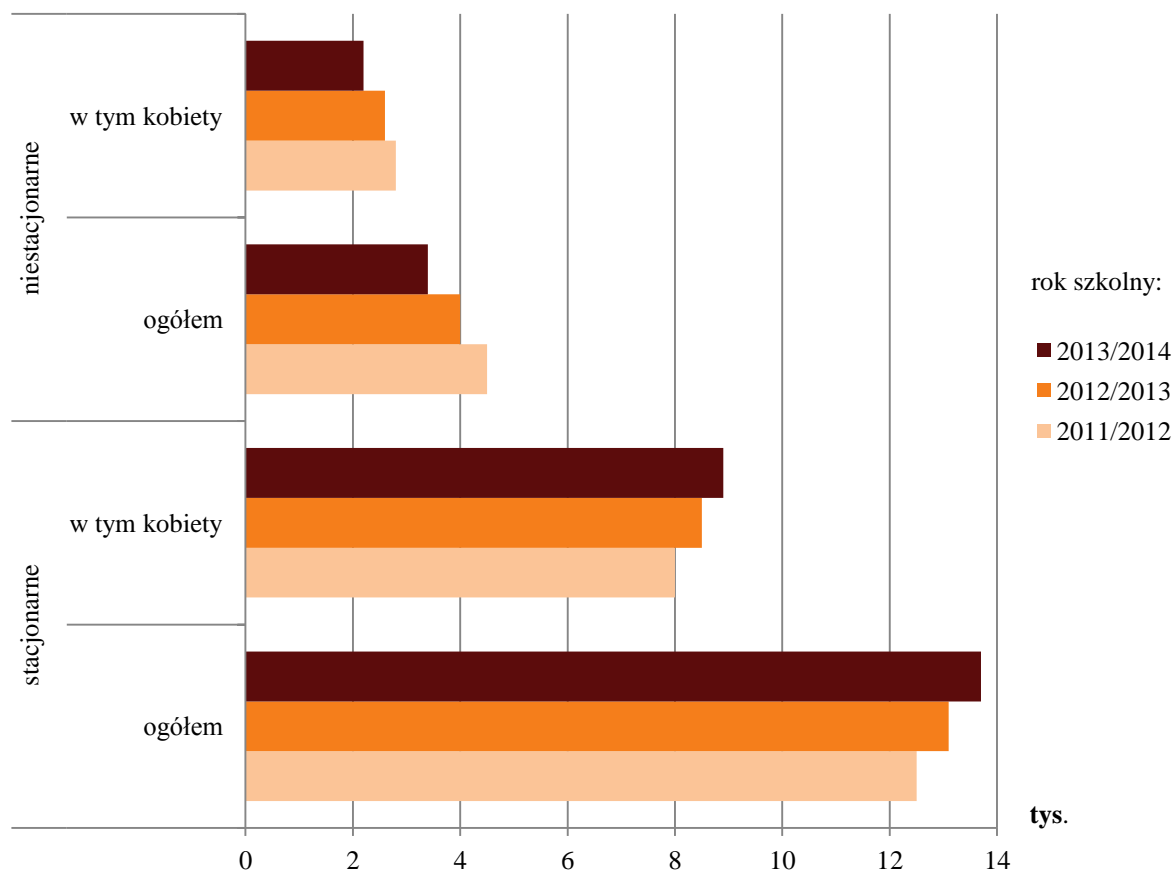
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wykres 14. Szkoły artystyczne według typów szkół w roku szkolnym 2013/2014 (stan w dniu 30 IX)

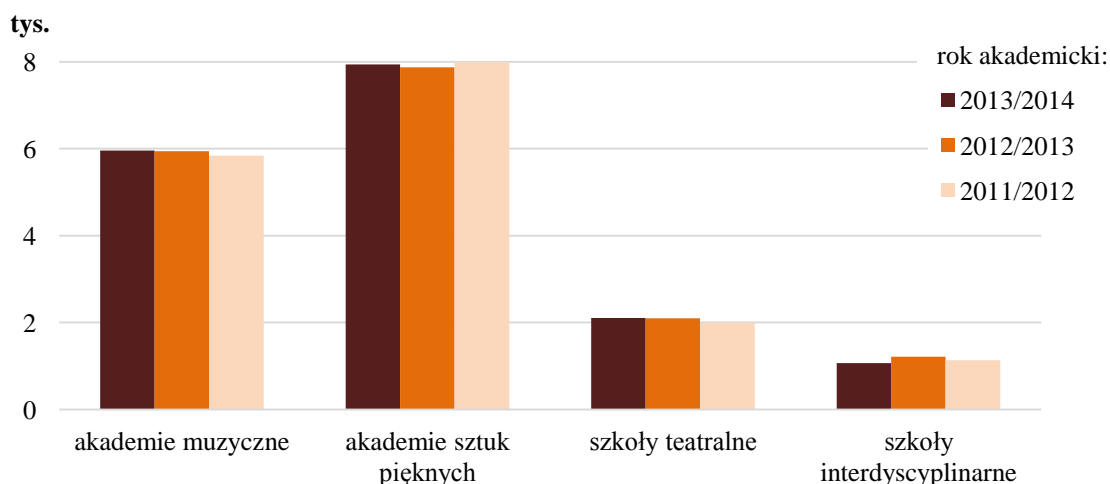

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

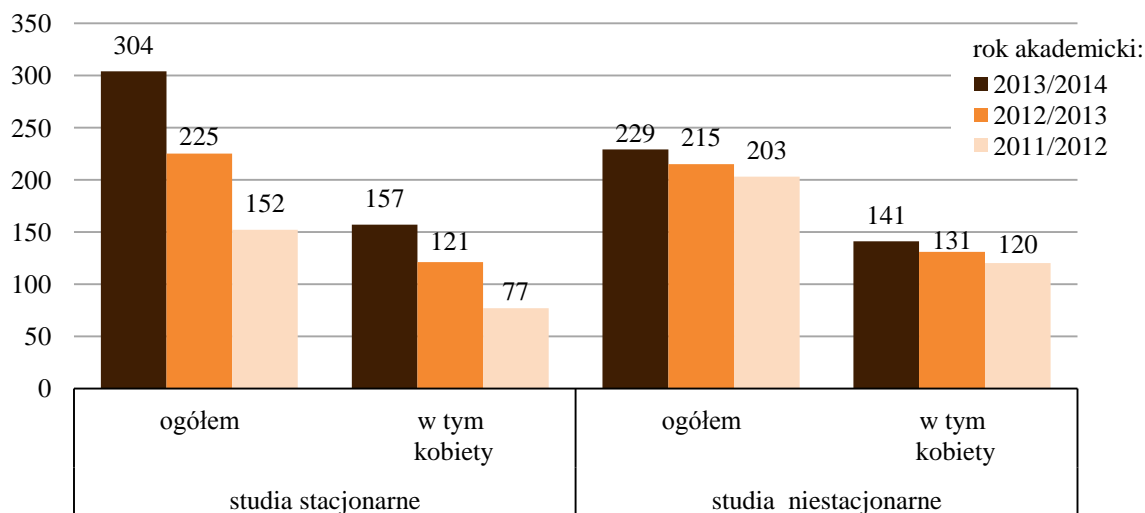
Wykres 15. Studenci wyższych szkół artystycznych według formy studiów (stan w dniu 30 XI)

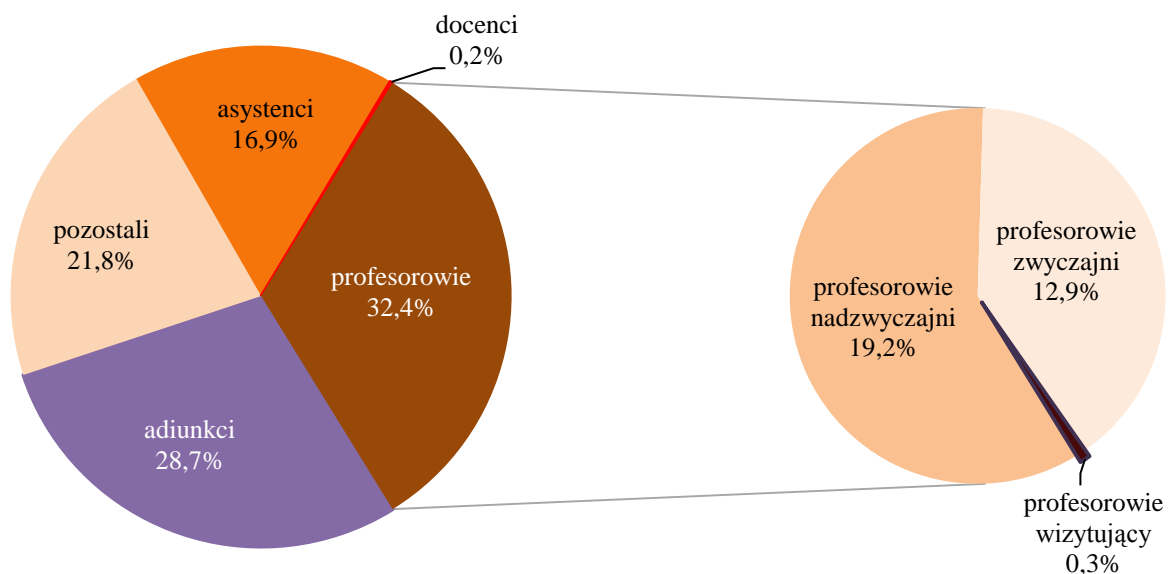
Wykres 16. Studenci wyższych szkół artystycznych według typu uczelni (stan w dniu 30 XI)

Wykres 17. Doktoranci wyższych szkół artystycznych według formy studiów (stan w dniu 31 XII)

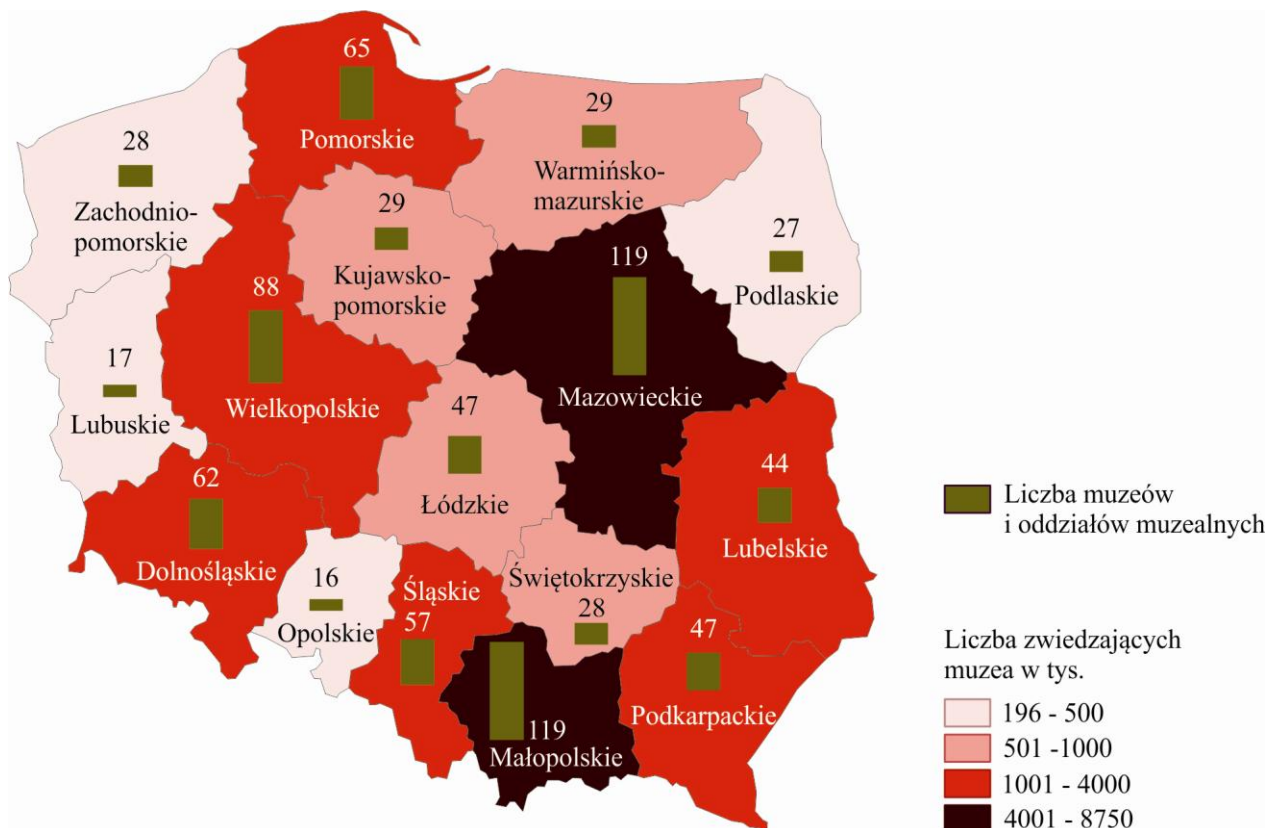

Wykres 18. Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w wyższych szkołach artystycznych w roku akademickim 2013/2014 (stan w dniu 31 XII)

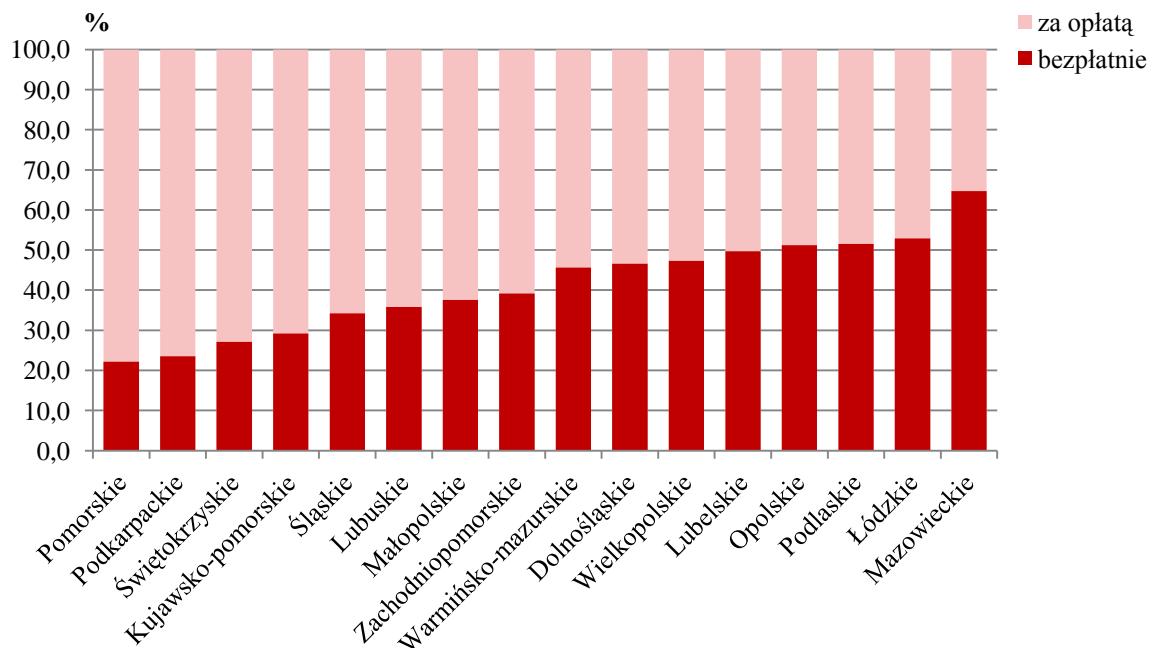

VIII. WYSTAWIENICTWO

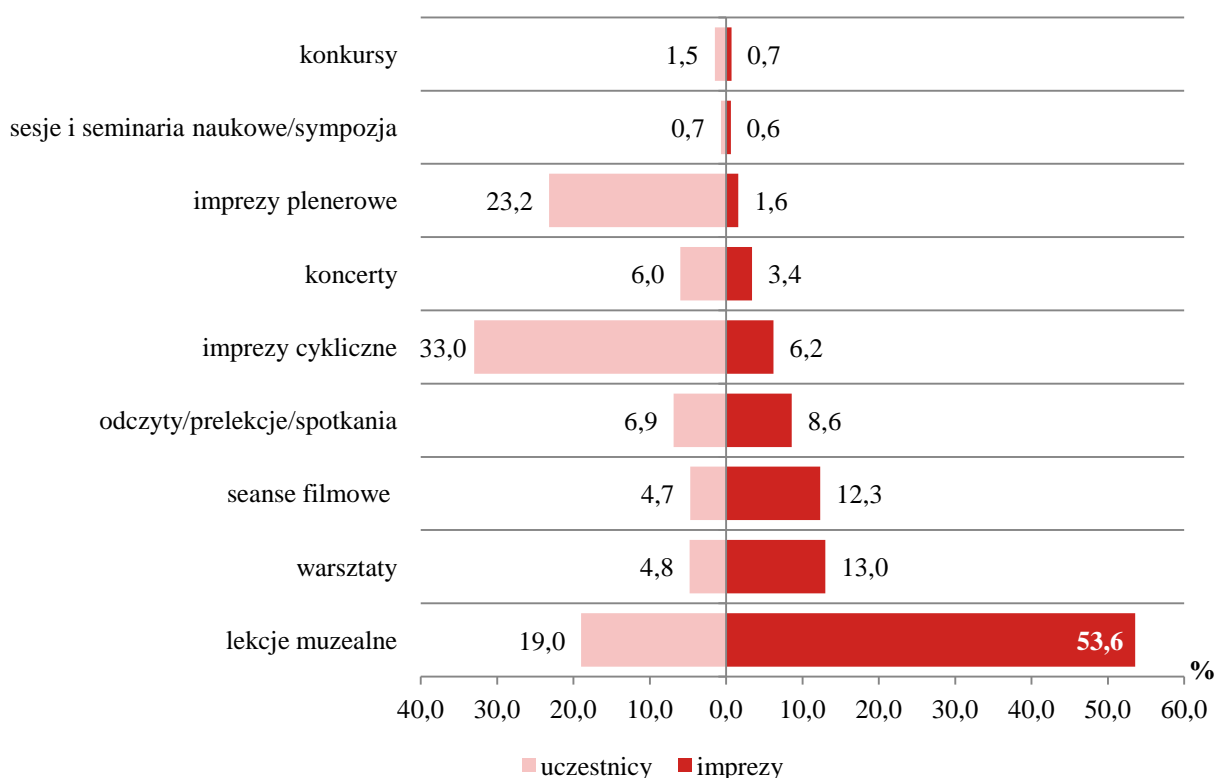
Mapa 12. Muzea i zwiedzający muzea według województw w 2013 r.

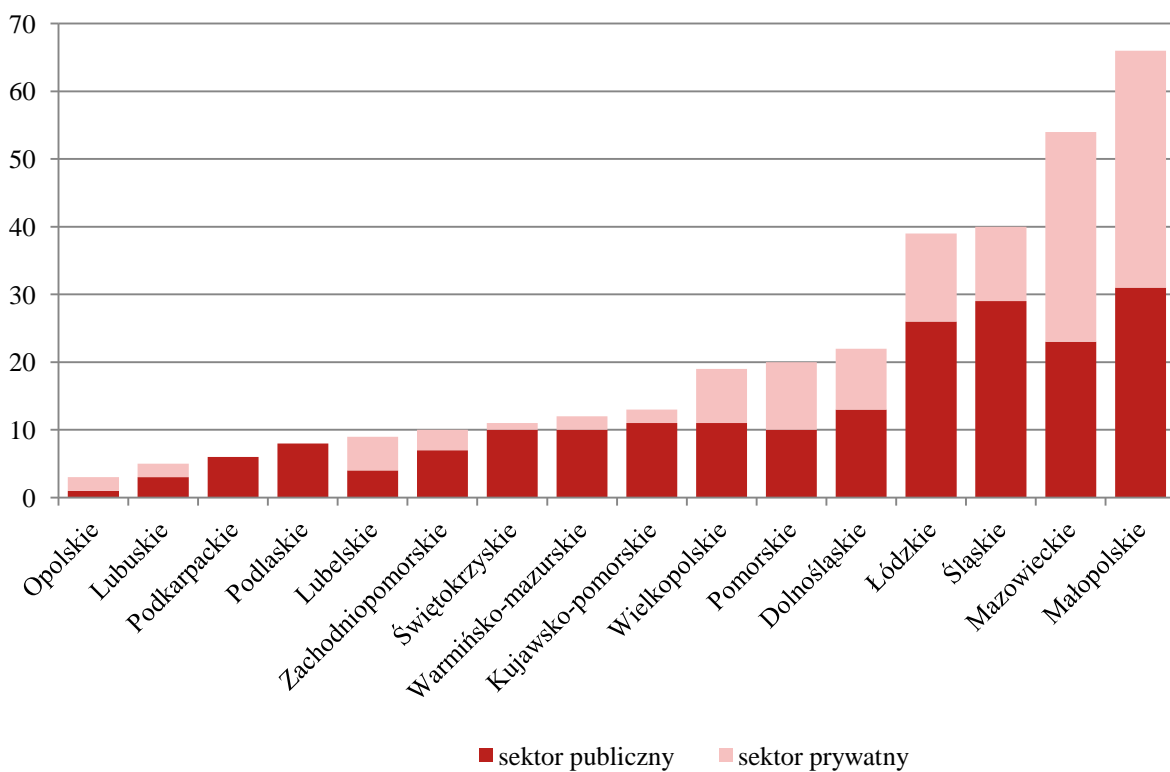
Wykres 19. Zwiedzający muzea według województw w 2013 r.

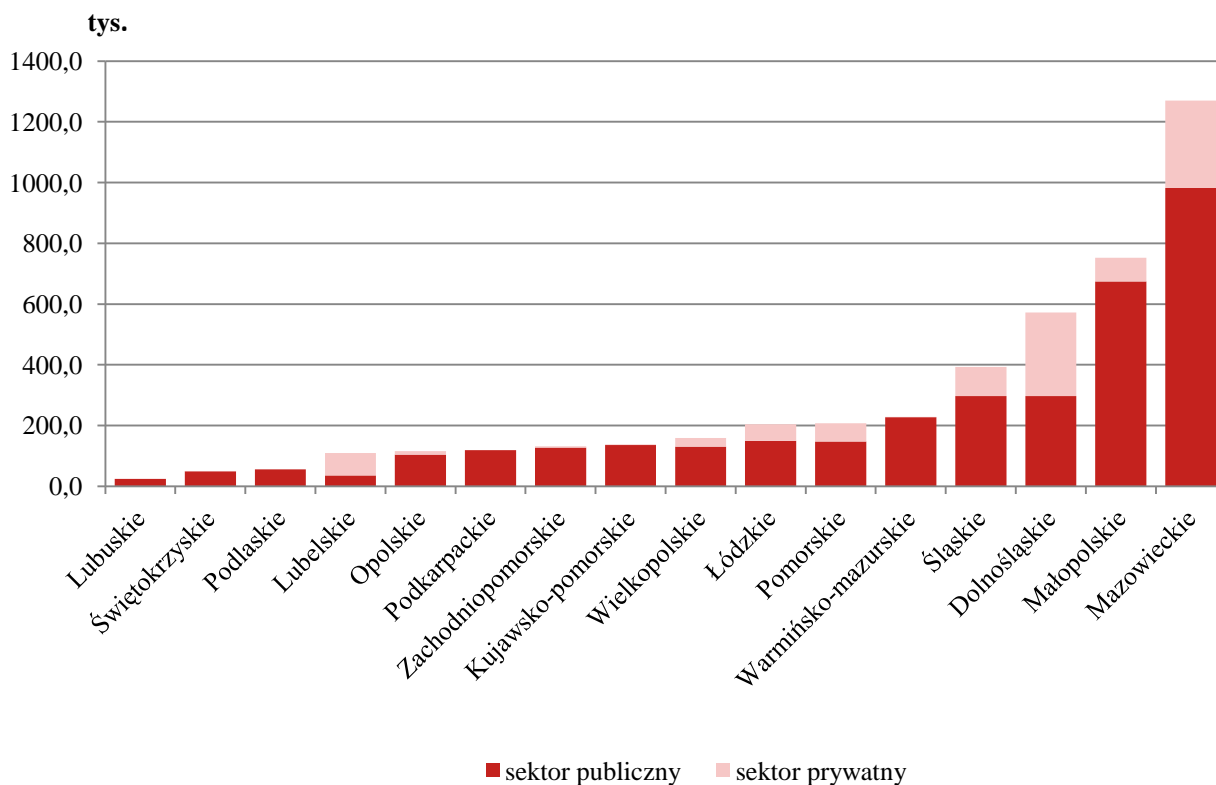
Wykres 20. Struktura działalności oświatowej muzeów w 2013 r.

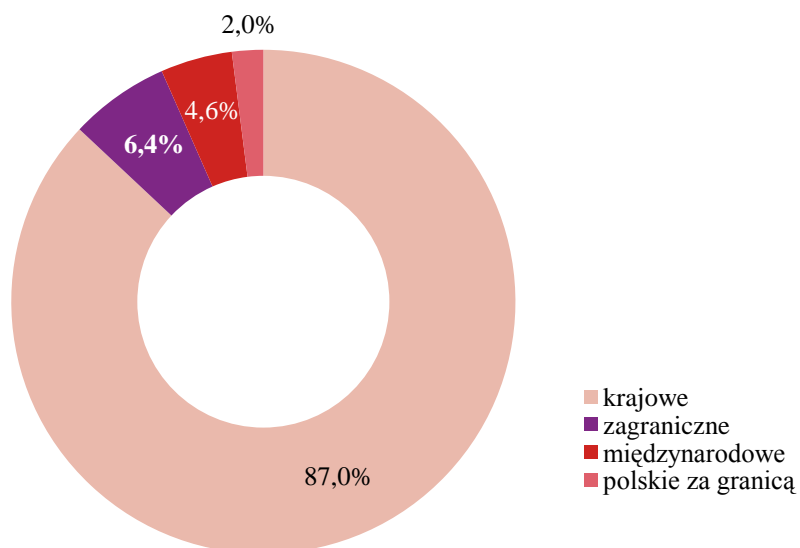
Wykres 21. Galerie i salony sztuki według województw w 2013 r.

Wykres 22. Zwiedzający galerie i salony sztuki według województw w 2013 r.

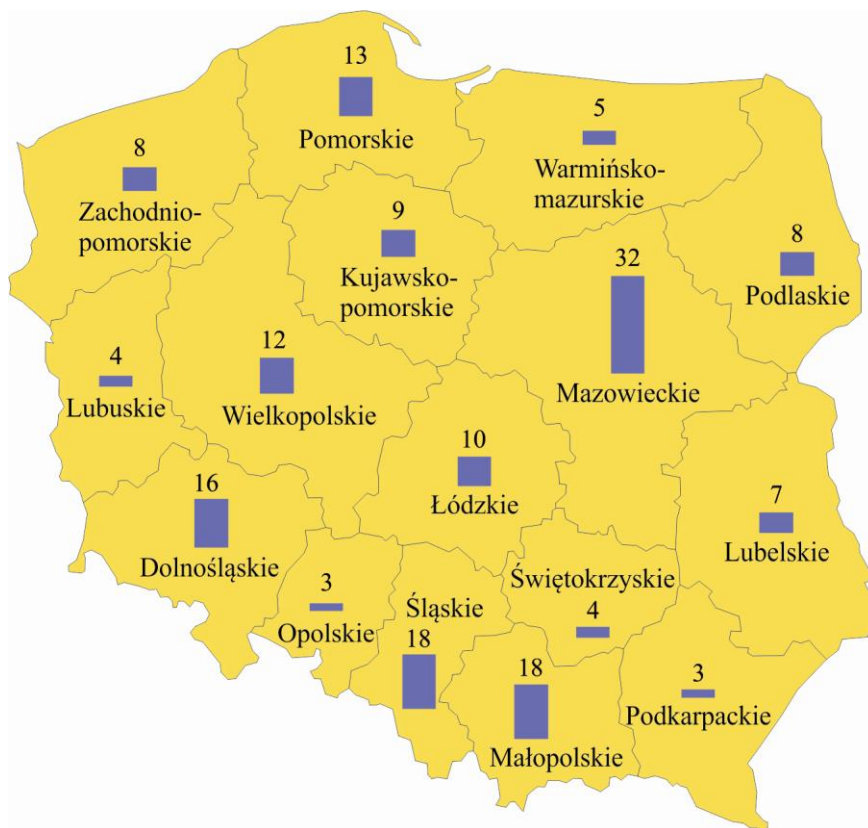

Wykres 23. Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2013 r.

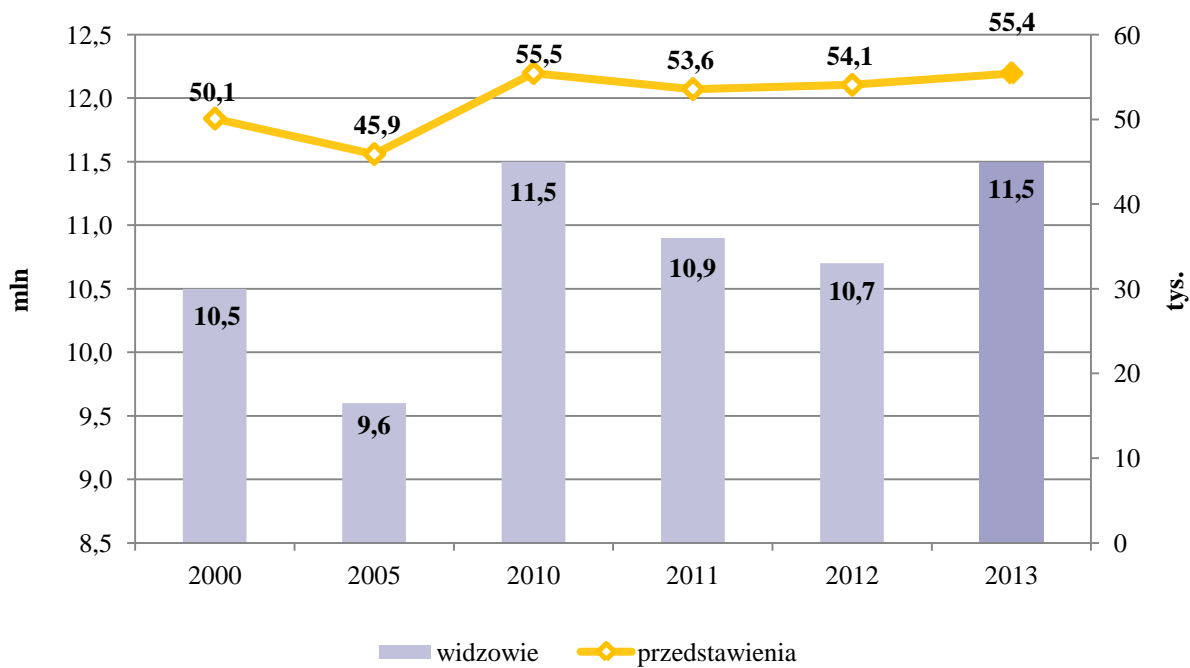

IX. TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE I ROZRYWKOWE

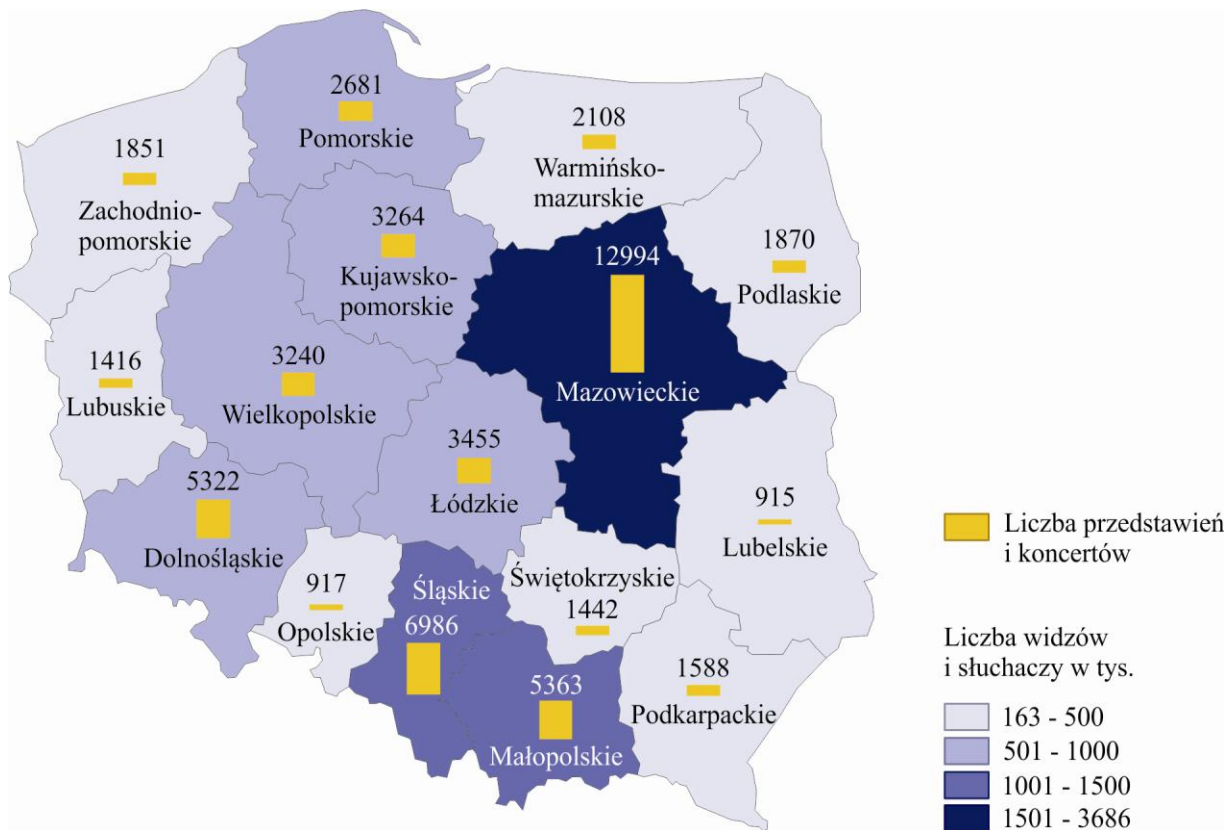
Mapa 13. Teatry i instytucje muzyczne w 2013 r.

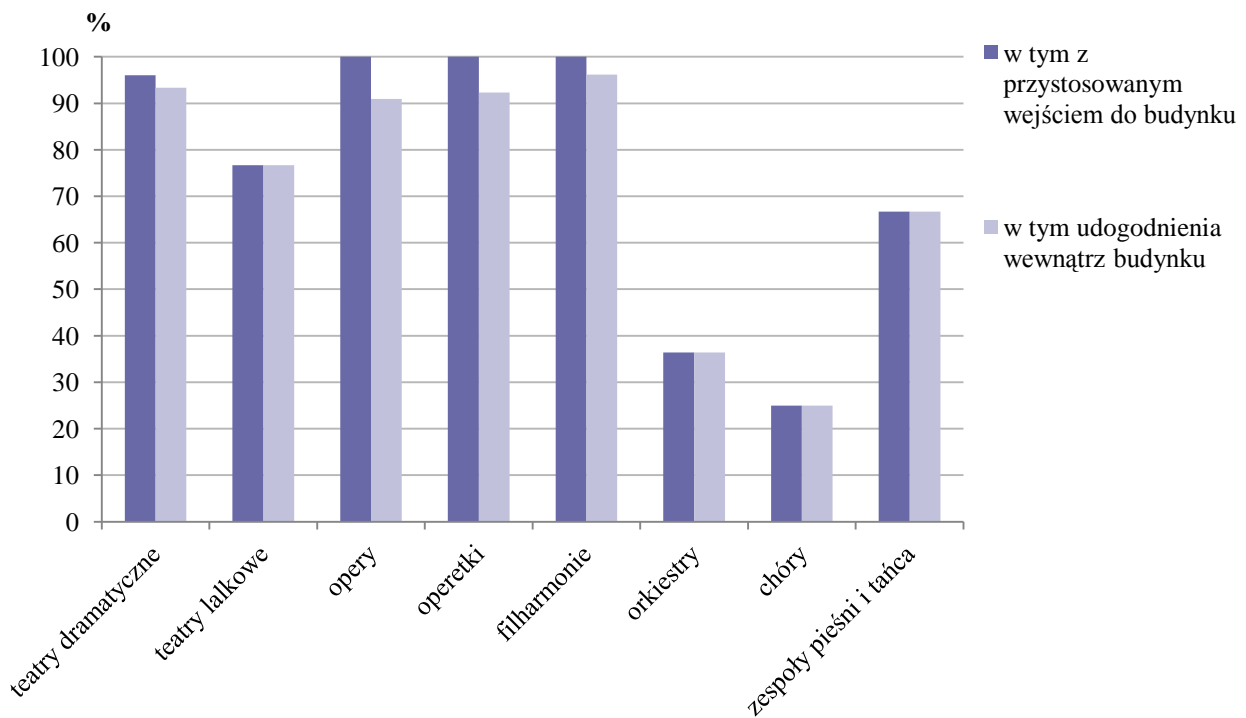
Wykres 24. Przedstawienia i widzowie w teatrach i instytucjach muzycznych w latach 2000 – 2013

Mapa 14. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze według siedziby w 2013 r.

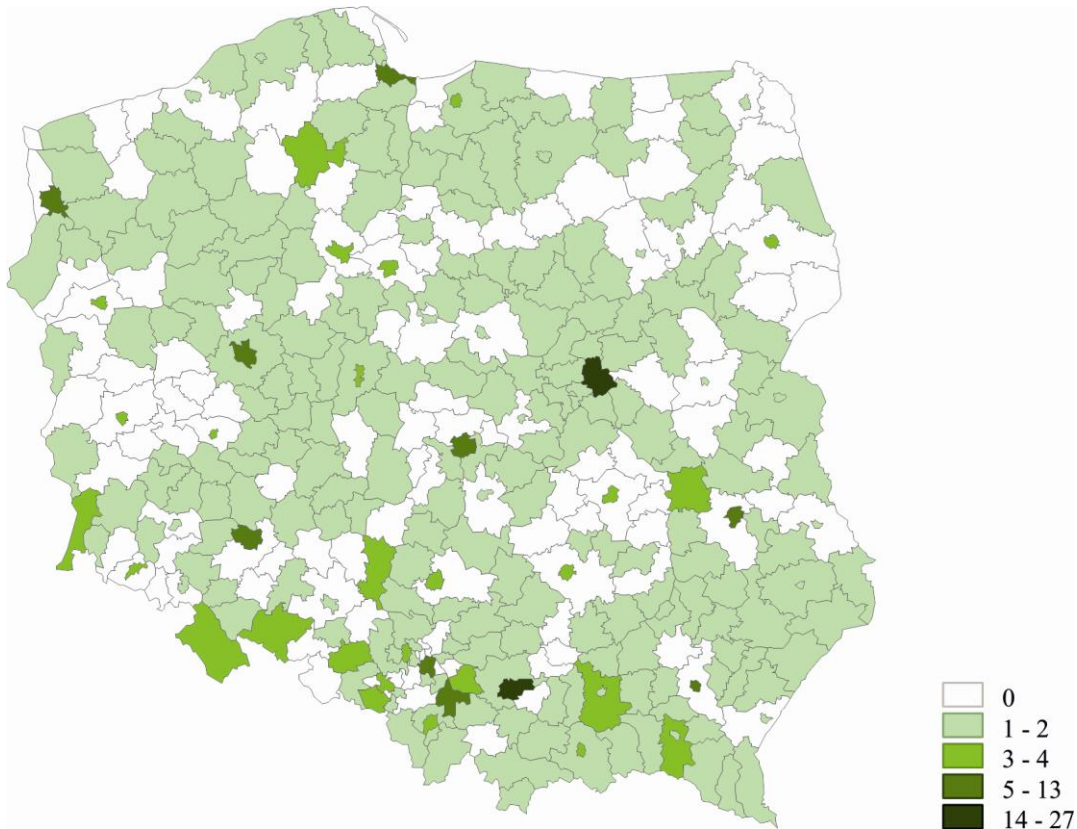

Wykres 25. Przystosowanie obiektów teatralnych i instytucji muzycznych dla osób niepełnosprawnych w 2013 r.

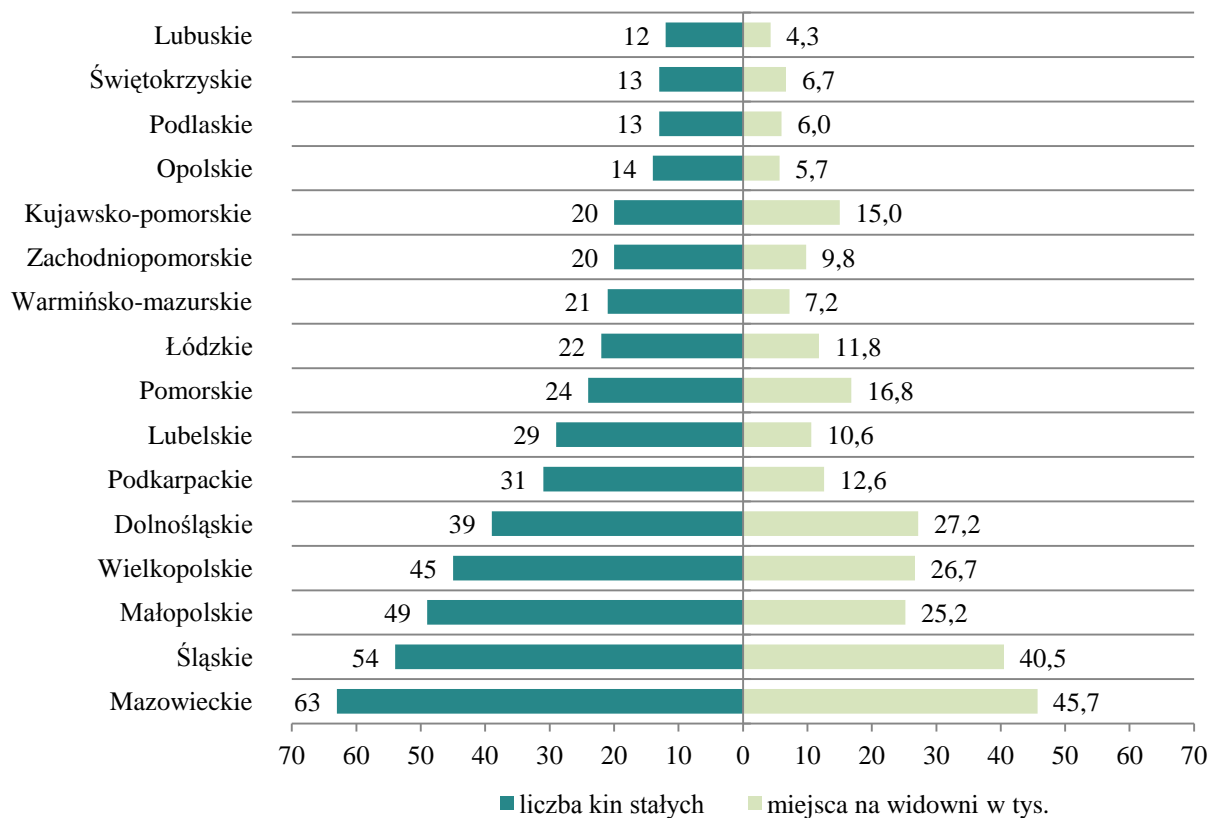

X. KINEMATOGRAFIA

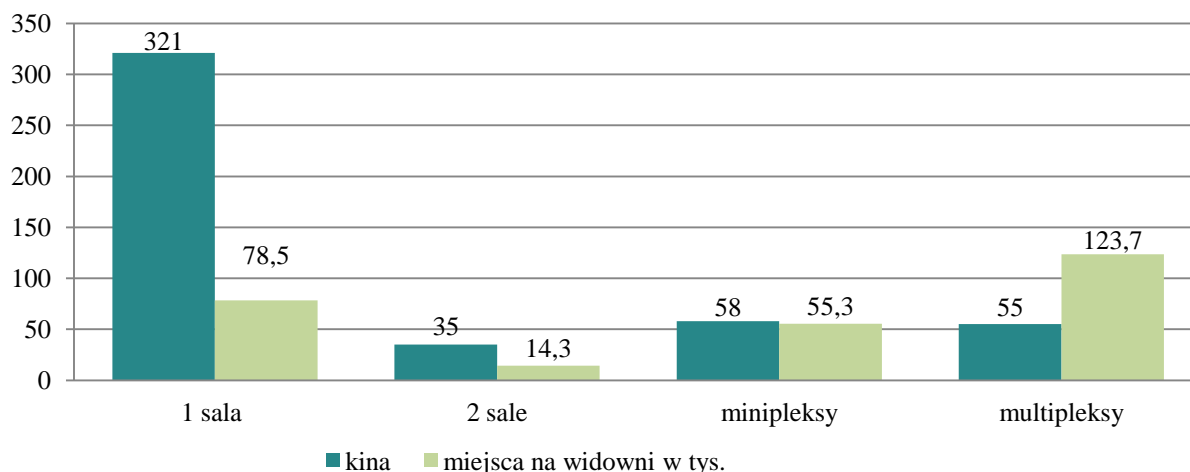
Mapa 15. Kina stałe według powiatów w 2013 r.

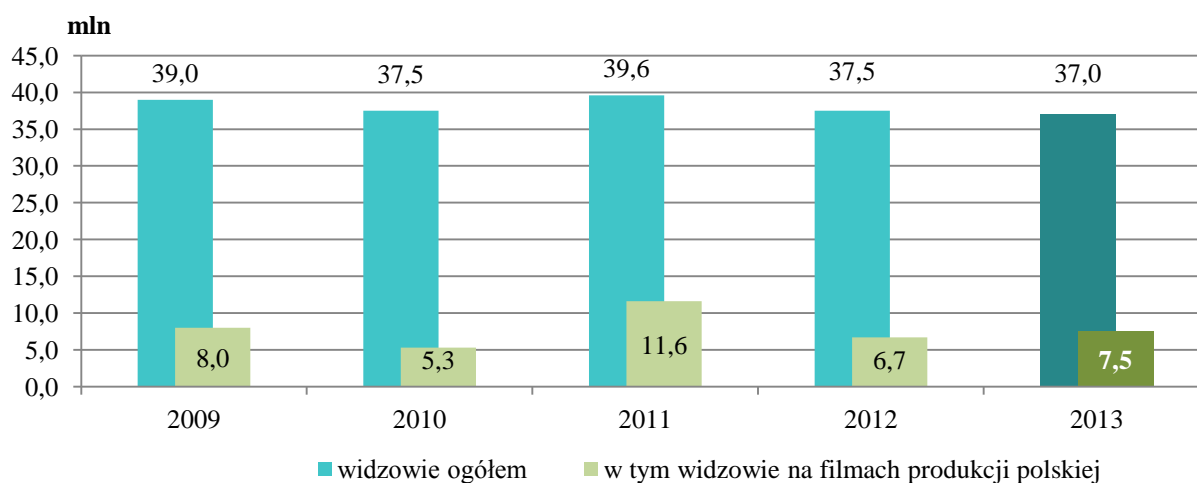
Wykres 26. Liczba kin stałych i miejsc na widowni według województw w 2013 r.

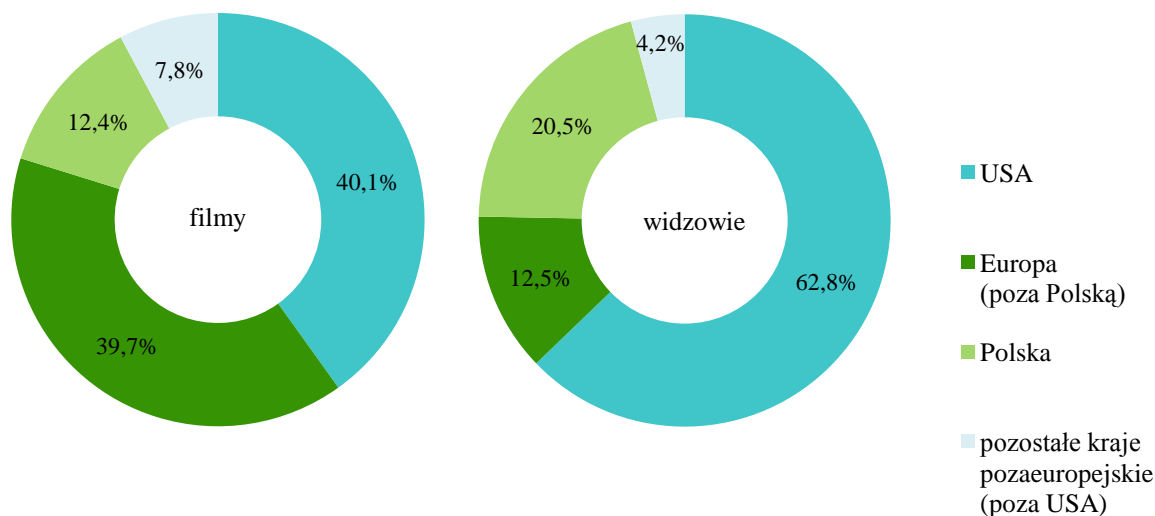
Wykres 27. Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2013 r.

Wykres 28. Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej w latach 2009-2013

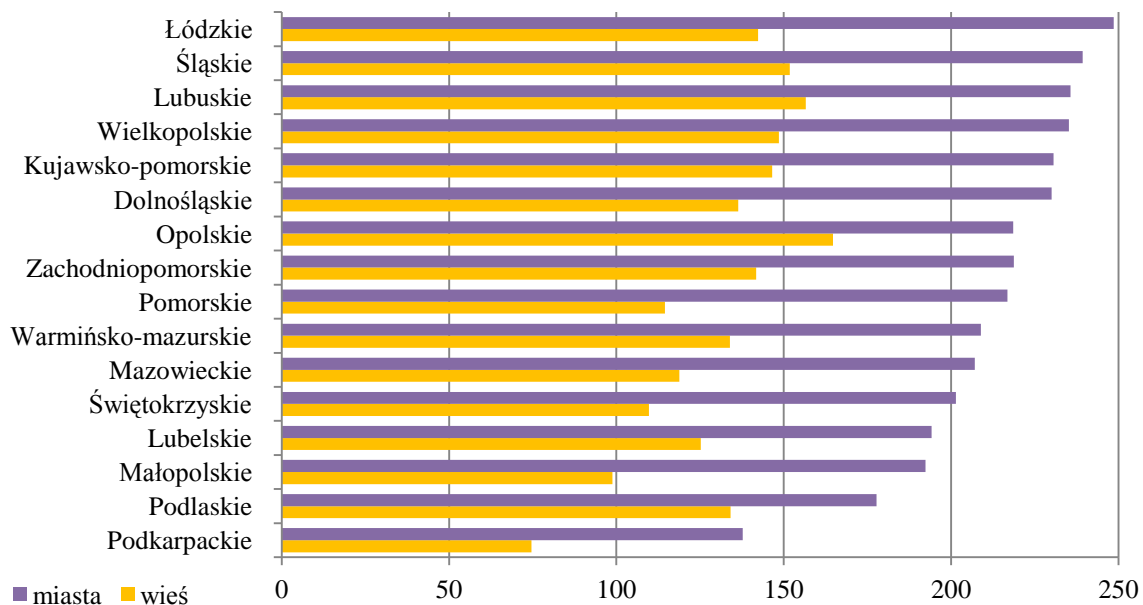
Wykres 29. Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według kraju produkcji w 2013 r.

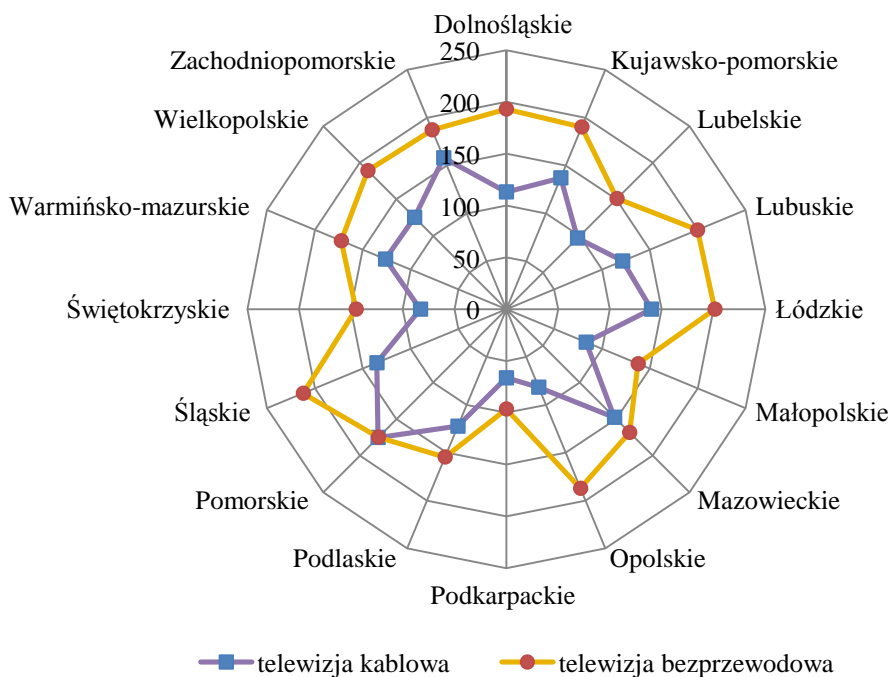
Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej

XI RADIOFONIA I TELEWIZJA

Wykres 30. Abonenci radiowi na 1000 ludności według województw w 2013 r.

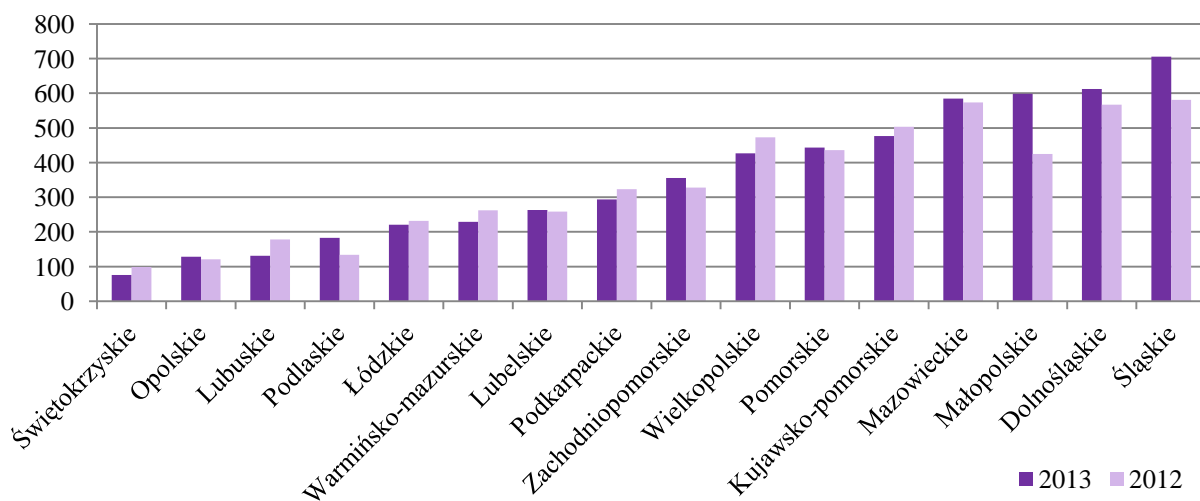

Wykres 31. Abonenci telewizji kablowej i bezprzewodowej według województw na 1000 ludności w 2013 r.

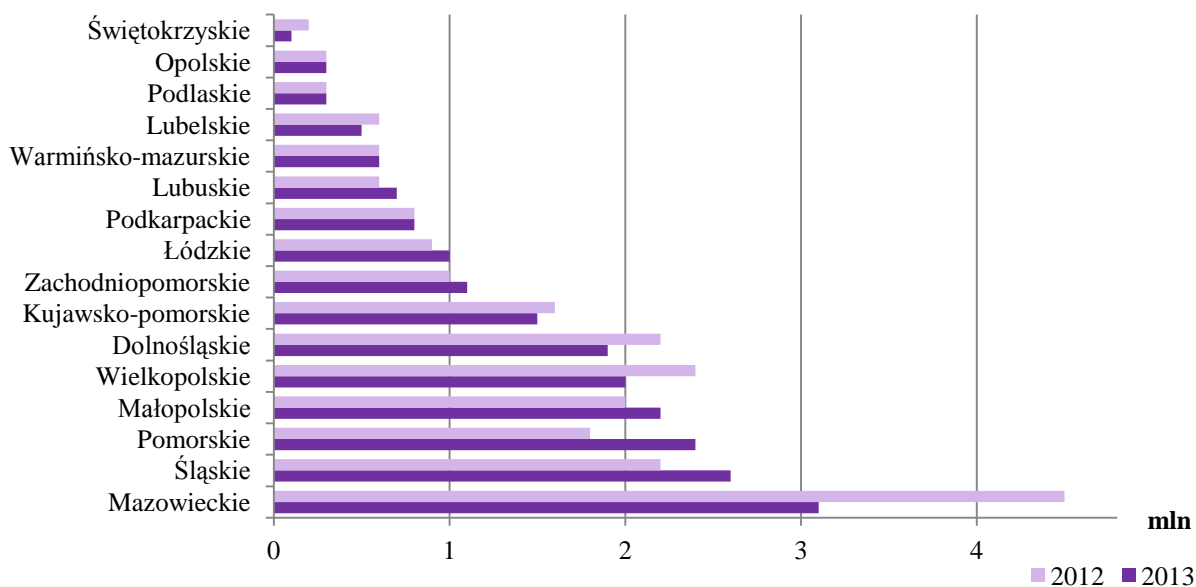

XII. IMPREZY MASOWE

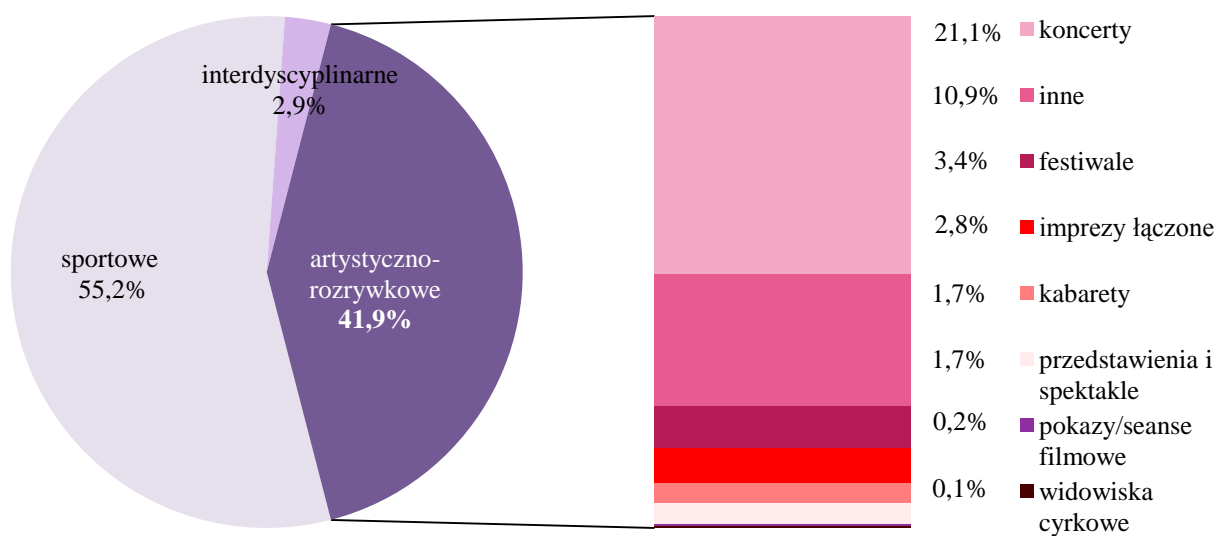
Wykres 32. Liczba imprez masowych według województw

Wykres 33. Uczestnicy imprez masowych według województw

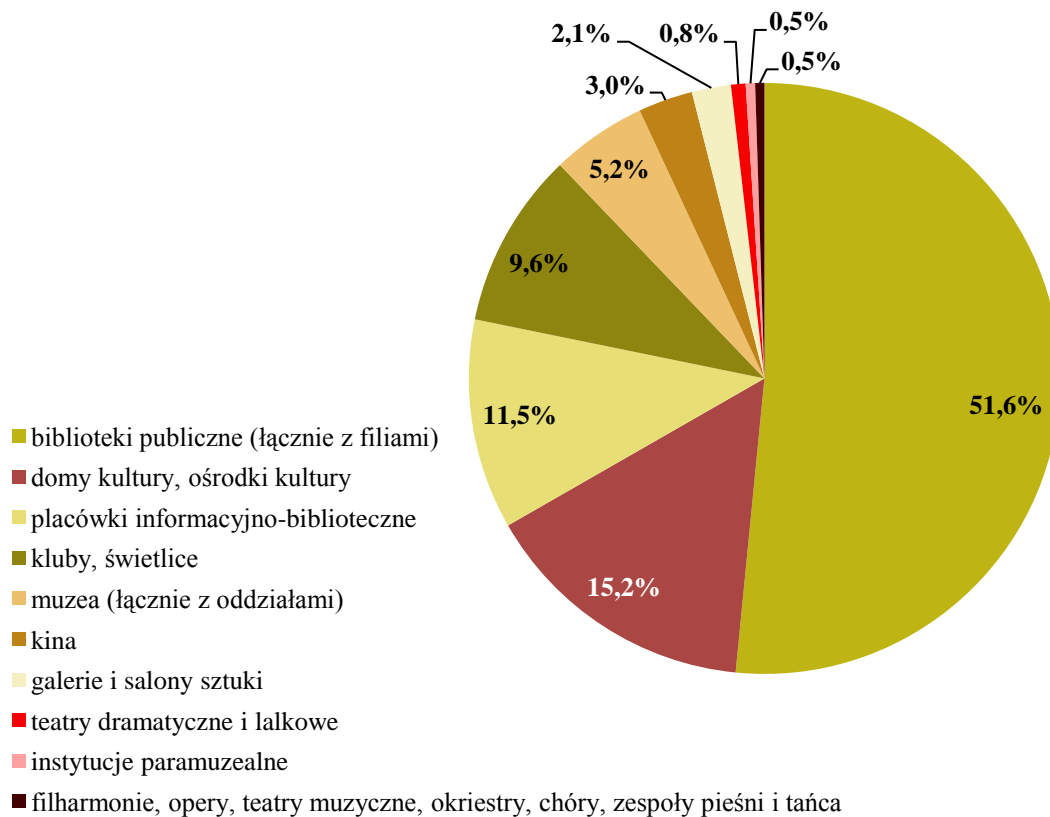

Wykres 34. Struktura imprez masowych w 2013 r.

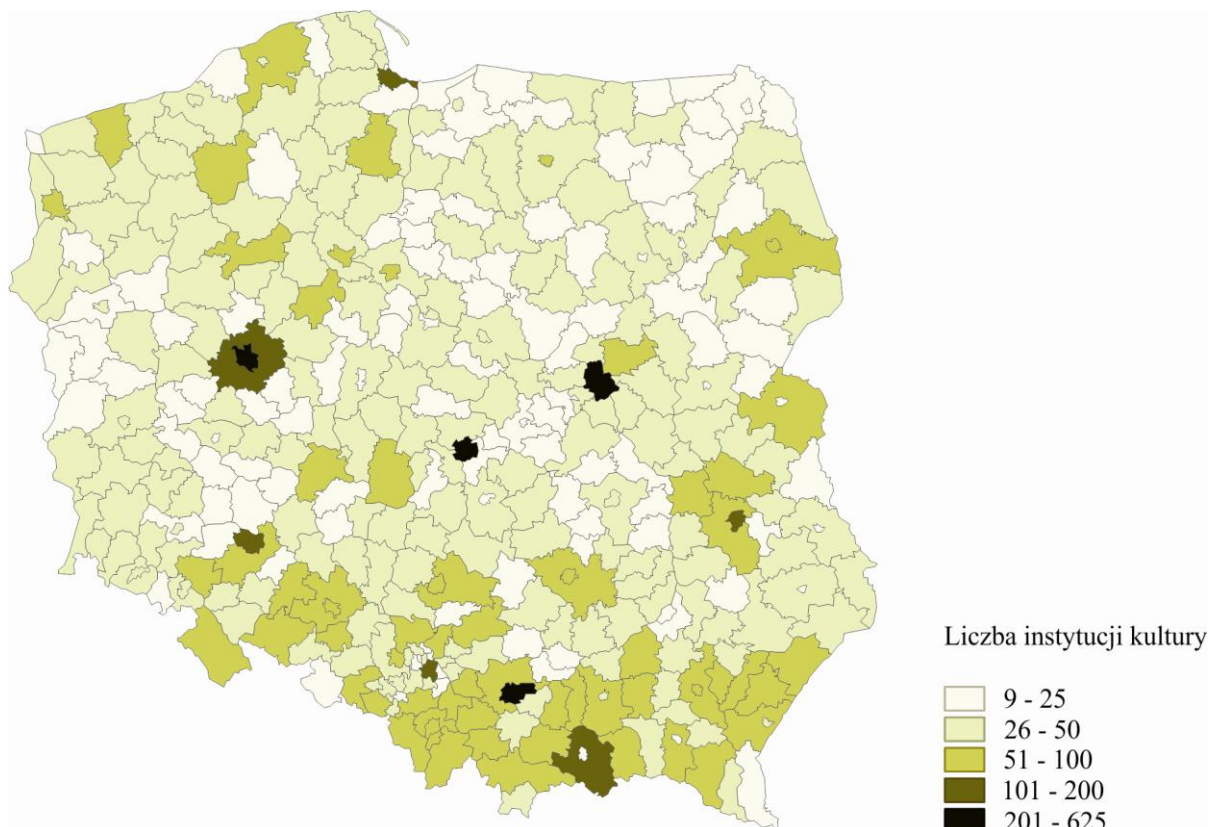

XIII. ANALIZA ROZKŁADU TERYTORIALNEGO INSTYTUCJI KULTURY W POLSCE

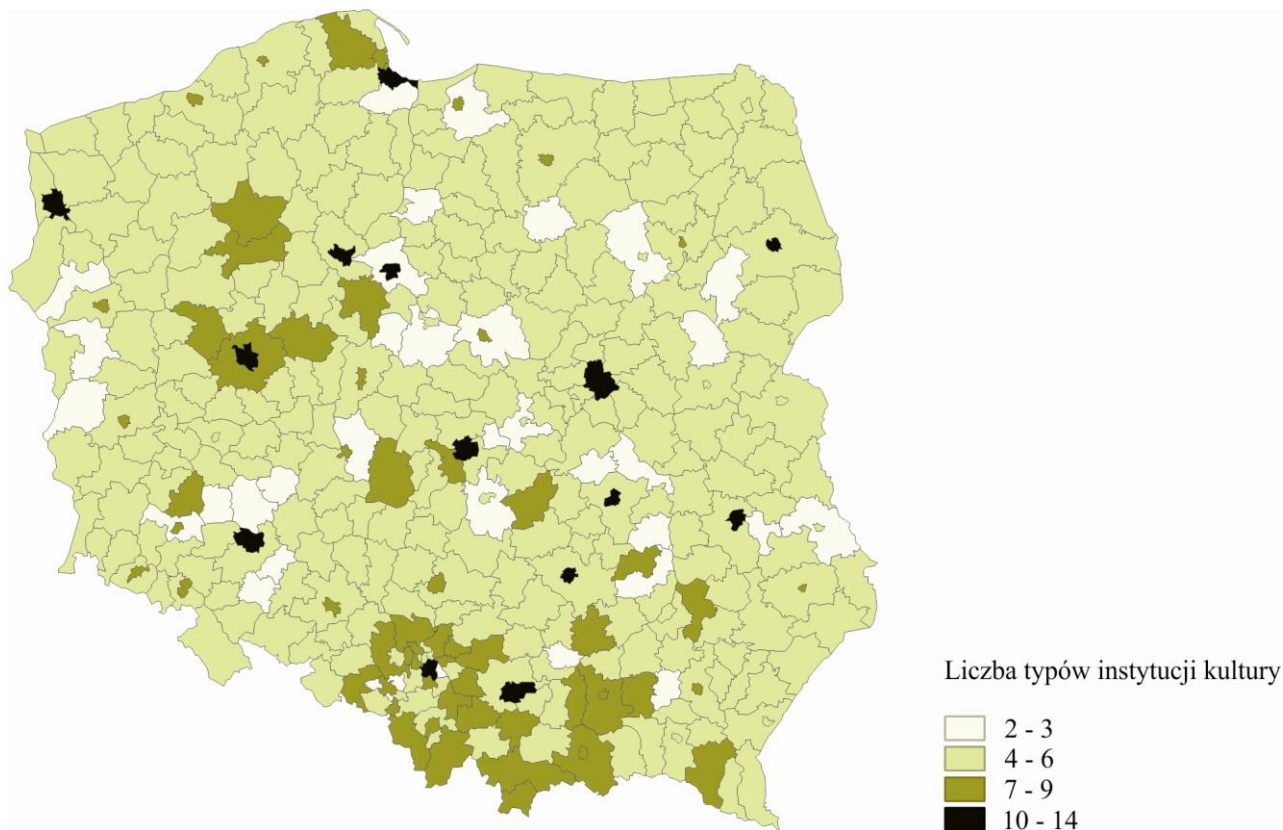
Wykres 35. Struktura instytucji kultury w Polsce w 2013 r.

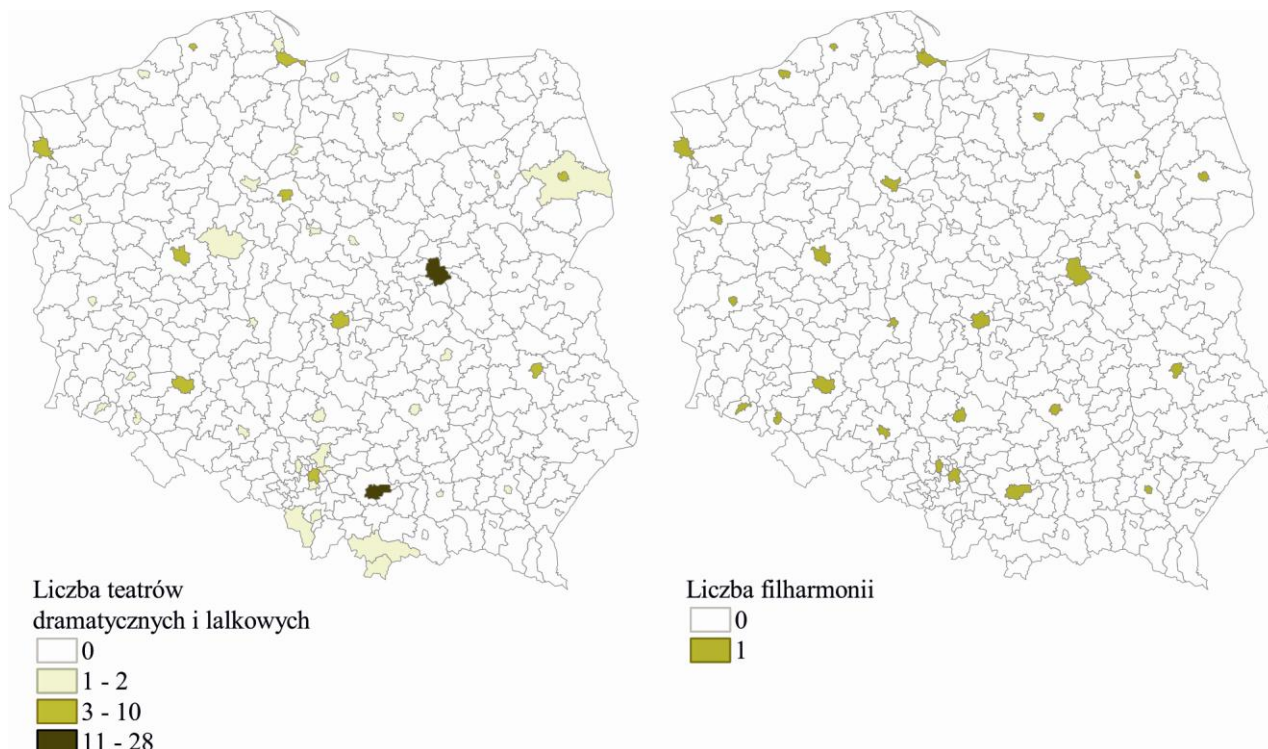
Mapa 16. Przestrzenne zróżnicowanie liczby instytucji kultury w Polsce w 2013 r.

Mapa 17. Przestrzenne zróżnicowanie rodzajów instytucji kultury w Polsce w 2013 r.

Mapa 18. Teatry i filharmonie według powiatów w 2013 r.

Objaśnienia znaków umownych

Kreska (-)	- zjawisko nie wystąpiło
Znak x	- wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy, jest niemożliwe lub niecelowe
“W tym”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy
Kropka (.)	- oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
Zero (0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
(0,0) lub (0,00)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 lub 0,005

Explanation of symbols

(-)	- the phenomenon did not occur
x	- it is impossible or inappropriate to fill in the item because of the table arrangement
“W tym”	- not all the components of the sum are included
(.)	- data not available or not reliable
0	- magnitude not zero, but less than 0,5 of unit employed
0,0 or 0,00	- magnitude not zero, but less than 0,05 or 0,005 of unit employed

Przy publikowaniu danych GUS - prosimy o podanie źródła

When publishing the CSO data - please indicate the source